

ŽILINSKÝ
samosprávny kraj

**PROGRAM HOSPODÁRSKEHO
A SOCIÁLNEHO ROZVOJA
ŽILINSKÉHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA
PRE ROKY 2007 - 2013**

EKONOMICKÉ A SOCIÁLNE VÝCHODISKÁ

ČASŤ B

október 2007

OBSAH

ZOZNAM SKRATIEK.....	4
1 ÚVOD.....	7
2 EKONOMICKÉ A SOCIÁLNE VÝCHODISKÁ PROGRAMU.....	10
2.1 MAKROEKONOMICKÁ ANALÝZA – VYBRANÉ UKAZOVATELE.....	10
2.2 SOCIÁLNO - EKONOMICKÁ ANALÝZA ŽILINSKÉHO KRAJA	19
2.2.1 Administratívne členenie a sídelná štruktúra	19
2.2.2 Prírodný potenciál	21
2.2.2.1 Geomorfologické členenie	21
2.2.2.2 Klimatické pomery	21
2.2.2.3 Hydrologické pomery	21
2.2.2.4 Geotermálne pramene a geotermálna energia	23
2.2.2.5 Kvalita ovzdušia	24
2.2.2.6 Pôda.....	24
2.2.2.7 Nerastná surovínová základňa a ťažba nerastných surovín.....	28
2.2.2.8 Rastlinstvo	32
2.2.2.9 Živočíšstvo	33
2.2.2.10 Environmentálna regionalizácia	34
2.2.3 Demografický potenciál.....	36
2.2.4 Životná úroveň	40
2.2.5 Ekonomický potenciál a ekonomická aktivita.....	44
2.2.5.1 Hrubý domáci produkt.....	44
2.2.5.2 Hrubá pridaná hodnota	46
2.2.5.3 Hrubý fixný kapitál.....	47
2.2.5.4 Priame zahraničné investície	47
2.2.6 Organizačná a odvetvová štruktúra hospodárstva	49
2.2.6.1 Priemysel.....	49
2.2.6.2 Poľnohospodárstvo	64
2.2.6.3 Stavebníctvo	65
2.2.6.4 Organizačná štruktúra hospodárstva	67
2.2.7 Ekonomická aktivita obyvateľstva a trh práce.....	71
2.2.7.1 Ekonomicky aktívne obyvateľstvo.....	71
2.2.7.2 Ekonomická aktivita obyvateľstva podľa dosiahnutého vzdelania	72
2.2.7.3 Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva bývajúceho v Žilinskom kraji	73
2.2.7.4 Nezamestnanosť	74
2.2.7.5 Nezamestnanosť a miera nezamestnanosti	75
2.2.7.6 Miera evidovanej nezamestnanosti podľa okresov	76
2.2.7.7 Vzdelanostná štruktúra nezamestnaných.....	77
2.2.7.8 Priemerná mesačná mzda.....	79
2.2.7.9 Úplné náklady práce a ich štruktúra.....	80
2.2.7.10 Mobilita pracovnej sily	81
2.2.8 Technická infraštruktúra	83

2.2.8.1	Vodné hospodárstvo.....	83
2.2.8.2	Energetika.....	89
2.2.8.3	Zásobovanie plynom.....	91
2.2.8.4	Doprava.....	92
2.2.9	Sociálna infraštruktúra a vybavenosť územia	98
2.2.9.1	Školstvo a mimoškolské zariadenia.....	98
2.2.9.2	Zdravotníctvo	102
2.2.9.3	Sociálna starostlivosť	104
2.2.9.4	Kultúra	105
2.2.9.5	Bývanie.....	107
2.2.10	Výskumno – vývojová základňa.....	108
2.2.11	Kultúrne dedičstvo	111
2.2.12	Cestovný ruch.....	113
2.2.13	Cezhraničná spolupráca.....	114
2.2.14	Životné prostredie a priestorové plánovanie	115
2.2.14.1	Ochrana prírody v ŽSK.....	115
2.2.14.2	Súvislá európska sústava chránených území NATURA 2000.....	116
2.2.14.3	Územia chránené v zmysle medzinárodných dohovorov.....	125
2.2.14.4	Odpadové hospodárstvo.....	127
2.2.14.5	Územný plán	131
2.2.15	Závery vyplývajúce zo socio-ekonomickej analýzy ŽSK.....	132
2.3	ANALÝZA REALIZOVANÝCH OPATRENÍ.....	135
2.4	ANALÝZA SWOT, KLÚČOVÉ DISPARITY, HLAVNÉ FAKTORY ROZVOJA.....	141
2.4.1	Infraštruktúra a regionálna dostupnosť.....	141
2.4.2	Poznatková ekonomika	152
2.4.3	Ľudské zdroje	160
2.4.4	Konkurencieschopnosť regiónov.....	173
3	ZÁVER	181
	Použité zdroje	182
	Zoznam príloh	183
	Zoznam členov riadiaceho výboru, expertných komisií a projektového tímu.....	184

ZOZNAM SKRATIEK

AICES	Asociácia informačných centier Slovenska
APTP	Aktívna politika trhu práce
b.c.	Bežné ceny
CR	Cestovný ruch
ČOV	Čistička odpadových vôd
ČR	Česká republika
D1	Diaľnica
EDIS	Vydavateľstvo Žilinskej univerzity
EHP Nórske fondy	Európsky hospodársky priestor
EPFRV	Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka
EQUAL	Iniciatíva Spoločenstva
ERDF	Európsky fond regionálneho rozvoja
ESF	Európsky sociálny fond
EU	Európska únia
EUROSTAT	Štatistický úrad Európskeho spoločenstva alebo Európsky štatistický úrad
FP	Framework (rámcový) program
FSC	Správcovská rada lesov
MK SR	Ministerstvo kultúry Slovenskej Republiky
HDP	Hrubý domáci produkt
IKT	Informačno-komunikačné technológie
ISBN	Medzinárodné štandardné číslo knihy
IS RRA	Integrovaná sieť regionálnych rozvojových agentúr
IT	Informačné technológie
ITMS	Informačný a monitorovací systém pre ŠF a KF

KIA	Automobilová firma v Žiline
LEADER	Program pre podporu rozvoja vidieka
MS	Miestna samospráva
MVO	Mimovládne organizácie
NFP	Nenávratný finančný príspevok
NS RR	Národný strategický referenčný rámec
NUTS	Štatisticko-územná jednotka
OP	Operačný program
OPZI	Operačný program základná infraštruktúra
ORR ŽSK	Odbor regionálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja
PEFC	ZCLS – Združenie certifikácie lesov Slovenska
PHARE	Národný program
PHSR	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja
PKS	Parita kúpnej sily
PR	Poľská republika
PRV	Program rozvoja vidieka
RA	Regionálna agentúra
REGSTAT	Regionálna štatistika
RIS	Regionálna inovačná stratégia
ROP	Regionálny operačný program
RR	Regionálny rozvoj
RS	Regionálna samospráva
SAV	Slovenská akadémia vied
SEA	Sociálno-ekonomická analýza
SEP	Sociálno-ekonomickí partneri

SOP	Sektorový operačný program
SR	Slovenská republika
SŠ	Stredná škola
STEEP (analýza)	Analýza sociálneho, technologického, ekonomického, environmentálneho a politického prostredia
SWOT	Analýza silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození
SZČO	Samostatne zárobkovo činná osoba
ŠF	Štrukturálne fondy
ŠFRB	Štátny fond rozvoja bývania
ŠR	Štátny rozpočet
ŠÚ SR	Štatistický úrad SR
TINA	Multimodálny koridor
UNESCO	Zoznam svetového kultúrneho a prírodného dedičstva
ÚPD	Územnoplánovacia dokumentácia
VaV	Veda a výskum
VUC	Vyšší územný celok
VZ	Valné zhromaždenie
ZŠ	Základná škola
ŽK	Žilinský kraj
ŽP	Životné prostredie
ŽSK	Žilinský samosprávny kraj
ŽU	Žilinská univerzita

1 ÚVOD

Na základe zákona č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov bol k 1.1.2002 konštituovaný Žilinský samosprávny kraj, ktorého hlavnou úlohou je zabezpečenie jeho všestranného rozvoja a napĺňanie potrieb obyvateľstva. V zmysle zákona č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a vyššie územné celky v znení neskorších predpisov a zákona č. 503/2001 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov sa spracováva a pravidelne hodnotí „Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja“ (ďalej PHSR ŽSK) ako jeden z hlavných nástrojov na riadenie zmien v prospech obyvateľov a rozvoja regiónu. Je to spoločný strednodobý plán samosprávneho kraja a jeho sociálno ekonomických partnerov.

Pre obdobie rokov 2007 – 2013 sa pripravil nový dokument, ktorý nadväzuje na doterajší Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja ŽSK spracovaný a odsúhlasený Zastupiteľstvom ŽSK v roku 2003. Program je v súlade s územno plánovacou dokumentáciou vyššieho územného celku Žilinského kraja, plne rešpektuje Rámcovú stratégiu Žilinského regiónu pre oblasť inovačného rozvoja a je kompatibilný s ostatnými čiastkovými koncepciami kraja a spracovanými rozvojovými dokumentmi obcí, miest a mikroregiónov.

Dokument je rozdelený na dve samostatné časti s nasledovným obsahom:

Časť A - Rozvojová stratégia návrhu PHSR ŽSK:

- Rozvojová stratégia,
- Finančný plán a zabezpečenie realizácie programu.

Časť B – Ekonomické a sociálne východiská návrhu PHSR ŽSK:

- Makroekonomická analýza kraja,
- Sociálno – ekonomická analýza ŽSK,
- Analýza realizovaných opatrení,
- Analýza SWOT,
- Kľúčové disparity a hlavné faktory rozvoja, vrátane merateľných ukazovateľov.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja na roky 2007 – 2013 je v zmysle postupu (viď schéma 1) spracovaný do úrovne opatrení a indikatívnych aktivít, ktorými sa majú napĺňať priority, dosahovať vytýčené strategické a špecifické ciele a postupne dotvárať dlhodobá základná stratégia - vízia kraja. Pre ich financovanie budú využité prostriedky generované z vnútorných zdrojov regiónu, zo štátneho rozpočtu, získaných z prostriedkov štrukturálnych fondov Európskych spoločenstiev (ESF a ERDF, kohézneho fondu, EPFRV, ostatných iniciatív a fondov), súkromných prostriedkov a ostatných zdrojov.

Navrhnutý dokument bol predložený na pripomienkovanie odbornej a širokej verejnosti prostredníctvom jeho zverejnenia na internetovej stránke Žilinského samosprávneho kraja

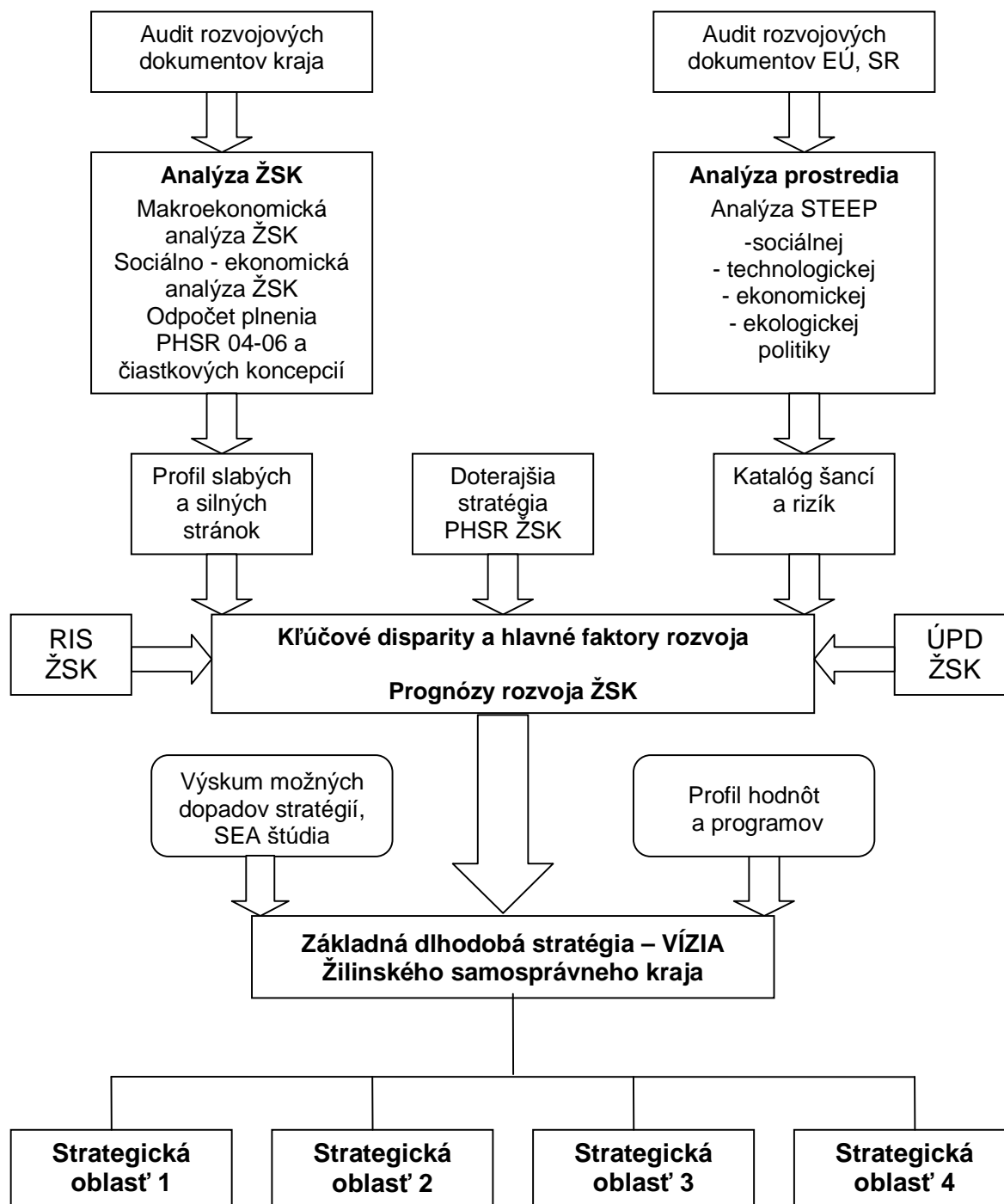
www.regionzilina.sk a prezentovaný sociálno - ekonomickým partnerom a všetkým záujemcom na odborných podujatiach. Posudzovanie vplyvov tohto dokumentu na životné prostredie v rámci procesu SEA (Zákon NR SR č. 24/2006 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie) externou nezávislou inštitúciou je zavŕšením celého procesu plánovania.

Na tento dokument nadväzuje akčné plánovanie na úrovni Úradu Žilinského samosprávneho kraja a organizácií v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti. Úlohou Akčného plánu Úradu ŽSK je rozpracovať uvedený program do realizačnej podoby v plnom rozsahu kompetencií regionálnej samosprávy.

Akčné plánovanie na úrovni miest a obcí je zabezpečené prostredníctvom akčných plánov programov hospodárskeho a sociálneho rozvoja miest a obcí Žilinského samosprávneho kraja, príp. realizáciou strategických dokumentov združení obcí a miest či mikroregiónov, s ktoré sú v súlade s PHSR Žilinského samosprávneho kraja.

Schéma č.1 - Postup spracovania PHSR ŽSK

2 EKONOMICKÉ A SOCIÁLNE VÝCHODISKÁ PROGRAMU

Kapitola stručne popisuje rozvojový potenciál, ekonomickú výkonnosť, trh práce a mzdy, životnú úroveň, základnú infraštruktúru, životné prostredie, kvalitu ľudských zdrojov, štruktúru a efektívnosť ekonomiky, kvalitu a cenu pracovnej sily, sociálne zabezpečenie, vzdelávanie, výskum a kultúru, občiansku vybavenosť, čistotu životného prostredia. Relevantnosť doterajšej stratégie, efektívnosť a účinnosť podpory, vyhodnotenie kritických faktorov, identifikáciu opatrení na zvýšenie efektívnosti realizácie. Analýza SWOT – silných a slabých stránok regiónu ako aj príležitosti a ohrozenia, zhŕňa analytické údaje a z nich vyplývajúce kľúčové disparity a hlavné faktory rozvoja.

2.1 Makroekonomická analýza – vybrané ukazovatele

Žilinský kraj (región) s rozlohou 6 807 km² (13,88% SR) je vzhľadom na rozlohu tretí najväčší kraj SR (za krajom Banskobystrickým a Prešovským).

Na území kraja sa nachádza 11 okresov s 694 129 obyvateľmi (12,9% obyvateľov SR, ŠÚ SR 2004). Sídlo kraja je mesto Žilina (85 268 obyvateľov, ŠÚ SR 2004).

Priemerná hustota zaľudnenia v kraji je 102 obyv./km² (max. okres Žilina 192 obyv./km², min. okres Turčianske Teplice 43 obyv./km², SR 109,8 obyv./km², ŠÚ SR 2004).

Sídelnú štruktúru kraja tvorí 315 sídiel (obcí), z ktorých je 18 miest. Stupeň urbanizácie dosiahol 50,8% , čo predstavuje hodnotu mierne pod priemerom SR (55,6%)

Tabuľka č.1: Prehľad počtu obyvateľov a hustoty zaľudnenia v okresoch Žilinského kraja k 31.12.2004

okres	rozloha v km ²	počet obyvateľov	z toho žien v %	hustota na km ²
Bytča	282	30 879	50,7	110
Čadca	760	92 944	50,3	122
Dolný Kubín	490	39 458	50,9	80
Kysucké Nové Mesto	174	33 944	50,7	195
Liptovský Mikuláš	1 341	73 549	51,5	55
Martin	736	97 671	51,3	133
Námestovo	690	57 428	49,6	83
Ružomberok	647	59 136	51,6	91
Turčianske Teplice	393	16 710	51,0	43
Tvrdošín	479	35 541	50,0	74
Žilina	815	156 869	51,5	192
Žilinský kraj (región)	6 807	694 129	51,0	102
SR	49 034	5 384 822	51,5	109,8

Zdroj: ŠÚ SR

Ekonomická analýza

Zaužívaným a najbežnejším ukazovateľom hodnotenia miery vyspelosti ekonomiky, intenzity rozvoja a miery životnej úrovne je **hrubý domáci produkt (HDP)**. Slovenskej republike pri hodnotení uvedeného ukazovateľa, v rámci zoskupenia EU27, patrí 21.

priečka, pred Estónskom, Lotyšskom, Poľskom, Litvou, Rumunskom a Bulharskom. Priemer HDP na obyvateľa v r. 2004 predstavuje v parite kúpnej sily 56,7 % priemeru EÚ 27, iba Bratislavský kraj v rámci SR dosahuje hodnoty nad priemerom EÚ 27.

Tabuľka č. 2 : Porovnanie HDP v štátoch EÚ v r. 2003 a r. 2004

krajina / región	HDP na obyvateľa 2003 PKS	HDP na obyvateľa 2003 PKS EU25=100	HDP na obyvateľa 2004 PKS	HDP na obyvateľa 2003 PKS EU27=100	HDP na obyvateľa PKS Index 2004/2003
EU 25/ EU27	21 741	100	21 503	100,0	98,91
Belgicko	25 677	118,1	26 759	124,4	104,21
Dánsko	26 315	121	26 772	124,5	101,74
Nemecko	23 569	108,4	24 903	115,8	105,66
Estónsko	10 489	48,2	11 978	55,7	114,20
Grécko	17 634	81,1	18 245	84,8	103,46
Španielsko	21 174	97,4	21 658	100,7	102,29
Francúzsko	24 213	111,4	24 146	112,3	99,72
Írsko	29 161	134,1	30 414	141,4	104,30
Taliansko	23 448	107,9	23 095	107,4	98,49
Cyprus	17 377	79,9	19 648	91,4	113,07
Litva	8 882	40,9	9 775	45,5	110,05
Lotyšsko	9 846	45,3	10 981	51,1	111,53
Luxembursko	50 844	233,9	53 978	251,0	106,16
Malta	15 797	72,7	15 988	74,4	101,21
Holandsko	27 132	124,8	27 946	130,0	103,00
Rakúsko	26 282	120,9	27 666	128,7	105,27
Portugalsko	15 841	72,9	16 086	74,8	101,55
Slovinsko	16 527	76	17 920	83,3	108,43
Fínsko	24 538	112,9	24 834	115,5	101,21
Švédsko	25 193	115,9	25 865	120,3	102,67
Veľká Británia	25 267	116,2	26 455	123,0	104,70
Bulharsko			7 134	33,2	
Rumunsko			7 301	34,0	
Česká republika	14 750	67,8	16 171	75,2	109,63
<i>Moravsko - sliezsky kraj</i>	11 603	53,4	13 141	61,1	113,26
Maďarsko	12 896	59,3	13 751	64,0	106,63
Poľsko	10 205	46,9	10 908	50,7	106,89
<i>Malopoľské vojvodstvo</i>	8 781	40,4	9 324	43,4	106,18
<i>Sliezske vojvodstvo</i>	11 131	51,2	12 260	57,0	110,14
Slovensko	11 298	52,0	12 196	56,7	107,95
<i>Bratislavský kraj</i>	25 190	115,9	27 802	129,3	110,37
<i>Západné Slovensko</i>	10 611	48,8	11 336	52,7	106,83
<i>Stredné Slovensko</i>	9 400	43,2	10 035	46,7	106,76
z toho Žilinský kraj*	9 204	42,3	10 055	46,8	109,25
<i>Východné Slovensko</i>	8 430	38,8	9 102	42,3	107,97

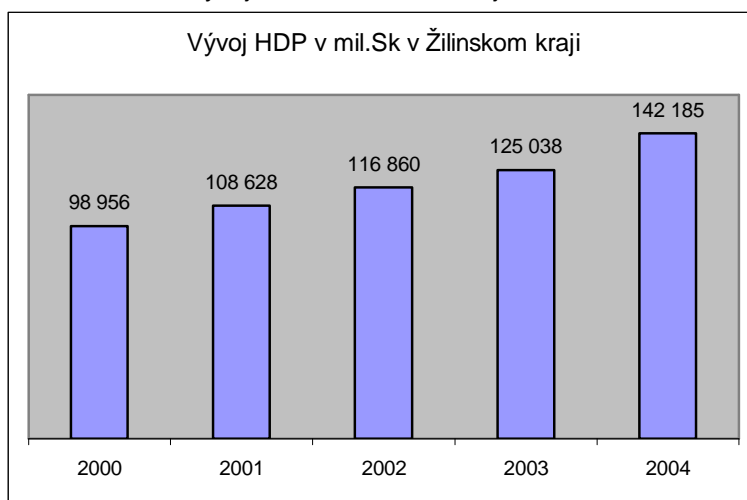
Zdroj: EUROSTAT porovnanie v r. 2004 - Eurostat, news release 23/2007, 2/2007, Štatistická ročenka regiónov Slovenska 2006

* - približný výpočet - HDP v PKS na obyvateľa v Žilinskom kraji – HDP na obyvateľa v PKS

Žilinský kraj v hodnotení ekonomického postavenia z hľadiska tvorby HDP patrí k stredne výkonným regiónom SR. Tvorba hrubého domáceho produktu v sledovanom období rokov 2000 až 2004 má stúpajúci trend, čo naznačuje progresívny vývoj regionálnej ekonomiky.

V roku 2001 regionálny hrubý domáci produkt dosiahol hodnotu 108 628 mil. Sk v b. c., v roku 2004 bol 142 185 mil. Sk v b. c., čo v prepočte na 1 obyvateľa predstavuje 204 935 Sk v b.c. Objem v kraji vytvoreného HDP predstavuje 10,49 % podiel na vytvorenom HDP v SR.

Graf č. 1: Vývoj HDP v Žilinskom kraji v r. 2000 - 2004

V tabuľke číslo 3 je uvedené vzájomné porovnanie krajov v rámci Slovenska z pohľadu tvorby HDP v mil. Sk v bežných cenách, ktorý charakterizuje veľkosť kraja z hľadiska jeho ekonomickej sily.

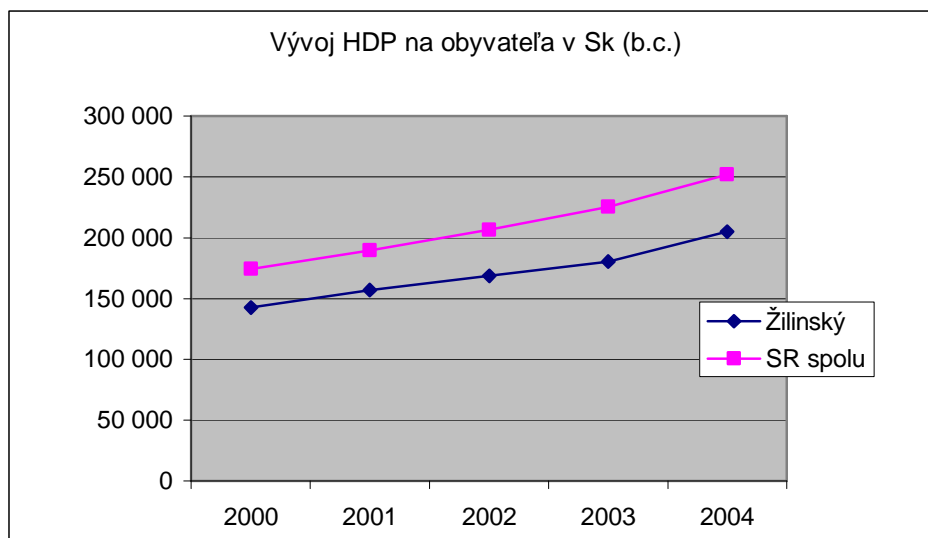
Tabuľka č. 3: Vývoj HDP v mil. Sk, bežné ceny

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	podiel kraja na HDP - 2004	index 2004/2003
Bratislavský	233 408	250 352	279 854	304 156	344 647	25,43	113,31
Trnavský	101 087	106 821	113 817	129 405	142 774	10,53	110,33
Trenčiansky	100 182	108 029	114 094	125 114	138 602	10,23	110,78
Nitriansky	108 216	114 691	124 350	138 664	154 846	11,43	111,67
Žilinský	98 956	108 628	116 860	125 038	142 185	10,49	113,71
Banskobystrický	95 988	105 807	118 052	127 735	138 004	10,18	108,04
Prešovský	83 438	91 481	101 366	108 561	121 578	8,97	111,99
Košický	120 039	134 786	143 091	153 992	172 626	12,74	112,10
SR spolu	941 314	1 020 595	1 111 484	1 212 665	1 355 262	100,00	111,76

Zdroj: SU SR

Ukazovateľ, ktorý umožňuje porovnanie krajov podľa ich skutočného ekonomického potenciálu a výkonnosti je výška vytvoreného HDP prepočítaného na obyvateľa. V Žilinskom kraji je možné sledovať priaznivý vývoj v tvorbe HDP na obyvateľa, kde Žilinský kraj v roku 2004 vykazoval v rámci SR najvyššie tempo rastu – index 113,62 (v roku 2003 index 107%).

Graf č. 2: Vývoj HDP na obyvateľa

Zdroj: ŠU SR

Tabuľka č. 4: Vývoj HDP na obyvateľa v Sk, bežné ceny

kraj / rok	2000	2001	2002	2003	2004	Podiel kraj/SR - 2004	index 2004/2003
Bratislavský	378 278	412 591	466 933	507 154	573 980	227,95	113,18
Trnavský	183 337	194 209	206 612	234 670	258 369	102,61	110,10
Trenčiansky	164 489	178 387	188 847	207 555	230 323	91,47	110,97
Nitriansky	151 301	161 089	174 746	195 208	218 234	86,67	111,80
Žilinský	142 746	157 045	168 705	180 369	204 935	81,39	113,62
Banskobystrický	144 884	160 233	178 683	193 685	209 525	83,21	108,18
Prešovský	106 158	116 127	127 955	136 734	152 781	60,68	111,74
Košický	156 650	176 109	186 532	200 422	224 255	89,06	111,89
SR spolu	174 295	189 718	206 647	225 430	251 797	100,00	111,70

Zdroj: ŠU SR

Trend tvorby HDP na obyvateľa vyjadrený v PKS, ktorý slúži pre účely medzinárodného porovnania a taktiež k určení spôsobilosti kraja na čerpanie finančnej a inej pomoci zo štrukturálnych fondov EU, vykazuje rast. Žilinský kraj však stále dosahuje hodnoty pod

priemerom SR. V roku 2004 bol v Žilinskom kraji zaznamenaný nárast oproti roku 2003 (index 109,24), ktorý bol vyšší ako hodnota dosiahnutá v SR (107,40).

Tabuľka č. 5: Vývoj HDP na obyvateľa v PKS

kraj/rok	2000	2001	2002	2003	2004	podiel kraj/SR - 2003	index 2003/2002	podiel kraj/SR - 2004	index 2004/2003
Žilinský	7 809	8 405	8 984	9 204	10 055	80,01	102,45	81,39	109,25
SR spolu	9 535	10 154	11 004	11 503	12 354	100,00	104,53	100,00	107,40

Zdroj: ŠU SR

V roku 2004 bola v Žilinskom kraji vyprodukovaná **hrubá pridaná hodnota** v objeme 127 016 mil. Sk, čo predstavuje 10,49% podiel na hrubej pridanej hodnote vyprodukovanej v SR.

Prehľad vývoja tvorby hrubej pridanej hodnoty v r. 2000 - 2004 a štruktúra jej tvorby podľa odvetví v Žilinskom kraji sú uvedené nižšie.

Tabuľka č. 6: Hrubá pridaná hodnota v mil. Sk (bežné ceny)

kraj	2000	2001	2002	2003	2004	Podiel kraj/SR – 2004	index 2004/2003
Bratislavský	207 500	226 090	251 467	274 691	307 878	25,43	112,08
Trnavský	89 866	96 468	102 272	116 868	127 542	10,53	109,13
Trenčiansky	89 062	97 559	102 521	112 993	123 815	10,23	109,58
Nitriansky	96 204	103 576	111 737	125 230	138 326	11,43	110,46
Žilinský	87 972	98 100	105 007	112 924	127 016	10,49	112,48
Banskobystrický	85 333	95 553	106 078	115 360	123 281	10,18	106,87
Prešovský	74 176	82 615	91 084	98 044	108 607	8,97	110,77
Košický	106 715	121 723	128 577	139 073	154 209	12,74	110,88
SR spolu	836 828	921 684	998 743	1 095 183	1 210 674	100,00	110,55

Zdroj: ŠU SR

Tabuľka č. 7: Štruktúra tvorby hrubej pridanej hodnoty podľa odvetví – v mil. Sk (b. c.)

Žilinský kraj	2000	2001	2002	2003	2004
A + B	3 650	4 356	4 986	4 757	5 220
C až F	35 197	38 587	41 966	45 892	51 569
G až P	49 125	55 157	58 055	62 275	70 227
Spolu	87 972	98 100	105 007	112 924	127 016

Zdroj: ŠU SR

Poznámka:

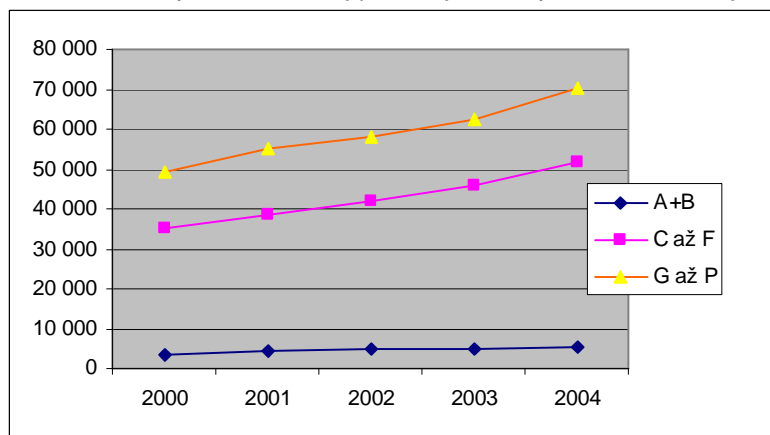
A+ B - poľnohospodárstvo, poľovníctvo a lesné hospodárstvo, rybolov a chov rýb

C až F - ťažba nerastných surovín, priemyselná výroba, výroba a rozvod elektriny, plynu a vody, stavebníctvo

G až P - veľkoobchod, maloobchod, hotely, reštaurácie, doprava, pošty, telekomunikácie, peňažníctvo, poisťovníctvo, iné obchodné služby

Rozdielnu dynamiku vývoja (najnižšia v pôdohospodárstve) a podiel jednotlivých odvetví na tvorbe hrubej pridanej hodnoty v Žilinskom kraji ukazuje nižšie uvedený graf.

Graf č.3: Dynamika hrubej pridanej hodnoty v Žilinskom kraji

Zdroj: ŠU SR

Napriek zníženiu dynamiky, trend rastu je viditeľný aj v ďalšom sledovanom ukazovateli výkonnosti regionálnej ekonomiky - **tvorba hrubého fixného kapitálu**.

Tvorba hrubého fixného kapitálu v roku 2004 dosiahla 38 432 mil. Sk v b. c. (11,75% SR), čo predstavuje tretie miesto v poradí krajov SR (za Bratislavským a Košickým krajom).

Tabuľka č. 8: Tvorba hrubého fixného kapitálu v mil. Sk – bežné ceny

Kraj	2000	2001	2002	2003	2004	index 2003/2002	Podiel kraj/SR 2004	index 2004/2003
Žilinský	27 830	36 216	33 042	36 501	38 432	110,47	11,75	105,29
SR spolu	242 277	291 027	303 481	302 782	327 087	99,77	100,00	108,03

Zdroj: ŠU SR

Tabuľka č. 9: Štruktúra tvorby hrubého fixného kapitálu podľa odvetví v mil. Sk (b. c.)

Žilinský kraj	2000	2001	2002	2003	2004
A + B	650	1 337	1 222	711	797
C až F	10 484	17 452	14 637	17 627	18 472
G až P	16 696	17 427	17 183	18 163	19 163
Spolu	27 830	36 216	33 042	36 501	38 432

Zdroj: ŠU SR

Poznámka:

A + B - poľnohospodárstvo, poľovníctvo a lesné hospodárstvo, rybolov a chov rýb

C až F - ťažba nerastných surovín, priemyselná výroba, výroba a rozvod elektriny, plynu a vody, stavebníctvo

G až P - veľkoobchod, maloobchod, hotely, reštaurácie, doprava, pošty, telekomunikácie, peňažníctvo, poisťovníctvo, iné obchodné služby

Výkonnosť ekonomiky kraja pozitívne ovplyvňujú aj **priame zahraničné investície**.

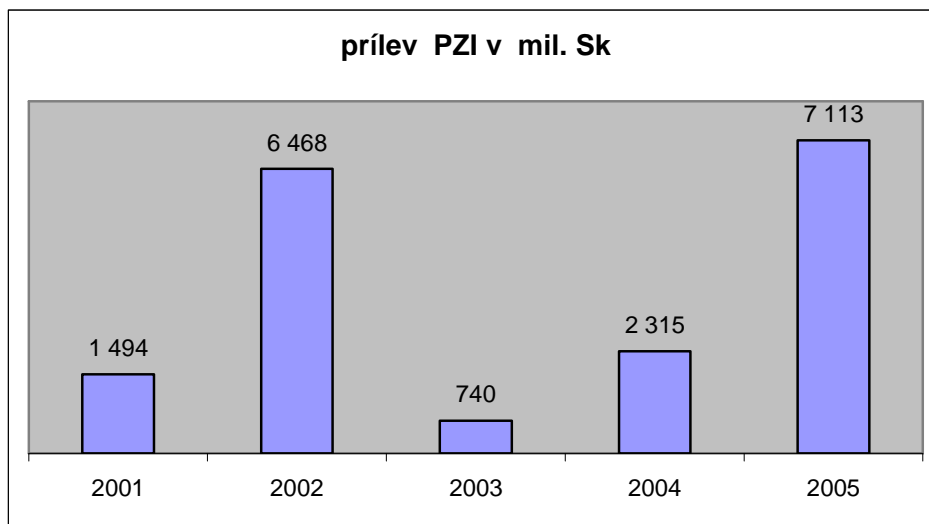
Podľa porovnania stavu priamych zahraničných investícií k 31.12.2005 sa Žilinský kraj v rámci SR nachádza na treťom mieste s podielom 7,17%, za Bratislavským a Košickým krajom, tesne pred Trnavským krajom. Táto pozícia je spôsobená hlavne značne zvýšeným prílevom investícií v roku 2005 (KIA), ktorý prekonal dovtedy najvyšší prílev z roku 2002.

Tabuľka č. 10: Stav priamych zahraničných investícií – v mil. Sk

kraj, SR	2001	2 002	2 003	2004	2005	podiel na SR v 2005
Bratislavský	94 239	166 794	175 496	205 988	210 906	60,37
Trnavský	11 569	13 652	17 877	23 939	24 732	7,08
Trenčiansky	7 099	9 579	14 272	17 408	20 429	5,85
Nitriansky	7 626	9 363	11 627	12 895	13 653	3,91
Žilinský	10 316	12 584	14 471	19 180	25 053	7,17
Banskobystrický	8 180	8 492	9 065	10 025	11 313	3,24
Prešovský	5 532	5 891	6 020	7 102	7 185	2,06
Košický	37 590	33 162	34 250	34 434	36 056	10,32
SR spolu	182 151	259 517	283 078	330 971	349 327	100,00

Zdroj: ŠU SR

Graf č.4: Prílevu priamych zahraničných investícií v podnikovej sfére do Žilinského kraja za obdobie 2001- 2005

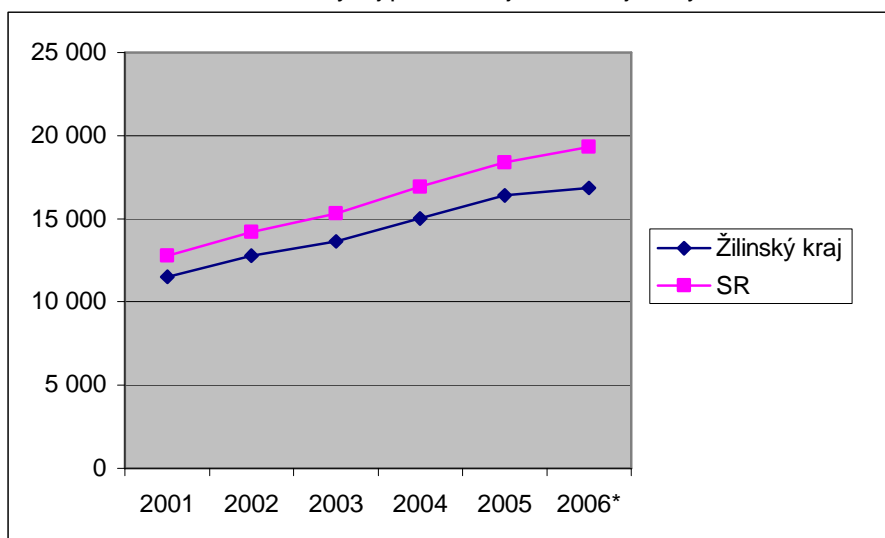
Zdroj: ŠU SR

Príchod veľkého investora sa kladne prejavil na ekonomickom vývoji regiónu a pozitívny dopad mal aj na **mieru nezamestnanosti** a na vývoj **priemernej mesačnej mzdy** v celom kraji.

Hodnoty priemernej mesačnej mzdy v celom sledovanom období rokov 2001 - 2006 nedosahujú úroveň SR aj keď trend rastu je viditeľný.

Graf č. 5: Vývoj priemernej mesačnej mzdy

Poznámka: * - údaje k 30.9.2006

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka č.11: Vývoj priemernej mesačnej mzdy zamestnanca v Sk v Žilinskom kraji

rok	spolu	muži	ženy	podiel muži/spolu	podiel ženy/spolu
2001	11 526	13 353	9 839	115,85	85,36
2002	12 775	14 782	10 935	115,71	85,60
2003	13 640	15 886	11 625	116,47	85,23
2004	15 039	17 504	12 809	116,39	85,17
2005	16 417	19 349	13 673	117,86	83,29
SR rok 2005	18 433	21 522	15 392	116,76	83,50

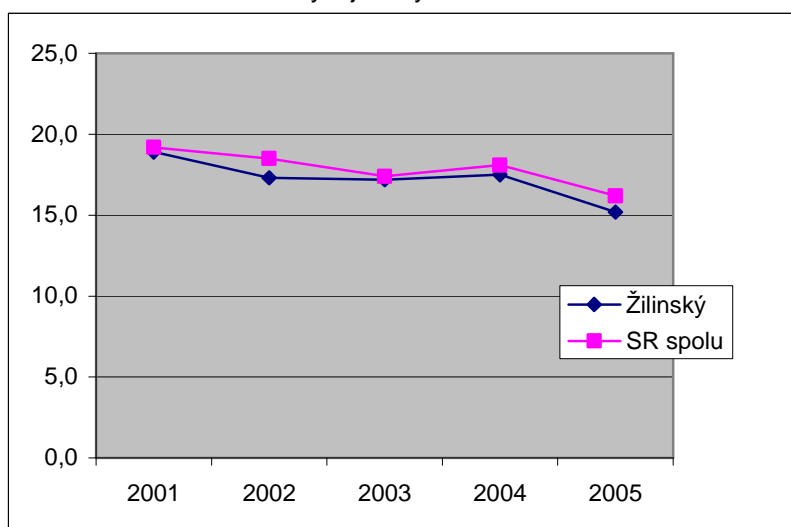
Zdroj: ŠÚ SR

V rámci kraja sa však prejavujú výrazné rozdiely medzi jednotlivými okresmi, kedy priemerná mesačná mzda k 30.9.2006 bola v intervale od 12.580,- Sk v okrese Čadca, resp. 12.674,- Sk v okrese Turčianske Teplice, do 19.053,- Sk v okrese Kysucké Nové Mesto.

Značné rozdiely sú aj vo výške priemernej mesačnej mzdy v porovnaní medzi mužmi a ženami, a tento rozdiel sa v sledovanom období rokov 2001 - 2005 ešte zväčšil (z 3.514,- Sk v roku 2001 na 5.676,- Sk v roku 2005).

Miera nezamestnanosti v sledovanom období rokov 2001 - 2005 je pod priemerom SR a pokles kopíruje pokles miery nezamestnanosti v SR.

Graf č. 6: Vývoj miery nezamestnanosti

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka č. 12: Prehľad uchádzačov o zamestnanie a miera evidovanej nezamestnanosti podľa jednotlivých okresov ŽSK

	uchádzači o zamestnanie k 31.12.2005			miera evidovanej nezamestna- nosti	uchádzači o zamestnanie k 31.12.2006			miera evidovanej nezamestna- nosti
	spolu	ženy	v %		Spolu	ženy	v %	
Žilinský kraj	34 013	18 528	54,47	9,33	25 361	14 205	56,01	7,03
Bytča	1 867	1 043	55,87	12,75	1 276	707	55,41	8,71
Čadca	4 777	2 923	61,19	9,59	3 560	2 171	60,98	7,18
Dolný Kubín	2 336	1 162	49,74	12,03	1 702	907	53,29	8,92
Kys. Nové Mesto	2 024	1 196	59,09	12,07	1 563	938	60,01	9,13
Liptovský Mikuláš	4 152	2 141	51,57	9,35	3 244	1 753	54,04	7,49
Martin	4 837	2 613	54,02	8,90	3 407	1 866	54,77	6,31
Námestovo	2 417	1 390	57,51	9,77	1 849	1 091	59,00	7,73
Ružomberok	3 594	1 894	52,70	10,56	2 749	1 547	56,28	8,51
Turčianske Teplice	1 163	555	47,72	12,85	912	473	51,86	9,94
Tvrdošín	1 780	817	45,90	10,74	1 307	573	43,84	7,96
Žilina	5 066	2 794	55,15	6,27	3 792	2 179	57,46	4,64

Zdroj: Bulletin ŠÚ KS Žilina 3/2006

Bulletin ŠÚ KS Žilina 4/2005

Štatistická ročenka regiónov Slovenska 2006, ŠÚ SR

Miera evidovanej nezamestnanosti v rámci okresov kraja vykazuje taktiež značné rozdiely – rozsah hodnôt k 31.12.2006 bol v intervale od 9,94% v okrese Turčianske Teplice do 4,64% v okrese Žilina.

Pozitívnym javom je pokles miery evidovanej nezamestnanosti vo všetkých okresoch Žilinského kraja.

V rámci kraja sme zaznamenali skutočnosť, že podiel žien na celkovom počte uchádzačov o zamestnanie vzrástol z 54,47% k 31.12.2005 na 56,01% k 31.12. 2006. Vo všetkých okresoch kraja, s výnimkou okresu Tvrdošín, podiel žien na celkovom počte uchádzačov o zamestnanie presahuje 50%.

Významný vplyv na ekonomickú výkonnosť kraja má historicky daná odvetvová štruktúra ekonomiky, ktorá sa dá meniť len postupne.

Pozícia Žilinského kraja v rámci Slovenskej republiky je stabilná, bez výrazných výkyvov. V hodnotenom období rokov 2000 - 2006 je zaznamenaný trend nárastu u všetkých hlavných sledovaných makro – ekonomických ukazovateľov.

V roku 2004 bol v Žilinskom kraji zaznamenaný 13,62% nárast tvorby HDP na obyvateľa v Sk, čo bola v rámci SR najvyššia hodnota nárastu (priemer SR 11,7%).

Pozitívny vplyv na ďalší vývoj v kraji majú značné zahraničné investície realizované v období rokov 2002 -2006 a ich dopad na celkovú zamestnanosť v kraji.

V rámci okresov Žilinského kraja je možné sledovať značné rozdiely v miere evidovanej nezamestnanosti a výšky priemernej mesačnej mzdy ako aj disproporcie pri vyhodnotení uvedených ukazovateľov s ohľadom na pohlavie.

2.2 Sociálno - ekonomická analýza Žilinského kraja

2.2.1 Administratívne členenie a sídelná štruktúra

Žilinský samosprávny kraj (ŽSK) sa rozprestiera na území severozápadného Slovenska na ploche 6 788,43 km², 6 800,79 km², čo predstavuje 13,85 % 13,86% (Zdroj: Štatistika ročenka regiónov 2006 údaj k 31.12.2005) rozlohy Slovenskej republiky. Rozlohou je to tretí najväčší kraj Slovenskej republiky. Zahŕňa 5 historických regiónov: Liptov, Orava, Kysuce, Turiec a Horné Považie. Na severozápade hraničí s Českou republikou, na severe a severovýchode s Poľskou republikou, s Prešovským krajom susedí na východe, na juhu s Banskobystrickým krajom a na juhozápade s Trenčianskym krajom.

Táto výhodná geografická poloha dáva regiónu predpoklady pre jeho ďalší hospodársky a sociálno-ekonomický rozvoj.

Územie Žilinského kraja sa vyznačuje rôznorodosťou krajinnej štruktúry. Od údolných nív vodných tokov (Váh, Kysuca, Turiec a Orava), cez poľnohospodársku a lesnú krajinu až po vysokohorskú krajinu hrebeňových pásiem pohorí Západných Tatier, Nízkyh Tatier, Chočských vrchov, Veľkej Fatry, Malej Fatry, Javorníkov a Strážovských vrchov. Ide prevažne o hornatú krajinu s nízkym podielom ornej pôdy, ktorá má atraktívne prírodné prostredie, mimoriadne vhodné pre rozvoj turistiky, vodných a zimných športov. Región

ŽSK je bohatý na výskyt minerálnych a termálnych vôd, ktoré sa využívajú na liečenie v kúpeľoch (Rajecké Teplice, Turčianske Teplice, Korytnica a Lúčky) aj ako stolové vody –

Budiš, Fatra a Korytnica. Na rekreačné účely sa využívajú geotermálne vrty v Liptovskom Jáne, Bešeňovej, Rajci, Oraviciach a Stráňavách.

V ŽSK je vysoký podiel chránených území – veľkoplošných i maloplošných. Región disponuje bohatým kultúrno-historickým potenciálom.

Z hľadiska územno-správneho členenia sa územie ŽSK skladá z 11 okresov: Bytča, Čadca, Dolný Kubín, Kysucké Nové Mesto, Liptovský Mikuláš, Martin, Námestovo, Ružomberok, Turčianske Teplice, Tvrdošín a Žilina .

Hustotou obyvateľstva Žilinský kraj nedosahuje hodnotu celoslovenského priemeru. V hustote obyvateľstva sú v rámci kraja značné disproporcie, napr. okres Žilina 192 obyv./km², okres Turčianske Teplice 43 obyv./km².

Sídlna štruktúra územia pozostáva z 315 obcí, z toho 18 obcí má štatút mesta. Takmer 80% všetkých sídiel patrí do veľkostnej skupiny do 2000 obyvateľov, žije v nich však približne len 1/4 obyvateľstva. V mestách žije 51,3% celkovej populácie, čo predstavuje hodnotu mierne pod priemerom SR (55,7%).

Prirodzenou metropolou Žilinského kraja je krajské mesto Žilina s 85 268 obyvateľmi, ktoré sa najmä vďaka výhodnej polohe zaradilo medzi najvýznamnejšie mestá Slovenska. Žilina je významným obchodným a priemyselno-hospodárskym centrom.

Tabuľka č. 13: Prehľad počtu obyvateľov a hustoty zaľudnenia v okresoch ŽSK k 31.12.2004

Okres	rozloha (km ²)	počet obyvateľov	z toho žien (%)	hustota osídlenia (počet obyvateľov/km ²)
Bytča	282	30 879	50,7	110
Čadca	760	92 944	50,3	122
Dolný Kubín	490	39 458	50,9	80
Kysucké Nové Mesto	174	33 944	50,7	195
Liptovský Mikuláš	1 341	73 549	51,5	55
Martin	736	97 671	51,3	133
Námestovo	690	57 428	49,6	83
Ružomberok	647	59 136	51,6	91
Turčianske Teplice	393	16 710	51,0	43
Tvrdošín	479	35 541	50,0	74
Žilina	815	156 869	51,5	192
Žilinský kraj	6 807	694 129	51,0	102
SR	49 034	5 384 822	51,5	109,8

Zdroj: ŠÚ SR

2.2.2 Prírodný potenciál

2.2.2.1 Geomorfologické členenie

Z hľadiska geomorfologického členenia (Mazúr, Lukniš, 1986) územie ŽSK prináleží dvom geomorfologickým subprovinciám:

- vonkajších Západných Karpát, ktorá zaberá celú severnú časť kraja
- vnútorných Západných Karpát, ktorá zaberá južnú časť kraja (J od bradlového pásma).

Subprovincia vonkajších Západných Karpát zo severozápadu zasahuje do územia ŽSK časťou Západných Beskýd. Smerom na juh, medzi pravým brehom Kysuce a Váhom vystupuje oblasť Slovensko - moravských Karpát. Na východ od rieky Kysuca až takmer po Oravskú priehradu je vyčlenená oblasť Stredných Beskýd. Najvýchodnejšou časťou subprovincie je Podhôrno - magurská oblasť.

Subprovincia Vnútorných Západných Karpát zaberajúca južnú časť kraja je zastúpená fatransko - tatranskou oblasťou. V ďalšom pokračovaní na východ je osou územia celok rozsiahlej Podtatranskej kotliny. K juhu sa k Liptovskej kotline pripája priestorovo najrozsiahlejšie jadrové pohorie - celok Nízkych Tatier.

2.2.2.2 Klimatické pomery

Z hľadiska klimaticko-geografických typov (Tarábek, 1980) patrí územie regiónu do dvoch typov klímy: kotlinovej a horskej. Typ kotlinovej klímy predstavuje mierne teplé až chladné územie, mierne suché až vlhké s veľkou inverziou teplôt. Ostatnú časť územia zaberá typ horskej klímy, ktorý sa v dôsledku členitosti reliéfu a veľkých rozdielov v nadmorskej výške diferencuje do subtypov: teplý, mierne teplý, mierne chladný (prevažuje na väčšine územia), studený a veľmi studený.

2.2.2.3 Hydrologické pomery

Z hydrografického hľadiska územie ŽSK leží na hlavnom európskom rozvodí. Celá časť územia patrí do povodia Váhu a k úmoriu Čierneho mora.

Hlavným tokom v kraji je Váh s dlhodobým priemerným prietokom $195,8 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$. Váh vzniká sútokom Čierneho a Bieleho Váhu v Kráľovej Lehote. Malé prietoky Váhu sú významne nadlepšované najmä najväčšími zásobnými nádržami Liptovskou Marou na Váhu a Oravou na Orave. Riečnu sieť popri Váhu tvoria jeho hlavné prítoky: Belá, Revúca, Ľubochňanka, Orava, Turiec, Varínka, Kysuca, Rajčanka. Prítoky Belá, Orava, Varínka a Kysuca, Revúca, Ľubochňanka, Turiec a Rajčanka. Najväčšie z nich sú Orava /1991,6 km²/, Kysuca /988,5 km²/, Turiec /930,7 km²/, Rajčanka /359,1 km²/, Revúca /285,73 km²/, Belá /244,3 km²/, Varínka /167,3 km²/.

Tabuľka č. 14: Členenie povodie Váhu na území ŽSK do hydrologických povodí

názov hydrologického povodia	číslo hydrologického povodia
Váh po Belú	4 -21-01
Váh od ústia Belej po Oravu	4 -21-02
Biela Orava (horná časť povodia Oravy nad Oravskou priehradou)	4 -21-03
Orava (časť povodia Oravy pod Oravskou priehradou)	4 -21-04
Váh od Oravy vrátane Turca a Varínky	4 -21-05
Váh od Varínky vrátane Kysuce a Rajčanky	4 -21-06
Váh od Kysuce a Rajčianky po odbočenie Púchovského kanála	4 -21-07

V Žilinskom regióne sa nachádza 8 veľkých vodných nádrží, ktoré okrem využitia hydroenergetického potenciálu zabezpečujú reguláciu odtokových pomerov: Čierny Váh, Liptovská Mara, Bešeňová, Orava, Tvrdošín, Krpeľany, Žilina, Hričov, a 2 vodárenské nádrže: Nová Bystrica, Turček.

V ŽSK je vyhlásených 78 vodohospodársky významných vodných tokov, ktoré sú významným zdrojom vody najmä pre priemysel a poľnohospodárstvo, príp. slúžia ako vodohospodársky ucelené úseky.

Ďalej sa v regióne ŽSK nachádza 21 vodárenských tokov, ktoré sa môžu využívať na odber pitnej vody, a to najmä v okresoch Liptovský Mikuláš (6) a Čadca (5). V okresoch Žilina, Kysucké Nové Mesto a Dolný Kubín sa nenachádzajú žiadne vodárenské toky.

Kvalita pitnej vody

V kraji je evidovaných 852 zdrojov pitnej vody (studne, vrty, pramene), najviac v okrese Liptovský Mikuláš a Ružomberok.

V ŽSK sa využíva 218 zdrojov podzemnej vody na odbery na hromadné zásobovanie pitnou vodou. Ich využiteľná výdatnosť po znížení o ekologické limity je 2 192 l.s⁻¹. Najvýznamnejšie zdroje sú v okrese Martin (500 l.s⁻¹ – pramene Necpaly – Lazce 286 l.s⁻¹, pramene v Blatnickej doline) a Žilina (510 l.s⁻¹ – pramene a vrt v oblasti Fačkova 90 l.s⁻¹, vrty Lietava, Lietavská Svinná 130 l.s⁻¹, zdroje Teplička 160 l.s⁻¹), významné zdroje sú aj na Orave v oblasti Oravíc.

Kvalitu povrchových vôd systematicky zabezpečuje Slovenský hydrometeorologický ústav. Severný úsek rieky Váh je okrem skupiny E zaradený vo všetkých skupinách ukazovateľov do II. a III. triedy kvality vôd. V skupine E – mikrobiologické ukazovatele je Váh zaradený do IV. triedy. V skupine F – anorganické a organické mikropulanty došlo k zhoršeniu kvality vody z I. na III. triedu koncentrácie ortuti na severnom úseku Váhu (okolie Liptovského Hrádku). V lokalite Hubová bolo zistené zvýšenie koncentrácie NEL_{UV}. Na zaradení riek Orava, Revúca, Varínka a Rajčianka do IV. a V. triedy kvality vody podieľajú predovšetkým koliformné baktérie.

2.2.2.4 Geotermálne pramene a geotermálna energia

Zdrojom údajov o geotermálnej energii sú je Atlas geotermálnej energie Slovenska. Základnú databázu údajov tvoria teplotné údaje z 376 vrtov na celom území Slovenska, z toho sa v Žilinskom samosprávnom kraji nachádza 17: DB-12 Svinná, FGL-1 Pavčina Lehota, GHŠ-1 Horná Štubňa, HGL-2 Kalameny, HGL-3 Lúčky, HM-1 Rakša, HŽK-10 Žilina-Chrastie, OH-1 Hladovka, OP-1 Oravská Polhora, OZ-2 Oravice, RK-22 Rajec, TTŠ-1 Turčianske Teplice, VL-1 Vlachy, ZGL-1 Bešeňová, ZGL-2/A Liptovský Trnovec, ZGL-3 Liptovská Kokava, ZGT-3

Tabuľka č. 15: Geotermálne zariadenia v ŽSK

por. č.	činnosť zariadenia	vrt	lokalita	teplota (°C)
56	(+)	FGL-1	Pavčina Lehota	32
188	(+)	OZ-2	Oravice	56
247	+	RK-22	Rajec	27
306	(+)	TTŠ-1	Turčianske Teplice	52
358	+	ZGL-1	Bešeňová	62
359	(+)	ZGL-2	Liptovský Trnovec	61
360	(+)	ZGL-3	Liptovská Kokava	44
393	(+)	RTŠ-1	Kamenná Poruba	38

Zdroj: Atlas geotermálnej energie SR

Vysvetlivky:

+ geotermálne zariadenia v činnosti

(+) geotermálne zariadenie vo výstavbe, alebo plánované

Geotermálna aktivita územia Žilinskej kotliny je nízka. Hodnota hustoty tepelného toku medzi južným okrajom kotliny a Rajeckými Teplicami vytvára rovnomerné tepelné pole, ktoré stúpa smerom k Žiline. Teplotné pole sa od stredu kotliny v priestore Rajca smerom k západnému a východnému okraju a severným smerom k Žiline aktivizuje z 27,5 na 30 - 32,5⁰ C. O geotermálnej aktivite územia svedčia prirodzené vývery termálnych vôd v Rajeckých Tepliciach. Teplota sa pohybuje medzi 33,4 - 38,2⁰ C. Vrtmi sú geotermálne vody zistené v Stráňavách (600 m), vo Višňovom (400 m), v Kamennej Porube (1 831 m), v Rajci a v Pekline. Teplota sa pohybuje medzi 15 - 38⁰ C. Sú to vody Ca (Mg) – HCO₃ typu. Pravdepodobné obnovované využiteľné množstvo geotermálnej energie kotliny je 13,2 MW_t.

Geotermálna aktivita územia Turčianskej kotliny je priemerná, klesá z juhu na sever, čo zodpovedá tomu, že južný okraj kotliny susedí s neovulkanitmi Kremnických vrchov. Teplota súčasne klesá zo stredu kotliny k okraju. Na geotermálnu aktivitu poukazujú aj prirodzené vývery geotermálnych vôd v Turčianskych Tepliciach (T = 45⁰ C) a v Mošovciach (T = 23⁰ C). Vody sú Ca (Mg) – HCO₃ typu. Pravdepodobné obnovované využiteľné množstvo geotermálnej energie sa hodnotí na 22,5 MW_t.

Geotermálna energia územia Liptovskej kotliny je priemerná, kotlina je preskúmaná 5 vrtmi. V regionálnom tepelnom poli hodnota hustoty tepelného toku klesá od bešeňovskej

hráste západným smerom a východným smerom do depresie Liptovskej Kokavy. Hodnota klesá zo stredu kotliny k okrajom. Bešeňovská hráť je prehriata výstupom geotermálnych vôd z hĺbky ($< 1\,500\text{ m}$) na povrch. Podobný obraz poskytuje aj teplotné pole, keď teplota v hĺbke 1000 m v bešeňovskej hráti klesá k okrajom kotliny z 45°C na $35\text{--}30^{\circ}\text{C}$. Zvodnence geotermálnych vôd sa predpokladajú v hĺbkach $3\,500 - 4\,000\text{ m}$, kde sa teploty pohybujú medzi $100 - 115^{\circ}\text{C}$. Prognózne využiteľné množstvo geotermálnej energie predstavuje $34,3\text{ MW}_t$, čo reprezentuje výdatnosť realizovaných a fiktívnych vrtov v intervale $6 - 31\text{ l.s}^{-1}$ s teplotou vody na ústí vrtu $27 - 70^{\circ}\text{C}$ pri celk. výdatnosti 236 l.s^{-1} .

2.2.2.5 Kvalita ovzdušia

Z hľadiska potenciálneho znečistenia ovzdušia sú veterné pomery (veľký podiel bezveterných dní a dní s nízkymi rýchlosťami vetra a značný počet inverzných situácií vytvára nepriaznivé rozptylové podmienky) v Žilinskej kotline veľmi nepriaznivé a relatívne menšie zdroje exhalátov vedú k vysokej úrovni znečistenia v prízemnej vrstve.

Lokalita mesta Ružomberok zahŕňa územie západnej časti Liptovskej kotliny. Znečistenie ovzdušia klasickými škodlivinami je spôsobené prevádzkou teplárenskej technológie a prevádzkou výroby celulózy a papiera. Špecifické znečistenie ovzdušia je spôsobené zmesou prevažne organosírných zlúčenín epizódne unikajúcich z technológie výroby celulózy.

Oblasť Turčianskej kotliny má nepriaznivé klimatické a orografické pomery z hľadiska rozptylu emisií znečisťujúcich látok. K najväčším zdrojom emisií patrí strojárská výroba, miestne teplárne Stredoslovenských energetických závodov a automobilová doprava.

2.2.2.6 Pôda

Na území Žilinského samosprávneho kraja sú najviac rozšírené subtypy pôdných typov ako sú kambizeme (kyslé aj nasýtené variety), menej sa vyskytujú rendziny, gleje, podzoly a fluvizeme.

Antropogénny tlak na využívanie pôdy na iné účely ako na plnenie jej primárnych produkčných a environmentálnych funkcií spôsobuje jej pozvoľný úbytok.

Bilancia plôch

Tabuľka č. 16: Úhrnné hodnoty druhov pozemkov v ŽSK - porovnanie stavu v r. 2002 a r.2006

druh pozemku	rok	rozloha (ha)	% z celkovej výmery
poľnohospodárska pôda	2002	247 698	36,42
	2006	246 268	36,17
lesné pozemky	2002	376 553	55,37
	2006	378 482	55,59
vodné plochy	2002	12 797	1,88
	2006	12 795	1,87
zastavané plochy	2002	24 717	3,64
	2006	24 999	3,67
Ostatné plochy	2002	18 308	2,69
	2006	18 295	2,68
Celková výmera pôdy	2002	680 073	100,00
	2006	680 839	100,00

Zdroj: ÚGKK SR

Tabuľka č. 17: Úhrnné hodnoty druhov pozemkov v ŽSK podľa okresov (v ha)

okres	rok	poľnohospodárska pôda	lesné pozemky	vodné plochy	zastavané plochy	ostatné plochy	celková výmera pôdy
Bytča	1998	8 678	17 147	515	1 012	813	28 166
	2002	8 547	17 255	510	1 065	787	28 164
	2006	8 516	17 241	510	1 101	795	28 164
Čadca	1998	25 566	44 827	882	2 932	1 853	76 060
	2002	25 346	45 047	879	3 021	1 770	76 062
	2006	25 292	45 023	874	3 074	1 800	76 062
Dolný Kubín	1998	22 408	21 370	770	1 725	2 756	49 030
	2002	22 326	21 427	768	1 743	2 767	49 030
	2006	22 110	21 772	760	1 753	2 787	49 181
Kysucké N. Mesto	1998	6 167	9 829	235	850	287	17 368
	2002	6 132	9 844	220	891	282	17 368
	2006	6 104	9 864	220	896	284	17 368
Liptovský Mikuláš	1998	44 418	78 632	3 196	3 639	2 369	132 254
	2002	44 211	80 042	3 203	3 691	2 326	133 473
	2006	44 088	80 732	3 206	3 726	2 333	134 086
Martin	1998	25 351	42 165	948	3 120	1 980	73 565
	2002	25 257	42 255	948	3 099	2 006	73 565
	2006	24 708	42 840	950	3 166	1 902	73 565
Námestovo	1998	30 950	32 904	1 540	2 061	1 603	69 057
	2002	30 746	33 063	1 553	2 106	1 584	69 051
	2006	30 608	33 230	1 554	2 079	1 583	69 053
Ružomberok	1998	18 745	42 523	432	2 079	908	64 688
	2002	18 746	42 607	434	2 010	888	64 684
	2006	18 700	42 624	429	2 028	904	64 684
Turčianske Teplice	1998	15 373	21 843	247	1 348	461	39 272
	2002	15 264	22 022	246	1 292	448	39 272
	2006	15 251	22 028	245	1 298	450	39 273
Tvrdošín	1998	21 168	19 702	2 769	1 253	2 979	47 872
	2002	20 956	19 989	2 770	1 291	2 890	47 895
	2006	20 842	20 099	2 759	1 300	2 895	47 895
Žilina	1998	30 257	42 947	1 273	4 436	2 595	81 508
	2002	30 169	43 003	1 266	4 508	2 561	81 508
	2006	30 049	43 028	1 289	4 580	2 562	81 508

Zdroj: ÚGKK SR

Pozn.:

 Odchýlky v súčtoch sú spôsobené matematickým zaokrúhľovaním výmer v m² na ha bez vyrovňania.

Na základe rozboru zmien vo výmerách poľnohospodárskeho pôdneho fondu je možné sledovať vývojové trendy foriem hospodárenia v regióne. V období rokov 2002 a 2006

došlo k nárastu plochy ornej pôdy len v okrese Námestovo a k nárastu plôch trvalých trávnych porastov len v okrese Bytča.

Tabuľka č. 18: Hodnotenie vývoja poľnohospodárskeho pôdneho fondu ŽSK v r. 2001 a r.2006

Okres	rok	orná pôda	trvalé trávne porasty
Bytča	2001	2 618	5 369
	2006	2 541	5 390
	vývojový trend	-	+
Čadca	2001	3 723	20 753
	2006	3 742	20 670
	vývojový trend	+	-
Dolný Kubín	2001	2 549	19 360
	2006	2 396	19 294
	vývojový trend	-	-
Kysucké Nové Mesto	2001	1 201	4 632
	2006	1 130	4 671
	vývojový trend	-	+
Liptovský Mikuláš	2001	11 658	31 694
	2006	11 514	31 715
	vývojový trend	-	+
Martin	2001	10 462	14 058
	2006	10 378	13 537
	vývojový trend	-	-
Námestovo	2001	6 264	24 203
	2006	6 358	23 947
	vývojový trend	+	-
Ružomberok	2001	3 698	14 596
	2006	3 452	14 781
	vývojový trend	-	+
Turčianske Teplice	2001	7 952	7 021
	2006	7 671	7 261
	vývojový trend	-	+
Tvrdošín	2001	3 075	17 924
	2006	3 066	17 613
	vývojový trend	-	-
Žilina	2001	11 237	17 478
	2006	11 027	17 570
	vývojový trend	-	+

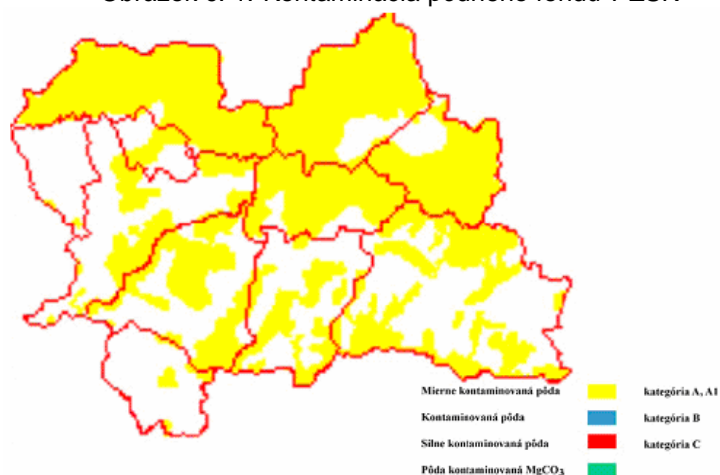
Zdroj: ÚGKK SR, ŠÚ SR

Vysvetlivky: hodnotenie trendu vývoja: nárast výmery +; pokles výmery -

Kontaminácia pôd v ŽSK

Monitorovaním kontaminácie pôdy zistené hodnoty sú posudzované podľa Rozhodnutia Ministerstva pôdohospodárstva SR o najvyšších prípustných hodnotách škodlivých látok v pôde číslo 521/1994-540.

Obrázok č. 1. Kontaminácia pôdneho fondu v ŽSK

Zdroj: Krajská správa o stave živ. prostredia v Žilinskom kraji v r. 2002

2.2.2.7 Nerastná surovinová základňa a ťažba nerastných surovín

Územie ŽSK je bohaté na ložiská stavebného kameňa, ktorý predstavujú hlavne dolomitické vápence a pieskovce. V oblasti Malej Fatry sa ťažia vápence ako surovina na výrobu cementu a vápna. Kraj je v oblasti Hornej Oravy bohatý na výskyt rašeliny, ktorá sa tu ťaží priemyselným spôsobom. Značné zásoby tehliarskych hĺn podnietili vznik viacerých tehelní, v súčasnosti sú však v prevádzke len Liptovský Mikuláš – Ondrašová, Martin a Ružomberok. Energetické suroviny sa v Žilinskom kraji nenachádzajú v ekonomicky významnom množstve. Známe sú výskyty dekoračného kameňa, ale v súčasnosti neprebíha na nich exploatačná aktivita. Z rudných surovín sa v minulosti ťažil antimón na ložisku Dúbrava, zlaté a strieborné rudy na Magurke v Nízkych Tatrách. Raritou je ložisko minerálnych vôd Oravská Polhora, kde bol navrhnutý kolektor vôd o exploatačnej výdatnosti 1 l/s, s celkovou mineralizáciou 47 g/l.

Tabuľka č. 19: Vyhradené ložiská v ŽSK v zmysle § 43 ods. 6 zákona č. 558/2001 Z.z

nerast	okres	názov ložiska	organizácia
stavebný kameň	Bytča	Jablonové	CS s.s r.o., Žilina
štrkopiesky a piesky	Bytča	Malá Bytča	KAMENIVO SLOVAKIA a.s., Bratislava
tehliarske suroviny	Čadca	Raková	ŠGÚDŠ Bratislava
stavebný kameň	Dolný Kubín	Bystrička	SKŠ š.p. v likvidácii, Žilina
stavebný kameň	Dolný Kubín	Istebné	ŠGÚDŠ Bratislava
vápenec ostatný	Dolný Kubín	Kraľovany	SKŠ š.p., Žilina
Dolomit	Dolný Kubín	Kraľovany II	OcÚ Kraľovany
stavebný kameň	Dolný Kubín	Kraľovany II	OcÚ Kraľovany
štrkopiesky a piesky	Dolný Kubín	Párnica	SsK a.s., Žilina
stavebný kameň	Kysucké N. Mesto	Ochodnica	OcÚ Ochodnica
tehliarske suroviny	Kysucké N. Mesto	Radofa	SST a.s. v likvidácii, Žilina
antimónové rudy	Liptovský Mikuláš	Dúbrava	PKSBS s.r.o., Banská Bystrica
antimónové rudy	Liptovský Mikuláš	Dúbrava - Ľubelská	ŠGÚDŠ Bratislava
antimónové rudy	Liptovský Mikuláš	Dúbrava - Martin štôlna	ŠGÚDŠ Bratislava
antimónové rudy	Liptovský Mikuláš	Dúbrava - Matošovec	ŠGÚDŠ Bratislava
antimónové rudy	Liptovský Mikuláš	Dúbrava - Predpekelná	ŠGÚDŠ Bratislava
zlaté a strieborné rudy	Liptovský Mikuláš	Magurka - štôlna Adolf - halda	ŠGÚDŠ Bratislava
dekoračný kameň	Liptovský Mikuláš	Liptovské Kľačany	LESOSTAV .s r.o., Liptovský Hrádok
stavebný kameň	Liptovský Mikuláš	Malužiná – Lipt. Porúbka	SsK a.s., Žilina
štrkopiesky a piesky	Liptovský Mikuláš	Liptovský Hrádok	SKŠ š.p. v likvidácii, Žilina
tehliarske suroviny	Liptovský Mikuláš	Liptovská Ondrašová	STP a.s., Žilina
stavebný kameň	Martin	Kláštór pod Znievom	SKŠ š.p. v likvidácii, Žilina
stavebný kameň	Martin	Vrícko	CS s.s r.o., Žilina
stavebný kameň	Martin	Vrútky - Dubná Skala	SsK a.s., Žilina
štrkopiesky a piesky	Martin	Sučany	PREFA SUČANY a.s., Sučany
štrkopiesky a piesky	Martin	Vrútky - Lipovec	BRA-VUR s.s r.o., Vrútky
tehliarske suroviny	Martin	Dražkovce - Belá	ŠGÚDŠ Bratislava
tehliarske suroviny	Martin	Košťany - Bikor	ŠGÚDŠ Bratislava
tehliarske suroviny	Martin	Martin	TEHELŇA MARTIN a.s., Martin
tehliarske suroviny	Martin	Podhradie	SST a.s. v likvidácii, Žilina
tehliarske suroviny	Martin	Turčianska Štiavnička	SST a.s. v likvidácii, Žilina
mineralizované I-Br vody	Námestovo	Oravská Polhora	MINERAL s.r.o., Žilina
tehliarske suroviny	Námestovo	Bobrov	SST a.s. v likvidácii, Žilina
dekoračný kameň	Ružomberok	Ludrová	TRAVERTÍN s.s r.o., Ludrová

nerast	okres	názov ložiska	organizácia
stavebný kameň	Ružomberok	Ružomberok	PD Biely Potok v likvidácii, Ružomberok
stavebný kameň	Ružomberok	Ružomberok II - Lom pod Skalami	Ing. Anton Švoš, Ludrová
stavebný kameň	Ružomberok	Ružomberok III	DOPRASTAV a.s., závod Žilina
tehliarske suroviny	Ružomberok	Ružomberok	STP a.s., Žilina
Dolomit	Turčian. Teplice	Rakša	SsK a.s., Žilina
stavebný kameň	Turčian. Teplice	Horná Štubňa	SsK a.s., Žilina
živce	Turčian. Teplice	Budiš	EnviGeo s.r.o.
stavebný kameň	Tvrdošín	Oravský Biely Potok	ORAVOLIT s.s r.o., Oravský Biely Potok
stavebný kameň	Tvrdošín	Zuberec - Podspády	CS s.s r.o., Liptovský Mikuláš
štrkopiesky a piesky	Tvrdošín	Nižná nad Oravou - Studený Potok	SKŠ š.p. v likvidácii, Žilina
dekoračný kameň	Žilina	Považský Chlmec - Všivák	ŠGÚDŠ Bratislava
Dolomit	Žilina	Lietavská Svinná	CEMENTÁREŇ a.s., Lietavská Lúčka
Dolomit	Žilina	Rajec - Šuja	DOLKAM a.s., Šuja
Dolomit	Žilina	Rajecká Lesná	ŠGÚDŠ Bratislava
Dolomit	Žilina	Stráňavy - Strečno - Kosová	DOBÝVANIE s.r.o., Stráňavy
Dolomit	Žilina	Veľká Čierna - Petrová	DRUS - Rajecké Teplice
stavebný kameň	Žilina	Stráňavy - Polom	DOBÝVANIE s r.o., Stráňavy - Lom Polom
stavebný kameň	Žilina	Turie	DOPRASTAV a.s., závod Žilina
stavebný kameň	Žilina	Turie I	DOPRASTAV a.s., závod Žilina
stavebný kameň	Žilina	Veľká Čierna - Baranová	ZIPP Bratislava s r.o., závod Rajec
tehliarske suroviny	Žilina	Bánová	ŠGÚDŠ Bratislava
tehliarske suroviny	Žilina	Bytčica - Žilina	neurčená
vápenec ostatný	Žilina	Lietava - Drieňovica	CLL a.s., Lietavská Lúčka
vápenec ostatný	Žilina	Lietavská Lúčka	CLL a.s., Lietavská Lúčka
vápenec ostatný	Žilina	Lietavská Svinná	CLL a.s., Lietavská Lúčka
vápenec ostatný	Žilina	Stráňavy - Polom	DOBÝVANIE s.r.o., Stráňavy
vápenec ostatný	Žilina	Stráňavy - Polom - haldy	DOBÝVANIE s.r.o., Stráňavy

Zdroj: Krajská správa o stave životného prostredia v Žilinskom kraji v r. 2002

Tabuľka č. 20: Ložiská nevyhradených nerastov v ŽSK - stavebný kameň

okres	názov ložiska; organizácia
Bytča	Kolárovice; LESOSTAV SEVER s.s r.o. Žilina
Bytča	Lom Veľké Rovné; BCI a.s. Žilina
Čadca	Klubina 2; ŠGÚDŠ Bratislava
Dolný Kubín	Kraľovany I;
Dolný Kubín	Kraľovany III; ŠGÚDŠ Bratislava
Kysucké Nové Mesto	Lopušné - Pažite; CS s.s r.o., Žilina
Martin	Vrútky - Dubná Skala, sever; Stredoslovenské kameňolomy a.s. Žilina
Námestovo	Lom Oravská Jasenica; LESOSTAV s r.o., Liptovský Hrádok
Ružomberok	Biela Púť - Ludrová; PD Ludrová
Turčianske Teplice	Horný Turček – Na Piesku; ŠGÚDŠ Bratislava
Turčianske Teplice	Horný Turček - Špicatá; ŠGÚDŠ Bratislava
Žilina	Rajecká Lesná; Cementáreň Lietavská Lúčka a.s.

Zdroj: Krajská správa o stave životného prostredia v Žilinskom kraji v r. 2002

Tabuľka č. 21: Ložiská nevyhradených nerastov v ŽSK - štrkopiesky a piesky

okres	názov ložiska; organizácia
Dolný Kubín	Párnica - Za Vodou; PD Párnica
Liptovský Mikuláš	Podkopy - Važec; PD Važec
Liptovský Mikuláš	Východná - Lom Berek; PD Východná
Martin	Socovce; ŠGÚDŠ Bratislava
Tvrdošín	Liesek 1,2; ŠGÚDŠ Bratislava
Tvrdošín	Trstená; ŠGÚDŠ Bratislava

Zdroj: Krajská správa o stave životného prostredia v Žilinskom kraji v r. 2002

Tabuľka č. 22: Ložiská nevyhradených nerastov v ŽSK- tehliarske suroviny

okres	názov ložiska; organizácia
Čadca	Oščadnica; ŠGÚDŠ Bratislava

Zdroj: Krajská správa o stave životného prostredia v Žilinskom kraji v r. 2002

Vplyv ťažby na životné prostredie

V Žilinskom kraji majú najväčší dosah na životné prostredie činné povrchové lomy, väčšinou na stavebný kameň a na výrobu vápna a cementu.

V okrese Bytča prakticky jediným otvoreným ložiskom, producentom stavebného kameňa, je ložisko Jablonové, ktorého produkt sa využíva pri výstavbe a údržbe ciest. Problémom je, že ložisko sa nachádza v ochrannom pásme NPR Súľovské skaly a v CHKO Strážovské vrchy.

V okrese Liptovský Mikuláš veľký vplyv na životné prostredie predstavuje ťažobná činnosť na ložisku Dúbrava. Aj keď už niekoľko rokov tu ťažba neprebieha, existujú pri štôľňach veľké haldy hlušiny a odkalisko. Problémom môžu byť aj banské vody.

Najväčším ťažobným dielom v okrese Martin je lom na stavebný kameň Dubná Skala lokalizovaný 4 km západne od Vrútok, kde sa v r. 2001 vyťažilo 143 000 m³ granodioritu. Lom má veľký vplyv aj z vizuálno-krajinárskeho hľadiska, nakoľko je otvorený k hlavnej ceste. Vzniká tu tiež veľká halda z materiálu vyťaženého z prieskumnej štôľne diaľničného tunela.

V okrese Tvrdošín je z väčších ložísk dobývané iba ložisko Zuberec, kde sa ťaží vápenec ako stavebný kameň. Činnosť v lome má nepriaznivý dopad na okolitú faunu, nakoľko sa nachádza v prírodne exponovanom území.

Okres Žilina má bohaté zásoby nerudných surovín. Ložiská dolomitov sa nachádzajú v Strážovských vrchoch a Malej Fatry. V ťažbe sú Stráňavy - Strečno - Kosová a Rajec - Šuja. V r. 2002 sa na obidvoch ložiskách vyťažilo spolu 524,5 tis m³ suroviny. Vzniknuté haldy odpadového materiálu, ako i prašnosť pri ťažbe a úprave suroviny pôsobia negatívne na životné prostredie. To isté platí aj pre ložiská vápencov vyskytujúce sa v Malej Fatre a v rajecko-teplickom ostrove. Najvýznamnejšie ložisko je Stráňavy - Polom, kde surovinu tvoria vápence s vložkami dolomitov a dolomitických vápencov. Rovnaký charakter majú aj vápence na ložisku Lietavská Svinná. Na ložisku Lietavská Lúčka bola ťažba ukončená. Ako stavebný kameň sa v okrese využívajú len sedimentárne horniny. Ide najmä o dolomity a vápence Strážovských vrchov a Malej Fatry. Ložiská tehliarskej suroviny sa na území okresu Žilina neťažia. Limitujúcim faktorom na zaistenie nových prognózných plôch je rozrastajúca sa výstavba okresného mesta a okolitých obcí.

2.2.2.8 Rastlinstvo

Na území ŽSK sú zastúpené prevažne karpatské druhy rastlín, od juhozápadu a juhu sem prenikajú aj panónske, teplo a suchomilnejšie druhy, z ktorých mnohé tu majú severnú hranicu ich výskytu. Vzhľadom na geologické podložie sa tu vyskytujú ako kyslomilnejšie, tak aj vápnomilné druhy. Pestrejšia floristická skladba sa nachádza na vápencovom podklade. V druhovom zložení rastlinstva sa odráža aj stupňovitá členitosť územia. Vyčleniť tu možno stupeň pahorkatín od 280 do 500 m n. m. charakterizovaný dubovými a dubovo-hrabovými lesmi, stupeň podhorský (submontánny) od 500 do 1000 m n. m., pokrytý pôvodne bukovými alebo bukovo-jedľovými lesmi dnes na mnohých miestach so značne pozmenenými porastami, často so smrekom, na slnečných expozíciách aj s borovicou a montánny stupeň zastúpený bukovo-jedľovými, jedľovo-smrekovými a smrekovými lesmi. Najvyššie polohy zaberá subalpínsky vegetačný stupeň.

Viac ako polovicu územia Žilinského kraja zaberajú rôzne typy lesných spoločenstiev. V oblasti Oravy a Kysúc sú rozšírené bukové a bukovo-jedľové lesy kvetnaté, v oblasti Liptova dubovo-hrabové lesy lipové, jedľové a jedľovo-smrekové lesy. Územie Západných Tatier zaberajú spoločenstvá smrekových lesov čučoriedkových, najvyššie polohy subalpínske a alpínske spoločenstvá. Vo Veľkej Fatre sú najrozšírenejšie bukové lesy kvetnaté, v oblasti Chočských vrchov bukové lesy vápnomilné a kvetnaté, v Žilinskej kotline sa vyskytujú lužné lesy nížinné, dubovo-hrabové lesy a dubové nátržníkové lesy, v

Malej Fatre bukové lesy kvetnaté, bukové lesy kyslomilné horské, vyššie polohy zaberajú jedľové a jedľovo-smrekové lesy, vo vrcholových častiach subalpínske spoločenstvá. Rozsahom menšie, ale ekologicky veľmi významné sú spoločenstvá vrchoviskových a prechodných rašelinísk, nachádzajúce sa na Orave.

Vodné toky väčších riek sprevádzajú azonálne spoločenstvá lužných lesov nížinných a podhorských až horských, na území ktorých sa nachádzajú i v rámci Slovenska najsevernejšie položené lužné porasty – PR Ivachnovský luh, podhorské vrbovo-jelšové porasty sú chránené v PR Jelšie. Nakoľko hydromorfné pôdy lužných lesov boli v minulosti vďaka svojej úrodnosti premieňané na poľnohospodársku pôdu, v súčasnosti na miestach pôvodných lužných porastov prevládajú agrocenózy.

V nižších polohách pahorkatín boli rozšírené zonálne spoločenstvá dubovo-hrabových lesov. Lesné spoločenstvá sa tu zachovali len na plochách nevhodnej na poľnohospodárske využívanie. Plošne najrozsiahlejšie lesy sa udržali v horských oblastiach. V priebehu času došlo čiastočne k ich premene z pôvodných bukových a jedľových lesných porastov na smrekové monokultúry, vo vyšších polohách sú prítomné pôvodné smrečiny. Zvláštnu pozornosť si zasluhujú porasty pralesovitého charakteru, viaceré sú chránené formou maloplošných chránených území (PR Skalná Alpa, PR Rumbáre, NPR Pilsko, NPR Babia hora, NPR Jánošíkova kolkáreň a ďalšie). V najvyšších polohách sú zastúpené porasty kosodreviny.

Významný počet rastlinných druhov sa nachádza v nelesných ekosystémoch, ktoré reprezentuje široká škála rastlinných spoločenstiev skál a sutín, pramenísk, slatín, rašelinísk, močiarov, lúk a pasienkov, nad hornou hranicou rozšírenia kosodreviny sa nachádzajú v najvyšších horských polohách prirodzené alpínske lúky. V alúviách riek sa ešte miestami zachovali mezofilné lúky. Nelesné ekosystémy patria všeobecne medzi najohrozenejšie, nielen na území Slovenska, ale i v celoeurópskom a celosvetovom meradle. Žilinský kraj je charakteristický najbohatším výskytom mokradí, slatín, prechodných ale najmä vrchoviskových rašelinísk na Slovensku. Viaceré z nich sú chránené formou prírodných rezervácií – NPR Kláštorské lúky, NPR Klinské rašelinisko, PR Beňadovské rašelinisko, PR Medzi bormi, PR Rojkovské rašelinisko, PR Močiar a ďalšie. Na prirodzené i poloprirodzené nelesné spoločenstvá sa viaže výskyt mnohých vzácných, reliktných a ohrozených druhov rastlín, bohato je zastúpená čeľaď *Orchidaceae*. Veľmi zaujímavé, nielen po floristickej stránke, boli početné travertíniská, viazané na vývery minerálnych vôd. Väčšina z nich bola v minulosti zničená negatívnymi ľudskými zásahmi, najhodnotnejšie a najmenej poznačené ľudskou činnosťou predstavuje PR Močiar s výskytom celého radu kriticky ohrozených druhov rastlín.

2.2.2.9 Živočíšstvo

Dnešné rozšírenie a zloženie fauny je výsledkom dlhodobého vývinu. Vzhľadom na dlhodobý vývin územia možno vo faune ŽSK rozlíšiť z hľadiska zoogeografického tieto hlavné zložky: kozmopolitickú, holarktickú, paleoarktickú, európsko-sibírsku, karpatskú, ale i endemickú a reliktnú. Fauna územia ŽSK sa vyznačuje popri všeobecne známých prvkoch pozmenenej krajiny veľkým množstvom pôvodných zachovaných zoocenóz so širokým ekologickým rozpätím. Mimoriadne vysoká diverzita druhov a živočíšnych

spoločenstiev je odrazom pestrej geologickej stavby, značného hypsometrického rozpätia, geomorfológie a veľkej rôznorodosti flóry, s ktorou je živočíšstvo úzko späté.

Pôvodné zachované zoocenózy v území sú v rozhodujúcej miere sústredené v súčasne legislatívne chránených územiach (NP Malá Fatra, NP Veľká Fatra, TANAP, CHKO Kysuce, CHKO Horná Orava, v prírodných rezerváciách a chránených areáloch). Možno tu zaznamenať výskyt typických zoocenóz západokarpatských lesov horského stupňa, často aj s pralesnými prvkami, reliktnými a endemitami. Diverzitu fauny dopĺňajú azonálne zoocenózy zachovalých úsekov tokov (rieka Orava, horný tok Váhu a jeho zachovalé prítoky) a tiež prvky pahorkatín a podhorských zón.

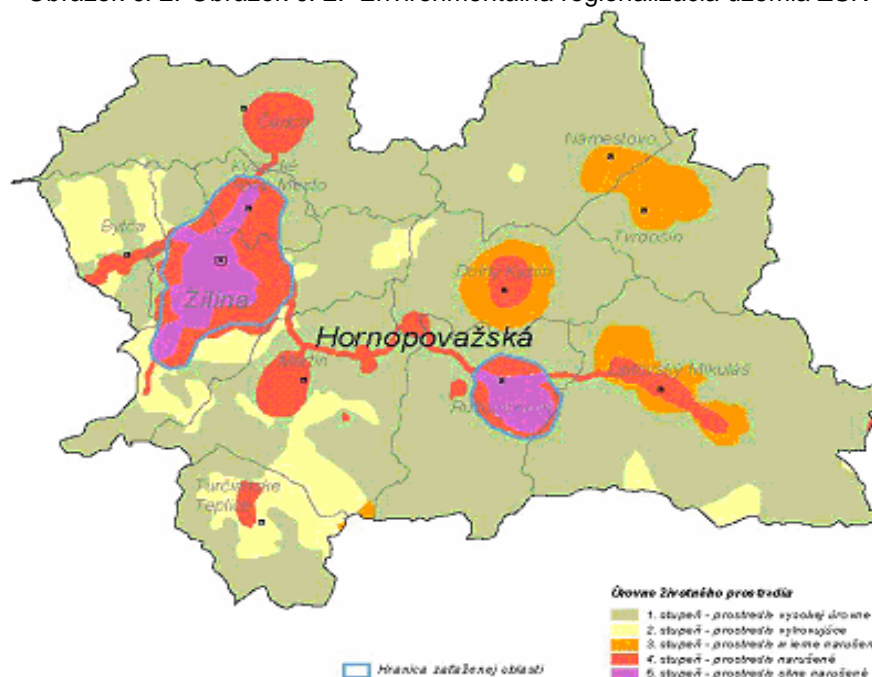
Náhradné zoocenózy sa vyvinuli v človekom pozmenenej antropicky ovplyvnenej krajine, kde ustúpili druhy citlivé na zmenené životné podmienky a zostávajú druhy so širokou ekologickou amplitúdou, schopné adaptovať sa. Na odlesnených častiach regiónu vznikli lúky a pasienky, kde došlo k rozvoju zoocenóz viazaných na lúčne a nivné biotopy. Obhospodarovanie ornej pôdy veľkoplošným spôsobom s použitím mechanizácie a chemizácie limituje zachovanie zoocenóz viazaných na agroocenózy. Výstavbou vodných priehrad a nádrží vznikli biotopy vodných spoločenstiev netypické pre pôvodnú krajinu, čo na jednej strane spôsobilo zánik významných lokalít (rašeliniská na Orave), na strane druhej sa zvýšila druhová diverzita najmä ichtyofauny a vodného vtáctva. Územím kraja vedú významné migračné cesty vtáctva.

2.2.2.10 Environmentálna regionalizácia

Environmentálna regionalizácia SR na základe komplexného zhodnotenia stavu ovzdušia, podzemnej a povrchovej vody, pôdy, horninového prostredia, bioty a ďalších faktorov vymedzila 5 stupňov kvality životného prostredia. Za ohrozené oblasti územia SR z hľadiska ŽP podľa environmentálnej regionalizácie označujeme tie územia, na ktoré sa viaže súčasne 4. a 5. stupeň kvality životného prostredia.

Na území ŽSK bola v zložitých geomorfologických podmienkach severného Slovenska vymedzená Hornopovažská zaťažená oblasť zahrňujúca 4 subregióny v Liptovskej, Turčianskej, Oravskej a Žilinskej kotline. V Žilinskej kotline zaberá aglomeráciu Žiliny a v Liptovskej kotline Ružomberok.

Obrázok č. 2. Obrázok č. 2: Environmentálna regionalizácia územia ŽSK

Zdroj: Krajská správa o stave životného prostredia v Žilinskom kraji v r. 2002

Tabuľka č. 23: Základné parametre aktualizovanej environmentálnej regionalizácie SR podľa rozlohy a počtu obyvateľov k 31.12. 2001

stupeň poškodenia	označenie stupňa poškodenia	obyvateľstvo SR		rozloha SR	
		počet	%	km ²	%
I.	prostredie vysokej úrovne	928 228	17,3	21 098	43,0
II.	prostredie vyhovujúce	919 540	17,1	12 316	25,1
III.	prostredie mierne narušené	295 227	5,4	3 289	6,7
IV.	prostredie narušené	1 786 904	33,2	10 287	21,0
V.	prostredie silne narušené	1 450 166	27,0	2 044	4,2

Zdroj: Krajská správa o stave životného prostredia v Žilinskom kraji v r. 2002

Tabuľka č. 24: Podiel jednotlivých úrovní stavu ŽP v okresoch ŽSK a ŽSK podľa environmentálnej regionalizácie SR k 31.12. 2001

okres	plocha zaťažených oblastí (km ²) - počet dotknutých obyvateľov	1. stupeň	2. stupeň	3. stupeň	4. stupeň	5. stupeň	spolu plocha zaťažených oblastí - spolu počet dotknutých obyvateľov
Bytča	plocha	110,695	142,193	0,000	28,519	0,000	281,407
	obyvateľstvo	5 717	10 915	0	14 156	0	30 788
Čadca	plocha	684,232	1,806	0,000	76,482	0,000	762,520
	obyvateľstvo	80 350	0	0	12 493	0	92 843
Dolný Kubín	plocha	321,235	10,254	105,990	55,425	0,000	492,904
	obyvateľstvo	11 653	0	6 347	21 364	0	39 364
Kysucké Nové Mesto	plocha	88,382	0,000	0,000	66,485	20,269	175,136
	obyvateľstvo	5 498	0	0	9 744	18 536	33 778
Liptovský Mikuláš	plocha	1 083,303	56,899	111,693	70,968	0,277	1 323,140
	obyvateľstvo	22 447	497	6 518	44 522	0	73 984
Martin	plocha	480,645	156,607	4,865	94,189	0,000	736,306
	obyvateľstvo	17 646	3 000	0	77 167	0	97 813
Námestovo	plocha	637,752	5,122	47,420	0,000	0,000	690,294
	obyvateľstvo	39 802	4 812	11 439	0	0	56 053
Ružomberok	plocha	500,213	0,000	0,436	73,292	72,409	646,350
	obyvateľstvo	13 560	0	0	6 697	39 163	59 420
Turčianske Teplice	plocha	231,421	139,737	0,902	19,282	0,000	391,342
	obyvateľstvo	4 107	11 987	0	772	0	16 866
Tvrdošín	plocha	372,386	0,116	107,667	0,000	0,000	480,169
	obyvateľstvo	12 961	0	22 101	0	0	35 062
Žilina	plocha	331,579	151,802	0,003	178,802	151,224	813,410
	obyvateľstvo	14 054	6 990	0	29 752	105 565	156 361
Žilinský kraj	plocha	4 841,843	664,536	378,976	663,444	244,179	6 792,978
	obyvateľstvo	227 795	38 201	46 405	216 667	163 264	692 332

Zdroj: Krajská správa o stave životného prostredia v Žilinskom kraji v r. 2002

2.2.3 Demografický potenciál

Neoddeliteľnou súčasťou transformačného procesu ekonomiky a spoločnosti je realizácia politiky zamestnanosti ako súčasť hospodárskej politiky, ktorá je zároveň úzko prepojená s regionálnou politikou, so sociálnou politikou v oblasti rozvoja ľudských zdrojov a so vzdelávacou politikou. Realizovaná politika zamestnanosti musí priebežne reagovať na meniace sa podmienky na trhu práce.

Ľudské zdroje sú významným nástrojom znižovania sociálno-ekonomických rozdielov medzi regiónmi Slovenska. Naviazaním na následné dokumenty akými sú: Národný plán zamestnanosti (2000), Spoločné hodnotenie priorít zamestnanosti v SR (2001), Programové vyhlásenie vlády SR (2002), Národný akčný plán zamestnanosti na roky 2002 a 2003 (2002), Milénium - Národný program výchovy a vzdelávania v SR na najbližších 15-20 rokov (2002) a ich naplnením sa otvárajú možnosti znižovania rozdielov medzi SR a členskými štátmi EÚ.

Na základe miery urbanizovanosti, ŽSK je typom prevažne urbanizovanej spoločnosti (51,3 % mestského obyvateľstva). Na druhej strane je potrebné povedať, že náš vidiek svojím sídelným rozsahom (94,3 % sídiel) a tým, že tu býva 48,7 % obyvateľstva kraja vytvára sociálne, bezpečnostné a environmentálne kvality tohto prostredia. Vidiecka krajina tak zohráva významnú úlohu a má významné miesto v sociálno-priestorovej organizácii a rozvoji ŽSK.

Počet obyvateľov v Žilinskom kraji k 31.12.2005 predstavoval 694 763. Na celkovom počte obyvateľov SR sa podieľa Žilinský kraj 12,89 %. V rámci krajov sa radí za Prešovský a Košický kraj s počtom obyvateľov 798 596 a 771 947.

Tabuľka č. 25: Prírastky a stav obyvateľstva v ŽSK

rok	prirodzený prírastok			saldo sťahovania			celkový prírastok			obyvateľstvo k 31.12.2005		
	spolu	muži	ženy	spolu	Muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy
2001	631	78	553	-336	-104	-232	295	-26	321	692 434	339 993	352 441
2002	815	146	669	-208	-45	-163	607	101	506	693 041	340 094	352 947
2003	696	159	537	-238	-28	-210	458	131	327	693 499	340 225	353 274
2004	798	284	514	-168	-40	-128	630	244	386	694 129	340 469	353 660
2005	490	67	423	144	231	-87	634	298	336	694 763	340 767	353 996

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka č. 26: Obyvateľstvo ŽSK podľa národnosti k 31.12.2005

rok	spolu	z toho národnosť								
		slovenská	maďarská	rómska	česká, moravská, sliezská	rusínska	ukrajinská	nemecká	poľská	ruská
2001	692 434	674 863	657	2 799	6 413	129	229	454	464	114
2002	693 041	675 391	644	2 806	6 443	129	235	454	470	118
2003	693 499	675 804	632	2 808	6 452	129	253	451	468	118
2004	694 129	676 201	634	2 810	6 537	130	248	460	489	120
2005	694 763	676 239	633	2 815	6 637	130	274	499	571	127

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka č. 27: Obyvateľstvo ŽSK podľa základných vekových skupín a pohlavia k 31.12.2005

rok	predproduktívny vek			produktívny vek			poproduktívny vek		
	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy
2001	139 290	71 224	68 066	434 800	228 500	206 300	118 344	40 269	78 075
2002	135 364	69 200	66 164	437 473	230 345	207 128	120 204	40 549	79 655
2003	131 260	67 056	64 204	439 953	232 285	207 668	122 286	40 884	81 402
2004	127 641	65 305	62 336	442 140	233 754	208 386	124 348	41 410	82 938
2005	124 127	63 555	60 572	443 910	235 405	208 505	126 726	41 807	84 919

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka č. 28: Vekové zloženie obyvateľstva ŽSK k 31.12. príslušného kalendárneho roka

veková skupina	2001	2002	2003	2004	2005
Muži					
Spolu	339 993	340 094	340 225	340 469	340 767
0	3 664	3 541	3 570	3 668	3 650
1 až 4	16 059	15 647	15 077	14 590	14 406
5 až 9	23 902	22 828	21 624	20 904	20 365
10 až 14	27 599	27 184	26 785	26 143	25 134
15 až 19	29 632	29 192	28 979	28 443	27 872
20 až 24	31 029	30 636	30 241	29 797	29 773
25 až 29	30 082	30 710	31 164	31 300	31 176
30 až 34	24 542	25 504	26 523	27 736	28 732
35 až 39	25 009	24 693	24 147	23 836	23 738
40 až 44	25 766	25 184	25 121	25 033	25 137
45 až 49	25 984	26 061	26 000	25 829	25 370
50 až 54	21 882	22 813	23 405	24 186	24 668
55 až 59	14 574	15 552	16 705	17 594	18 939
60 až 64	11 796	12 152	12 323	12 652	12 950
65 až 69	10 141	9 778	9 761	9 833	9 857
70 až 74	8 646	8 591	8 552	8 359	8 210
75 až 79	5 818	5 868	5 857	5 956	6 074
80 až 84	2 410	2 844	3 174	3 266	3 323
85 až 89	1 064	898	767	848	923
90 až 94	332	356	383	422	378
95 až 99	54	49	54	59	72
100+	8	13	13	15	20
Ženy					
Spolu	352 441	352 947	353 274	353 660	353 996
0	3 368	3 468	3 399	3 497	3 435

1 až 4	15 356	14 744	14 315	13 977	13 705
5 až 9	22 782	21 740	20 690	19 910	19 396
veková skupina	2001	2002	2003	2004	2005
10 až 14	26 560	26 212	25 800	24 952	24 036
15 až 19	28 370	27 937	27 644	27 339	26 882
20 až 24	29 694	29 430	29 034	28 542	28 448
25 až 29	28 413	29 036	29 313	29 575	29 509
30 až 34	23 346	24 061	25 158	26 265	27 129
35 až 39	23 857	23 698	23 119	22 836	22 782
40 až 44	24 480	23 810	23 846	23 926	24 027
45 až 49	25 545	25 770	25 604	25 277	24 745
50 až 54	22 595	23 386	23 950	24 626	24 983
55 až 59	16 507	17 317	18 435	19 323	20 574
60 až 64	14 972	15 176	15 167	15 400	15 698
65 až 69	13 908	13 720	13 794	13 745	13 782
70 až 74	13 388	13 479	13 324	13 133	12 944
75 až 79	10 723	10 617	10 640	10 708	10 869
80 až 84	4 829	5 879	6 855	7 261	7 499
85 až 89	2 550	2 177	1 842	1 944	2 216
90 až 94	987	1 071	1 108	1 162	1 050
95 až 99	197	196	213	223	243
100+	14	23	24	39	44

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka č. 29: Bilancia ekonomickej aktivity - ekonomicky aktívne obyvateľstvo ŽSK nad 15 rokov veku podľa vzdelania

rok	ekonomicky aktívne obyvateľstvo nad 15 rokov veku podľa vzdelania				z toho							
	základné	učňovské	stredné	vysokoškolské	pracujúci				nezamestnaní			
					základné	Učňovské	stredné	vysokoškolské	základné	učňovské	stredné	vysokoškolské
2001	31,1	148,4	125,8	29,6	19,8	116,7	103,2	27,8	11,0	29,7	21,0	1,7
2002	23,7	142,2	134,0	34,2	15,7	113,2	112,5	33,1	7,8	28,1	21,0	0,9
2003	22,4	135,1	139,5	36,0	12,8	107,6	120,2	34,1	9,6	27,2	18,5	1,9
2004	23,6	130,0	141,0	37,9	13,6	103,9	120,6	35,6	10,0	25,8	19,9	2,3
2005	25,1	127,9	135,4	43,3	15,6	105,2	119,9	40,4	9,5	22,7	15,3	2,9

Zdroj: ŠÚ SR

Závery

Na úrovni okresov najvyšší počet obyvateľov k 31.12.2005 žil v okresoch Žilina (157 407), Martin (97 608), Čadca (92 791). Najnižší počet obyvateľov žil v okresoch Turčianske Teplice (16 720) a Bytča (30 925).

Z celkového počtu 694 763 obyvateľov, v skladbe obyvateľstva podľa pohlavia, ženská zložka obyvateľstva tvorila 353 996 t.j. 50,95 % a prevláda nad mužskou zložkou 340 767, t.j. 49,05 %. Výnimku tvoria okresy Námestovo a Tvrdošín. V Námestove ženská zložka obyvateľstva tvorí 28 628, t.j. 49,52% z celkového počtu obyvateľov 57 816. V Tvrdošíne tvoria rozdiel medzi mužským a ženským obyvateľstvom 3 muži, čo predstavuje 0,006% obyvateľstva.

Demografický vývoj v Žilinskom kraji v rokoch 2001-2005 je charakterizovaný postupným spomaľovaním reprodukcie obyvateľstva. Dôsledkom populačných procesov neustálym znižovaním pôrodnosti a stagnujúcou úmrtnosťou obyvateľstva sa znižujú prirodzené prírastky obyvateľstva.

2.2.4 Životná úroveň

Jedným z významných ukazovateľov životnej úrovne obyvateľstva je vybavenie domácností predmetmi dlhodobej spotreby a rekreačnými možnosťami domácností. Vybavenie bytových domácností predmetmi dlhodobej spotreby a rekreačnými možnosťami domácností bolo naposledy hodnotené v rámci SOBD v roku 2001, čo neodzrkadľuje súčasný stav. Aktuálnejšie údaje však nie sú k dispozícii. Hodnoty sledovaných ukazovateľov za kraj celkovo nedosahovali hodnoty na úrovni Slovenska.

Tabuľka č. 30: Vybavenie bytových domácností na úrovni okresov ŽSK, ŽSK a SR v r. 2001

okres, kraj	vybavenie bytových domácností v %							
	chladnička s mraznič.	automat. práčka	farebný televízor	telefón		rekreačná chata, domček, chalupa	osobné auto	osobný počítač
v byte	mobil							
Bytča	60,7	49,0	76,3	63,0	13,1	4,8	28,3	6,5
Čadca	57,4	48,4	77,2	51,3	16,2	4,9	27,9	5,9
Dolný Kubín	57,7	62,6	82,9	68,4	22,2	6,3	38,3	13,6
Kysucké N. Mesto	56,7	51,6	78,0	56,0	16,5	6,2	28,9	8,0
Liptovský Mikuláš	60,6	67,2	86,1	72,0	24,1	6,2	39,2	14,0
Martin	57,5	65,4	86,3	73,4	22,9	8,7	34,4	13,0
Námestovo	60,5	55,2	78,9	57,6	16,2	2,4	35,4	8,1
Ružomberok	60,8	59,0	83,6	66,1	19,8	5,3	32,8	10,6
Turčianske Teplice	65,5	62,1	84,4	67,0	18,2	2,5	37,4	8,4
Tvrdošín	58,7	61,6	84,4	70,3	20,9	4,5	41,3	12,4
Žilina	57,5	62,6	84,0	74,1	21,4	8,1	35,3	13,0
Žilinský kraj	58,7	59,9	82,7	67,2	20,2	6,3	34,4	11,1
Slovenská republika	59,7	61,0	84,8	70,3	23,6	5,7	39,2	12,4

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov v roku 2001

Tabuľka č. 31: Hrubé peňažné príjmy domácností na úrovni ŽSK (v Sk na osobu a mesiac)

ukazovateľ	2004		2005	
	SR	Žilinský kraj	SR	Žilinský kraj
Hrubé peňažné príjmy - úhrn	8 895	8 364	9 272	8 916
v tom:				
Hrubé peňažné príjmy z pracovnej činnosti spolu	4 759	4 377	4 930	4 519
Peňažné príjmy z vlastného súkromného podnikania spolu	712	614	719	813
Sociálne príjmy spolu	2 880	2 869	3 140	3 244
v tom:				
starobné dôchodky	2 029	2 164	2 228	2 343
iné dôchodky	407	276	445	473
dávky v chorobe	41	40	35	38
podpora v nezamestnanosti	78	83	66	49
dávky v sociálnej pomoci	79	62	98	76
peňažná pomoc rodinám s deťmi	207	222	257	257
iné sociálne príjmy	37	28	11	8
Príjmy z majetku spolu	33	7	22	32
Iné príjmy spolu	511	498	461	308

Zdroj: ŠÚ SR-KS v Žiline, Príjmy a výdavky domácnosti 2004-2005

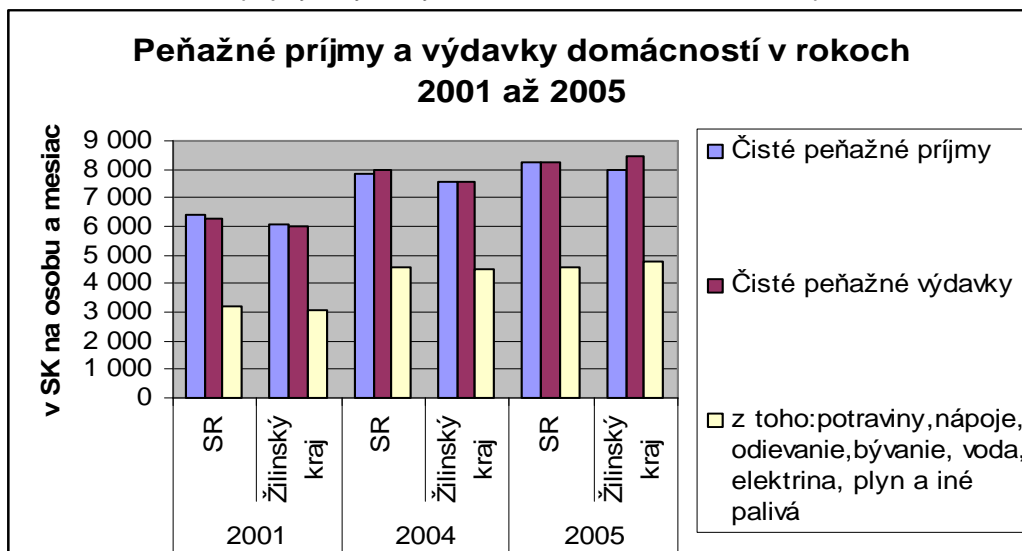
Údaje o príjmoch a výdavkoch súkromných domácností sa sledujú prostredníctvom štatistiky rodinných účtov, ktorá je zameraná na zisťovanie základných charakteristík životnej úrovne uvedených domácností. V r. 2004 boli zavedené úpravy v systéme zisťovania, ktoré vychádzali z odporúčaní Eurostatu pre ich aplikáciu v štatistike rodinných účtov členských štátov. V r. 2004 boli údaje získané prostredníctvom siete náhodne vybraných jednotiek. Ako opora pre výber jednotiek slúžil súbor všetkých domácností v trvalo obývaných bytoch zistených v Sčítaní obyvateľov, domov a bytov 2001. Spravodajskou jednotkou v rodinných účtoch bola počas celého obdobia súkromná spoločne hospodáriaca domácnosť.

Tabuľka č. 32: Peňažné príjmy a výdavky domácností (v Sk na osobu a mesiac)

ukazovateľ	2001		2004		2005	
	SR	Žilinský kraj	SR	Žilinský kraj	SR	Žilinský kraj
Čisté peňažné príjmy	6 389	6 076	7 862	7 572	8 266	7 976
Čisté peňažné výdavky	6 281	6 004	7 972	7 572	8 273	8 474
v tom:						
potraviny a nealkoholické nápoje	1 528	1 543	1 969	1 993	2 016	2 116
Alkoholické nápoje a tabak	179	182	235	236	227	274
odievanie a obuv	492	441	403	373	427	401
bývanie, voda, elektrina, plyn a iné palivá	981	928	1 964	1 899	1 879	1 975
nábytok, bytové vybavenie a bežná údržba bytu	325	350	354	322	353	372
zdravotníctvo	93	85	233	224	255	276
Doprava	579	470	492	434	576	637
pošty a telekomunikácie	206	166	315	298	344	321
rekreácia a kultúra	458	388	491	381	483	412
vzdelávanie	36	32	45	23	63	87
hotely, kaviarne a reštaurácie	341	399	279	297	321	314
rozličné tovary a služby	511	454	584	499	677	624
ostatné výdavky	552	566	608	593	651	664

Zdroj: ŠÚ SR, Regionálne porovnania Slovenska 2006

Graf č. 7: Peňažné príjmy a výdavky domácností v r. 2001 až 2005 - porovnanie SR/ŽSK

V ŽSK boli v roku 2005 spracované údaje od 591 sledovaných súkromných domácností, ktoré poskytli údaje o svojich príjmoch a výdavkoch:

Priemerný počet členov súkromných domácností dosiahol 3,17, v tom bolo 1,25 členov ekonomicky aktívnych, závislých detí 0,87, dôchodcov 0,60 a ostatných členov 0,44.

Hrubý peňažný príjem na jedného člena súkromnej domácnosti a mesiac v roku 2005 dosiahol v ŽSK 8 916 Sk. Z hľadiska štruktúry hlavnou zložkou hrubých peňažných príjmov boli peňažné príjmy zo zamestnania, ktoré tvorili 50,7 %. Sociálne príjmy sa podieľali 36,4 %, príjmy z vlastného súkromného podnikania 9,1 %, iné peňažné príjmy 3,5 % a príjmy z majetku 0,3 %.

Čisté peňažné príjmy súkromných domácností na jedného člena a mesiac v roku 2005 dosiahli v ŽSK 7 976 Sk.

Čisté peňažné výdavky na jedného člena súkromnej domácnosti v roku 2005 boli 8 474 Sk mesačne. V porovnaní s rokom 2001 sa zvýšili o 41,1 %.

Domácnosti vydali v roku 2005 za nákup potravín a nealkoholických nápojov 2 116 Sk. To tvorilo 24,9 % podiel na čistých peňažných výdavkoch.

Za bývanie, vodu, elektrinu, plyn a iné paliva domácnosti minuli 1 975 Sk, čo predstavuje 23,3 %-ný podiel na čistých peňažných výdavkoch. Výdavky sa zvýšili oproti roku 2001 o 112,8 %. Ich vývoj bol ovplyvnený predovšetkým vládnymi úpravami maximálnej výšky regulovaných cien tovarov a služieb, a to najmä cien energie.

Najdynamickejšie sa vyvíjali výdavky za zdravotníctvo (rast o 224,7 % na 276 Sk), hoci podiel týchto výdavkov je tretí najnižší (3,2 %). Najnižší podiel mali výdavky za vzdelávanie, ich podiel vzrástol z 0,5 % na 1,0 %, ale vývoj výdavkov bol dynamický vzrástli o 171,8 %.

Dynamický vývoj mali aj výdavky za poštu a telekomunikácie vzrástli o 93,4 % na 321 Sk. V r. 2005 predstavoval ich podiel 3,8 %.

Záver

Za obdobie r. 2001-2005 čisté peňažné príjmy domácností v ŽSK rástli rýchlejšie (index 131,2) ako čisté peňažné príjmy SR (index 129,4). V porovnaní so SR aj čisté peňažné výdavky na osobu boli v ŽSK vyššie.

Peňažné príjmy a výdavky sa vypracovávajú na regionálnej úrovni, neposkytujú údaje pre poukázanie na vnútroregionálne rozdiely.

2.2.5 Ekonomický potenciál a ekonomická aktivita

2.2.5.1 Hrubý domáci produkt

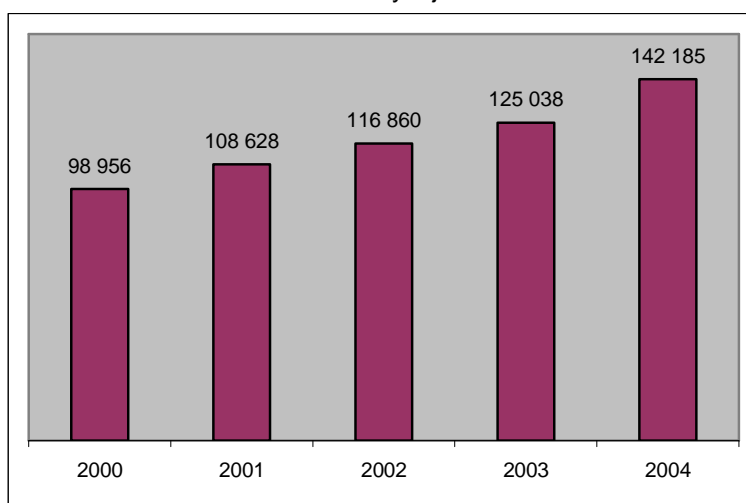
Dnes zaužívaným a najbežnejším ukazovateľom hodnotenia miery vyspelosti ekonomiky, intenzity rozvoja a miery životnej úrovne je hrubý domáci produkt (HDP).

Priemer HDP na obyvateľa v roku 2004 predstavuje v parite kúpnej sily 56,7 % priemeru EU 27, iba Bratislavský kraj v rámci SR dosahuje hodnoty nad priemerom EU 27.

ŽSK v hodnotení ekonomického postavenia z hľadiska tvorby HDP patrí k stredne výkonným regiónom SR. Tvorba hrubého domáceho produktu v sledovanom období rokov 2000 až 2004 má stúpajúci trend, čo naznačuje progresívny vývoj regionálnej ekonomiky.

V roku 2001 regionálny hrubý domáci produkt dosiahol hodnotu 108 628 mil. Sk v b. c., v roku 2004 bol 142 185 mil. Sk v b. c., čo v prepočte na 1 obyvateľa predstavuje 204 935 Sk v b.c. Objem v kraji vytvoreného HDP predstavuje 10,49 % podiel na vytvorenom HDP v SR.

Graf č. 1. Graf č. 8: Vývoj HDP v ŽSK v mil. Sk

Vzájomné porovnanie krajov v rámci SR z pohľadu tvorby HDP v mil. Sk v bežných cenách charakterizujúce veľkosť ŽSK z hľadiska jeho ekonomickej sily uvádzame v tabuľke č. 21.

Tabuľka č. 33: Vývoj HDP v mil. Sk, bežné ceny

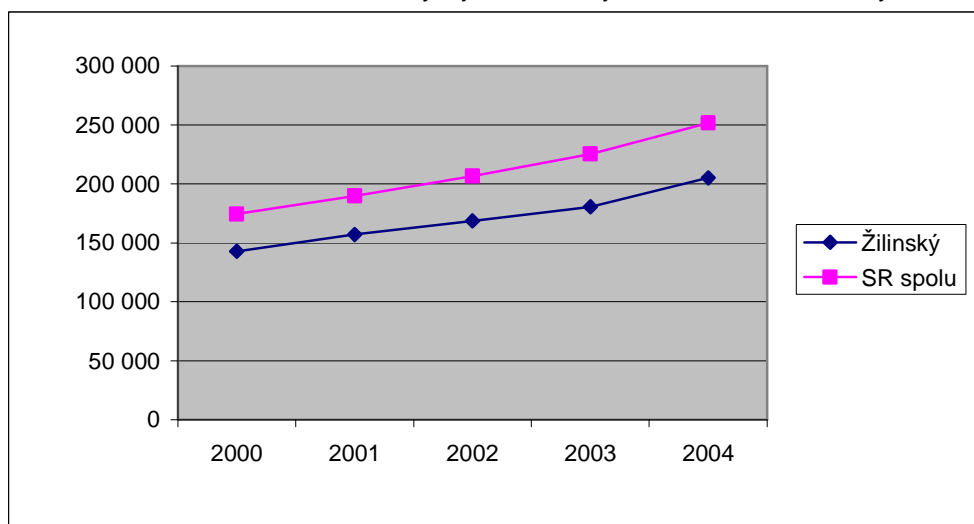
kraj, SR	2000	2001	2002	2003	2004	podiel kraja na HDP SR v r. 2004	index 2004/2003
Žilinský	98 956	108 628	116 860	125 038	142 185	10,49	113,71
SR spolu	941 314	1 020 595	1 111 484	1 212 665	1 355 262	100,00	111,76

Zdroj: Štatistická ročenka regiónov Slovenska 2006, ŠÚ SR

Ukazovateľ, ktorý umožňuje porovnanie krajov podľa ich skutočného ekonomického potenciálu a výkonnosti je výška vytvoreného HDP prepočítaného na obyvateľa. V Žilinskom kraji je možné sledovať priaznivý vývoj v tvorbe HDP na obyvateľa, kde Žilinský kraj v roku 2004 vykazoval v rámci SR najvyššie tempo rastu – index 113,62 (v roku 2003 index 106,91).

Graf č. 2.

Graf č. 3. Graf č. 9: Vývoj HDP na obyvateľa v Sk, bežné ceny

Tabuľka č. 34: Vývoj HDP na obyvateľa v Sk, bežné ceny

kraj, SR/ rok	2000	2001	2002	2003	2004	index kraj/SR – 2004	index 2004/2003
Žilinský	142 746	157 045	168 705	180 369	204 935	81,39	113,62
SR spolu	174 295	189 718	206 647	225 430	251 797	100,00	111,70

Zdroj: Štatistická ročenka regiónov Slovenska 2006, ŠÚ SR

Trend tvorby HDP na obyvateľa vyjadrený v PKS, ktorý slúži pre účely medzinárodného porovnania a taktiež k určení spôsobilosti kraja (regiónu) na čerpanie finančnej a inej pomoci zo štrukturálnych fondov EÚ, vykazuje rast. ŽSK však stále dosahuje hodnoty pod priemerom SR. V roku 2004 bol v ŽSK zaznamenaný nárast oproti roku 2003 (index 109,24), ktorý bol vyšší ako hodnota dosiahnutá v SR (107,40).

Tabuľka č. 35: Vývoj HDP na obyvateľa v PKS

kraj/rok	2000	2001	2002	2003	2004	index kraj/SR v r. 2003	index 2003/2002	index kraj/SR v r. 2004	index 2004/2003
Žilinský	7 809	8 405	8 984	9 204	10 055	80,01	102,45	81,39	109,25
SR spolu	9 535	10 154	11 004	11 503	12 354	100,00	104,53	100,00	107,40

Zdroj: Štatistická ročenka regiónov Slovenska 2006, ŠÚ SR

2.2.5.2 Hrubá pridaná hodnota

V r. 2004 bola v ŽSK vyprodukovaná hrubá pridaná hodnota v objeme 127 016 mil. Sk, čo predstavuje 10,49% podiel na hrubej pridanej hodnote vyprodukovanej v SR.

Prehľad vývoja tvorby hrubej pridanej hodnoty v r. 2000 - 2004 a štruktúra jej tvorby podľa odvetví v ŽSK uvádzame v nasledujúcich tabuľkách.

Tabuľka č. 36: Hrubá pridaná hodnota v mil. Sk, bežné ceny

kraj, SR	2000	2001	2002	2003	2004	index kraj/SR v r. 2004	index 2004/2003
Žilinský	87 972	98 100	105 007	112 924	127 016	10,49	112,48
SR spolu	836 828	921 684	998 743	1 095 183	1 210 674	100,00	110,55

Zdroj: Štatistická ročenka regiónov Slovenska 2006, ŠÚ SR

Tabuľka č. 37: Štruktúra tvorby hrubej pridanej hodnoty v ŽSK podľa odvetví v mil. Sk, bežné ceny

Žilinský kraj	2000	2001	2002	2003	2004
A+B	3 650	4 356	4 986	4 757	5 220
C až F	35 197	38 587	41 966	45 892	51 569
G až P	49 125	55 157	58 055	62 275	70 227
Spolu	87 972	98 100	105 007	112 924	127 016

Zdroj: Štatistická ročenka regiónov Slovenska 2006, ŠÚ SR

Vysvetlivky:

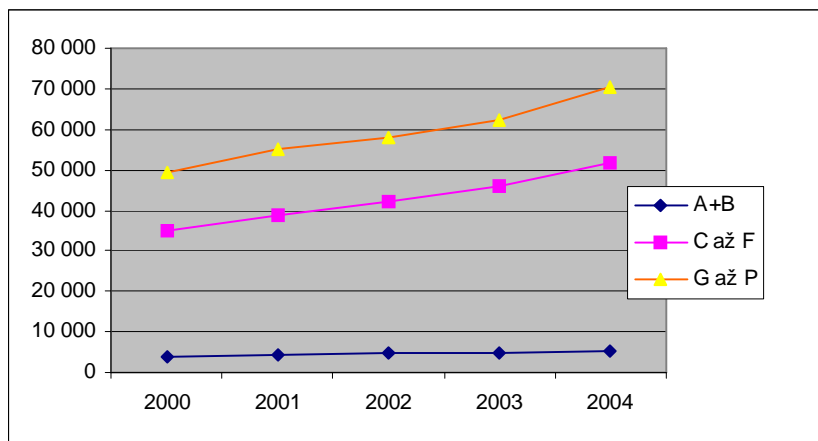
A, B - poľnohospodárstvo, poľovníctvo a lesné hospodárstvo, rybolov a chov rýb

C až F - ťažba nerastných surovín, priemyselná výroba, výroba a rozvod elektriny, plynu a vody, stavebníctvo

G až P - veľkoobchod, maloobchod, hotely, reštaurácie, doprava, pošty, telekomunikácie, peňažníctvo, poisťovníctvo, iné obchodné služby.

Na rozdielnú dynamiku vývoja (najnižšie hodnoty vykazuje v pôdohospodárstve) a podiel jednotlivých odvetví na tvorbe hrubej pridanej hodnoty v ŽSK poukazuje nižšie uvedený graf.

Graf č. 4. Graf č. 10: Vývoj tvorby hrubej pridanej hodnoty v ŽSK podľa odvetví v mil. Sk, bežné ceny

Vysvetlivky:

A, B - poľnohospodárstvo, poľovníctvo a lesné hospodárstvo, rybolov a chov rýb

C až F - ťažba nerastných surovín, priemyselná výroba, výroba a rozvod elektriny, plynu a vody, stavebníctvo

G až P - veľkoobchod, maloobchod, hotely, reštaurácie, doprava, pošty, telekomunikácie, peňažníctvo, poisťovníctvo, iné obchodné služby.

2.2.5.3 Hrubý fixný kapitál

Napriek zníženiu dynamiky, trend rastu je viditeľný aj v ďalšom sledovanom ukazovateli výkonnosti regionálnej ekonomiky, ktorým je tvorba hrubého fixného kapitálu. Táto v r. 2004 dosiahla 38 432 mil. Sk v b. c. (11,75% SR), čo predstavuje 3. miesto v rámci SR.

Tabuľka č. 38: Tvorba hrubého fixného kapitálu v mil. Sk – bežné ceny

kraj, SR	2000	2001	2002	2003	2004	index 2003/2002	index kraj/SR v r. 2004	index 2004/2003
Žilinský	27 830	36 216	33 042	36 501	38 432	110,47	11,75	105,29
SR spolu	242 277	291 027	303 481	302 782	327 087	99,77	100,00	108,03

Zdroj: Štatistická ročenka regiónov Slovenska 2006, ŠÚ SR

Tabuľka č. 39: Štruktúra tvorby hrubého fixného kapitálu podľa odvetví v mil. Sk - bežné ceny

Žilinský kraj	2000	2001	2002	2003	2004
A+B	650	1 337	1 222	711	797
C až F	10 484	17 452	14 637	17 627	18 472
G až P	16 696	17 427	17 183	18 163	19 163
Spolu	27 830	36 216	33 042	36 501	38 432

Zdroj: Štatistická ročenka regiónov Slovenska 2006, ŠÚ SR

Vysvetlivky:

A, B - poľnohospodárstvo, poľovníctvo a lesné hospodárstvo, rybolov a chov rýb

C až F - ťažba nerastných surovín, priemyselná výroba, výroba a rozvod elektriny, plynu a vody, stavebníctvo

G až P - veľkoobchod, maloobchod, hotely, reštaurácie, doprava, pošty, telekomunikácie, peňažníctvo, poisťovníctvo, iné obchodné služby,

2.2.5.4 Priame zahraničné investície

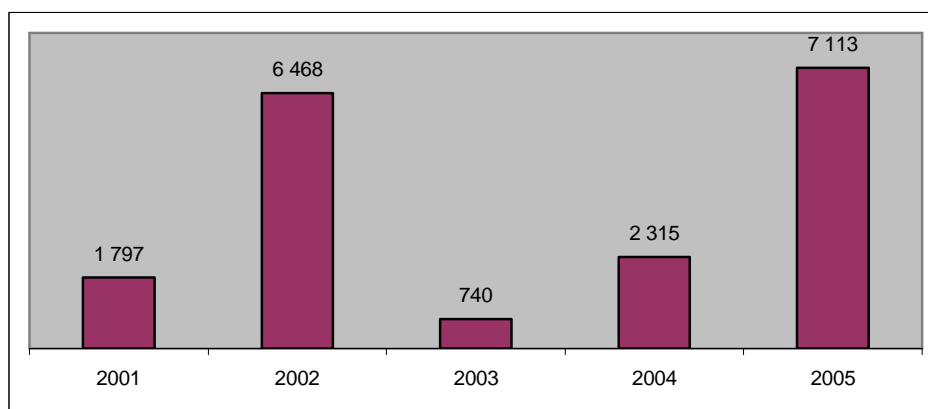
Výkonnosť ekonomiky kraja pozitívne ovplyvňujú aj priame zahraničné investície. Podľa porovnania stavu priamych zahraničných investícií k 31.12.2005 sa Žilinský kraj v rámci SR nachádza na 3. mieste s podielom 7,17%, za Bratislavským a Košickým krajom, tesne pred Trnavským krajom. Táto pozícia je spôsobená najmä zvýšeným prílevom investícií v roku 2005 (KIA), ktorý prekonal dovtedy najvyšší prílev z roku 2002.

Tabuľka č. 40: Stav priamych zahraničných investícií – v mil. Sk

kraj, SR	2001	2 002	2 003	2004	2005	podiel kraja na celkovej hodnote SR v r. 2005
Žilinský	10 316	12 584	14 471	19 180	25 053	7,17
SR spolu	182 151	259 517	283 078	330 971	349 327	100,00

Zdroj: Štatistická ročenka regiónov Slovenska 2006, ŠÚ SR

Graf č. 5. Graf č. 11: Prehľad prílevu priamych zahraničných investícií do územia ŽSK za r. 2001 – 2005 v mil. Sk

Odvetvovú štruktúru priamych zahraničných investícií riešime detailnejšie v kapitole Organizačná štruktúra hospodárstva.

Záver

Ekonomická výkonnosť ŽSK má stúpajúcu tendenciu, ale v sledovanom období r. 2000 – 2004 nedošlo k výraznejšej zmene v dlhodobom postavení v rámci SR.

Dynamika rastu HDP v bežných cenách v období rokov 2000-2004 je u všetkých krajov SR porovnateľná (38,4%-47,6%), pričom v rámci ŽSK bol dosiahnutý nárast o 43,7 %. Pozitívnym signálom je zvýšenie dynamiky rastu v období rokov 2003 a 2004, kedy v rámci ŽSK došlo k zvýšeniu tvorby HDP o 13,71 % (SR o 11,76 %). Podobný vývoj je zaznamenaný aj v tvorbe HDP v prepočte na obyvateľa. Napriek uvedenému trendu sú hodnoty dosahované v ŽSK stále pod priemerom SR.

V roku 2004 došlo k zvýšeniu tempa tvorby hrubej pridanej hodnoty v ŽSK, ale podiel kraja na vytvorenej hrubej pridanej hodnote SR zostal takmer nezmenený (10,51 % v roku 2000 a 10,49 % v roku 2004). Najnižší podiel na tvorbe hrubej pridanej hodnoty v Žilinskom kraji vykazuje odvetvie pôdohospodárstva.

Pozitívny vplyv na vývoj všetkých sledovaných ukazovateľov (HDP, hrubá pridaná hodnota, hrubý fixný kapitál) mali zahraničné investície smerované do územia ŽSK.

Nakoľko uvedené ukazovatele sú publikované s 2 ročným oneskorením a problémom je ich dostupnosť pre ŽSK v rámci SR v r. 2005 - 2006, údaje neodrážajú vplyv poslednej veľkej investície z r. 2006 (KIA) a taktiež vnútroregionálne rozdiely.

2.2.6 Organizačná a odvetvová štruktúra hospodárstva

Rozhodujúcimi sektormi hospodárstva ŽSK sú priemysel a stavebníctvo. Priemyselný charakter kraja ovplyvňuje prítomnosť priemyselných zón Českej a Poľskej republiky a taktiež nedostatok úrodnej pôdy. Vývoj štruktúry hospodárstva Žilinského kraja je v posledných rokoch charakterizovaný postupným posilňovaním odvetvia služieb.

2.2.6.1 Priemysel

Priemysel prispieva významnou mierou k hospodárskemu rastu, zamestnanosti a výkonnosti regiónu. Dôležitým ukazovateľom úrovne priemyselnej výroby sú tržby za vlastné výkony a tovar. Priemyselné subjekty so sídlom v Žilinskom kraji s počtom zamestnancov 20 a viac dosiahli v roku 2005 tržby za vlastné výkony a tovar 114 457 202 tis. Sk. Podiel kraja na celoslovenskom objeme tržieb (8,4 %) bol v piaty v poradí krajov.

Z územného hľadiska najvyššie tržby za vlastné výkony a tovar sa dosahujú v okrese Žilina (31,7 %). Viac ako desiatimi percentami sa podieľajú okresy Martin (14,8 %) a Ružomberok (16,4 %). V týchto okresoch je vysoko koncentrovaná výroba. Medzi rozvinuté priemyselné oblasti patrí aj Liptovský Mikuláš, Kysucké Nové Mesto, Dolný Kubín. Menej rozvinutá je severná časť regiónu Orava, Bytča a Čadca. Okres Turčianske Teplice je bez veľkých nosných podnikov a hospodárske zameranie okresu je zamerané na poľnohospodárstvo, kúpeľníctvo.

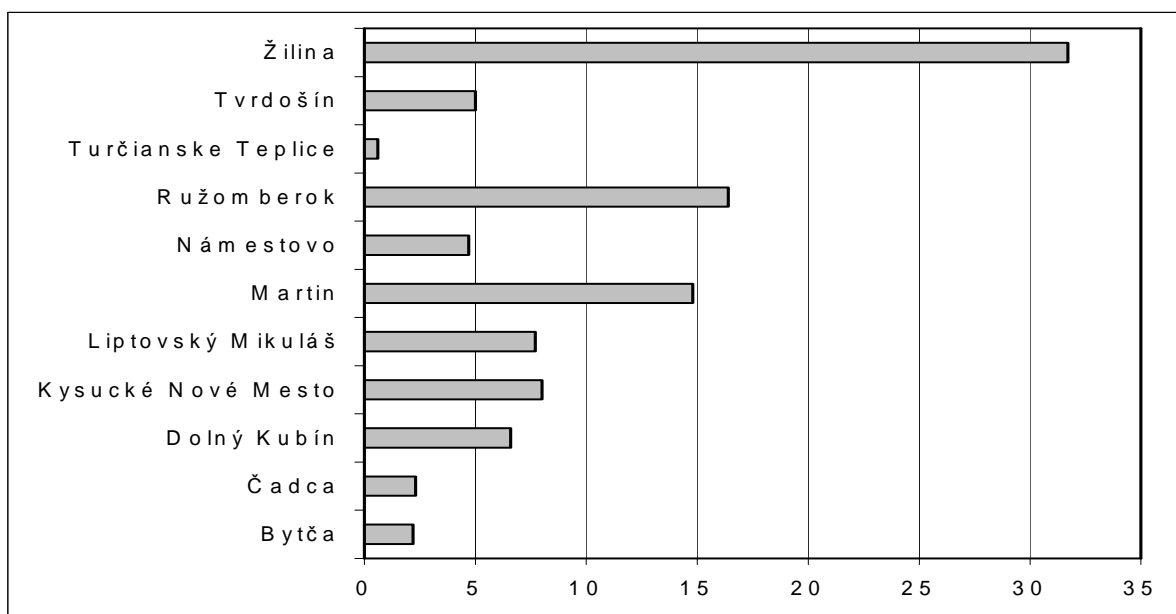
Tabuľka č. 41: Tržby za vlastné výkony a tovar podľa okresov (v tis. Sk)

okres, kraj, SR	2001	2004	2005	podiel okresov na hodnote kraja (%)	index 2005/2001
Bytča	3 108 396	2 605 815	2 517 757	2,2	81,0
Čadca	2 880 326	2 775 260	2 662 349	2,3	92,4
Dolný Kubín	6 588 030	9 684 686	7 526 352	6,6	114,2
Kysucké N. Mesto	3 905 228	7 299 349	9 177 262	8,0	235,0
Liptovský Mikuláš	9 539 834	9 258 868	8 777 650	7,7	92,0
Martin	11 519 047	15 596 420	16 907 768	14,8	146,8
Námestovo	1 653 038	6 565 967	5 344 832	4,7	323,3
Ružomberok	17 604 769	18 879 453	18 823 972	16,4	106,9
Turčianske Teplice	1 086 882	606 360	661 193	0,6	60,8
Tvrdošín	3 434 757	4 712 093	5 761 022	5,0	167,7
Žilina	30 730 257	34 292 589	36 297 045	31,7	118,1
Žilinský kraj	92 050 564	112 276 860	114 457 202	100,0	124,3
SR spolu	907 997 141	1 254 994 402	1 364 354 323		150,2

Zdroj: ŠÚ SR, KS v Žiline, Bulletin 2001, 2004, 2005

Pozn.: údaje sú za organizácie s 20 a viac zamestnancami

Graf č. 6. Graf č. 12: Podiel okresov na tržbách za vlastné výkony a tovar v %

Graf č. 7.

Na tržbách za vlastné výkony a tovar v ŽSK najväčší podiel tvorila výroba a rozvod elektriny, plynu, pary a teplej vody 21,4 %, výroba celulózy, papiera a výrobkov z papiera sa podieľala 16,8 %, výroba strojov a zariadení inde neklasifikovaných 13,2 %, výroba komunikačných zariadení 6,9 % a výroba potravín 6,8 %.

Podľa odvetví najvyšší rast tržieb za vlastné výkony a tovar oproti roku 2004 sa dosiahol v ŽSK vo výrobe presných prístrojov o 114,1 %. V ťažbe ostatných nerastov tržby vzrástli o 53,1 %, vo výrobe elektrických strojov inde neklasifikovaných o 39,7 %, v spracúvaní dreva o 30,1 %, vo výrobe potravín o 18,3 %, vo výrobe výrobkov z gumy a plastov o 17,8 %, vo výrobe kovových výrobkov o 17,7 %, vo výrobe strojov a zariadení inde neklasifikovaných o 16,6 %, vo výrobe nekovových minerálnych výrobkov o 11,5 % a vo výrobe nábytku a výrobe inde neklasifikovanej o 11,3 %.

Tržby za vlastné výkony a tovar výrazne poklesli vo výrobe kovov o 43,3 %. Väčší pokles bol i vo výrobe ostatných dopravných zariadení o 21,0 %, vo výrobe komunikačných zariadení o 19,8 %, vo výrobe textílií o 13,3 %, vo výrobe chemických výrobkov o 9,9 %.

Z hľadiska váhy podnikov podľa počtu zamestnancov v priemysle najväčší podiel z objemu tržieb za vlastné výkony a tovar realizovali podniky s 1 000 – 1999 zamestnancami (23,6 %). Podniky s počtom zamestnancov 500 - 999 sa podieľali 14,8 % a podniky s 250 - 499 zamestnancami 11,4 %.

Tabuľka č. 42: Tržby za vlastné výkony a tovar v ŽSK za podniky s 20 a viac zamestnancami

OKEČ	2001		2004		2005	
	skutočnosť (tis. Sk)	index ²⁾	skutočnosť (tis. Sk)	index ¹⁾	skutočnosť (tis. Sk)	index ¹⁾
tržby za vlastné výkony a tovar	92 050 564	112,0	112 276 860	110,8	114 457 202	100,4
v tom:						
ťažba ost. nerastov	427 070	108,3	349 374	70,7	555 185	153,1
výroba potravín	9 364 408	110,6	6 872 616	77,7	7 777 183	118,3
výroba textílií	2 888 214	100,5	1 809 174	80,7	1 554 711	86,7
výroba odevov	456 913	141,0	359 516	84,4	389 295	108,3
výroba kožen. výrobkov	2 638 889	115,4	3 532 106	105,2	3 503 448	99,3
spracúvanie dreva	1 334 986	115,7	3 030 792	155,9	3 967 423	130,1
výroba celulózy, papier. výr.	19 015 293	124,1	19 655 389	117,9	19 177 692	99,2
vydavateľstvo, tlač	1 799 446	99,4	2 191 030	109,2	2 058 759	92,3
výroba chem. výrobkov	4 114 681	117,7	1 825 848	78,6	1 703 950	90,1
výroba z gumy, plastov	561 217	131,5	1 787 615	128,3	2 128 713	117,8
výroba nekov. minerál. výr.	1 044 094	128,7	1 145 648	108,9	1 310 718	111,5
výroba kovov	4 016 308	73,9	6 859 550	147,3	4 232 398	56,7
výroba kov. výrobkov	2 947 142	117,0	4 987 497	127,0	6 142 093	117,7
výroba strojov i. n.	9 477 041	121,3	12 610 994	109,6	15 056 743	116,6
výroba el. strojov i. n.	1 355 254	106,1	2 441 956	128,6	3 460 948	139,7
výroba komunikačných zar.	5 606 243	131,2	10 224 391	116,7	7 856 166	80,2
výroba presných prístrojov	497 118	118,3	D		155 088	214,1
výroba motorových vozidiel	1 099 063	90,4	1 059 446	110,5	1 066 063	99,9
výroba ostatných doprav. Zariadení	1 260 408	101,4	1 422 322	88,3	1 150 090	79,0
výroba nábytku a i. n.	3 376 746	200,1	4 342 508	104,9	4 617 404	111,3
výroba, rozvod el., plynu, pary	17 45 159	92,3	24 070 988	109,9	24 463 530	94,3

Zdroj: ŠÚ SR-KS v Žiline, Bulletin 2001,2004,2005

Pozn.: údaje sú za organizácie s 20 a viac zamestnancami

Vysvetlivky: rok 2001 – tržby, ¹⁾ indexy v stálych cenách (december 2000=100), ²⁾ index rovnaké obdobie min. roka=100 v stálych cenách (december 1995=100)

Vo vývoji pridanej hodnoty bol dosiahnutý v ŽSK priaznivý trend rastu, oproti r. 2001 vzrástla o 19,5 %. Najvyššiu dynamiku zaznamenal okres Žilina, ktorý má aj najvyšší podiel na pridanej hodnote priemyslu kraja. Najnižší podiel má okres Turčianske Teplice - 0,5 %.

Tabuľka č. 43: Vybrané ukazovatele za priemyselné závody kraja

okres, kraj	počet závodov			hrubý obrat (mil. Sk)			pridaná hodnota (mil. Sk)		
	2001	2004	2005	2001	2004	2005	2001	2004	2005
Bytča	16	16	17	2 602	2 309	2 174	920	650	655
Čadca	34	35	34	3 058	2 945	2 615	1 010	951	797
Dolný Kubín	17	21	23	3 973	9 705	7 402	1 054	3 303	1 810
Kys. N. Mesto	9	9	14	3 828	7 350	9 453	921	2 126	2 869
Lipt. Mikuláš	45	42	40	13 133	9 654	9 880	3 010	2 267	2 127
Martin	45	44	54	12 283	16 188	17 081	3 106	4 127	4 420
Námestovo	17	17	20	1 730	6 504	5 262	538	1 360	1 158
Ružomberok	25	21	23	18 317	16 909	18 168	6 448	3 910	4 169
Turč. Teplice	9	8	8	592	602	664	76	164	154
Tvrdošín	20	18	25	3 462	4 760	5 796	808	1 088	1 277
Žilina	81	79	86	40 192	32 103	34 333	5 145	7 127	8 102
Žilinský kraj	318	310	344	103 170	109 029	112 828	23 036	27 073	27 539
SR spolu	2 236	2 225	2 376	880 621	1 256 848	1 324 795	200 155	286 135	297 097

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická ročenka regiónov Slovenska

K priaznivému vývoju priemyslu prispeje aj nábeh nových kapacít hlavne v automobilovom priemysle. V r. 2006 začala výrobu automobilov spoločnosť KIA Motors Slovakia, ktorá plánuje na svoju investíciu v Žiline vynaložiť cca 1,2 mld. Sk. Rast automobilového priemyslu vyvolal rozvoj subdodávateľských kapacít pre výrobu komponentov a náhradných dielov pre automobilový priemysel.

Diverzifikácia priemyslu

Priemysel Žilinského kraja je diverzifikovaný, so zastúpením rôznych odvetvových agregácií:

Výroba potravín a nápojov má svoje stabilné postavenie. Po poklese tržieb za vlastné výkony a tovar v r. 2004, tieto medziročne vzrástol o 13,2 % a dosiahli v roku 2005 7 777 183 tis. Sk. Medzi popredné podniky v kraji patrí: Hyza, a.s. Žilina; PEZA, a.s. Žilina; Ryba Žilina spol. s.r.o.; Friesland Slovensko, a.s. Nitra, pobočka Žilina; Kofola, a.s. Rajecská Lesná; Pivovar Popper, s.r.o. Bytča; Liptovská mliekareň, a.s. Liptovský Mikuláš; Liptovské pekárne a cukrárne Včela - Lippek k.s. Liptovský Mikuláš; St. Nicolaus, a.s., Liptovský Mikuláš; Tvrdošínska mliekareň, s.r.o. Tvrdošín; Kysucké pekárne, a.s. Čadca.

Výroba kovov a kovových výrobkov - odvetvie reprezentujú hlavne OFZ, a.s. Istebné; KLF-ZVL MTK spol. s.r.o. Martin; KLF – ZVL Kováčňa, a.s. Kysucké Nové Mesto; Nová Žlievárenská Spoločnosť, s.r.o. Martin; Kovohuty Dolný Kubín, s.r.o. ; Precismetal, s.r.o. Žilina; MC-Metal, s.r.o. Žilina; Elektrovod Žilina a.s.

Strojársky priemysel patrí medzi najdôležitejšie odvetvia kraja. S ohľadom na orientáciu slovenského strojárstva na automobilový priemysel perspektívu má najmä výroba

komponentov, pričom nosnou skupinou výrobných odborov je výroba ložísk, prevodoviek. V rámci strojárstva (výroby strojov a zariadení) dominuje INA Kysuce, a.s. Kysucké Nové Mesto; Kinex - KLF, a.s. Kysucké Nové Mesto; Kinex, a.s. Bytča; KINEX - STROJÁREŇ, s.r.o. Kysucké Nové Mesto; GGB Slovakia, s.r.o. Sučany; Glacier Tribometal Slovakia, a.s. Dolný Kubín; ZTS Strojárne, a.s. Námestovo; Drevoindustria Mechanik, s.r.o. Žilina. Výrobu ostatných dopravných zariadení reprezentujú ŽOS Vrútky, a.s. Vrútky; Compel Rail, a.s. Martin.

Automobilový priemysel sa stáva hnacím motorom rastu ekonomiky kraja. V súčasnosti sa už začalo s výrobou osobných automobilov v novom závode juhokórejskej spoločnosti KIA Motors Slovakia s.r.o. a jeho subdodávateľov, napr. HYUNDAI MOBIS, HYSCO a Donghee Slovakia v Strečne. Automobilový priemysel zastupuje aj Volkswagen Slovakia, a.s., BU Martin. Výrobou dopravných prostriedkov sa zaoberá aj AVC a.s., Čadca; Montservis, s.r.o. Žilina; Craemer spol. s r.o. Liptovský Mikuláš.

Elektrotechnický priemysel je jedným z najdynamickejších odvetví. Na tržbách za vlastné výkony a tovar sa podieľa 10,1 %. V poslednom období do Žilinského kraja zamierilo niekoľko významných investorov elektrotechnického priemyslu. Významné centrá elektrotechnickej produkcie sú v Liptovskom Hrádku (Tesla Liptovský Hrádok, a.s. Liptovský Hrádok; Alcatel Slovakia, a.s. Liptovský Hrádok), Trstenej (Panasonic Electronic Devices Slovakia, s.r.o. ; ELKOND HHK, a.s. Trstená; VIDOX, a.s. Trstená; OVP Orava, s.r.o.) a Nižnej (XPS Slovakia, s.r.o.; HS electronic spol. s r.o. Nižná) a Námestove (Punch Campus Námestovo, spol. s r. o.).

Farmaceutický priemysel - Hoechst - Biotika, spol. s r.o. Martin.

Chemický priemysel - je zastúpený Aquachemia s.r.o. Žilina a Paderteg Slovakia, s.r.o. Nižná. Chemický priemysel ako taký zaznamenáva útlm a do popredia sa dostáva **výroba výrobkov z gumy a plastov** – Rubena Slovakia a.s. Predmier; DKI Plast s.r.o. Žilina; Quinn Plastics Slovakia, s.r.o. Žilina; Tvarovanie PCHZ spol. s r.o. Žilina.

Spracúvanie dreva má rozvinutú surovinovú základňu. Má dynamický rast, medziročne vzrástla o 30,9 % Hlavnými predstaviteľmi tohto odvetvia sú najmä podniky: Swedwood Slovakia, odštepny závod Jasná; Rettenmeier Tatra Timber, s.r.o. Liptovský Hrádok; Drevomax, s.r.o. Liptovský Mikuláš; Turzovská drevárska fabrika, spol. s r.o. Turzovka; Drevoindustria Súľov, s.r.o. Bytča; Fracho a.s. Kysucké Nové Mesto, závod Oščadnica; K -TEN drevo, s.r.o. Makov; Drevodom Rajec s.r.o.; Drevoindustria Oravská píla s.r.o., Oravská Polhora.

Výrobu nábytku reprezentujú - Tatra nábytkáreň Martin, a.s. Martin; Vital, a.s. Žilina; FINES, a.s. Žilina; Thermospor, spol. s r.o. Liptovský Mikuláš.

Výroba celulózy, papiera a výrobkov z papiera. Na tržbách za vlastné výkony a tovar sa podieľa 16,7 %. Rozhodujúci podiel na tržbách majú Mondi Business Paper SCP, a.s. Ružomberok; Tento a.s. Žilina.

Polygrafický priemysel - hlavným reprezentantom tohto odvetvia je Neografia, a.s. Martin, výrobca farebných publikácií a časopisov.

Odvetvie ľahkého priemyslu - textilný, odevný, kožiarsky, obuvnícky priemysel. Zastúpenie má Makyta, a.s. Púchov, závod v Bytči a Námestove. Závod v Žiline bol od 1.3.2007 zrušený a nástupníckou firmou je BENTEX a.s., ktorá bude v prenajatých priestoroch Makyty pokračovať vo vývoji a výrobe súčasti pre automobilový priemysel (autosedačky). Taktiež Enrico spol. s r.o., Ružomberok a Modex, a.s. Žilina. Osobitné postavenie má výroba obuvi, ktorú prezentuje Ecco Slovakia, a.s. Martin.

Výroba, rozvod elektriny, plynu a vody – rozhodujúcimi reprezentantmi sú Stredoslovenská energetika, a.s. Žilina; Martinská teplárenská, a.s. Martin; Žilinská teplárenská, a.s. Žilina a Severoslovenská vodárenská spoločnosť, a.s. Žilina.

Regionálna štruktúra priemyslu Žilinského kraja je ovplyvnená tradíciou.

Z hľadiska koncentrácie priemyslu môžeme kraj rozdeliť na okresy s vysokou koncentráciou priemyslu a to od Žiliny po Liptov. Medzi menej rozvinuté priemyselné oblasti patrí Bytča, región Orava a Kysuce. Okres Turčianske Teplice je bez veľkých podnikov a je zameraný na poľnohospodárstvo a kúpeľníctvo.

V okrese **Žilina** je priemyselná výroba diverzifikovaná so zastúpením všetkých odvetví. Z hľadiska tržieb aj počtu zamestnancov má najvyššie zastúpenie výroba, rozvod elektriny, plynu, pary. Pomerne silné zastúpenie má aj výroba celulózy, papier. výrobkov a výroba potravín. Zvyšuje sa výroba motorových vozidiel v súvislosti s nábehom výroby v KIA Motors Slovakia.

V okrese **Bytča** má dominantné postavenie výroba strojov i n., najmä výroba ložísk. Menšie zastúpenie má výroba potravín.

V okrese **Čadca** je priemyselná výroba zastúpená spracúvaním dreva, výrobou nábytku a i. n., výrobou textílií, výrobou potravín.

V okrese **Dolný Kubín** prevažuje výroba kovov a kovových výrobkov a výroba elektrických strojov a prístrojov.

V okrese **Kysucké Nové Mesto** prevažuje výroba strojov i. n. (výroba ložísk). V strojárstve je zamestnaných viac ako 80 % z celkového počtu pracovníkov v priemysle okresu. Menšie zastúpenie má výroba kovových výrobkov.

V okrese **Liptovský Mikuláš** má zastúpenie výroba elektrických a optických zariadení, výroba potravín a nápojov, spracovanie kože a výroba kožených výrobkov, výroba strojov a zariadení i n., spracúvanie dreva v výroba výrobkov z dreva.

V okrese **Martin** pretrvávajú tradície v strojárstve, ktorá má najväčšie zastúpenie. Zastúpenie má aj výroba kovov a kovových výrobkov, vydavateľstvo, tlač a výroba nábytku a i..

V okrese **Námestovo** prevažuje výroba komunikačných zariadení, výroba strojov i n. a spracúvanie dreva.

V okrese **Ružomberok** je priemyselná výroba zastúpená výrobou celulózy, papiera a výrobkov z papiera a výrobou textílií a odevov.

Okres **Turčianske Teplice** je bez veľkých podnikov. Podniky sú zamerané na výrobu potravín, výrobu kovov a kovových výrobkov, výrobu strojov a výrobu nábytku.

V okrese **Tvrdošín** má dominantné postavenie výroba komunikačných zariadení, ktorá sa podieľa 53,3 % na celkových tržbách za vlastné výkony a tovar a pracuje tu viac ako 1 300 pracovníkov. Zastúpenie má a výroba potravín, výroba elektrických strojov i n., výroba strojov i.n. a spracúvanie dreva.

Konkurencieschopnosť priemyslu

Konkurenčnú schopnosť a parametre kvality produkcie do značnej miery ovplyvňuje technologická úroveň výroby. Rozhodujúci výrobcovia v priemysle dosahujú porovnateľnú technickú a technologickú úroveň s vyspelou konkurenciou. Značná časť subjektov priemyslu, najmä však malé a stredné podniky na úrovni výrobných zariadení a technológií za vyspelými krajinami zaostávajú.

V štruktúre priemyslu sa v rokoch 200 až 2004 posilnilo postavenie odvetví s vysoko a stredne náročnými technológiami, keď ich podiel na produkcii tržieb priemyselnej výroby SR sa zvýšil v r. 2004 na 43,3 %. Nositeľmi rastu sú v priemyselnej výrobe SR predovšetkým odvetvia so stredne náročnými technológiami. Ich podiel na produkcii tržieb sa priblížil už úrovni v EÚ-15 (SR 37 %, EÚ-15 40 %). Zastúpenie odvetví s vysoko náročnými technológiami v priemyselnej výrobe zostáva v porovnaní s krajinami EÚ stále výrazne nižšie (6,4 % v r. 2004 oproti 23,5 % v EÚ-15).

Tabuľka č. 44: Zastúpenie priemyslu podľa technologickej úrovne (tis. Sk)

	počet podnikov	podiel (%)	tržby v r. 2005	podiel (%)
H-tech	22	6,2	12 386 174	13,9
MH-tech	170	48,6	35 733 123	40,4
ML-tech	82	23,4	20 888 652	23,6
L-tech	76	21,7	19 377 248	21,9
Žilinský kraj	350	100	88 485 197	100

Zdroj: ŽU Rámcová stratégia Žilinského regiónu pre oblasť inovačného rozvoja

V ŽSK pomerne vysokú úroveň priemyslu potvrdzuje aj zastúpenie technológií podľa jej zložitosti. Podniky s technológiami vyššej úrovne (H-tech + MH-tech) tvoria 55 % všetkých podnikov kraja. V oblasti najnižšej úrovne technológií pracuje len 22 % podnikov. Technológie vyššej úrovne sa približne v rovnakom pomere podieľajú aj na objeme vytvorených tržieb (54%). Do skupiny vysoko náročných technológií (H-tech) patrí 6 % podnikov, ktoré zabezpečujú 14 % tržieb.

Zamestnanosť a priemerná mesačná mzda v priemysle

V priemysle (v podnikoch s 20 a viac zamestnancami) v Žilinskom kraji v roku 2005 pracovalo 49 837 osôb a na počte pracovníkov v priemysle SR sa kraj podieľal 11,9 %. Celkovo poklesol podiel Žilinského kraja na zamestnanosti v priemysle SR. V rámci Žilinského kraja najvyššiu zamestnanosť v priemysle má po okrese Žilina (23,4 %) okres Martin (17,0 %) a Liptovský Mikuláš (9,4 %).

Tabuľka č. 45: Priemysel – priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca

okres, kraj, SR	2001	2004	2005	rozdiel oproti priemeru kraja	rozdiel oproti priemeru SR
Bytča	11 533	14 402	14 619	-3 504	-4 916
Čadca	9 184	11 274	12 191	-5 932	-7 344
Dolný Kubín	12 935	17 295	17 487	-636	-2 048
Kysucké N. Mesto	12 750	18 893	19 928	1 805	393
Liptovský Mikuláš	13 512	15 832	17 823	-300	-1 712
Martin	13 349	17 694	18 921	798	-614
Námestovo	10 469	13 917	14 348	-3 775	-5 187
Ružomberok	14 380	19 460	23 306	5 183	3 771
Turčianske Teplice	12 074	12 816	13 075	-5 048	-6 460
Tvrdošín	10 707	14 297	14 537	-3 586	-4 998
Žilina	13 554	17 828	20 521	2 398	986
Žilinský kraj	12 731	16 549	18 123		-1 412
SR spolu	14 051	18 032	19 535	1 412	

Zdroj: ŠÚ SR-KS v Žiline, Bulletin 2001, 2004, 2005

Pozn.: údaje sú za organizácie s 20 a viac zamestnancami

Priemerná nominálna mesačná mzda v priemysle ŽSK dosiahla 18 123 Sk a v porovnaní s priemernou nominálnou mesačnou mzdou v rámci Slovenska bola nižšia o 1 412 Sk. Vyššia priemerná nominálna mesačná mzda ako je priemerná nominálna mesačná mzda za Slovensko bola dosiahnutá v okrese Ružomberok, Žilina a Kysucké Nové Mesto. V okrese Martin bola vyššia ako priemerná mesačná nominálna mzda kraja. V okresoch Čadca, Bytča, Námestovo, Turčianske Teplice a Tvrdošín bola priemerná nominálna mesačná mzda výrazne nižšia ako priemer kraja, o čom svedčí aj uvedený prehľad.

Z prehľadu výšky priemernej mesačnej mzdy vyplývajú rozdiely podľa okresov v rámci ŽSK, čo ukazuje na existenciu rozdielov v ich ekonomickej úrovni, ale aj podľa odvetvia priemyselnej výroby. Najvyššia priemerná nominálna mesačná mzda bola vykázaná v odvetví výroba motorových vozidiel 137 126 Sk, vo výrobe celulózy, papier, výrobkov 27 699 Sk, vo výrobe, rozvoze elektriny, plynu a pary 26 488 Sk a vo výrobe chemických výrobkov 26 099 Sk.

Produktivita práce

Produktivita práce z tržieb za vlastné výkony a tovar za rok 2005 dosiahla 2 296 654 Sk. Medziročne vzrástla o 101,8 %. Najvyšší rast dosiahla v ťažbe ostatných nerastov o 215,7 % a vo výrobe presných prístrojov o 210,2 %. Najvyššia produktivita práce na zamestnanca je v odvetviach celulózo-papierenského a chemického priemyslu, a vo výrobe, rozvoze elektriny, plynu a pary, kde dochádzalo i k výraznému zníženiu počtu pracovníkov. Najnižšia produktivita práce sa dosahuje v odevnom a textilnom priemysle.

Vývoj produktivity práce na zamestnanca v priemysle v podnikoch nad 20 zamestnancov uvádzame v tabuľke č. 46.

Tabuľka č. 46: Produktivita práce na zamestnanca

Odvetvie	2001	2004		2005	
	skutočnosť (Sk)	skutočnosť (Sk)	index 2004 / 2001	skutočnosť (Sk)	index 2005/2001
Žilinský kraj spolu	1 327 346	2 221 570	116,7	2 296 654	101,8
v tom:					
ťažba ostatných nerastov	773 022	1 182 982	96,2	2 648 994	215,7
výroba potravín	1 648 997	1 712 944	86,8	2 064 556	126,0
textilná výroba	589 540	525 719	98,7	619 407	118,9
odevná výroba	281 691	240 855	102,6	304 792	126,5
výroba kožených výrobkov	1 093 282	2 005 359	133,3	2 125 986	106,1
spracúvanie dreva	753 730	1 435 771	129,7	1 570 842	108,7
výroba celulózy, papier. výroba	4 404 905	6 691 006	132,5	6 920 232	105,2
vydavateľstvo, tlač	1 219 911	1 702 653	116,9	1 901 124	109,6
výroba chemických výrobkov	3 744 027	3 154 359	89,4	2 963 821	90,7
výroba z gumy, plastov	823 568	2 315 813	132,0	2 490 937	106,4
výroba nekovových minerálnych výrobkov	906 080	1 280 888	104,8	1 443 125	109,8
výroba kovov	2 548 327	4 111 618	142,2	2 746 973	61,4
výroba kovových výrobkov	896 241	1 599 497	123,5	1 706 058	101,9
výroba strojov inde neuvedených	898 610	1 418 972	108,3	1 584 406	109,1
výroba elektrických strojov i.n.	655 430	976 262	110,5	1 181 614	119,3
výroba komunikačných zariadení	1 145 839	2 201 753	121,7	1 800 531	85,3
výroba presných prístrojov	/	D	D	1 787 758	210,2
výroba motorových vozidiel	817 730	1 146 587	119,9	993 921	85,3
výroba ostat. dopravných zariadení	874 356	1 049 361	96,7	933 894	87,0
výroba nábytku a i.n.	1 044 556	1 556 826	109,3	1 652 417	111,1
výroba, rozvod elektriny, plynu, pary	1 538 745	6 834 951	119,9	8 350 040	113,4
úprava a rozvod vody	/	D	D	D	D

Zdroj: ŠÚ SR- KS v Žiline, Bulletin 2001,2004,2005, indexy v stálych cenách (december 2000=100)

Priame zahraničné investície v Žilinskom kraji

Pre zaistenie stabilizácie a rozvoja podnikov je potrebná podpora vstupu priamych zahraničných investícií do regiónu a budovanie priemyselných parkov. Taktiež postup štrukturálnych zmien v priemysle súvisí i s priamymi zahraničnými investíciami, ktoré sú vo všeobecnosti jeden z najefektívnejších nástrojov zvyšovania konkurencieschopnosti ekonomiky.

Tabuľka č. 47: Prílev priamych zahraničných investícií v SR – podniková sféra k 31.12. príslušného roku

kraj, SR	2001		2004		2005	
	mil. Sk	%	mil. Sk	%	mil. Sk	%
Bratislavský	14 391	59,1	15 968	57,7	7 168	33,5
Trnavský	1 552	6,4	4 022	14,5	542	2,5
Trenčiansky	557	2,2	2 292	8,3	2 861	13,4
Nitriansky	2 943	12,1	16	0,1	572	2,7
Žilinský	1 494	6,1	2 315	8,4	7 113	33,3
Banskobystrický	3 499	14,4	850	3,1	1 284	6,0
Prešovský	771	3,2	1 069	3,8	137	0,6
Košický	-854	-3,5	1 123	4,1	1 700	8,0
SR	24 353	100,0	27 655	100,0	21 377	100,0

Zdroj: ŠÚ SR – Štatistická ročenka regiónov Slovenska 2006

Tabuľka č. 48: Stav priamych zahraničných investícií v SR - podniková sféra k 31.12. príslušného roku

kraj, SR	2001		2004		2005	
	mil. Sk	%	mil. Sk	%	mil. Sk	%
Bratislavský	94 239	51,7	205 988	62,2	210 906	60,4
Trnavský	11 569	6,4	23 939	7,3	24 732	7,1
Trenčiansky	7 099	3,9	17 408	5,3	20 429	5,8
Nitriansky	7 626	4,2	12 895	3,9	13 653	3,9
Žilinský	10 316	5,7	19 180	5,8	25 053	7,2
Banskobystrický	8 180	4,5	10 025	3,0	11 313	3,2
Prešovský	5 532	3,0	7 102	2,1	7 185	2,1
Košický	37 590	20,6	34 434	10,4	36 056	10,3
SR	182 151	100,0	330 971	100,0	349 327	100,0

Zdroj: ŠÚ SR – Štatistická ročenka regiónov Slovenska 2006

Objem priamych zahraničných investícií (PZI) na území SR k 31.12.2005 do podnikovej sféry dosiahol 349 327 mil. Sk. Žilinský kraj sa na tomto objeme podieľa 7,2 %. Z územného hľadiska sa najviac investovalo v Bratislavskom kraji (60,4 %). Žilinský kraj je na 3. mieste v rámci SR podľa výšky objemu zahraničných investícií do podnikovej sféry k 31.12.2005.

Prílev priamych zahraničných investícií do priemyslu Žilinského kraja sa zvýšil najmä v roku 2005. Ovplyvnil ho najmä príchod KIA a jeho ďalších subdodávateľov.

Tabuľka č. 49: Ďalší najvýznamnejší zahraniční investori v ŽSK

Investor	krajina pôvodu	spoločnosť	odvetvie priemyslu
Alcatel	Nemecko	Alcatel Lipt. Hrádok	Elektrotechnický
Punch	Belgicko	Punch Námestovo	Elektrotechnický
Ferona	Česká republika	Ferona Žilina	Obchod
Ina Deutchland	Nemecko	Ina Kysuce, a.s. Kysucké Nové Mesto	Strojársenský
Ecco	Dánsko	Ecco Martin	Obuvnícky
Swedwood	Švédsko	Swedwood Slovakia Závažná Poruba	Nábytkársky
Gabor	Rakúsko	Gabor Slovakia Liptovský Mikuláš	Obuvnícky
Schafstall Handelsgesellschaft	Nemecko	Schafstall Liptovský Mikuláš	Kožiarsenský
BMBeteiligung Management	Nemecko	Tatra - Leder Liptovský Mikuláš	Kožiarsenský
Paul Craemer GmbH	Nemecko	Craemer Liptovský Mikuláš	Strojársenský
Bongrain Europe	Francúzsko	Liptovská mliekáreň Liptovský Mikuláš	Potravinársky
Neusiedler	Rakúsko	Mondi Business Paper SCP Ružomberok	Celulóza a papier
Matsushita	Japonsko	Matsushita Electronic Components Trstená	Elektrotechnický
Hoechst	Nemecko	Hoechst-Biotika Martin	Chemický
Volkswagen	Nemecko	Volkswagen Bratislava-pob. Martin	Automobilový
Johnson Controls Internationa	USA,Japonsko	Trim Leader Martin	Automobilový
Barlo IRG Plastics N.V.	Belgium	Barlo Plastics Žilina	Chemický
Aquafil Textile Yarns	Taliansko	Aquaachemia Žilina	Chemický
AFE Metal	Francúzsko	AFE Foundry Martin	Strojár.,hutnícky
Kia Motors & Hyundai Mobis	Južná Kórea	KIA Motors & Hyundai Mobis Žilina	Automobilový
DKI Plast Holding a.s.	Taliansko	DKI Plast Žilina	Chemický
Dhollandia	Belgicko	Dhollandia Central Europe, Premier	Strojársenský
Donghee	Južná Kórea	Donghee Slovakia Strečno	Automobilový
SUNGWOOD HITECH	Južná Kórea	Sungwoo Hitech Žilina	Automobilový
HYSKO	Južná Kórea	HYSKO SLOVAKIA Gbeľany	Strojársenský
GAT	Španielsko	GAT Martin	Automobilový
Johnson Controls Int.	USA	Johnson Controls International Žilina	Automobilový

Investor	krajina pôvodu	spoločnosť	odvetvie priemyslu
Glacier Garlok	USA	GGB Slovakia Sučany	Strojársky
Grupo AMAYA TELERIA S.L	Španielsko	MAR SK Sučany	Strojársky
MPM	Nemecko	Forum Components Sučany	Strojársky
Key Plastics	Portugalsko	Key Plastics Slovakia Dolný Kubín	Automobilový

Zdroj: interné materiály ŽSK

Priemyselné parky

Účinným prostriedkom na podporu prílevu zahraničných investorov sú priemyselné parky. Vytvorenie priemyselných parkov dáva i predpoklad pre nárast zamestnanosti. Priemyselný park je podľa zákona č. 193/2001 Z. z. o podpore na zriadenie priemyselných parkov a o doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov územie, na ktorom sa sústreďuje priemyselná činnosť (výroba), alebo služby najmenej dvoch podnikateľov a ktoré je na tento účel ustanovené územným plánom obce, alebo územným plánom zóny. Priemyselný park podľa tohto zákona zriaďuje obec.

Takéto územie musí byť vybavené základnou technickou infraštruktúrou (voda, plyn, elektrická energia, doprava, telekomunikačné siete, kanalizácia a pod.), musí byť majetkovo vysporiadané a zbavené záťaže.

Ministerstvo životného prostredia SR v spolupráci s príslušnými rezortmi, Slovenským pozemkovým fondom a za účinnej pomoci samosprávnych krajov, krajských úradov a okresných úradov zabezpečilo vypracovanie „Štúdie pre umiestnenie priemyselných parkov vo vybraných oblastiach SR“, ako zámeru rozvojového programu na podporu prílevu priamych zahraničných investícií

S cieľom vytvoriť lepšie podmienky na prílev PZI do jednotlivých regiónov SR bolo v rámci Žilinského samosprávneho kraja environmentálne zhodnotených nasledovných 7 lokalít z celkového počtu 53 lokalít vybraných v zmysle Uznesenia vlády č. 690 zo dňa 16.7.2003 pre výstavbu priemyselných parkov v SR.

Tabuľka č. 50: Lokality priemyselných parkov v ŽSK posúdených z hľadiska vplyvov na životné prostredie

Okres	obec	názov lokality-PP	výmera (ha)	druh plochy
Kysucké Nové Mesto	Kysucké Nové Mesto	Kysucké Nové Mesto	67	K
Čadca	Krásno nad Kysucou	Krásno nad Kysucou	85	K
Žilina	Varín	Varín	57	K
Námestovo	Námestovo	Námestovo	58	K
Liptovský Mikuláš	L. Mikuláš, Závažná Poruba	L. Mikuláš - Liptov	150	K
Bytča	Bytča	Bytča	43	K
Martin	Sučany	Martin-východný PP/II	69	Z

Vysvetlivky: Z – zelená plocha, K – kombinovaná plocha

Zdroj: MŽP SR

Ďalšími zdrojmi informácií o lokalitách vhodných pre rozvoj priemyselnej výroby boli schválené a rozpracované územné plány miest a obcí, konzultácie so spracovateľmi územnoplánovacích dokumentácií a zistené zámery obcí. Po vyhodnotení údajov bolo do tabuliek priemyselných parkov a rozvojových plôch zahrnutých 89 lokalít s rozlohou 2 až 331 ha. Z celkového počtu lokalít je 29 klasifikovaných ako priemyselné parky celoštátneho, regionálneho a lokálneho významu a 60 lokalít ako rozvojové výrobné plochy.

V súlade so súhlasom na záber poľnohospodárskej pôdy výstavba 18 priemyselných parkov môže byť zahájená v etape do r. 2015. Zvyšných 11 je navrhnutých v etape výhľad po roku 2015.

Na základe vyhodnotenia potenciálov jednotlivých lokalít pre zariadenie priemyselných parkov je možné na území ŽSK špecifikovať základné kategórie:

1. Priemyselný park celoštátneho významu (C)   6 lokalít
2. Priemyselný park lokálneho významu (R)   16 lokalít
3. Priemyselný park lokálneho významu (L)   7 lokalít

Údaje o priemyselných parkoch a rozvojových výrobných plochách sú uvedené v nasledovných tabuľkách.

Tabuľka č. 51: Priemyselné parky v ŽSK - etapa návrh do r. 2015

pozn	Okre s	názov	druh plochy	plocha (ha)	záber PPF (ha)	katastrálne územie	význam	vhodný typ PP	obmedzujúce faktory
1/1	BY	PP Bytča – Horné pole	K	43	37 do r. 2015 11	Bytča, Hliník nad Váhom	R	PP TP	záber hodnotnej ornej pôdy prevažne v 5.skupine v alúviu Váhu
2/2	CA	PP Krásno nad Kysucou	K	85	21	Krásno nad Kysucou, Oščadnica	R	PP	zasahuje do PHO II° vonk. a vnút. vodných zdrojov Krásno nad Kysucou, na území je 5 genofondových lokalít, 110 kV, 22 kV, privádzač skupinového vodovodu DN 500
3/2	CA	PP Čadca – Podzávoz	K	26	23	Čadca Svrčinovec	R	PP	záber hodnotnej ornej pôdy v 5.skupine nadregionálny biokoridor Čierňanka
4/2	CA	PP Raková -AVC	K	19	7	Raková	L	PP	záber PPF (TTP) v 5.skupine
6/2	CA	PP Turzovka	Z	20	13	Turzovka	L	PP	záber PPF prevažne TTP v 5.skupine
7/3	DK	PP Oravská Poruba	K	14	10	Oravská Poruba	L	PP	
8/4	KM	PP Kysucké Nové Mesto	K	67	24	Kysucké Nové Mesto	R	PP	

pozn	Okres	názov	druh plochy	plocha (ha)	záber PPF (ha)	katastrálne územie	význam	vhodný typ PP	obmedzujúce faktory
9/5	LM	PP Liptovský Mikuláš	K	150	22	Liptovský Mikuláš, Okoličné, Závažná Poruba	C	PP	záber ornej pôdy v 6.skupine, blízkosť nadregionálneho biokoridoru Váh, malé voľné plochy
10/5	LM	PP Liptov II	Z	107	100	Beňadiková, Okoličné, Uhorská Ves	C	PP TP	záber ornej pôdy v 6.skupine, blízkosť nadregionálneho biokoridoru Váh
11/6	MT	PP Martin I	K	331	49 +163	Martin, Sučany, Priekopa	C	TP, PP, LC,	záber hodnotnej ornej pôdy v 5.skupine
12/6	MT	PP Martin II	K	69	35	Sučany	R	PP	genofondová lokalita na území
13/7	NO	PP Námestovo	K	58	58	Námestovo	R	PP	v blízkosti Oravskej priehrady, záber ornej pôdy v 6. skupine
14/8	RK	PP Ružomberok - juh	K	29	22 do r. 2015 2,4	Ružomberok	R	PP	možnosť kolízie s ložiskom tehliarskej suroviny
15/10	TS	PP Trstená I	K	15	12	Trstená	L	PP	
16/10	TS	PP Trstená II	Z	51	42	Trstená	R	PP	
17/11	ZA	PP Dolný Hričov	Z	16	16	Dolný Hričov	R	LC	záber ornej pôdy v 6.skup. poľnohosp. Pôd
18/11	ZA	PP KIA Motors, Hyundai Mobis	Z	318	234 +84 izol. zeleň	Teplička nad Váhom, Nededza, Varín, Gbeľany, Mojš	C	TP LC	blízkosť PHO I° vodného zdroja Teplička, leží v PHO II°vod. zdroja, záber hodnotnej ornej pôdy prevažne v 5. skupiny v alúviu Váhu
19/11	ZA	PP Varín	K	58	48	Varín	R	TP PP	leží v PHO II°vonk. vodného zdroja Teplička, blízkosť nadregionálneho biokoridoru
29/11	ZA	PP Strečno	Z	30	30	Strečno	R	TP	

Zdroj: Zmeny a doplnky ÚPN-VÚC Žilinského kraja 2005

Vysvetlivky :

H - zastavané plochy (hnede plochy)

Z - voľné plochy (zelené plochy)

K - kombinované plochy

C - celoštátny význam

R - regionálny význam

L - lokálny význam

PP - priemyselný park

TP - technologický park

VTP – vedecko-technologický park

LC - logistické centrum

PPF - poľnohospodársky pôdny fond

TTP - trvalé trávne porasty

Tabuľka č. 52: Priemyselné parky v ŽSK - etapa výhľad po r. 2015

pozn.	okres	názov	druh plochy	plocha (ha)	záber PPF (ha)	katastrálne územie	význam	vhodný typ PP
5/2	CA	PP Stará Bystrica	Z	18	18	Stará Bystrica	L	PP
20/3	DK	PP Orava	Z	145	145	Oravská Poruba Veličná Žaškov	C	TP
21/3	DK	PP Veličná I	Z	21	21	Veličná	R	TP
22/3	DK	PP Veličná II	Z	20	20	Veličná	R	TP
23/6	MT	PP Martin III	Z	144	144	Martin Sučany	C	VTP
24/7	NO	PP Zákamenné	Z	18	18	Zákamenné	L	PP
25/10	TS	PP Tvrdošín	Z	17	17	Tvrdošín	L	PP
26/11	ZA	PP Mojš	Z	50	50	Mojš Gbeľany	R	TP
27/11	ZA	PP Teplička	Z	30	30	Teplička	R	VTP
28/11	ZA	PP Rajec - Piesky	K	16	8	Rajec Jasenové	L	PP

Zdroj: Zmeny a doplnky ÚPN-VÚC Žilinského kraja 2005

Záver

Priemyselná výroba má rozhodujúce zastúpenie v okrese Žilina. Z hľadiska objemu tržieb za vlastné výkony a tovar má rozhodujúce postavenie výroba, rozvod elektriny, plynu a pary, výroba strojov inde nezaradená, výroba celulózy a papier. výrobkov, výroba komunikačných zariadení a výroba potravín. Z hľadiska zamestnanosti má rozhodujúce zastúpenie výroba strojov inde nezaradených

V roku 2006 nabehla svoju výrobu automobilov spoločnosť KIA. Po dosiahnutí plnej kapacity výroby podstatne vzrastie výroba motorových vozidiel, ktorá by mala podstatne zvýšiť aj výrobu strojov inde nezaradených.

Podstatne sa zvýšil objem priamych zahraničných investícií do priemyslu. Ovplyvnil to najmä vstup juhokórejskej spoločnosti Kia Motors a jej subdodávateľov. Rastie však aj zahraničný kapitál v ďalších okresoch kraja. V okrese Tvrdošín, Námestovo sa intenzívne rozvíja elektrotechnický priemysel. Pre investorov je potrebné zlepšiť kvalifikáciu pracovnej sily.

V ŽSK existujú voľné plochy pre zriadenie priemyselných parkov a rozvojových výrobných plôch, čo vyvoláva možnosť ďalšieho vstupu zahraničných investorov a tým zvýšenia konkurencieschopnosti výroby.

Náročnejšie technológie sú v Žilinskom regióne pomerne dosť zastúpené, čo sa prejavuje aj v pomere počtu podnikov high-tech k hodnote nimi vytvorených tržieb. Tento údaj dobre korešponduje aj so vzdelanostnou úrovňou kraja, vyznačujúcou sa vysokým počtom vysokoškolsky vzdelaných ľudí.

Inovačná kapacita ŽSK dosahuje v rámci SR nadpriemernú úroveň, napriek tomu sú tu pomerne veľké disparity medzi jednotlivými okresmi.

Úroveň podnikov ŽSK nie je v porovnaní s vyspelými regiónmi EÚ dostačujúca, avšak existujú tu predpoklady pre trvalo udržateľný rast, čomu by mala napomôcť aj realizácia Regionálnej inovačnej stratégie Žilinského regiónu.

2.2.6.2 Poľnohospodárstvo

Pôdny fond ŽSK je jednou z dominantných zložiek životného prostredia a nenahraditeľný prírodný zdroj, ktorý je dôležité zachovať z hľadiska jej výmery, úrodnosti a hygienickej nezávadnosti. Rozbor zmien o pôdnom fonde v ŽSK umožňuje sledovať vývoj hospodárenia s poľnohospodárskym a lesným pôdnym fondom.

Celkový úbytok poľnohospodárskej pôdy od r. 2002 do r. 2006 bol 1 799 ha. Najväčšie úbytky poľnohospodárskej pôdy v roku 2005 vznikli prevodom do lesných pozemkov, nepoľnohospodárskych a nelesných pozemkov boli v okresoch: Dolný Kubín 142 ha prevod na lesný pozemok, v okrese Tvrdošín 115 ha prevod na lesný pozemok a v okrese Žilina došlo k zmene trvalých trávnatých porastov na zastavanú plochu z dôvodu výstavby závodu KIA MOTORS SLOVAKIA v k.ú. Teplička nad Váhom vo výmere 7,5 ha.

Tabuľka č. 53: Prehľad ukazovateľov poľnohospodárskej pôdy a porovnanie ŽSK a SR

kraj	celková výmera pôdy (ha)			poľnohospodárska pôda spolu (ha)			stupeň zornenia (%)		
	2002	2005	2006	2002	2005	2006	2002	2005	2006
Žilinský kraj	680 059	680 671	680 839	248 677	246 827	246 268	26,0	25,7	25,7
Podiel na SR (%)	13,8	13,8	13,8	10,1	10,1	10,1	59,1	58,8	58,7

Zdroj: Štatistická ročenka regiónov Slovenska 2006

Tržby za predaj poľnohospodárskych výrobkov spolu v ŽSK za r. 2005 dosiahli 2 259,8 mil. Sk, v tom tržby za predaj rastlinných výrobkov spolu sa podieľali 9,2 % (207,8 mil. Sk) a tržby za predaj živočíšnych výrobkov 90,8 % (2 052,0 mil. Sk). Na celkovom objeme tržieb Slovenskej republiky sa ŽSK podieľal 5,6 % mierou.

Podľa druhov živočíšnych výrobkov boli v r. 2005 v ŽSK najvyššie tržby z predaja jatočného hovädzieho dobytku, jatočných teliat, jatočných ošípaných a oviec. Z jednotlivých okresov najväčší objem tržieb dosiahli okresy Liptovský Mikuláš, Martin a okres Tvrdošín.

Tabuľka č. 54: Prehľad ukazovateľov poľnohospodárskej produkcie a porovnanie ŽSK a SR

kraj	hrubá poľ. produkcia v mil. Sk			rastlinná produkcia v mil. Sk			živočíšna produkcia v mil. Sk		
	2001	2004	2005	2001	2004	2005	2001	2004	2005
Žilinský kraj	4 742	4 142	3 651	1 335	1 379	967	3 407,0	2 763,0	2 684,0
Podiel na SR (%)	7,5	6,5	6,3	4,7	4,3	3,5	9,8	8,8	8,9

Zdroj: Štatistická ročenka regiónov Slovenska 2006

Pri sledovaní ukazovateľov poľnohospodárskej produkcie možno konštatovať, že hrubá poľnohospodárska produkcia má regresívny charakter.

Počet podnikov a živnostníkov v poľnohospodárstve, poľovníctve a lesnom hospodárstve podľa výberu ekonomických činností, bol najvyšší v okresoch Žilina, Liptovský Mikuláš a Martin.

Tabuľka č. 55: Počet podnikov a živnostníkov podnikajúcich v poľnohospodárstve, poľovníctve a lesníctve v okresoch ŽSK a ŽSK

okres, kraj	počet podnikov v poľnohospodárstve, poľovníctve a lesníctve v r. 2005	počet živnostníkov podnikajúcich v poľnohospodárstve, poľovníctve a lesníctve v r. 2005
Bytča	24	28
Čadca	22	54
Dolný Kubín	52	18
Kysucké Nové Mesto	14	10
Liptovský Mikuláš	70	65
Martin	57	55
Námestovo	42	36
Ružomberok	35	25
Turčian. Teplice	22	25
Tvrdošín	30	43
Žilina	116	47
Žilinský kraj	484	406

Zdroj: ŠÚ SR

Závery

Poľnohospodárstvo v ŽSK má špecifické postavenie. Poľnohospodárska pôda tvorí 36,1 % z celkovej výmery pôdy kraja a je nižšia ako výmera lesnej pôdy (56,9 %), čo predurčuje vývojové trendy v kraji.

Vývojové trendy vo výmerách v poľnohospodárstve Žilinského kraja naznačujú úbytok poľnohospodárskej pôdy a nárast lesnej pôdy ako aj zmenu trvalých trávnych porastov na zastavané plochy.

Pri sledovaní hrubej poľnohospodárskej produkcie tak rastlinnej ako i živočíšnej zaznamenávame pokles od r. 2001 vo všetkých ukazovateľoch, ktorý je spôsobený dovozom poľnohospodárskej produkcie zo zahraničia.

Tržby za predaj poľnohospodárskych výrobkov spolu majú klesajúci trend. Najvyššie tržby tradične dosahovali okresy Liptovský Mikuláš, Martin a okres Tvrdošín za predaj živočíšnych výrobkov.

2.2.6.3 Stavebníctvo

V Žilinskom kraji v r. 2005 dosiahli tržby za vlastné výkony a tovar v stavebníctve 15 mil. Sk, čo je (14,3 % celoslovenských tržieb) a medziročne boli vyššie o 57,3 % v stálych cenách r. 2000.

Stavebná produkcia vykonaná vlastnými zamestnancami podnikov so sídlom v Žilinskom má stúpajúcu tendenciu hlavne v smeroch novej výstavby a produkcií v zahraničí. Produkcia v zahraničí sa na celkovom objeme podieľala 11,3 % a oproti predchádzajúcemu roku vzrástla o 3,7 %.

V r. 2005 bol podiel stavebnej produkcie Žilinského kraja na stavebnej produkcii SR 17,5 % a Žilinský kraj sa tak zaradil na druhé miesto za Bratislavským krajom.

Na celoslovenskej stavebnej produkcii vykonávanej vlastnými zamestnancami sa stavebné podniky so sídlom v Žilinskom kraji podieľali 15,7 %. Úroveň mzdy v stavebníctve za kraj zaostáva za celoslovenskou úrovňou o 11,1 %.

Tabuľka č. 56: Prehľad ukazovateľov v stavebníctve porovnanie ŽSK/SR

kraj	stavebná produkcia v mil. Sk *			priemerný počet evidovaných zamestnaných		
	2001	2004	2005	2001	2004	2005
Žilinský kraj	4664	6360	10310	7213	6489	7583
Podiel na SR (%)	11,4	12,5	15,8	13,9	14,6	16,1

Zdroj: Štatistická ročenka regiónov SR 2006

* Za stavebné podniky s počtom zamestnancov 20 a viac.

Z územného hľadiska najväčší objem stavebných prác v r. 2005 vykonávaných vlastnými zamestnancami realizovali podniky zo sídlom v okrese Žilina - 66,4 %.

Zamestnanosť v stavebných podnikoch v ŽSK má od r. 2001 progresívny charakter.

Tabuľka č. 57: Prehľad ukazovateľov v stavebníctve podľa okresov ŽSK

okres, kraj	počet stavebných podnikov	počet živnostníkov podnikajúcich v stavebníctve	stavebná produkcia vykon. vlastnými zamestnancami (tis. Sk)	stavebná produkcia podľa dodáv. zmlúv (tis. Sk)
Bytča	20	788	D	D
Čadca	100	1 744	407 068	457 119
Dolný Kubín	46	562	437 006	447 336
Kysucké N. Mesto	51	851	519 281	268 651
Liptovský Mikuláš	46	583	1 065 111	1 404 354
Martin	77	900	123 202	1 139 855
Námestovo	56	2 744	402 538	238 556
Ružomberok	40	484	107 326	170 252
Turčianske Teplice	6	155	D	D
Tvrdošín	16	750	D	D
Žilina	358	3 797	6 755 456	7 237 465
Žilinský kraj	816	13 358	10 169 373	11 946 530

Zdroj: ŠÚ SR

Vysvetlivky: D - údaj nie je možné publikovať pre jeho dôverný charakter

Záver

Stavebná produkcia v ŽSK je v porovnaní s ostatnými krajmi na vysokej úrovni a má stúpajúcu tendenciu hlavne v smeroch novej výstavby, s čím súvisí aj stúpajúci počet zamestnaných v stavebníctve. Úroveň mzdy v stavebníctve však zaostáva za celoslovenským priemerom.

Z územného hľadiska kraja, najväčšiu produkciu výkonov vykonaných vlastnými zamestnancami v stavebníctve vykazujú podniky a živnostníci okresov Žilina, Liptovský Mikuláš a Kysucké Nové Mesto.

2.2.6.4 Organizačná štruktúra hospodárstva

V ŽSK bolo v r. 2005 evidovaných 66 088 ekonomicky aktívnych subjektov. Najväčší podiel z celkového počtu subjektov tvorili fyzické osoby - podnikatelia (79,8 %), podiel podnikov bol 12,8 % a neziskových inštitúcií 7,4 %.

Z celkového počtu organizačných subjektov bolo 27,3 % v okrese Žilina. Najnižší počet organizačných subjektov bol v ekonomicky zaostávajúcich okresoch a v okresoch s nedostatočne vybudovanou technickou a sociálnou infraštruktúrou.

Vzrástol počet právnických osôb na 13 287 subjektov. Na počte právnických osôb sa podieľa najväčšou mierou okres Žilina (31,6 %).

Tabuľka č. 58: Vývoj počtu právnických osôb

okres, kraj	2001	2004	2005	index 2005/2001	podiel okresov (%)
Bytča	225	291	310	137,8	2,3
Čadca	807	1 052	1 173	145,3	8,8
Dolný Kubín	684	855	929	135,8	7,0
Kysucké Nové Mesto	341	414	453	132,8	3,4
Liptovský Mikuláš	1 142	1 433	1 587	139,0	11,9
Martin	1 887	2 299	2 492	132,1	18,8
Námestovo	408	478	525	128,7	4,0
Ružomberok	601	765	857	142,6	6,4
Turčianske Teplice	220	260	278	126,4	2,1
Tvrdošín	361	444	489	135,4	3,7
Žilina	3 030	3 728	4 194	138,4	31,6
Žilinský kraj	9 706	12 019	13 287	136,9	100,0
Slovenská republika	93 070	114 285	126 777	136,2	

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická ročenka regiónov Slovenska 2006

Počet podnikov vzrástol v porovnaní s predchádzajúcim rokom o 13,1 %, z toho obchodných spoločností o 16,1 %. Taktiež vzrástol počet neziskových inštitúcií o 6,1 %. V štruktúre podnikov rozhodujúcu časť tvorili spoločnosti s ručením obmedzeným

(81,3%), akciové spoločnosti sa podieľali 5,4 %, družstvá 2,2 % a fyzické osoby zapísané v obchodnom registri 1,9 %.

V odvetvovej štruktúre 40,2 % podnikov má svoju činnosť zameranú na obchod, 16,6 % priemysel, 9,7 % stavebníctvo, 5,7 % poľnohospodárstvo, poľovníctvo a lesníctvo, 3,6 % nehnuteľnosti a prenájom, rovnako 3,6 % hotely a reštaurácie, 2,4 % doprava a skladovanie.

Tabuľka č. 59: Štruktúra organizácií, právnických a fyzických osôb v ŽSK v r. 2005

okres, kraj	počet organ. subjektov	podiel okresov z celku (%)	právnické osoby	v tom:			fyzické osoby - podnikatelia
				podniky	obchodné spoločnosti	neziskové inštitúcie	
Bytča	2 496	3,7	310	194	160	116	2 186
Čadca	7 666	11,6	1 173	773	698	400	6 493
Dolný Kubín	3 589	5,4	929	519	442	410	2 660
Kysucké N. Mesto	3 188	4,8	453	306	277	147	2 735
Liptovský Mikuláš	6 654	10,1	1 587	874	765	713	5 067
Martin	9 095	13,8	2 492	1 468	1 368	1 024	6 603
Námestovo	6 127	9,3	565	308	247	257	5 562
Ružomberok	4 557	6,9	857	472	408	385	3700
Turč. Teplice	1 324	2,0	278	137	107	141	1 046
Tvrdošín	3 348	5,1	489	273	226	216	2 859
Žilina	18 044	27,3	4 194	3 120	2 883	1 074	13 850
Žilinský kraj	66 088	100,0	13 327	8 444	7 581	4 883	52 761

Zdroj: ŠÚ SR, Bulletin 2005

Počet fyzických osôb podnikateľov vzrástol oproti r. 2001 o 29,6 % a dosiahol stav 52 761 osôb. V tom bolo živnostníkov 50 119, osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach 1 422 a samostatne hospodáriacich roľníkov 1 220. V porovnaní s r. 2001 sa počet živnostníkov zvýšil o 32,3 %, počet osôb podnikajúcich formou slobodných povolání sa zvýšil o 1,4 % a počet samostatne hospodáriacich roľníkov klesol o 15 %.

Najviac živnostníkov v r. 2005 podnikalo v obchode 27,8 %, V stavebníctve pracovalo 26,7 % živnostníkov, v priemysle 21,6 %. V hoteloch a reštauráciách 4,8 %, v doprave a skladovaní 3,2 %, v poľnohospodárstve, poľovníctve a lesníctve 0,8 %.

Tabuľka č. 60: Fyzické osoby – podnikatelia v ŽSK podľa právnych noriem

okres / ŽSK / SR	fyzické osoby podnikatelia spolu			v tom								
				živnostníci			slobodné povolania			samost. hosp. roľníci		
rok	2001	2004	2005	2001	2004	2005	2001	2004	2005	2001	2004	2005
Bytča	1 610	2 126	2 186	1 514	2 033	2 092	39	45	46	57	48	48
Čadca	4 602	6 106	6 493	4 187	5 707	6 137	168	184	177	247	215	179
Dolný Kubín	1 966	2 592	2 660	1 767	2 398	2 483	93	101	91	106	93	86
Kys. N. Mesto	2 138	2 679	2 735	2 001	2 572	2 634	61	63	58	76	44	43
Lipt. Mikuláš	4 276	4 991	5 067	3 882	4 592	4 685	160	168	161	234	231	221
Martin	5 303	6 511	6 603	5 004	6 175	6 288	207	215	199	92	121	116
Námestovo	3 790	5 233	5 562	3 575	5 034	5 352	79	94	92	136	105	118
Ružomberok	2 919	3 494	3 700	2 635	3 215	3 440	113	125	115	171	154	145
Turč. Teplice	771	1 008	1 046	717	958	999	32	28	24	22	22	23
Tvrdošín	2 005	2 644	2 859	1 825	2 477	2 703	66	64	62	114	103	94
Žilina	11 312	13 708	13 850	10 748	13 128	13 306	384	434	397	180	146	147
Žilinský kraj	40 692	51 092	52 761	37 855	48 289	50 119	1 402	1 521	1 422	1 435	1 282	1 220
SR	303 506	360 378	367 094	279 597	336 640	344 870	12 187	13 683	12 752	11 722	10 055	9 472

Zdroj: ŠÚ SR-KS v Žiline, Bulletin 2001, 2004, 2005

Z hľadiska vlastníctva z celkového počtu 8 444 podnikov je 98,9 % v súkromnom sektore a 1,1 % vo verejnom sektore. Podiel podnikov so zahraničným vlastníctvom predstavoval 5,5 % a s medzinárodným 6,0 %. Postupne sa v ŽSK zvyšuje počet subjektov v zahraničnom vlastníctve.

Tabuľka č. 61: Podniky podľa vybraných druhov vlastníctva v r. 2005

okres, kraj	podniky spolu		z toho					
			súkromný sektor		z toho			
					zahraničné		medzinárodné	
	k 31.12.	podiel (%)	k 31.12.	podiel (%)	k 31.12.	podiel (%)	k 31.12.	podiel (%)
Bytča	194	2,3	191	2,3	11	2,4	18	3,6
Čadca	773	9,2	762	9,1	55	11,9	45	8,9
Dolný Kubín	519	6,2	513	6,2	19	4,1	31	6,1
Kysucké Nové Mesto	306	3,6	305	3,7	23	4,9	8	1,6
Liptovský Mikuláš	874	10,4	855	10,2	40	8,7	55	10,9
Martin	1 468	17,4	1 461	17,5	65	14,1	104	20,6
Námestovo	308	3,6	296	3,5	15	3,3	11	2,2
Ružomberok	472	5,6	460	5,5	15	3,3	20	4,0
Turčianske Teplice	137	1,6	134	1,6	6	1,3	13	2,6
Tvrdošín	273	3,2	268	3,2	16	3,5	19	3,8
Žilina	3 120	36,9	3 105	37,2	196	42,5	180	35,7
Žilinský kraj	8 444	100,0	8 350	100,0	461	100,0	504	100,0

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická ročenka regiónov Slovenska 2006

Z hľadiska veľkostnej štruktúry podnikov, prevládajú v ŽSK malé podniky, ktorých bolo 95 %. Do kategórie stredných podnikov je zaradených 4,2 % a 0,9 % do kategórie veľkých podnikov. Z celkového počtu 8 018 malých podnikov je 94,4 % s počtom zamestnancov 0 - 19.

Tabuľka č. 62: Podniky spolu a podľa počtu zamestnancov – časť I.

okres / ŽSK / SR	podniky spolu		
	rok 2001	rok 2004	rok 2005
Bytča	150	185	194
Čadca	545	670	773
Dolný Kubín	393	459	519
Kysucké Nové Mesto	239	272	306
Liptovský Mikuláš	620	769	874
Martin	1 113	1 333	1 468
Námestovo	223	276	308
Ružomberok	343	403	472
Turčianske Teplice	118	126	137
Tvrdošín	209	242	273
Žilina	2 325	2 729	3 120
Žilinský kraj	6 278	7 464	8 444
SR	62 867	74 207	83 710

Tabuľky č. 63: Podniky spolu a podľa počtu zamestnancov – časť II.

okresy / ŽSK / SR	v tom s počtom zamestnancov											
	0 - 19			20 - 49			50 - 249			250 a viac		
	rok 2001	rok 2004	rok 2005	rok 2001	rok 2004	rok 2005	rok 2001	rok 2004	rok 2005	rok 2001	rok 2004	rok 2005
Bytča	126	147	164	10	23	17	12	14	12	2	1	1
Čadca	478	589	703	29	49	39	31	26	27	7	6	4
Dolný Kubín	348	397	458	20	35	34	22	22	21	3	5	6
Kys. N. Mesto	213	239	274	11	14	16	11	15	13	4	4	3
Lipt. Mikuláš	537	656	766	25	45	51	42	58	47	16	10	10
Martin	999	1 200	1 340	62	74	69	44	47	48	8	12	11
Námestovo	173	208	248	24	31	27	22	33	30	4	4	3
Ružomberok	288	333	417	19	35	24	32	29	27	4	5	4
Turč. Teplice	98	107	119	10	9	9	8	9	8	2	1	1
Tvrdošín	172	196	226	15	17	16	19	24	25	3	5	6
Žilina	2 087	2 452	2 858	121	141	143	95	113	95	22	23	24
Žilinský kraj	5 519	6 524	7 573	346	473	445	338	390	353	75	77	73
SR	56 601	66 863	76 780	2 851	3 555	3 379	2 825	3 136	2 930	590	653	621

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická ročenka regiónov Slovenska 2006

Závery

V okrese Žilina je lokalizovaných 27,3 % organizačných subjektov. Z celkového počtu subjektov viac ako tri štvrtiny tvoria fyzické osoby – podnikatelia. Počet právnických osôb sa najviac zvýšil v okrese Čadca (o 45,3 %), najmenej v okrese Turčianske Teplice (o 26,4 %).

Na celkovom počte podnikov v rámci celej SR sa Žilinský kraj podieľa 10,1 % a na počte fyzických osôb – podnikateľov 14,4 %.

Z hľadiska vlastníctva prevažuje súkromné vlastníctvo, ktoré dosahuje až 98,9 %. Počet subjektov v zahraničnom vlastníctve sa zvýšil v porovnaní s rokom 2001 o 69.

Z hľadiska veľkostnej štruktúry podnikov prevažovali subjekty s počtom pracovníkov 0-19, ktorých z celkového počtu podnikov bolo 89,7 %, s počtom 50-249 zamestnancov 4,1 % a nad 250 zamestnancov bolo 0,9 % podnikov.

2.2.7 Ekonomická aktivita obyvateľstva a trh práce

2.2.7.1 Ekonomicky aktívne obyvateľstvo

Kvalita pracovného kapitálu regiónu je daná obyvateľstvom a jeho ekonomickou aktivitou. Do skupiny ekonomicky aktívneho obyvateľstva podľa výberového zisťovania pracovných síl zaradujeme osoby vo veku od 15 rokov, ktoré patria medzi pracujúcich v civilnom sektore, nezamestnaných alebo príslušníkov ozbrojených zložiek. Východiskovým ukazovateľom je miera ekonomickej aktivity (počet ekonomicky aktívneho obyvateľstva k počtu obyvateľov v produktívnom a poproduktívnom veku).

Tabuľka č. 64: Ekonomicky aktívne obyvateľstvo v tis. osôb podľa krajov v SR

kraj, SR	2001	2002	2003	2004	2005
Bratislavský	337,4	332,1	331,9	330,3	330,5
Trnavský	286,0	284,2	280,6	288,0	289,1
Trenčiansky	296,7	293,3	294,8	294,8	295,2
Nitriansky	343,1	335,8	346,3	350,5	346,0
Žilinský	334,9	334,1	333,1	332,5	331,6
Banskobystrický	327,6	325,9	323,0	326,6	326,7
Prešovský	366,2	364,5	363,6	373,8	373,7
Košický	360,6	358,4	361,0	362,1	353,1
SR spolu	2 652,5	2 628,2	2 634,3	2 658,6	2 645,7

Zdroj: Štatistická ročenka regiónov SR 2006

Pozn.: údaje sú za organizácie s počtom zamestnancov s 20 a viac

Na základe štruktúry ekonomickej aktivity obyvateľstva je možné zhodnotiť úroveň trendov ekonomicky aktívneho obyvateľstva v rámci okresov ŽSK. Najväčší úbytok bol zaznamenaný v okresoch Žilina, Čadca, Námestovo a Martin.

Tabuľka č. 65: Ekonomicky aktívne obyvateľstvo v ŽSK z evidencie nezamestnanosti

okres, kraj	ekonomicky aktívne obyvateľstvo		
	2001	2004	2005
Bytča	15 093	13 872	13 734
Čadca	46 272	42 902	41 210
Dolný Kubín	19 843	18 714	17 866
Kysucké Nové Mesto	17 252	16 403	15 267
Liptovský Mikuláš	38 250	35 250	36 818
Martin	50 828	46 860	47 249
Námestovo	26 164	24 187	22 283
Ružomberok	29 938	27 691	27 828
Turčianske Teplice	8 422	8 088	8 002
Tvrdošín	17 336	16 054	15 200
Žilina	80 886	72 899	72 385
Žilinský kraj	342 475	322 920	317 842
Slovenská republika	2 696 341	2 618 414	2 586 944
Podiel ŽSK na SR (%)	12,7	12,3	12,2

Zdroj: ŠÚ SR

2.2.7.2 Ekonomická aktivita obyvateľstva podľa dosiahnutého vzdelania

Okrem ekonomickej aktivity obyvateľstva a jej miery je rozhodujúcim ukazovateľom trhu práce i miera zamestnanosti a nezamestnanosti. Dané ukazovatele trhu práce sa vo vývojových radoch neodlišujú od ukazovateľov v rámci Slovenska. V r. 2005 bola miera ekonomickej aktivity v ŽSK 58,8 % (SR 59,5%), miera zamestnanosti 15+ v ŽSK bola 49,8 % (SR 49,8 %) a miera nezamestnanosti v ŽSK 15,2 % (SR 16,2 %).

Tabuľka č. 66: Ukazovatele trhu práce ŽSK

ukazovateľ	ekonomicky aktívne obyvateľstvo		
	2001	2004	2005
miera ekonomickej aktivity (%)	60,8	59,4	58,8
miera zamestnanosti 15+ (%)	48,6	48,9	49,8
miera nezamestnanosti (%)	18,9	17,5	15,2

Zdroj: Štatistická ročenka regiónov SR 2006

Vývoj evidenčného počtu zamestnancov v sledovanom období r. 2001 - 2005 v ŽSK zaznamenal výrazný pokles počtu zamestnancov v odvetví pôdohospodárstva, relatívnu stabilitu vykazujú odvetvia obchodu a stavebníctva.

V r.2005 zamestnanosť v kraji medziročne vzrástla o 1,6% a na celoslovenskej zamestnanosti sa ŽSK podieľal 10,3%.

Podľa odvetví ekonomickej činnosti z celkového počtu zamestnaných osôb v ŽSK najviac pracovalo v priemysle.

Tabuľka č. 67: Priemerný evidenčný počet zamestnancov v ŽSK kraji podľa pohlavia a odvetví

rok	spolu	muži	ženy	z toho			
				pôdohospod.	priemysel	stavebníctvo	obchod
2001	156 184	74 995	81 189	10 098	56 096	6 402	10 408
2002	156 430	74 961	81 469	9 670	56 745	7 034	11 422
2003	151 367	71 589	79 778	8 571	55 848	6 398	10 347
2004	146 800	69 716	77 084	6 405	52 883	6 544	10 833
2005	147 680	71 388	76 292	5 742	53 254	7 460	10 900

Zdroj: Štatistická ročenka regiónov SR 2006

Pozn.: údaje sú za organizácie s počtom zamestnancov s 20 a viac

2.2.7.3 Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva bývajúceho v Žilinskom kraji

Zvyšovanie vzdelanostnej úrovne obyvateľstva sa prejavilo zmenami v jeho vzdelanostnej štruktúre. Od r. 1991 sa znížil podiel osôb bez školského vzdelania a so základným vzdelaním. Vrástol podiel obyvateľov s úplným stredným vzdelaním z 15,7 % v r.1991 na 19,4 % v r. 2001.

Podiel vysokoškolsky vzdelaného obyvateľstva dosiahol 6,9 % a od predchádzajúceho sčítania vzrástol o 1,8 bodu. Z celkového počtu 47 785 vysokoškolsky vzdelaných osôb 43,7 % ukončilo vysoké školy univerzitného smeru, 27,1 % technického smeru, 18,1 % malo ekonomické zameranie, 6,5 % poľnohospodárske zameranie.

Tabuľka č. 68: Obyvateľstvo ŽSK podľa pohlavia a školského vzdelania v r. 1991 a r. 2001

najvyšší skončený stupeň školského vzdelania	muži	ženy	spolu	zloženie (%)				podiel žien v stupni vzdelania
				muži	ženy	Spolu		
						1991	2001	
základné	51 133	87 372	138 505	15,0	24,8	27,6	20,0	63,1
učňovské bez maturity	99 883	62 033	161 916	29,4	17,6	20,6	23,4	38,3
odborné bez maturity	6 565	6 284	12 849	1,9	1,8	2,1	1,9	48,9
učňovské s maturitou	22 760	13 963	36 723	6,7	4,0	2,0	5,3	38,0
úplné stredné odborné	40 817	65 156	105 973	12,0	18,5	12,9	15,3	61,5
úplné stredné všeobecné	10 133	18 169	28 302	3,0	5,2	2,8	4,1	64,2
vyššie	1 753	1 770	3 523	0,5	0,5	0,1	0,5	50,2
vysokoškolské	26 657	21 128	47 785	7,8	6,0	5,1	6,9	44,2
bez školského vzdelania	766	858	1 624	0,2	0,2	0,4	0,2	52,8
deti do 16 rokov	76 665	73 131	149 796	22,5	20,8	26,0	21,6	48,8
bez údajov o vzdelaní	2 923	2 413	5 336	0,9	0,7	0,4	0,8	45,2
spolu	340 055	352 277	692 332	100,0	100,0	100,0	100,0	50,9

Zdroj: ŠÚ SR, Sčítanie osôb domov a bytov 2001

ŽSK sa podľa SODB 2001 podieľal 11,4 % vysokoškolsky vzdelanými obyvateľmi na úrovni SR. Najvyšší vzdelaný ľudský potenciál je v okresoch, v ktorých sídlia vysoké školy, alebo ich vysunuté pracoviská ako Žilina, Martin, Liptovský Mikuláš a Ružomberok.

Tabuľka č. 69: Ekonomicky aktívne obyvateľstvo ŽSK podľa najvyššieho ukončeného stupňa vzdelania v r. 2001

obyvateľstvo podľa vzdelania / okres, kraj, SR		základné	stredné	vyššie	vysokoškolské	bez udania vzdelania
okres	Bytča	1 501	12 487	81	958	66
	Čadca	5 719	37 178	267	3 000	108
	Dolný Kubín	1 862	15 132	206	2 580	63
	Kysucké Nové Mesto	1 938	13 642	118	1 496	58
	Liptovský Mikuláš	3 625	28 666	236	5 571	152
	Martin	4 259	37 947	419	7 864	339
	Námestovo	4 501	19 829	127	1 631	76
	Ružomberok	3 579	23 066	218	3 005	70
	Turčianske Teplice	1 090	6 555	39	722	16
	Tvrdošín	2 218	13 196	107	1 771	44
	Žilina	5 457	61 872	522	12 717	318
	kraj	Žilinský kraj	35 749	269 570	2 340	41 315
celé územie	Slovenská republika	339 188	2 008 412	17 200	359 281	23 969
podiel SR (%)		10,5	13,4	13,6	11,4	5,4

Zdroj: ŠÚ SR, SODB 2001

2.2.7.4 Nezamestnanosť

Za nezamestnaného občana sa pre účely štatistických zisťovaní úradov práce považuje občan evidovaný na úrade práce, ktorý nie je v pracovnom pomere, nevykonáva zárobkovú činnosť, chce a môže pracovať. Občania nespĺňajúci tieto požiadavky sa do evidencie nezaradia alebo sa z evidencie vyradia. Z tohto dôvodu počet skutočne nezamestnaných občanov je vyšší ako počet nezamestnaných občanov evidovaných na úradoch práce.

V sledovanom období r. 2001 - 2005 došlo k podstatnému zníženiu počtu evidovaných uchádzačov o zamestnanie. V nezamestnanosti žien (v absolútnych číslach) došlo taktiež k poklesu, ale jeho dynamika je viditeľne menšia ako pri poklese celkového počtu evidovaných nezamestnaných.

V percentuálnom vyjadrení v štruktúre evidovaných nezamestnaných bolo v r. 2005 v ŽSK z celkového počtu evidovaných 54,5% žien, čo oproti roku 2001 predstavuje nárast o 12,2% (r. 2001 – 37,8% žien).

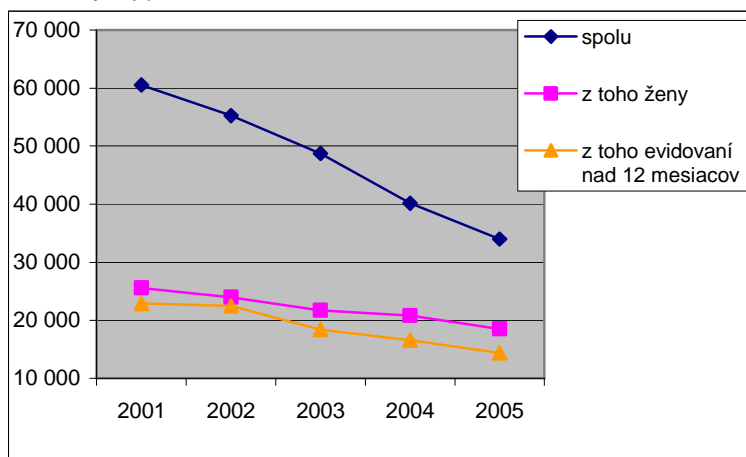
Podľa dĺžky trvania nezamestnanosti prevláda dlhodobá nezamestnanosť, v roku 2005 zahrňujúca 14 368 uchádzačov o zamestnanie, ktorí boli bez práce dlhšie ako 1 rok, s podielom 42,2% na celkovom počte uchádzačov o zamestnanie.

Tabuľka č. 70: Uchádzači o zamestnanie a disponibilní uchádzači o zamestnanie v ŽSK

rok	uchádzači o zamestnanie			disponibilní uchádzači o zamestnanie		
	spolu	z toho		spolu	z toho	
		ženy	evidovaní nad 12 mesiacov		muži	ženy
2001	60 512	25 564	22 898	56 086	33 048	23 038
2002	55 261	23 993	22 467	51 400	29 561	21 839
2003	48 731	21 748	18 402	44 093	24 997	19 096
2004	40 153	20 841	16 589	35 918	17 601	18 317
2005	34 013	18 528	14 368	29 657	13 816	15 841

Zdroj: Štatistická ročenka regiónov SR 2006

Graf č. 12: Vývoj počtu uchádzačov o zamestnanie v rokoch 2001- 2005 v ŽSK

2.2.7.5 Nezamestnanosť a miera nezamestnanosti

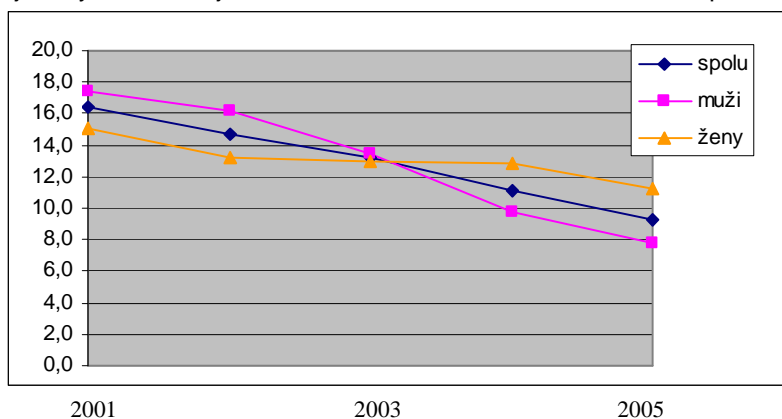
Pokles miery evidovanej nezamestnanosti v Žilinskom kraji v sledovanom časovom úseku je výraznejší u mužov, kedy v roku 2003 došlo k poklesu pod priemer evidovanej nezamestnanosti kraja. U žien je pokles oveľa pomalší a v roku 2003 došlo k zmene, kedy je miera evidovanej nezamestnanosti vyššia ako priemer kraja.

Tabuľka č. 71: Miera evidovanej nezamestnanosti podľa pohlavia v ŽSK

rok	miera evidovanej nezamestnanosti (%)		
	spolu	muži	ženy
2001	16,4	17,4	15,1
2002	14,7	16,2	13,2
2003	13,2	13,4	13,0
2004	11,1	9,8	12,8
2005	9,3	7,8	11,2

Zdroj: Štatistická ročenka regiónov SR 2006

Graf č. 13: Vývoj miery evidovanej nezamestnanosti v období r. 2001 - 2005 podľa pohlavia v ŽSK

2.2.7.6 Miera evidovanej nezamestnanosti podľa okresov

Miera evidovanej nezamestnanosti v ŽSK má degresívny vývoj, ktorý kopíruje pokles v rámci Slovenska. Pozitívnym zistením je skutočnosť, že miera evidovanej nezamestnanosti klesla vo všetkých okresoch kraja.

Tabuľka č. 72: Vývoj počtu evidovaných uchádzačov o zamestnanie a miery evidovanej nezamestnanosti podľa okresov ŽSK

okres	uchádzači o zamestnanie k 31.12.2005			miera evidovanej nezamestnanosti	uchádzači o zamestnanie k 31.12.2006			miera evidovanej nezamestnanosti
	spolu	z toho			spolu	z toho		
		ženy	v %			ženy	v %	
Bytča	1 867	1 043	55,87	12,75	1 276	707	55,41	8,71
Čadca	4 777	2 923	61,19	9,59	3 560	2 171	60,98	7,18
Dolný Kubín	2 336	1 162	49,74	12,03	1 702	907	53,29	8,92
Kys. N. Mesto	2 024	1 196	59,09	12,07	1 563	938	60,01	9,13
Lipt. Mikuláš	4 152	2 141	51,57	9,35	3 244	1 753	54,04	7,49
Martin	4 837	2 613	54,02	8,90	3 407	1 866	54,77	6,31
Námestovo	2 417	1 390	57,51	9,77	1 849	1 091	59,00	7,73
Ružomberok	3 594	1 894	52,70	10,56	2 749	1 547	56,28	8,51
Turč. Teplice	1 163	555	47,72	12,85	912	473	51,86	9,94
Tvrdošín	1 780	817	45,90	10,74	1 307	573	43,84	7,96
Žilina	5 066	2 794	55,15	6,27	3 792	2 179	57,46	4,64
Žilinský kraj	34 013	18 528	54,47	9,33	25 361	14 205	56,01	7,03

Zdroj: Bulletin ŠÚ KS Žilina 4/2005, údaje za rok 2006 - ÚPSVaR

2.2.7.7 Vzdelanostná štruktúra nezamestnaných

Vzdelanie je jednou z najdôležitejších veličín, ktorá má vplyv na nezamestnanosť. Čím je nižšie vzdelanie, tým je ťažšie uplatnenie na trhu práce. Najrizikovejšiu skupinu na trhu práce tvoria osoby so základným vzdelaním a bez vzdelania. Najpočetnejšiu skupinu nezamestnaných tvorí skupina uchádzačov o zamestnanie vyučených bez maturitného vzdelania. Najlepšie uplatnenie na trhu práce dosahujú ľudia s vysokoškolským vzdelaním. Najväčší podiel vysokoškolsky nezamestnaných ľudí ŽSK v r. 2005 bol v okrese Žilina (24,81%) a Martin (22,1%). Najväčší podiel občanov so základným vzdelaním uchádzajúcich sa o prácu bol v okresoch: Čadca (15,2%), Liptovský Mikuláš (14,1%) a Martin (13,5%).

Tabuľka č. 73: Vzdelanostná štruktúra nezamestnaných v ŽSK v r. 2001, 2004 a 2005

územie / rok		VŠ	vyššie vzdelanie	ÚSO	ÚS	vyuč.	ZŠ	bez vzdelania
Bytča	2001	27	4	267	272	1 069	545	3
	2004	24	8	262	283	956	413	0
	2005	30	11	260	207	857	405	0
Čadca	2001	71	22	1 065	748	3 592	2 264	8
	2004	61	19	812	441	2 426	1 435	5
	2005	62	28	717	430	2 085	1 254	1
Dolný Kubín	2001	106	37	670	586	1 514	753	7
	2004	66	35	451	371	1 026	484	3
	2005	77	25	369	290	919	424	2
Kysucké N. Mesto	2001	42	5	539	360	1 591	916	4
	2004	42	1	343	219	1 009	595	2
	2005	31	3	308	204	842	555	2
Liptovský Mikuláš	2001	241	32	1 073	560	2 024	1 495	147
	2004	178	20	735	370	1 907	1 279	89
	2005	172	13	641	353	1 563	1 163	82
Martin	2001	406	38	1 645	819	3 888	1 940	29
	2004	294	51	1 188	621	2 402	1 248	13
	2005	237	38	904	483	1 833	1 113	13
Námestovo	2001	38	16	503	479	2 270	1 528	2
	2004	29	18	329	253	1 155	864	0
	2005	29	21	307	238	1 005	749	0
Ružomberok	2001	136	31	1 018	44	2 468	1 512	21
	2004	80	22	677	336	1 817	1 082	10
	2005	82	14	564	339	1 524	971	9
Turčianske Teplice	2001	32	3	166	126	272	457	4
	2004	39	9	151	116	253	323	2
	2005	30	5	127	94	243	313	4
Tvrdošín	2001	70	14	592	379	1 414	751	0
	2004	49	11	338	220	821	493	1
	2005	56	4	269	217	726	419	0
Žilina	2001	482	30	1 956	1 160	4 908	1 954	17
	2004	286	38	1 259	745	2 753	1 080	4
	2005	266	21	980	560	2 160	859	3
Žilinský kraj	2001	1651	232	9 494	5 933	25 010	14 115	242
	2004	1 135	232	6 545	3 975	16 525	9 296	129
	2005	1 072	183	5 446	3 415	13 757	8 225	116

Vysvetlivky:

VŠ – vysokoškolské vzdelanie

vyššie vzdelanie- vyššie odborné vzdelanie

ÚSO - úplné stredné odborné vzdelanie

ÚS - úplné stredné odborné vzdelanie s maturitou

vyuč. – stredné odborné vzdelanie

ZŠ - základné vzdelanie

2.2.7.8 Priemerná mesačná mzda

Index rastu priemernej mesačnej mzdy v ŽSK v období r. 2001 - 2005 je 142,4%, pričom index SR je 144,4%. Mzda mužov v ŽSK za uvedené obdobie vzrástla indexom 144,9% a žien indexom 138,97%. Priemerná mesačná mzda v ŽSK neprekročila výšku priemernej mzdy v SR.

Tabuľka č. 74: Priemerná mesačná mzda zamestnancov podľa pohlaví v ŽSK a SR

rok	spolu		muži		ženy	
	Žilinský kraj	SR	Žilinský kraj	SR	Žilinský kraj	SR
2001	11 526	12 764	13 353	14 728	9 839	10 809
2002	12 778	14 203	14 782	16 363	10 935	12 065
2003	13 640	15 335	15 886	17 640	11 625	13 070
2004	15 039	16 923	17 504	19 713	12 809	14 210
2005	16 417	18 433	19 349	21 522	13 673	15 392

Zdroj: Štatistická ročenka regiónov SR 2006

Pozn. Údaje sú za organizácie s počtom zamestnancov s 20 a viac

Tabuľka č. 75: Priemerná mesačná mzda zamestnancov v členení podľa odvetví

rok	pôdohospodárstvo	priemysel	stavebníctvo	Obchod
2001	10 105	12 442	12 528	10 846
2002	10 637	13 732	13 374	11 641
2003	11 440	14 678	13 942	12 227
2004	12 971	16 411	15 016	13 830
2005	14 202	17 961	16 915	14 767

Zdroj: Štatistická ročenka regiónov SR 2006

Pozn. Údaje sú za organizácie s počtom zamestnancov s 20 a viac

Priemerná mesačná mzda v celom sledovanom období v okresoch kraja nepresiahla slovenský priemer (s výnimkou okresu Ružomberok v r. 2002).

V porovnaní r. 2004 a 2005 bol v okresoch Čadca a Turčianske Teplice zaznamenaný pokles priemernej mesačnej mzdy. V okrese Turč. Teplice nebol tento pokles dorovnaný ani v r. 2006 (* údaje k 30.9.2006).

Pri sledovaní rastu priemernej mzdy bol zaznamenaný najvyšší nárast mzdy v okresoch Kysucké Nové Mesto, Ružomberok a Žilina (dôvodom sú zahraničné investície v okresoch).

Tabuľka č. 76: Priemerná mesačná mzda zamestnancov

okres, kraj, SR	2001	2002	2003	2004	2005	2006*	index 2005/2004
Bytča	10 551	11 544	11 997	13 163	14 126	15 463	107,32
Čadca	9 584	10 847	11 463	12 541	12 200	12 580	97,28
Dolný Kubín	11 787	12 842	13 695	15 005	15 489	15 684	103,23
Kys. N. Mesto	11 057	11 616	14 000	15 480	17 783	19 053	114,88
Lipt. Mikuláš	11 631	12 496	13 231	14 617	15 371	15 989	105,16
Martin	12 260	13 401	14 485	16 169	17 380	17 732	107,49
Námestovo	9 431	10 980	11 536	13 147	13 383	13 890	101,80
Ružomberok	11 724	14 232	14 631	15 515	17 395	17 978	112,12
Turč. Teplice	10 488	11 210	11 532	12 723	12 266	12 674	96,41
Tvrdošín	11 044	11 875	12 350	13 704	14 044	14 315	102,48
Žilina	12 426	13 728	14 759	16 196	17 627	18 736	108,84
Žilinský kraj	11 526	12 778	13 640	15 039	16 417	16 860	109,16
SR	12 764	14 203	15 335	16 923	18 433	19 313	108,92

Zdroj: ŠÚ SR

2.2.7.9 Úplné náklady práce a ich štruktúra

Úplné náklady práce na zamestnanca v korunách v ŽSK majú stúpajúci trend a kopírujú celoslovenský priemer. V Žilinskom kraji najvyššiu položku nákladov práce na zamestnanca tvorili priame náklady, ktoré v roku 2005 dosiahli hodnotu 73,1 % z celkový nákladov práce na zamestnanca, čo je porovnateľné s celoslovenským priemerom (73,0 %).

Štruktúra mesačných nákladov práce na zamestnanca je nasledovná.

1. Priame náklady:

- mzdy
- náhrady mzdy
- platby do programu sporenia
- náklady za pracovnú pohotovosť
- peňažné plnenia zo zisku po zdanení
- ostatné priame náklady zamestnancom
- odmeny učňom.

2. Nepriame náklady:

- povinné príspevky na sociálne zabezpečenie
- nepovinné príspevky na sociálne zabezpečenie
- sociálne dávky
- náklady na školenie zamestnancov
- poplatky a sankcie súvisiace so mzdami
- ostatné nepriame náklady práce

3. Subvencie

Tabuľka č. 77: Úplné náklady práce a ich štruktúra

štruktúra mesačných nákladov práce na zamestnanca	2001		2004		2005	
	Žilinský kraj (Sk)	Priemer SR (Sk)	Žilinský kraj (Sk)	Priemer SR (Sk)	Žilinský kraj (Sk)	Priemer SR (Sk)
celkové náklady práce	17 864	19 365	21 603	24 150	23 287	25 545
priame náklady	12 737	13 954	15 669	17 315	17 023	18 673
nepriame náklady	5 182	5 427	5 948	6 838	6 266	6 883
subvencie	-55	-17	-13	-4	-3	-11

Zdroj: ŠÚ, Publikácia: Úplné náklady práce v SR

2.2.7.10 Mobilita pracovnej sily

Úhrn odchádzajúcich za prácou a do škôl dosiahol 161 831 osôb, čo predstavuje 23,4 % z celkového počtu trvale bývajúcich osôb v kraji. V ŽSK mala prevahu odchádzka v rámci kraja a znamená to, že 79,4 % osôb odchádzalo do zamestnania a škôl v ŽSK. Do iných krajov odchádzalo 13,1 % a do zahraničia 7,5 % osôb.

Z okresov kraja najvyšší podiel odchádzajúcich z miesta bydliska v rámci okresu bol v okresoch Liptovský Mikuláš 78,3 %, Žilina 72,7 % a Martin 72,3 %. Do iných okresov ako bol okres bydliska odchádzalo najviac osôb v okresoch Kysucké Nové Mesto 59 %, Bytča 57,2 %, a Turčianske Teplice 52 %. Odchádzajúci do zahraničia z počtu odchádzajúcich v okrese mali najvyšší podiel 23,1 % v Čadci, prihraničnom okrese s Českou republikou.

Ekonomicky aktívne osoby na počte odchádzajúcich v kraji sa podieľali 73,6 % a žiaci a študenti 26,4 %.

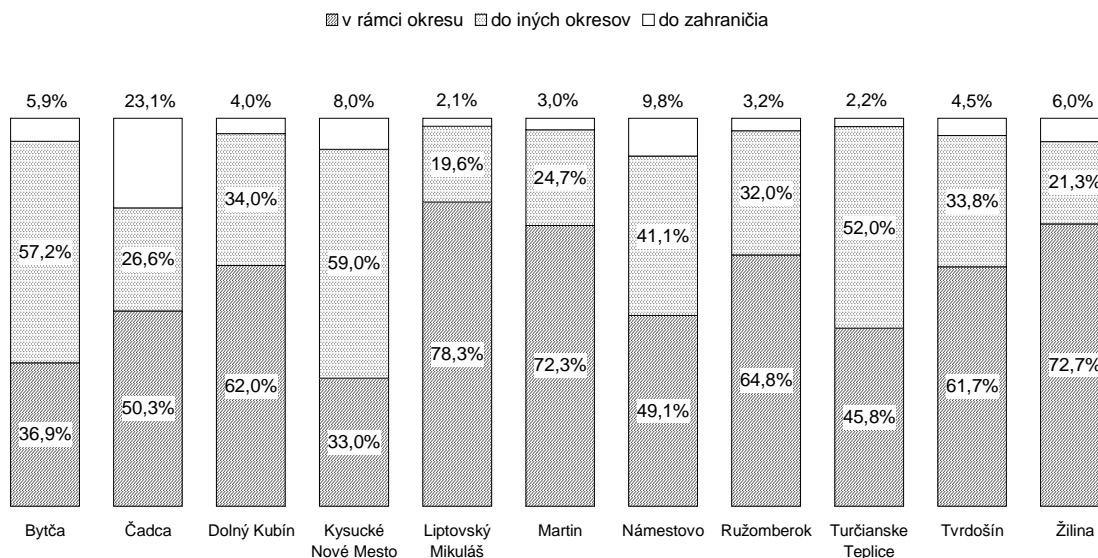
Do Žilinského kraja dochádzalo za prácou a do škôl 140 400 osôb, v tom ekonomicky aktívne osoby sa podieľali 72 % a žiaci a študenti 28 %.

Tabuľka č. 78: Odchádzka a dochádzka do zamestnania, škôl a učenia v roku 2001

úhrn odchádzajúcich a dochádzajúcich v Žilinskom kraji	odchádzka spolu	v tom		dochádzka spolu	v tom	
		ekonomicky aktívni	žiaci a študenti		ekonomicky aktívni	žiaci a študenti
spolu v kraji	161 831	119 132	42 699	140 400	101 088	39 312
v tom						
v rámci kraja	128 453	95 667	32 786	128 453	95 667	32 786
do/z iných krajov	21 164	12 046	9 118	11 947	5 421	6 526
do zahraničia	12 214	11 419	795	.	.	.

Zdroj: ŠÚ, SOBD 2001

Graf č. 14: Odchádzka do zamestnania, škôl a učenia v okresoch Žilinského kraja

Tabuľka č. 79: Odchádzka a dochádzka do zamestnania, škôl a učenia v r. 2001

úhrn odchádzajúcich a dochádzajúcich v kraji, okrese	odchádzka spolu	v tom		dochádzka spolu	v tom	
		ekon. aktívni	žiaci a študenti		ekon. aktívni	žiaci a študenti
Bytča	8 021	5 820	2 201	3 900	3 134	766
Čadca	23 810	19 141	4 669	13 443	10 487	2 956
Dolný Kubín	9 593	6 357	3 236	8 993	6 023	2 970
Kysucké N. Mesto	8 376	6 591	1 785	5 151	3 734	1 417
Lipt. Mikuláš	18 276	13 016	5 260	18 654	12 791	5 863
Martin	21 411	15 672	5 739	20 666	15 774	4 892
Námestovo	14 042	10 105	3 937	8 018	5 810	2 208
Ružomberok	13 214	9 637	3 577	10 849	7 804	3 045
Turč. Teplice	4 885	3 446	1 439	3 471	2 253	1 218
Tvrdošín	9 247	6 473	2 774	7 419	5 531	1 888
Žilina	30 956	22 874	8 082	39 836	27 747	12 089
Žilinský kraj	161 831	119 132	42 699	140 400	101 088	39 312

Zdroj: ŠÚ, SOBD 2001

Záver

Najväčší úbytok ekonomicky aktívneho obyvateľstva v ŽSK bol zaznamenaný v okresoch Žilina, Čadca, Námestovo a Martin. Vývoj evidenčného počtu zamestnancov v r. 2001 - 2005 zaznamenal v ŽSK výrazný pokles počtu zamestnancov v odvetví pôdohospodárstva, relatívnu stabilitu vykazujú odvetvia obchodu a stavebníctva. Podľa odvetví ekonomickej činnosti najviac z celkového počtu zamestnaných osôb v ŽSK

pracovalo v priemysle. V kraji došlo k zníženiu podielu osôb bez školského vzdelania a so základným vzdelaním a zároveň k nárastu podielu obyvateľov s úplným stredným vzdelaním. Najvyšší vzdelaný ľudský potenciál je v okresoch, v ktorých sídlia vysoké školy, alebo ich vysunuté pracoviská ako Žilina, Martin, Liptovský Mikuláš a Ružomberok.

V období r. 2001 - 2005 došlo k podstatnému zníženiu počtu evidovaných uchádzačov o zamestnanie. V nezamestnanosti žien došlo taktiež k poklesu, ale jeho dynamika je viditeľne menšia ako pri poklese celkového počtu evidovaných nezamestnaných.

Priemerná mesačná mzda v ŽSK neprekročila výšku priemernej mzdy v SR, pričom najvyšší nárast mzdy bol zaznamenaný v okresoch Kysucké Nové Mesto, Ružomberok a Žilina, kde dôvodom je prílev zahraničných investícií.

2.2.8 Technická infraštruktúra

2.2.8.1 Vodné hospodárstvo

Hydrogeologické pomery Žilinského kraja sú z hľadiska tvorby akumulovania zásob a zdrojov podzemných vôd pomerne priaznivé. V súčasnosti sa zásobovanie nášho regiónu zabezpečuje z vlastných zdrojov. Jednotlivé okresy majú vybudované vlastné zásobovacie systémy. Na území kraja sa využíva 218 zdrojov podzemnej vody na hromadné zásobovanie pitnou vodou. Ich využiteľná výdatnosť po znížení o ekologické limity je $2\,192\text{ l.s}^{-1}$.

Bilančne Žilinský kraj v súčasnosti vykazuje prebytok zdrojov pitnej vody cca 500 l.s^{-1} , z ktorých dotuje Trenčiansky a Banskobystrický kraj. Významné zdroje pitnej vody sú v okresoch: Žilina, Martin a Tvrdošín v oblasti Oravíc. Nedostatok zdrojov pitnej vody je v oblasti flyšového pásma v okresoch: Bytča, Žilina, Čadca, povodie Bielej Oravy.

Vodovodná sieť

Deficit pitnej vody v týchto oblastiach vyriešilo vybudovanie VN Nová Bystrica, ktorá dotuje miestne vodné zdroje. Výstavbou prívodu vody z VN Žilina bol položený základ severoslovenskej vodárenskej sústavy a prepojenie skupinových vodovodov (ďalej SKV) Žilina a Čadca. Ďalšie vodovodné sústavy v Žilinskom kraji sú:

- Oravský SKV zásobujúci okresy Tvrdošín, Námestovo a Dolný Kubín,
- Martinský SKV zásobujúci takmer všetky sídla v okrese Martin,
- SKV Liptovský Mikuláš,
- SKV Ružomberok,
- miestne skupinové a miestne vodovody.

V r. 2003 bolo na verejný vodovod napojených 599 730 obyvateľov Žilinského kraja, čo je viac ako 86% obyvateľov žijúcich v regióne. V uvedenom roku dosiahla dĺžka vodovodnej siete v území 3352 km, najväčšia dĺžka vodovodného potrubia je v okresoch Liptovský Mikuláš a Žilina, najmenšia v okrese Bytča.

V roku 2003 dĺžka vodovodných prípojok v kraji dosiahla 1022 km s celkovým počtom prípojok 99 961. Najväčšia dĺžka vodovodných prípojok majú vo vodárskom závode Žilina a Čadca, najmenšiu v závode Ružomberok.

V r. 2005 bolo na verejný vodovod v správe SVS, a.s. Žilina napojených 555 618 obyvateľov nášho regiónu, čo je takmer 80% obyvateľov kraja, Najväčší podiel na vodovod napojených obyvateľov je v okrese Martin - 100%; najnepriaznivejšia situácia je v okresoch Bytča – 51,7%, Čadca – 51,5% a Námestovo - 54,9% obyvateľov v regióne.

Tabuľka č. 80: Dĺžka vodovodných sietí v ŽSK v km

okres	dĺžka vodovodnej siete bez prípojk	
	2002	2003
Čadca	93	95
Bytča	352	364
Dolný Kubín	244	244
Kysucké Nové Mesto	135	140
Liptovský Mikuláš	506	509
Martin	451	453
Námestovo	252	254
Ružomberok	280	281
Turčianske Teplice	158	159
Tvrdošín	219	221
Žilina	619	632
Spolu	3309	3352

Zdroj: VÚVH

Tabuľka č. 81: Dĺžka a počet vodovodných prípojk za vodárenské závody v ŽSK

závod	2001		2003	
	počet vodovod. prípojok	dĺžka vodovod. prípojok (km)	počet vodovod. prípojok	dĺžka vodovod. prípojok (km)
Čadca	15 906	210	15 429	217
Dolný Kubín	17 111	135	18 102	148
Liptovský Mikuláš	13 003	140	12 635	136
Martin	18 576	189	18 722	182
Ružomberok	10 625	89	9 744	89
Žilina	24 894	246	25 329	250
spolu	100 137	1 010	99 961	1 022

Zdroj: VÚVH

Zvýšenie počtu obyvateľov zásobovaných pitnou vodou z verejného vodovodu v týchto oblastiach je riešené v projektoch spolufinancovaných z prostriedkov Kohézneho fondu, a to:

- Dodávka pitnej vody a odkanalizovanie Horných Kysúc:

Čadca z vodnej nádrže Nová Bystrica vybudovaním privodných a rozvodných potrubí do jednotlivých obcí okresu: Skalická dolina (dĺžka 25,6 km - Svrčinovec, Čierne, Skalité), Makovskej doliny (dĺžka 27,7 km – Raková, Zákopčie, Olešná, Podvysoká, Turzovka, Dlhá nad Kysucou, Korňa, Klokočov, Vysoká, Makov) v dĺžke 129,6 km rozvodných sietí, 2288 prípojok, 6 VD, 6 AŠ, 22 ČS.

- Zásobovanie vodou a kanalizácia Oravského regiónu:

Námestovo rozšírením OSV do ďalších obcí okresu (Oravská Lesná, Zákamenné, Lokca, Ťapešovo, Oravská Jasenica, Krušetnica, Novoť, Beňadovo, Rabča, Rabčice, Breza, - dĺžka 40 km, DN 300 a 45,5 km DN 100 – 150, 9 VDJ), prepojenie SKV Hruštín a Babín, rekonštrukcia vodovodu Trstená, Tvrdošín, Námestovo, Rabča, Liesek, Lokca.

Pripravované stavby, ktoré riešia zvýšenie počtu napojených obyvateľov na verejný vodovod:

- Zásobovanie vodou, odkanalizovanie a čistenie OV okresu Bytča:

Rieši vybudovanie prírodného potrubia z SKV Žilina a vybudovanie resp. rozšírenie vodovodov v obciach Kotešová, Veľké Rovné, Kolárovice, Štiavnik, Hvozdnica.

Celková dĺžka DN 100 – 150 cca 37 km a 6 VDJ a 4 ČS

- Zásobovanie vodou, odkanalizovanie a čistenie OV v regióne Dolné Kysuce:

Rieši rozšírenie SKV NB – ČA – ŽA a rozšírenie rozvodných sietí v oblastiach Nesluša, Kysucký Lieskovec, Ochodnica, Povina a rekonštrukcia vodovodu v Kysuckom novom Meste.

- Zásobovanie vodou, odkanalizovanie a čistenie OV regiónu Stredné Kysuce:

Rieši rozšírenie SKV NB – ČA – ŽA do obcí po trase Bystrickej doliny (Nová Bystrica, Stará Bystrica, Radôstka, Zborov nad Bystricou, krásno nad Kysucou, Oščadnica), ďalej rieši rekonštrukciu vodárenského zdroja Krásno nad Kysucou a ochranného pásma pre účely náhradného vodárenského zdroja SKV NB – ČA – ŽA. Z vlastných zdrojov SVS, a.s. Žilina sú o. i. pripravované do roku 2015 aj ďalšie stavby zabezpečujúce potrebnú rekonštrukciu vodovodných sietí a objektov (zníženie strát a poruchovosti), ich rozšírenie (zvýšenie počtu napojených obyvateľov) a napojenie na riadiaci systém (dispečing).

Odvádzanie a zneškodňovanie odpadových vôd

Rozvoj verejných kanalizácií a najmä vyhovujúce zneškodňovanie odpadových vôd výrazne zaostáva za rozvojom vodovodnej siete v kraji. V r. 2003 bola vybudovaná kanalizačná sieť v dĺžke 894 km. Najdobudovanejšia verejná kanalizácia je v okresoch Liptovský Mikuláš, Žilina a Martin; najmenej je rozvinutá v okresoch Turčianske Teplice – 40,19% obyvateľov. Okresy Čadca – 26,52 a Bytča – 29,91 obyvateľov napojených na verejnú kanalizáciu, nedosiahli ani krajský priemer. V uvedenom roku bolo v Žilinskom regióne napojených na kanalizačnú sieť 359 254 obyvateľov.

V r. 2005 bolo v našom regióne na kanalizačnú sieť v správe SVS, a.s. Žilina napojených 355 420 obyvateľov – 51,1%. Najpriaznivejšia situácia bola v okrese Martin – 74,7%. Najnižší podiel na kanalizáciu napojených obyvateľov bol v okrese Námestovo – 17,6%, krajský priemer nedosiahli ani okresy Čadca – 25,3% a Bytča – 29,9%.

Tabuľka č. 82: Dĺžka kanalizačných sietí v ŽSK

okres	dĺžka kanalizačnej siete bez prípojok (km)	
	2002	2003
Čadca	18	17
Bytča	49	52
Dolný Kubín	62	63
Kysucké Nové Mesto	36	36
Liptovský Mikuláš	141	144
Martin	139	140
Námestovo	31	32
Ružomberok	120	120
Turčianske Teplice	25	26
Tvrdošín	65	75
Žilina	184	187
spolu	870	892

Zdroj: VÚVH

Tabuľka č. 83: Dĺžka a počet kanalizačných prípojok za vodárenské závody v ŽSK

závod	2001		2003	
	počet vodovod. prípojok	dĺžka vodovod. prípojok (km)	počet vodovod. prípojok	dĺžka vodovod. prípojok (km)
Čadca	2 855	28	3 258	30
Dolný Kubín	6 151	33	6 454	46
Liptovský Mikuláš	4 470	24	4 650	29
Martin	4 658	44	4 768	45
Ružomberok	773	4	5 962	38
Žilina	5670	54	5 916	56
spolu	24 577	188	31 008	243

Zdroj: VÚVH

Čistiarnie odpadových vôd

V r. 2003 bolo v ŽSK 44 čistiární odpadových vôd (ďalej ČOV) v správe SVS a 25 ČOV v správe OÚ. Z uvedeného počtu bolo 7 mechanických a 37 mechanicko – biologických, ktorých celková kapacita bola 468 259 m³/deň. V Ružomberku je zahrnutá aj ČOV SCP, ktorá okrem priemyselných vôd čistí aj väčšinu odpadových vôd mesta.

Za jedného z najväčších znečisťovateľov povrchových vôd sa pokladajú aj veľké ČOV, ktoré nedosahujú požadované čistiarske efekty. Ich nízka kapacita môže byť spôsobená aj vysokým obsahom balastných vôd v kanalizačných privádzačoch, ako je to napr. v ČOV: Žilina, Rajec, Martin, Liptovský Hrádok, Liptovský Ján, Liptovský

Mikuláš, Demänovská Dolina, Dolný Kubín. Preto je potrebné doriešiť ich intenzifikáciu, rekonštrukciu, príp. rozšírenie kapacity.

Tabuľka č. 84: Prehľad ČOV v Žilinskom kraji v r. 2003

závod	čistiarne odpadových vôd				kapacita ČOV m/deň
	celkom	mechanicky	mech. - biolog.	mech. - biolog. s dočisťovaním	
Čadca	4	0	4	0	24 805
Dolný Kubín	11	1	10	0	33 518
Liptovský Mikuláš	9	1	8	0	66 628
Martin	11	2	9	0	66 080
Ružomberok	3	0	3	0	123 773
Žilina	6	3	3	0	153 455
spolu	44	7	37	0	468 259

Zdroj: VÚVH

Rozostavané investície zabezpečujúce vybudovanie kanalizácie a čistenie odpadových vôd (spolufinancované zo zdrojov EÚ):

- Intenzifikácia čistiarny odpadových vôd v Žiline a rozšírenie kanalizácie: rieši rekonštrukciu a intenzifikáciu SČOV Žilina, vybudovanie kanalizácie v obciach Terchovskej doliny (Terchová, Belá, Lysica, Dolná Tížina, Stráža, Krasňany, Strečno, Mojš, Varín, Gbeľany, Teplička nad Váhom), dĺžka 74,7 km + ČS, v obciach Rajeckej doliny (Lietavská Lúčka, Porúbka, Turie, Stránske, Poluvsie, Rajecké Teplice, Kunerad, Kanská, Kamenná Poruba), dĺžka 36,2 km, 2 ČS, v obciach Višňové a Rosina dĺžka 17,5 km, v prímestských častiach mesta Žilina (Bytčica, Pov. Chlmec, Zádubnie, Brodno), dĺžka 22,6 km + 3 ČS. Rekonštrukcia kanalizácie v meste Žilina v dĺžke 2,6 km.

- Zlepšenie životného prostredia v oblasti Liptova: rieši vybudovanie kanalizačného zberača dĺžky 6,9 km z Liptovského Hrádku do Liptovského Mikuláša z čistením splaškových odpadových vôd z L. Hrádku, L. Petra, Dovalova, L. Porúbky, L. Jána, Uhorskej Vsi, Podturne, časti L. Mikuláša – Okoličné na ČOV L. Mikuláš, celková dĺžka navrhovanej kanalizácie je 56,7 km a 4 ČS. V rámci mesta L. Mikuláš je navrhnutá rekonštrukcia 8,3 km kanalizačného potrubia.

- Kanalizácia a čistenie odpadových vôd v Martine a v regióne dolný Turiec: rieši intenzifikáciu ČOV Martin – Vrátky. Vybudovanie kanalizácie z obcí Sučany, Turany, Belá -Dulice, Košťany, Žabokreky, Bystrica, rozšírenie a rekonštrukcia kanalizácie v Martine a Vrátkach s čistením splaškových odpadových vôd na ČOV Martin – Vrátky, celková navrhovaná dĺžka kanalizácie je 73 km, z toho 9,5 km tlakovej kanalizácie a ČS odpadových vôd.

Investície odsúhlasené na spolufinancovanie z kohézneho fondu EÚ:

- Zásobovanie vodou a odkanalizovanie horných Kysúc: rieši odkanalizovanie splaškovou kanalizáciou na ČOV Turzovka z (obcí Makov, Vysoká, Klokočov, Korňa, Turzovka) a na ČOV Čadca (z obcí Podvysoká, Olešná, Staškov, Zákopčie, Raková, Svrčinovec, Čierne, Skalité, miestne časti mesta Čadca). Celkom 258,1 km gravitačnej a 7,1 km tlakovej kanalizácie, 49 ČS a 48,6 km kanalizačných prípojk.

- Zásobovanie vodou a odkanalizovanie regiónu Orava: rieši odkanalizovanie obcí Rabča, Oravská Polhora, Sihelné, Rabčice, Oravské Veselé, Oravská Jasenica, Lokca, Babín, Hruštín, Breza, Krušetnica, Zakamenné, Novoť na ČOV Námestovo. Dĺžka kanalizácie DN 300 – dĺžka 159,2 km, DN 100 – 22,6 km, 7 ČS a 39 km kanalizačných prípojk. Rekonštrukcia ČOV Námestovo, Nižná, Dolný Kubín, Oravská priehrada. Odstránenie balastných vôd na kanalizácii Dolný Kubín, kanalizácia a ČOV pre obce Zázrivá DN 300 – dĺžka 10,5 km.

Ďalšie pripravované významné investície:

- Zásobovanie vodou, odkanalizovanie čistenie odpadových vôd okresu Bytča: rieši intenzifikáciou ČOV Bytča a rozšírenie kanalizácie do obcí Kotešová, Veľké Rovné, Kolárovice a časti mesta Bytča (Pšurnovice, Malá Bytča, Hrabové), rekonštrukciu kanalizačného potrubia v Bytči a dobudovanie kanalizácie v obciach Štiavnik, Hvozdnica vrátane intenzifikácie ČOV Hvozdnica. Celková dĺžka navrhovanej stokovej siete bude 54,4 km.

- Žilina – Trnové, kanalizácia – rieši vybudovanie splaškovej kanalizácie HD PE DN 300 v dĺžke cca 10 km.

- S ČOV Žilina – intenzifikácia – rieši rekonštrukciu stavebných objektov hrubého predčistenia, odtokov a stierania usádzacích nádrží, silnoprúdových rozvodov a intenzifikáciu biologického stupňa, vybudovanie stanice pre zber fekálií.

- VK Rajec – rekonštrukcia stokovej siete a ČOV- rieši rozšírenie stokovej siete v meste Rajec a do obcí Ďurčiná Rajecká Lesná, Fačkov, Malá a Veľká Čierna, rekonštrukciu kanalizácie s odvedením drenážnych vôd a intenzifikácia ČOV.

- Zásobovanie vodou, odkanalizovanie a čistenie OV v regióne Dolné Kysuce: - rieši odkanalizovanie obcí Dunajov, Ochodnica, Kys. Lieskovec, Lodno, Povina, Nesluša, Horný a Dolný Vadičov, Lopusné Pažite, Radoľa, Kys. N. Mesto, Rudina na ČOV Kys. N. Mesto. Celková dĺžka gravitačnej kanalizácie je 180 km, tlakovej kanalizácie 7,5 km a 18 ČS.

- Zásobovanie vodou, odkanalizovanie a čistenie OV regiónu Stredné Kysuce – rieši odkanalizovanie obcí Oščadnica, Nová Bystrica, Stará Bystrica, Radôstka, Zborov nad Bystricou a rekonštrukcia ČOV Krásno nad Kysucou.

- SKV a ČOV Chlebnice, Dlhá nad Oravou, Sedliacka Dubová - rieši odkanalizovanie obcí Chlebnice, Dlhá nad Oravou, Sedliacka Dubová a vybudovanie spoločnej ČOV. V rámci uvedenej stavby je uvažované s vybudovaním kanalizácie v dĺžke 24,7 km, kanalizačnej prípojky v dĺžke 6,14, ČS a ČOV.

- Vavrečka – kanalizačný zberač - rieši odkanalizovanie a čistenie odpadových vôd z obce Vavrečka a časti mesta Námestovo s vybudovaním cca 5400 m stokovej siete a ČOV

Východná – Važec – Hybe, kanalizácia a ČOV – rieši vybudovanie stokovej siete v dĺžke 22,4 km a samostatnej ČOV pre obce Východná, Važec a Hybe.

- Liptovský Hrádok – čistenie zrážkových vôd – rieši rekonštrukciu ČOV Liptovský Hrádok na čistenie dažďových vôd.

- Liptovský Ján - čistenie zrážkových vôd a odstránenie balastných vôd – rieši rekonštrukciu existujúcej ČOV na čistenie zrážkových vôd a rekonštrukciu kanalizácie v úsekoch s nátokom balastných vôd.

- Kanalizácia a čistenie odpadových vôd v meste Turčianske Teplice a v regióne Horný Turiec – rieši vybudovanie stokovej siete z obcí Háj, Rakša, Horná Štubňa a rozšírenie stokovej siete v meste Turčianske Teplice v dĺžke 30,4 km a rekonštrukciu ČOV Turčianske Teplice.
- SKK Stankovany – Ľubochňa - rieši odkanalizovanie obcí Stankovany, Ľubochňa, Švošov, Hubová, Rojkov na spoločnú ČOV umiestnenú v k.ú. obce Rojkov.
- SKK Ružomberok a Liptovské Sliače, rekonštrukcia ČOV Liptovská Teplá - rieši rekonštrukciu existujúcej ČOV Liptovská Teplá a vybudovanie splaškovej kanalizácie z obce Liptovské Sliače a rekonštrukciu kanalizácie v meste Ružomberok.
- SKK a ČOV Liptovská Lužná – Liptovská Osada – Liptovské Revúce – rieši vybudovanie stokovej siete v dĺžke cca 25 km a vybudovanie samostatnej ČOV.

Záver

V Žilinskom kraji je pomerne vysoká výdatnosť vodných tokov a dostatok zdrojov podzemnej vody. Mestá a obce v regióne sú dostatočne vybavené vodovodnou sieťou a dobre zásobované vodou z verejných vodovodov. Budovanie kanalizačnej siete zaostáva za výstavbou verejných vodovodov, v niektorých oblastiach kraja kanalizačná sieť je vybudovaná len veľmi málo. V kraji je nedostatočné množstvo a kapacita ČOV. Na dobudovanie kanalizačnej a vodovodnej siete v regióne sú využívané finančné prostriedky zo štrukturálnych fondov EÚ.

2.2.8.2 Energetika

Tepelné elektrárne

V rámci regiónu ŽSK základnú výrobu elektrickej energie zabezpečujú tepláreň Žilina a Martin s výkonom 96,5 MW a ročnou výrobou 277,1 GWh, ktorú dosiahli v r. 1995.

Vo výhlade do r. 2015 sa predpokladá zvýšenie základnej výroby elektrickej energie v uvádzaných zdrojoch s celkovým výkonom 145,7 MW a ročnou výrobou 700,0 GWh (tzv. rozšírený variant).

Vodné elektrárne

Žilinský kraj má ideálne podmienky pre využitie hydroenergetického potenciálu. Nachádzajú sa tu vodné elektrárne so špičkovým charakterom výroby.

Tabuľka č. 85: Prehľad významných vodných elektrární v ŽSK

názov	inštalovaný výkon (MW)	ročná výroba (GWh)
PVE Čierny Váh	735,16	1203
VE Liptovská Mara	202,64	176
VE + PVE Mikšová I+II	93,6	208,4
VE Žilina	62	171

Vodné elektrárne v kraji celkovo vyrobí 2150,5 GWh/rok špičkovej energie, ich inštalovaný výkon je 1259,2 MW.

V plánoch SE Bratislava a VE Trenčín je pokračovať vo výstavbe vodných elektrární na rieke Váh (Hornovážska kaskáda III) a v budovaní malých vodných elektrární (MVE). Možnosť výstavby 8 riečnych stupňov bola posúdená v zmysle Zákona 127/94 Z. z., ale vzhľadom na to, že je ich výstavba v rozpore so záujmami ochrany prírody, je ich výstavba málo reálna.

Netradičné zdroje energie

Z netradičných zdrojov energie sa v Žilinskom kraji využívajú:

- solárna energia je využívaná ojedinele, a to len na prípravu TÚV a prikurovanie.
- veterná energia sa využíva v Skalitom a Veličnej
- geotermálne vody, v Žilinskom kraji sú vytypované 4 oblasti s výskytom zdrojov geotermálnej energie – Turčianska, Žilinská a Liptovská kotlina a Skorušina, avšak jej využitie je nízke, väčšinou na rekreačné účely.

Netradičné a obnoviteľné zdroje elektrickej energie majú charakter len doplnkových zdrojov.

Prenos elektrickej energie

Prenos elektrickej energie v ŽSK sa uskutočňuje po prenosovom systéme 400 - 220 - 110 kV prostredníctvom energetických uzlov 400/220/110 kV transformovni ako aj distribučných sústav ZVN/VVN.

Prenosová sústava 400 kV: severnou časťou kraja prechádza prenosová sústava 400 kV v smere Lemešany - Spišská Nová Ves - Liptovská Mara - Sučany - Varín - Nošovice (ČR), kde sa napája na celoeurópsku 400 kV sústavu, v severo – južnom smere uvedená sústava vedie cez Sučany - Hornú Ždaňu - Levice a Varín - Nové Mesto nad Váhom. Energetické uzly 400/110 kV Liptovská Mara, Varín a 400/220/110 kV Sučany sú prepojené 400 kV prenosovou sústavou :

- 493 Horná Ždaňa - Sučany, 494 Sučany - Liptovská Mara, 406 Sučany - Liptovská Mara,
- 407 Liptovská Mara - Spišská Nová Ves, 045 PVE Čierny Váh - Liptovská Mara,
- 404 Varín - Nošovice, dvojité vedenie 405 Varín - Sučany,
- 495 Varín - Nové Mesto nad Váhom.

Problém územného rozvoja má okresné mesto Čadca, ktoré je limitované súčasným 400 kV vedením Varín - Nošovice.

Prenosová sústava 220 kV: prenosová sústava 220 kV prechádza severnou časťou riešeného územia v smere Lemešany - Sučany - Nováky s napojením do transformovne Medzibrod (kraj Banská Bystrica). Energetický uzol 400/220/110 kV Sučany je prepojený prenosovou sústavou 220 kV vedeniami 271 Sučany – Bystričany a 272 Sučany - Medzibrod. Na 220 kV uzol Sučany je pripojená veľkoodberateľská 220 kV rozvodňa OFZ Široká dvojítm 220 kV vedením č. 281, 282. Po realizácii prechodu TR Medzibrod z 220 kV na 400/110 kV (okolo r. 2010) a po vybudovaní 2x400 kV prívodu sa jestvujúce 220 kV vedenia (č. 272-273) pri Ružomberku vzájomne prepoja, aby sa zachoval 220 kV prepoj Sučany - Lemešany pre možnosť 220 kV prevádzky v OFZ Široká. Po inštalácii uvedeného prepoja 272-273 sa uvoľnený koridor po 220 kV využije pre nové 110 kV vedenia. Koridor 220 kV vedení č. 272, 281 a 282 cez obec Nolčovo (okres Martin) sa ponecháva - vo výhľadovom období sa preloží mimo intravilán obce.

Distribučná 110 kV sieť: distribučné vedenia 110 kV slúžia pre rozdelenie elektrickej energie z nadradenej sústavy (uzol Varín, Sučany, Liptovská Mara) a zdrojov elektrickej energie (tepelné a vodné elektrárne) pre zásobovanie distribučných staníc 110/22 kV. Na území ŽSK sú rozvodne: Čadca, Kys. N. Mesto, Bytča, Hričov, Tp Žilina, Rajčanka Žilina, Rajec, Tp Martin, Košúty, Námestovo, Mokrad', Nižná, Liptovský Mikuláš, Závažná Poruba, Kráľova Lehota, Lisková, Sučany, Kraľovany. V území sa nachádzajú aj veľkoodberateľské elektrické stanice: ZTS Martin, Mondi SCP Ružomberok, OFZ Istebné, Cementáreň Liet. Lúčka, ŽOS Vrútky, TDZ Turany.

Záver

Prenos elektrickej energie v ŽSK sa uskutočňuje po prenosovom systéme VVN 400, 220 kV a VN 110 kV. V Žilinskom kraji je veľmi vysoký stupeň pokrytia prenosovými sústavami elektrickej energie. Kraj má vysoký potenciál využitia vodnej energie. V súčasnosti je slabé využívanie alternatívnych zdrojov energie

2.2.8.3 Zásobovanie plynom

V Žilinskom kraji je zásobovanie zemným plynom riešené prostredníctvom vysokotlakových (VTL) plynovodov, VTL prípojk a sústavy regulačných staníc (RS), ktoré jeho umožňujú využitie zemného plynu vo všetkých formách spotreby (vykurovanie, príprava TUV, varenie a technologické účely).

Dodávku a spotrebu zemného plynu v kraji zabezpečujú nasledujúce plynárenské zariadenia :

- VTL plynovody,
- Severné Slovensko DN 500, PN 64,
- Rimavská Sobota - Liptovská Kokava DN 500, PN 64,
- Kysucký plynovod DN 500, DN 300, DN 200, DN 150, DN 100, PN 40,
- Oravský plynovod DN 200, PN 64; DN 200, DN 150, PN 40,
- Považský plynovod DN 300, PN 25,
- Žilina - Martin - Prievidza DN 300, PN 25.

Z hľadiska nadradenej plynárenskej sústavy SR je hlavný zdroj zemného plynu pre ŽK medzištátny VTL plynovod Bratstvo s prepojovacími VTL plynovodmi Malženice – Považská Bystrica, Severné Slovensko a Rimavská Sobota - Michalová – Liptovská Kokava.

Odobzdávacie stanice plynu (ďalej OS) VTL/ VTL :

- OS Strečno VTL 64 Severné Slovensko / VTL 25 Považský plynovod - Žilina - Martin - Prievidza,
- OS Varín VTL 64 Severné Slovensko / VTL 25 Kysucký plynovod,
- OS Dlhá nad Oravou VTL 64 Severné Slovensko - Oravský plynovod / VTL 40 Oravský plynovod.

V ŽSK bolo v r. 2004 plynofikovaných 199 obcí z celkového počtu 315, t.j. 63,2 % regiónu.

Využitie skvapalneného propán - butánu je podobné ako u zemného plynu. Jeho špecifické vlastnosti ho predurčujú na široké použitie všade tam, kde je neefektívne privádzať zemný plyn a v neplynofikovaných obciach. V ŽSK plní požiadavky odberateľov plniareň propán - butánu v Martine.

Rozvoj plynofikácie je navrhnutý tak, aby percento plynofikácie obcí v jednotlivých okresoch k r. 2015 dosiahlo min. 70% a % plynofikácie okresu min. 60%. Plynofikácia sídiel je výhodná tam, kde posúdenie rozvojového programu plynofikácie dosiahne záväzné ukazovatele ekonomickej efektívnosti.

Záver

Vysoký stupeň plynofikácie v niektorých okresoch kraja a postupná plynofikácia stredných energetických zdrojov.

2.2.8.4 Doprava

Hierarchicky najvyššie dopravné systémy ciest a železníc na Slovensku – tvoriace základný multimodálny rozmer koridoru – a súbežné sídelné rozvojové osi I. stupňa sú lokalizované v koridore Bratislava – Trenčín – Žilina – Poprad – Prešov – Košice. V tomto územnom koridore je preukázaná najvyššia efektívnosť lokalizácie dopravnej infraštruktúry, podmienená súbehom dopravného koridoru a sídelného koridoru s najvyššou hustotou osídlenia v smere hlavných rozvojových osí. Z tohto dôvodu a z dôvodu jeho kontinuity s hlavnými koridormi susedných krajín bol koridor Bratislava – Žilina – Košice akceptovaný ako multimodálny koridor.

Žilinským krajom prechádzajú nasledovné dopravné siete krajín EÚ :

- Multimodálny koridor, vetva č. Va. Viedeň – štátna hranica SR / Rakúsko – Bratislava – Trenčín – Žilina – Košice – štátna hranica SR / Ukrajina – Užhorod v trase študovanej vysokorýchlostnej trate (VRT), diaľnice D1, modernizovaných železničných tratí č. 120, 180 a pripravovanej Vážskej vodnej cesty.
- Multimodálny koridor, č. VI. Gdaňsk – Katowice – Zwardoň – štátna hranica SR / PR – Čadca – Žilina v trase VRT, diaľnice D3, modernizovaných železničných tratí č. 127 a 129, návrhu prieplyvného spojenia Vážskej vodnej cesty s Oderskou vodnou cestou.
- Doplnková sieť TINA Čadca – štátna hranica SR / ČR – Český Těšín – Ostrava v trase železničnej trate č. 127.
- Doplnková sieť TINA Martin – Kremnica – Šášovské Podhradie – Zvolen – Šahy – štátna hranica SR / MR – Budapešť v trase rýchlostnej cesty R3.

Cestná doprava

Tabuľka č. 86: Základné údaje o cestnej sieti ŽSK

typ cestnej komunikácie	dĺžka (km)
diaľnice a diaľničné privádzače spolu	45,751
dĺžka ciest	1 928,04
cesty I. triedy	500,74
cesty II. triedy	308,536
cesty III. triedy	1 118,76
dĺžka ciest a diaľnic	1 973,79
cesty pre motorové vozidlá	0
medzinárodné cesty "E" (uvažované peáže)	294,105
medzinárodné trasy "TEM"	215,907
koridory "TINA"	235,406

Zdroj: SSC

Projekt výstavby diaľnic a rýchlostných ciest z r. 2001 priniesol nasledovné zmeny v pomenovaní siete diaľnic a rýchlostných ciest na území ŽSK:

- Diaľnica D1 je trasovaná v línii Bratislava – Považská Bystrica – hranica Žilinského a Trenčianskeho kraja – Hričovské Podhradie – Žilina – Vrútky – Ružomberok – Liptovský Mikuláš – hranica Žilinského a Prešovského kraja – Košice – Záhony štátna hranica SR / Ukrajina.
- Diaľnica D3 trasovaná v línii Hričovské Podhradie – Žilina / Strážov – Žilina / Brodno – Kysucké Nové Mesto – Čadca – Svrčinovec – Skalité – štátna hranica SR / PR.
- Rýchlostná cesta R3 je trasovaná v línii štátna hranica SR / PR Trstená – Dolný Kubín – Kraľovany – Krpeľany križovatka s D1, Martin križovatka s D1 – Turčianske Teplice – hranica Žilinského a Banskobystrického kraja – Kremnica – Šášovské Podhradie – Zvolen – Šahy – štátna hranica SR / MR s alternatívnym vedením v línii Turčianske Teplice – Banská Bystrica – Zvolen.
- Rýchlostná cesta R5 trasovaná v línii Svrčinovec križovatka s D3 – štátna hranica SR-ČR.

Diaľnica D1 je súčasťou multimodálneho koridoru č. Va., diaľnica D3 je súčasťou multimodálneho koridoru č. VI., rýchlostná cesta R3 je v úseku Martin – Šahy súčasťou doplnkovej siete TINA, rýchlostná cesta R5 je podľa KURS 2001 súčasťou návrhu na zaradenie do doplnkovej siete TINA.

Nový projekt výstavby diaľnic a rýchlostných ciest i jeho Aktualizácia s Dodatkom ponechávajú alternatívne vedenie diaľnice D1 a to Turany – tunel Korbeľka – Hubová a Turany – Kraľovany – Hubová. Alternatívne je i trasovanie rýchlostnej cesty v úsekoch Turčianske Teplice – Banská Bystrica – Zvolen a Turčianske Teplice – Kremnica – Šášovské Podhradie – Zvolen.

Tabuľka č. 87: Prehľad termínov výstavby diaľnic a rýchlostných komunikácií v ŽSK

t'ah	názov stavby	dĺžka (km)	termín zahájenia	Termín ukončenia
D1	Sverepec - Vrtižer I. úsek	4,83	september 06	december 06
D1	Sverepec - Vrtižer II. úsek	4,84	september 06	december 06
D1	Sverepec - Vrtižer - preložky Vrtižer - Hričovské Podhradie	0,00 12,90	január 07 máj 04	december 09 jún 07
D1	Hričovské Podhradie – Lietav. Lúčka	11,32	jún 07	december 13
D1	Višňové - Dubná Skala - prieskumná štôľňa	8,11	november 98	december 06
D1	Lietavská Lúčka - Višňové	5,4	jún 07	december 13
D1	Višňové - Dubná Skala	8,07	január 07	december 12
D1	Dubná Skala - Turany	16,35	január 07	december 12
D1	Turany - Hubová	16,5	január 09	december 14
D1	Hubová - Ivachnová	15,25	marec 08	december 12
D1	Lipt. Mikuláš - D1a I/18 križ. Závažná Poruba	7	január 10	december 13
D1	dobudovanie prídav. pruhov Dechtáre	1	máj 05	november 05
D1	Hybe - Važec	10,66	august 06	október 06
D1	Važec - Mengusovce	12,22	september 98	október 07
D1	PH Podtureň	0	marec 07	august 07
D1	Privádzač Lietavská Lúčka	4,85	september 09	december 12
D3	Hričovské Podhradie - Žilina - Strážov	6,85	október 05	november 07
D3	Žilina Strážov - Žilina Brodno	4,65	jún 08	december 12
D3	Žilina Brodno - Kysucké Nové Mesto	9,72	marec 09	december 12
D3	Kysucké Nové Mesto - Oščadnica	11,38	marec 09	december 13
D3	Oščadnica - Čadca Bukov	6,1	apríl 96	jún 06
D3	Čadca Bukov - Svrčinovec	5,3	september 09	december 11
D3	Svrčinovec - Skalité	11,4	marec 08	december 11
D3	Skalité - št. hranica SR/PR	3,17	november 97	september 10
R3	Trstená obchvat	8,6	január 07	december 08
R3	Horná Lehota - Trstená	20,4	január 13	december 15
R3	Oravský Podzámok - Horná Lehota	6,41	november 04	október 07
R3	Dolný Kubín - Oravský Podzámok	3,35	január 13	december 15
R3	Horná Štubňa obchvat	4,32	január 08	december 10
R3	Šturec križovatka	2	január 13	december 15
R5	Svrčinovec - št. hranica SR/ČR	2	január 10	december 11

Zdroj: NDS, a.s.

Návrh systému ciest I. a II. triedy vychádza z doplnkovej dopravnej funkcie k nadradeným diaľniciam a rýchlostným cestám, zo zabezpečenia prepravných vzťahov celoslovenského a regionálneho významu. V dopravno-urbanistickej rovine systém ciest zabezpečuje plošné pokrytie kvalitnej dopravnej obsluhy kompaktného územia ŽSK a Severozápadného Slovenska.

Horná Orava a Horné Kysuce sú jedným z mála priestorov Slovenska s populačným prírastkom obyvateľstva. Regionálna politika má snahu vytvoriť podmienky na zotrvanie obyvateľstva v ich pôvodných, avšak rozvoja schopných centrách. Rozvoj sídelných centier Námestovo, Trstená, Tvrdošín, Čadca i Turzovka, v kontexte svojho spádového územia, ich dobrá dopravná dostupnosť sa premietajú do návrhu skvalitnenia cestného ťahu II/487 a II/520. Otvorenie slovensko-poľskej hranice v EÚ a zosúladenie slovenských a poľských regionálnych dopravných koncepcií vytvárajú možnosti kontinuity tohto cestného ťahu cez poľské Zakopané či Nový Targ znovu na slovenské územie severovýchodného Slovenska (Stará Ľubovňa, Bardejov, Svidník rýchlostná cesta R4).

Na Kysuciach SJ orientovaná dopravná infraštruktúra – diaľnica D3 a rýchlostná cesta R3 – bude spĺňať predovšetkým zbernú funkciu, sprístupňujúcu územie medzištátnym a európskym dopravným vzťahom. Prostredníctvom ZV orientovanej cesty s dôrazom na jej smerovú a kvalitatívnu homegénnosť bude realizovaný zdrojový a cieľový prepravný proces pohraničného územia.

Súvislosti dopravnej regionalizácie Slovenska i prípravy priemyselných parkov sa prejavujú dôrazom na zlepšenie dopravnej dostupnosti Považského dopravného a sídelného koridoru z priestoru Turca, Hornej Nitry a ich vzájomného prepojenia. Tieto snahy sa prejavujú v návrhoch na zlepšenie stavebno-technických parametrov i na zvýšenie funkčnej úrovne cestného ťahu križovatka rýchlostnej cesty R2 s I/64 Prievidza – Nitrianske Pravno, II/519 Nitrianske Pravno – Jasenovo a III/06545 Jasenovo – Turčianske Teplice križovatka rýchlostnej cesty R3.

Tabuľka č. 88: Prehľad horských priechodov v ŽSK

okres	názov
Čadca	Bumbálka - Makov
	Semeteš
Žilina	Pančava - I/18
	Semeteš - II/541
	Fačkovské sedlo - I/64
	R.Hora - II/583
Dolný Kubín	R.Hora
	Príslop
	Huty
	Brestová
Liptovský Mikuláš	Brestová
	Huty
	Čertovica
	Jasná
Martin	Kremnické Bane
	Šturec
	Jasenovo

Zdroj: pracovný materiál odboru dopravy Úradu ŽSK

V roku 2003 bolo v ŽSK prevádzkovaných 10 cestných hraničných priechodov, z toho 6 s Poľskom a 4 s Českou republikou.

Tabuľka č. 89: Prehľad hraničných priechodov v ŽSK v r. 2005

štát	názov priechodu	číslo cesty	kategorizácia cest. hr. priechodu
Poľská republika	Skalité - Zwardoń - Myto	I/12	cest. osobná a nákladná doprava do 3.5 t
	Novoť - Ujsoly	III/5206	cest. osobná a nákladná doprava do 3.5 t
	Oravská polhora - Korbielow	I/78	cest. osobná a nákladná doprava do 3.5 t
	Bobrov - Wincerówka	III/52013	pohraničný styk - cest. osob. doprava
	Suchá Hora - Chocholów	II/520	cest. osobná a nákladná doprava do 3.5 t
	Trstená - Chyžné	E 77, I/59	diaľkový - cest. osob. a nákl. doprava
Česká republika	Makov - Velké Karlovice - Bílá Bumbálka	E 442, I/18	diaľkový - cest. osob. a nákl. doprava - bez obmedzenia
	Klokočov - Bílá	II/484	osob. doprava pre občanov všetkých štátov, nákl. doprava len pre SR a ČR do 3,5 t
	Čadca - Milošová - Šance	III/01179	s vylúčením autobusov
	Svečinovec - Mosty u Jablunkova	E 75, I/11	diaľkový - cest. osob. a nákl. doprava - bez obmedzenia

Zdroj: SSC

Železničná doprava

Žilinským krajom prechádzajú hlavné železničné trate, ktoré sú súčasťou hierarchicky najvyššej dopravnej infraštruktúry multimodálnych koridorov:

- dopravná línia Bratislava - Trenčín - Žilina - Košice - Užhorod - multimodálny koridor č. Va.,
- dopravná línia Žilina - Čadca - Skalité - Zwardoń - Gdańsk - multimodálny koridor č. VI.,
- Čadca - Český Tešín - Ostrava - súčasť doplnkovej siete TINA.

Uvedené trate sú súčasťou Európskej siete najdôležitejších železničných tratí.

Modernizácia železničných tratí je najvyššiu prioritu v železničnej doprave ŽSK. Dotýka sa nasledovných úsekov tratí:

- Trať č. 120 v úseku Púchov - Žilina, modernizácia na traťovú rýchlosť 120 až 160 km/hod.,
- trať č. 180 v úseku Žilina – Vrútky – Liptovský Mikuláš – Poprad, modernizácia na traťovú rýchlosť 120 až 160 km/hod.,
- trať č. 127 v úseku Žilina – Čadca, modernizácia na traťovú rýchlosť 120 km/hod.,
- trať č. 129 v úseku Čadca – Skalité – Zwardoń modernizovanú na traťovú rýchlosť 100 a 70 km/hod.

Kľúčovú úlohu v dopravnej dostupnosti pripravovanej automobilky KIA pri Žiline bude okrem terminálu kombinovanej dopravy zohrávať i zriaďovacia železničná stanica Žilina – Teplica nad Váhom. Druhá stavba – 2. etapa zriaďovacej stanice bola rozhodnutím

Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií SR zaradená medzi stavby, ktoré majú byť realizované v nasledujúcich 2 rokoch zo štrukturálnych fondov EÚ.

Vývojový posun nastal v problematike návrhu vysokorýchlostných tratí (ďalej VRT), ktoré sú problematikou výsostne Európskych súvislostí. Podľa európskych štúdií zostáva Slovensko potenciálne využiteľné pre SJ trasovanie európskych VRT, ktoré spočíva v prepojení miest Viedeň – Bratislava – Žilina – Katowice / Ostrava – Warszawa / Gdańsk.

Možnosti prevádzkovania regionálnych dráh sa navzájom líšia podľa miestnych a regionálnych faktorov. Regionálny charakter majú železnice Čadca – Makov na Kysuciach, Žilina – Rajec a Kraľovany – Trstená na Orave. Centrálnym uzlom je Žilina s novou zriaďovacou stanicou Teplička nad Váhom.

Letecká doprava

V blízkosti Žiliny sa vybuďovalo regionálne letisko v obci Dolný Hričov, ktoré má štatút verejného medzinárodného letiska. Pomáha rozvoju medzinárodných stykov aj vnútroštátnemu obchodu. V súčasnej dobe je prevádzkovateľom letiska Žilina – Dolný Hričov akciová spoločnosť Letisko Žilina.

Letiská regionálneho charakteru v Žilinskom kraji sú v Tomčanoch (okr. Martin) a v Liskovej (okr. Ružomberok).

Vodná doprava

Vláda SR svojim uznesením č. 469/2000 schválila „Koncepciu rozvoja vodnej dopravy Slovenskej republiky“. Jej rozpracovanie, ktorého predmetom bola realizácia Vážskej vodnej cesty a prepojenie vodných ciest Váh – Odra, bolo schválené uznesením Vlády SR č. 463/2002. V zmysle európskych konvencií o vodnej doprave je rieka Váh chápaná ako súčasť multimodálnych koridorov č. Va. a VI. a podľa dohody AGN ako vodná cesta E81. Efektívnosť prepojenia Vážskej vodnej cesty s Odrou je podmienená centrálnym severo – južným európskym tranzitom Severné more / Baltické more – Čierne more, teda náhradou za niekoľkonásobne dlhšiu pobrežnú morskú vodnú cestu okolo Európy.

Problematika výstavby prepojenia Vážskej vodnej cesty s Oderskou vodnou cestou sa nachádza v štádiu medzinárodných rokovaní expertných a štátnych zástupcov. V súčasnosti nie sú v tejto problematike vykonané žiadne právoplatné uzávery.

Cyklistická doprava

ŽSK patrí medzi regióny s najhustejšou a najlepšou sieťou cyklotrás (Horné Považie, Kysuce, Turiec) a najlepšie vyznačenými trasami pre horské bicykle (okolie Terchovej s prepojením na Oravu).

Prehľad existujúcich cyklotrás v regiónoch ŽSK:

- Kysucká cyklomagistrála - súbor cykloturistických trás na Kysuciach. Hlavná trasa začína na Vážskej cyklomagistrále v Kotešovej a cez Javorníky prechádza na Kysuce. Popod hrebeň Kysuckých Beskyd prechádza do Čadce a Starej Bystrice. Končí v sedle Demänová v smere na Oravu. Má dĺžku 131 km.
- Oravská cyklomagistrála - je plynulým pokračovaním Kysuckej cyklomagistrály Oravou. Začína v sedle Demänová. Vedie popri Oravskej priehrade cez Trstenú,

- Oravice do Zuberca. Cez Kvačiansku dolinu prechádza na Liptov a končí v Ružomberku. Je dlhá 83 km.

- Turčianska cyklomagistrála - trasa vedúca po východnom okraji Turčianskej kotliny, je na ňu napojených viacero regionálnych trás. Začína vo Vrútkach a vedie popod Malú Fatru do Sučian a odtiaľ po západnom úbočí Veľkej Fatry do Turčianskych Teplic. Jej dĺžka je 55 km.

- Liptovská cyklomagistrála - náročná trasa vedúca po severnom podhorí Nízkych Tatier. Začína v Bešeňovej na Oravskej cyklomagistrále. Pokračuje cez Liptovský Hrádok a trasa končí na Čiernom Váhu v lokalite Biely Potok. Odtiaľto pokračujú trasy na Poprad alebo smerom do Slovenského raja. Jej dĺžka je 74 km.

Okrem uvedených hlavných cyklomagistrál existuje množstvo čiastkových cyklotrás vedúcich z hlavných trás do množstva horských terénov.

Záver

Žilinský kraj má strategicky významnú polohu v rámci dopravného napojenia v severo – južnom a východo – západnom dopravnom napojení. Regiónom prechádzajú významné dopravné koridory železničnej a cestnej dopravy, časti diaľnic D1 a D3, rýchlostné komunikácie. Územím kraja je navrhovaná Vážska vodná cesta, ktorej realizácia je v súčasnosti len v teoretickej rovine. V kraji sú lokalizované 1 medzinárodné letisko v kraji a 2 letiská regionálneho významu. V kraji je vybudovaná najhustejšia a najlepšie pripravená sieť cyklotrás. Problémom je nepriaznivý technický stav ciest v ŽSK a nedobudovanosť diaľnic D1 a D3.

2.2.9 Sociálna infraštruktúra a vybavenosť územia

2.2.9.1 Školstvo a mimoškolské zariadenia

Materské školy a špeciálne materské školy zabezpečujú výchovu a vzdelávanie detí predškolského veku. Vo všetkých je výchovným jazykom slovenský jazyk.

Tabuľka č. 90: Materské školy v ŽSK

rok	školy	triedy	deti (počet)	v tom na školách		
				štátnych	súkromných	cirkevných
2001	371	909	19 368	19 350	18	—
2002	374	928	19 667	19 667	—	—
2003	372	935	19 891	19 891	—	—
2004	355	911	19 731	19 347	138	246
2005 *	342	877	18 796	18 376	191	229

Zdroj: ŠÚ SR

Pozn.: * stav k 30.09.2005

Základné školy v ŽSK navštevuje celkovo 76 720 žiakov, z toho je 476 žiakov na súkromných školách a 5 107 žiakov na cirkevných školách. Vyučovacím jazykom na základných školách v ŽSK je slovenský jazyk.

Tabuľka č. 91: Základné školy v ŽSK

rok	školy (počet)	žiaci (počet)	v tom na školách			absolventi (počet)	v tom na školách		
			štátnych	súkromných	cirkevných		štátnych	súkromných	cirkevných
2001	278	88 118	83 796	66	4 256	10 832	10 298	—	534
2002	278	85 268	80 618	76	4 574	10 536	9 949	—	587
2003	278	82 559	77 496	78	4 985	10 336	9 687	—	649
2004	276	79 791	74 420	161	5 210	10 351	9 630	—	721
2005 *	275	76 720	71 137	476	5 107	10 208	9 500	18	690

Pozn.: * stav k 15.09.2005

Zdroj: ŠÚ SR

Na www.regionzilina.sk je k s dispozícií aktualizovaný adresár stredných škôl a školských zariadení v zriaďovacej pôsobnosti ŽSK v nasledovnom členení:

- Gymnáziá,
- Stredné odborné školy,
- Stredné odborné učilištia,
- Združené stredné školy,
- Učilištia,
- Školské zariadenia s právnou subjektivitou.

Celkovo 28 gymnázií v ŽSK navštevuje spolu 13 490 žiakov denného štúdia, čo predstavuje najviac žiakov v porovnaní s ostatnými strednými školami.

Tabuľka č. 92: Gymnáziá v ŽSK

rok	školy (počet)	žiaci (počet)	v tom na školách			absolventi (počet)	v tom na školách		
			štátnych	súkromných	cirkevných		štátnych	súkromných	cirkevných
2001	26	10 869	9 765	70	1 034	1 652	1 589	—	63
2002	27	11 587	10 323	140	1 124	1 796	1 652	—	144
2003	27	12 820	11 341	204	1 275	1 316	1 168	25	123
2004	28	13 092	11 388	272	1 432	2 457	2 272	—	185
2005 *	28	13 490	11 538	369	1 583	2 482	2 289	—	193

Pozn.: * stav k 15.09.2005

Zdroj: ŠÚ SR

Stredné odborné školy navštevuje v ŽSK 10 839 žiakov a v r. 2005 ich absolvovalo 2 828 osôb.

Tabuľka č. 93: Stredné odborné školy v ŽSK

rok	školy (počet)	žiaci (počet)	v tom na školách			absolventi (počet)	v tom na školách		
			štátnych	súkromných	cirkevných		štátnych	súkromných	cirkevných
2001	50	13 766	12 927	66	773	3 471	3 227	49	195
2002	39	12 205	11 399	49	757	2 950	2 733	38	179
2003	36	11 865	11 030	22	813	1 866	1 685	21	160
2004	33	11 559	10 764	—	795	2 912	2 679	20	213
2005 *	33	10 839	10 032	—	807	2 828	2 638	—	190

Pozn.: * stav k 15.09.2005

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka č. 94: Stredné odborné učilišťa v ŽSK

rok	školy (počet)	žiaci (počet)	v tom na školách			absolventi (počet)	v tom na školách		
			štátnych	súkromných	cirkevných		štátnych	súkromných	cirkevných
2001	52	15 270	14 935	149	186	5 262	5 141	65	56
2002	37	11 752	11 362	220	170	2 653	2 583	22	48
2003	33	10 583	10 153	252	178	2 779	2 637	66	76
2004	27	10 024	8 807	962	255	2 622	2 326	248	48
2005 *	24	9 010	7 733	977	300	2 390	2 102	233	55

Pozn.: * stav k 30.09.2005

Zdroj: ŠÚ SR

Celkovo 17 združených stredných škôl navštevuje 10 857 žiakov. Vyučovacím jazykom je slovenský jazyk. V r. 2005 absolvovalo združené stredné školy 3 026 žiakov, čo v celoslovenskom meradle predstavuje 14,89% z celkového počtu absolventov. V ŽSK nie sú zriadené cirkevné združené stredné školy.

Tabuľka č. 95: Združené stredné školy v ŽSK

rok	školy (počet)	žiaci (počet)	v tom na školách		absolventi (počet)	v tom na školách	
			štátnych	súkromných		štátnych	súkromných
2002	10	6 304	6 340	—	1 374	1 374	—
2003	13	9 229	9 229	—	2 116	2 116	—
2004	16	10 143	10 134	9	2 607	2 607	—
2005 *	17	10 857	10 818	39	3 026	3 026	—

Pozn.: * stav k 15.09.2005

Zdroj: ŠÚ SR

V ŽSK majú sídlo 2 vysoké školy univerzitného typu, ktoré majú spolu 12 fakúlt, z toho je cirkevná - Katolícka univerzita v Ružomberku. Študuje v nich 13 659 študentov, z toho 6 416 žien (46,97%) na dennej forme štúdia. Na štúdiu popri zamestnaní je zastúpený väčší podiel žien až 75,59%.

Tabuľka č. 96: Vysoké školy v SR a v ŽSK

rok	školy (počet)		fakulty (počet)		študenti denného štúdia ** (počet)				študujúci popri zamestnaní (počet)			
					spolu		z toho ženy		Spolu		z toho ženy	
	SR	ŽSK	SR	ŽSK	SR	ŽSK	SR	ŽSK	SR	ŽSK	SR	ŽSK
2001	20	2	89	9	93 159	8 199	46 327	2 644	38 980	836	23 246	323
2002	20	2	94	10	98 461	9 634	49 737	3 482	39 042	1 825	23 618	835
2003	21	2	96	11	98 409	10 055	50 230	3 880	45 192	3 345	27 974	2 146
2004	24	2	107	11	107 022	11 806	55 186	5 063	53 018	5 873	34 529	4 157
2005*	26	2	109	12	114 554	13 659	61 145	6 416	63 160	8 534	42 722	6 451

Zdroj: ŠÚ SR

Pozn.: * stav k 30.10.2005

** študenti so slovenskou štátnou príslušnosťou

Tabuľka č. 97: Absolventi vysokých škôl v SR a v ŽSK

rok	absolventi (počet)			
	denné štúdium		štúdium popri zamestnaní	
	SR	ŽSK	SR	ŽSK
2001	16 100	1 289	6 354	82
2002	16 356	1 446	7 558	273
2003	17 883	1 271	8 728	260
2004	19 186	1 585	9 783	316
2005	20 811	2 220	9 933	645

Zdroj: ŠÚ SR

Záver

Znižujúci sa počet predškolských zariadení a základných v škôl v ŽSK je prirodzeným odrazom negatívneho demografického vývoja v kraji. Pri stredoškolských zariadeniach, nárast v počte je zaznamenaný u gymnázií a pokles v počte školských zariadení stredných odborných škôl a stredných odborných učilíšť. Tento jav je odrazom dlhodobejšieho trendu zvyšovania záujmu o vyššie vzdelania zo strany obyvateľstva. Zároveň však dochádza ku absencii kvalitného odborného stredného kádra v regióne, na čo poukazujú najmä zamestnávateľia. Zamestnávateľia a zamestnávateľské zväzy zároveň konštatujú nedostatočnú pripravenosť absolventov na zaradenie do pracovného procesu ako aj absenciu základných zručností (nedostatočná prax, slabá jazyková vybavenosť, neznalosť nových technológií).

Nárast v počte združených stredných škôl je spôsobený realizáciou racionalizačných opatrení a spájaním stredných škôl podobného zamerania do jedného subjektu.

Vo vysokom školstve došlo za posledných 5 rokov ku významnému nárastu počtu študentov a absolventov, k nárastu počtu fakúlt z 9 na 12. tento jav je odrazom zvýšeného záujmu o vyššie vzdelania u obyvateľstva, nakoľko ľudia s vyšším vzdelaním majú lepšie uplatnenie na trhu práce na Slovensku i v Európskej únii.

2.2.9.2 Zdravotníctvo

Tabuľka č. 98: Zdravotnícke zariadenia v SR a v ŽSK

rok	úroveň	zdravotnícke zariadenia spolu (počet)	z toho				
			nemocnice a pôrodnice	zariadenia ambulantnej zdravotnej starostlivosti	odborné liečebné ústavy	Liečebne	prírodné liečebné kúpele
2001	SR	11 562	92	10 166	59	X	32
	ŽSK	1 458	8	1 299	5	x	6
2002	SR	11 864	92	9 458	51	x	30
	ŽSK	1 464	8	1 168	5	x	5
2003	SR	11 430	89	9 026	53	x	28
	ŽSK	1 421	7	1 110	5	x	4
2004	SR	11 760	91	10 327	47	x	28
	ŽSK	1 440	7	1 276	7	x	4
2005	SR	10 912	125	8 798	x	27	28
	ŽSK	1 333	10	1 078	x	3	4

Pozn.: x údaj nie je k dispozícii

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka č. 99: Lôžkový fond v zdravotníckych zariadeniach v SR a v ŽSK

rok	úroveň	zdravotnícke zariadenia spolu	z toho			
			nemocnice a pôrodnice	odborné liečebné ústavy	liečebne	prírodné liečebné kúpele
2001	SR	54 759	35 211	7 308	x	12 240
	ŽSK	6 768	4 376	796	x	1 596
2002	SR	54 434	35 043	6 725	x	12 666
	ŽSK	6 668	4 351	789	x	1 528
2003	SR	52 363	33 055	6 826	x	12 447
	ŽSK	6 347	4 065	759	x	1 523
2004	SR	50 058	31 820	5 968	x	12 081
	ŽSK	6 106	3 821	772	x	1 513
2005	SR	48 622	35 891	x	1 478	11 253
	ŽSK	5 916	4 181	x	225	1 510

Pozn.: x údaj nie je k dispozícii

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka č. 100: Zdravotnícke zariadenia v ŽSK

druh zdravotníckeho zariadenia	počet
ambulancie	1 146
agentúry domácej ošetrovateľskej starostlivosti	21
dialyzačné strediská	9
polikliniky	15
samostatné zariadenia spoločných vyšetrovacích a liečebných zložiek	29
všeobecné nemocnice	7
psychiatrické liečebne	2
odborné liečebné ústavy	1
detské ozdravovne	1
detské sanatórium	1
CPLDZ	1
LDCH	1
verejné lekárne	159
pobočky verejných lekární	16
nemocničné lekárne	7
výdajne zdravotníckych pomôcok	18

Zdroj: interné materiály ŽSK

Nemocnice s poliklinikou v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK: NsP Čadca, NsP Dolný Kubín, NsP Liptovský Mikuláš a NsP Trstená.

Nemocnice v pôsobnosti MZ SR a MO SR: NsP Žilina, Martinská fakultná nemocnica, Ústredná vojenská nemocnica SNP v Ružomberku.

Neštátne polikliniky v ŽSK: Poliklinika ZŤS Martin; Poliklinika Krankas, s.r.o. Žilina; Poliklinika ŽILPO, s.r.o., Žilina; Medicentrum Bytča, Poliklinika – Zdravie, s.r.o., Martin; Martinská Poliklinika, s.r.o. Martin, ŽOS Medika, s.r.o., Vrútky; Medcentrum, s.r.o. Žilina.

Na www.zask.sk je k dispozícii aktualizovaný zoznam:

- Zoznam ambulantných lekárov,
- Agentúry domácej ošetrovateľskej starostlivosti (ADOS),
- Samostatné zariadenia spoločných vyšetrovacích a liečebných zložiek,
- Dialyzačné strediská,
- Stanice záchrannej zdravotnej služby.

Záver

V období posledných 5 rokov je tak na celoslovenskej ako aj na úrovni ŽSK zrejmý pokles počtu zdravotníckych zariadení. V r. 2005 bol zaznamenaný nárast v počte nemocníc a pôrodníc.

Z hľadiska lôžkového fondu dochádza taktiež ku redukcii počtu lôžok v zdravotníckych zariadeniach.

2.2.9.3 Sociálna starostlivosť

Tabuľka č. 101: Zariadenia sociálnych služieb a ich kapacita k 31.12.2005 v SR a v ŽSK

rok	úroveň	zariadenia spolu (počet)	miesta spolu (počet)	z toho				
				domovy dôchodcov	domovy - penzióny pre dôchodcov	domovy sociálnych služieb pre dospelých	domovy sociálnych služieb pre deti	detské domovy
2001	SR	670	33 847	13 374	3 062	6 569	3 668	3 712
	ŽSK	71	4 087	2 243	81	691	363	396
2002	SR	590	34 340	12 922	2 192	8 330	3 749	3 514
	ŽSK	69	4 111	2 098	173	953	238	371
2003	SR	680	35 504	12 666	1 899	9 627	3 636	3 521
	ŽSK	86	4 212	2 073	71	1 134	234	371
2004	SR	730	37 111	13 214	1 853	9 902	3 659	3 769
	ŽSK	77	4 231	2 075	68	1 156	234	383
2005	SR	775	37 415	13 277	1 651	10 839	2 961	3 935
	ŽSK	88	4 304	2 031	61	1 266	197	400

Zdroj: ŠÚ SR

Na www.zask.sk je k dispozícii aktualizovaný zoznam poskytovateľov sociálnych služieb v ŽSK v členení:

- Zoznam zariadení sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK,
- Zoznam zariadení sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti miest a obcí,
- Zoznam subjektov poskytujúcich sociálnu pomoc,
- Zoznam detských domovov .

Záver

Na celoslovenskej úrovni i v ŽSK dochádza v r. 2001 - 2005 ku nárastu počtu zariadení sociálnych služieb, pričom nárast v kapacite je zaznamenaný najmä pri detských domovoch a domovoch sociálnych služieb pre dospelých.

2.2.9.4 Kultúra

Tabuľka č. 102: Divadlá a kultúrno - osvetové zariadenia v SR a v ŽSK

rok	divadlá				kultúrno-osvetové zariadenia		
	úroveň	stále scény v prevádzke	počet predstavení na domácej a cudzej scéne	počet návštevníkov	kultúrno-osvetové zariadenia	počet podujatí	počet členov záujmového umeleckých kolektívov
2001	SR	43	5 781	1 322 475	2 427	89 798	86 358
	ŽSK	3	575	119 169	243	9 064	10 684
2002	SR	56	6 451	1 372 241	2 453	82 673	91 451
	ŽSK	3	577	120 043	273	9 347	11 310
2003	SR	56	6 373	1 387 003	2 502	81 417	85 387
	ŽSK	4	484	101 834	241	7 769	9 611
2004	SR	49	6 259	1 302 242	2 391	81 141	90 788
	ŽSK	5	515	101 262	237	6 872	11 615
2005	SR	52	6 402	1 357 861	2 851	79 471	88 736
	ŽSK	5	537	118 220	261	6 595	9 878

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka č. 103: Múzeá a galérie v SR a v ŽSK

rok	múzeá				Galérie		
	úroveň	expozície	uskutočnené výstavy	návštevníci (počet)	expozície	realizované výstavy	návštevníci (počet)
2001	SR	414	1066	3 540 877	56	457	369 447
	ŽSK	61	168	599 680	16	90	109 240
2002	SR	398	1027	3 882 004	67	464	431 699
	ŽSK	60	158	696 355	21	115	133 162
2003	SR	395	1141	3 886 928	69	529	430 073
	ŽSK	64	177	702 374	20	116	114 261
2004	SR	428	1164	3 693 962	83	506	515 350
	ŽSK	65	209	790 093	22	123	121 730
2005	SR	458	1142	3 880 356	56	522	389 842
	ŽSK	57	214	803 323	21	119	114 192

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka č. 104: Verejné knižnice v SR a v ŽSK

rok	úroveň	počet knižníc	knižničné jednotky	výpožičky používateľom	registrovaní používatelia (počet)	návštevníci (počet)	prostriedky na nákup knižničného fondu (tis. Sk)
2001	SR	2 656	18 954 167	24 702 257	678 637	6 843 282	29 088
	ŽSK	308	2 359 134	3 644 832	102 726	1 134 932	4 122
2002	SR	2 690	18 573 579	24 136 633	643 550	6 453 602	35 611
	ŽSK	308	2 362 186	3 783 961	100 612	1 129 827	6 308
2003	SR	2 676	18 481 135	23 708 580	618 367	6 358 877	35 147
	ŽSK	308	2 357 603	3 794 899	96 256	1 110 317	5 808
2004	SR	2 677	18 396 360	23 129 268	601 869	6 180 755	42 443
	ŽSK	313	2 370 694	3 740 799	92 411	1 092 210	7 026
2005	SR	2 658	18 365 646	21 482 289	578 295	5 910 897	46 729
	ŽSK	312	2 371 043	3 706 930	90 221	1 103 007	7 755

Zdroj: ŠÚ SR

V regióne ŽSK pôsobí celkovo 23 regionálnych kultúrnych organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK.

Do zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK patria:

- múzeá: Považské múzeum (PM), Kysucké múzeum (KM), Oravské múzeum (OM) a Liptovské múzeum (LM)
- galérie: Považská galéria umenia (PGU), Kysucká galéria (KG), Oravská galéria (OG) a Galéria P.M.B. v Liptovskom Mikuláši (GPMB)
- divadlá: Bábkové divadlo Žilina (BDŽ), Slovenské komorné divadlo (SKD) v Martine
- 5 regionálnych osvetových stredísk, pričom každé z nich zastrešuje činnosti v rámci jednotlivých regiónov ŽSK
- hvezdárne: v Žiline a v Kysuckom Novom Meste
- regionálne knižnice: Kysucká knižnica v Čadci, Turčianska knižnica v Martine, Knižnica GFB v L. Mikuláši, Žilinská knižnica v Žiline, Oravská knižnica A. Habovštiaka.

Tabuľka č. 105: Prehľad počtu regionálnych kultúrnych organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK

región ŽSK	počet kultúrnych organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK
Kysuce	5
Horné Považie	6
Liptov	4
Orava	4
Turieč	4

Závery

V r. 2001-2005 stúpol počet stálych divadelných scén a kultúrno-osvetových zariadení v ŽSK aj na celoslovenskej úrovni. Naopak regresívny vývojový trend zaznamenal počet múzeí, no i napriek tomu vzrástol počet uskutočnených výstav a došlo k výraznému nárastu počtu návštevníkov. Počet galérií v ŽSK je v r.2001 a r. 2005 rovnaký. Došlo k cca 10% nárastu návštevnosti galérií a približne 20% nárastu počtu realizovaných výstav. Tento trend je porovnateľný s trendom na úrovni SR Verejné knižnice zaznamenali pokles záujmu o poskytované služby a to tak v ŽSK ako aj na celoslovenskej úrovni.

2.2.9.5 Bývanie

Pri sčítaní obyvateľov domov a bytov k 26. 5. 2001 mal Žilinský kraj 692 332 trvale bývajúcich obyvateľov. Oproti sčítaniu v roku 1991 počet obyvateľov vzrástol o 3,5%.

Tabuľka č. 106: Porovnanie domového a bytového fondu v ŽSK v r. 1991 a r. 2001

dátum sčítania	domy	trvale obývané domy		byty	trvale obývané byty	
	spolu	spolu	z toho rodinné	spolu	spolu	z toho v rod. Domoch
3.3.1991	133 363	114 444	106 900	214 457	193 357	109 512
26.5.2001	140 043	115 381	107 697	230 836	202 389	112 608

Zdroj: SOBD 1991, SOBD 2001

Tabuľka č. 107: Domový a bytový fond v okresoch ŽSK v r. 2001

okres	domy spolu	trvale obývané domy		neobývané domy	byty spolu	trvale obývané byty		neobývané byty
		spolu	z toho rodinné			spolu	z toho v rodinných domoch	
Bytča	8 393	6 509	6 275	1 879	10 578	8 605	6 440	1 937
Čadca	21 548	17 128	16 549	4 370	29 879	25 108	18 100	4 694
Dol. Kubín	7 427	6 128	5 669	1 274	12 873	11 334	5 750	1 510
K. N. Mesto	6 781	5 678	5 348	1 088	10 860	9 625	5 690	1 202
Lipt. Mikuláš	16 312	12 831	11 752	3 333	27 486	23 525	12 120	3 897
Martin	14 668	12 594	10 866	2 036	34 551	31 708	11 228	2 588
Námestovo	12 596	10 700	10 462	1 874	14 608	12 540	10 516	2 039
Ružomberok	12 977	10 556	9 881	2 367	21 055	18 268	10 364	2 727
Turč. Teplice	4 773	3 798	3 583	959	6 110	5 067	3 726	1 032
Tvrdošín	6 900	5 843	5 597	1 017	10 239	9 075	5 693	1 147
Žilina	27 668	23 616	21 715	3 968	52 597	47 534	22 981	4 937

Zdroj: SOBD 2001

Závery

V priebehu rokov 1991 – 2001 vzrástol počet domov o 6 680 a počet bytov o 16 379. Počet neobývaných bytov v kraji sa zvýšil až o 6 610 (o 31,3 %). Hlavným dôvodom neobývanosti bytov je vyčlenenie rodinných domov na rekreačné účely, až 28,5 % bytov z celkového počtu neobývaných bytov.

2.2.10 Výskumno – vývojová základňa

Výskum a vývoj je jedným z hlavných faktorov, ktorý podmieňuje konkurenčnú schopnosť priemyslu a podieľa sa na zabezpečovaní trvalo udržateľného rozvoja spoločnosti. Stav v oblasti výskumu a vývoja a ekonomické faktory zásadným spôsobom ovplyvňujú i postup zavádzania inovácií v ekonomike SR.

Tabuľka č. 108: Vývoj ukazovateľov výskumu a vývoja v ŽSK

Ukazovateľ		2001	2002	2003	2004	2005
Počet organizácií a pracovísk výskumu a vývoja		29	23	25	27	
Evidenčný počet zamestnancov spolu		2001	1 639	1 474	1 819	1 957
v tom:	výskumníci	1 396	1 257	1 290	1 624	1 698
	technici a ekvivalentný personál	476	306	162	164	197
	pomocný personál	129	76	22	31	62
Výdavky na výskum a vývoj spolu v tis. Sk		834 474	636 984	519 839	493 533	542 654
v tom:	kapitálové výdavky spolu	91 427	54 689	45 493	55 936	56 988
	bežné výdavky spolu	743 047	582 295	474 346	437 597	485 666
Výdavky na výskum a vývoj financované zo štátnych zdrojov						
kapitálové výdavky		10 434	9 373	13 614	22 281	19 929
bežné výdavky		105 743	70 656	98 360	149 803	199 220
Slovenská republika						
Počet organizácií a pracovísk výskumu a vývoja		326	270	265	272	273
Evidenčný počet zamestnancov spolu		21 997	21 025	20 928	22 217	22 294
Výdavky na výskum a vývoj spolu v tis. Sk		6 466 807	6 332 656	7 016 275	6 965 430	7 503 386
v tom:	kapitálové výdavky spolu	502 654	528 052	777 150	742 334	798 574
	bežné výdavky spolu	5 964 153	5 804 604	6 239 125	6 223 096	6 704 812

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická ročenka regiónov Slovenska 2006, Regionálne porovnania SR

Napriek tomu, že viaceré výskumné ústavy, ktoré sa nachádzali na území regiónu, boli v predchádzajúcich rokoch zrušené alebo sa transformovali do vývojovo výrobných organizácií, existujú tu organizácie zaoberajúce sa aj výskumom. Obzvlášť okres Žilina a Martin má pomerne zachovalú štruktúru v oblasti výskumu a aplikovaného vývoja. Nie zanedbateľný je v oblasti slovenského výskumu a vývoja aj vplyv Žilinskej univerzity v Žiline, ktorá sa zapája do vedecko-technickej spolupráce aj na úrovni medzinárodných programov.

Žilinská univerzita v spolupráci so Žilinským samosprávnym krajom a partnerskými regiónmi realizuje od júna 2005 projekt 6. Rámcového programu EÚ na podporu výskumu a vývoja s názvom „Žilinská inovačná politika“. Projekt končí v januári 2008. V rokoch 2004-2006 boli na Žilinskej univerzite riešené 3. projekty 5. Rámcového programu a 18 projektov v rámci 6. Rámcového programu EÚ na podporu výskumu a vývoja.

V Žilinskom kraji pôsobia inštitúcie orientované na:

Základný výskum:

- Žilinská univerzita
- Ústav dopravy Žilinskej univerzity – CETRA
- Ústav konkurencieschopnosti a inovácií ŽU
- Výskumný ústav vysokohorskej biológie ŽU

Aplikovaný výskum:

- Slovenské centrum produktivity
- Výskumný ústav dopravný, a.s.
- Výskumný ústav mliekarenský, a.s.
- Výskumný ústav textilnej chémie – CHEMITEX, spol. s r.o.
- Výskumný ústav výpočtovej techniky – Vývoj
- Vývoj Martin, a.s.
- Žilinská univerzita
- Ústav dopravy Žilinskej univerzity – CETRA
- Ústav konkurencieschopnosti a inovácií ŽU

V rokoch 2001-2005 sa kapacity výskumno-vývojovej základne stabilizovali. V Žilinskom kraji je lokalizovaných 9,9 % z celkového počtu inštitúcií výskumu a vývoja SR.

V r. 2005 bolo v ŽSK zamestnaných vo sfére výskumu a vývoja 1 957 osôb, čo je o 44 osôb menej ako v r. 2001. Oproti roku 2001 vzrástol však počet výskumníkov, odborníkov, ktorí sa podieľajú na koncepciách alebo vytváraní nových poznatkov, výrobkov, procesov, metód a systémov a tiež na riadení projektov o 302 osôb.

Výskum a vývoj v Slovenskej republike je z hľadiska objemu finančných prostriedkov poddimenzovaný, na výskum a vývoj v SR sa vyčleňuje nižší objem výdavkov v porovnaní s EU-15 a EU-255, dokonca v porovnaní s jednotlivými členskými štátmi EÚ

sú výdavky na výskum a vývoj v SR jedny z najnižších a v posledných rokoch majú klesajúcu tendenciu.

Výdavky na výskum a vývoj dosiahli v Žilinskom kraji v roku 2005 hodnotu 542 654 Sk, čo predstavuje oproti roku 2001 pokles o 35 %. Výdavky predstavujú cca 7,2 % celkových výdavkov na výskum a vývoj za Slovenskú republiku.

Stav technickej infraštruktúry výskumu a vývoja, jej modernizácia a prístupy k jej využívaniu sú závažným problémom vedy a techniky v SR. Aj v dôsledku dlhodobého nízkeho podielu výdavkov na výskum a vývoj z HDP došlo k zastaranosti technickej infraštruktúry výskumu a vývoja. Priemerný vek prístrojov a zariadení nadlimitnej hodnoty používaných vo výskum a vývoji SR je 11,7 rokov. Priemerný vek zariadení nadlimitnej hodnoty je v Žilinskom kraji 4,6 rokov (Zdroj: Štatistický prieskum MŠ SR, december 2005).

Prepojenie výskumu a vývoja na podnikateľskú sféru

Na Slovensku sa prepojenie výskumu a vývoja na podnikateľskú sféru realizuje i zosieťovaním priemyselného výskumu a vývoja do šiestich odvetvovo koncipovaných technických centier. Centrá sú združené do Zväzu priemyselných výskumných a vývojových organizácií. Stále silné je zastúpenie strojárenského výskumu a vývoja na území regiónu. V Žilinskom kraji v Martine sídli Centrum pre rozvoj strojárstva, ktoré združuje 15 najväčších strojárnských subjektov so samostatnou alebo nesamostatnou výskumno-vývojovou základňou.

Inovačná intenzita v podnikoch je výrazne nižšia ako v krajinách EÚ. Táto skutočnosť je ovplyvnená aj tým, že priemysel nedokázal identifikovať inovačný potenciál a podnikateľský sektor považuje tento druh transferu za riskantný a náročný, a preto uprednostňuje riešenie procesu inovácie prostredníctvom nákupu technológie, resp. technologického procesu.

Výskum a vývoj v Slovenskej republike je z hľadiska objemu finančných prostriedkov poddimenzovaný, na výskum a vývoj v SR sa vyčleňuje nižší objem výdavkov v porovnaní s EU-15 a EU-25, dokonca v porovnaní s jednotlivými členskými štátmi EÚ sú výdavky na výskum a vývoj v SR jedny z najnižších a v posledných rokoch majú klesajúcu tendenciu.

Cieľ špecifikovaný na barcelonskom summite EÚ v roku 2002 dosiahnuť v roku 2010 podiel výdavkov na výskum a vývoj na úroveň 3 % z HDP, dosiahne iba niekoľko krajín EÚ. SR si barcelonský cieľ modifikovala na úroveň 1,8 % z HDP v roku 2010. V r. 2004 dosiahli celkové výdavky na výskum a vývoj v SR 0,53 % HDP, pričom tento podiel v ostatných rokoch stagnuje, prípadne klesá (v roku 2001 predstavoval podiel výdavkov na výskum a vývoj 0,64 % z HDP).

Nedostatočná je aj spolupráca medzi podnikateľskou sférou a výskumnými a vývojovými inštitúciami a vzdelávacími inštitúciami, ak aj nevyhovujúca infraštruktúra pre výskum, vývoj a inovácie. Neuspokojivá je podpora aplikovaného výskumu a infraštruktúry pre výskum a vývoj. Slovensko výrazne zaostáva v rade ukazovateľoch charakterizujúcich

výskum, vývoj a inovácie za E-15. Nedostatočný je aj dopyt po inováciách a zavádzaní náročných technológií v podnikateľskom sektore a prepojenie univerzít, výskumných a vývojových inštitúcií s podnikateľským sektorom.

Záver

V ŽSK je existujúca sieť výskumných a vývojových inštitúcií. Existujú regionálne disparity v oblasti výskumu a vývoja, pretože tieto inštitúcie sú sústredené v Žiline a Martine. Kapitál regiónu Žilina v podobe zachovalého výskumno - vývojového potenciálu je regionálnym zdrojom, ktorý pri relatívne nízkych nákladoch môže prispieť k rozvoju priemyslu, ktorý je nosným článkom tvorby jeho HDP a podmienkou trvalo udržateľného rozvoja. Neuspokojivá je podpora aplikovaného výskumu a infraštruktúry pre výskum a vývoj zo strany štátu. I napriek nedostatočnému dopytu po inováciách a zavádzaní náročných technológií v podnikateľskom sektore posilňuje sa spolupráca medzi akademickou sférou, regionálnymi štruktúrami a podnikateľským sektorom pri riešení rozvojových priorít regiónu.

2.2.11 Kultúrne dedičstvo

Porovnávaním sídelnej štruktúry ŽSK s fondom jeho kultúrneho dedičstva možno konštatovať, že z celkového počtu 315 miest a obcí až 88 % sídiel má zákonom chránené kultúrno-historické hodnoty, situované v ich katastrálnych územiach – buď ako solitéry, alebo ako súčasť historických sídelných a krajinných štruktúr.

V sídlach s najzachovalejším historickým urbanisticko – architektonickým fondom boli vyhlásené pamiatkové rezervácie a pamiatkové zóny. V r. 1987 bola vyhlásená zatiaľ jediná pamiatková rezervácia v ŽSK – Mestská pamiatková rezervácia Žilina s 57 pamiatkovými objektmi.

Tabuľka č. 109: Pamiatkové rezervácie ľudovej architektúry (PRLA)

okres	obec	rok vyhlásenia	počet pamiatkových objektov v PRLA
Žilina	Čičmany	1977	36
Ružomberok	Vlkošinec	1977	75
Tvrdošín	Podbiel	1977	56

Zdroj: Pamiatkový úrad SR

Tabuľka č. 110: Pamiatkové zóny (vyhlásené)

okres	počet objektov	obec	rok vyhlásenia
Bytča	1	Bytča	1991
Čadca	1	Klokočov - Do Kršle	1995
Dolný Kubín	1	Oravský Podzámok	1995
Kysucké N. Mesto	2	Kysucké N. Mesto	1991
Kysucké N. Mesto		Povina - Tatári	1991
Liptovský Mikuláš	7	Hybe	1991
Liptovský Mikuláš		Liptovský Hrádok	1994
Liptovský Mikuláš		Liptovský Ján	1991
Liptovský Mikuláš		Liptovský Mikuláš	1991
Liptovský Mikuláš		Nižná Boca	1991
Liptovský Mikuláš		Partizánska Lupča	1991
Liptovský Mikuláš		Východná	1991
Martin	2	Kláštôr p. Znievom	1996
Martin		Martin	1994
Ružomberok	2	Ružomberok	1991
Ružomberok		Stankovany - Podšíp	1991
Tvrdošín	2	Trstená	1991
Tvrdošín		Tvrdošín	1991
Žilina	1	Rajec	1991

Zdroj: Pamiatkový úrad SR

Tabuľka č. 111: Významné objekty národných kultúrnych pamiatok

okres	obec	identifikácia objektu
Bytča	Bytča	Kaštieľ Bytča s areálom
Čadca	Nová Bystrica	Kysucko - oravská lesná úvraťová železnica
Dolný Kubín	Oravský Podzámok	Oravský hrad
Liptovský Mikuláš	Bobrovník	Hradisko Havránok
	Liptovský Mikuláš	Pamätný dom Čierny Orol
	Liptovský Ondrej	Kostol rímsko – katolícky sv. Ondreja
	Smrečany	Kostol rímsko – katolícky Očisť. Panny Márie
Martin	Kláštôr pod Znievom	1. slovenské patronátne gymnázium
	Martin	Budova Matice slovenskej
	Martin	Budova Slovenského národného múzea
	Martin	Národný cintorín
	Martin	1. slovenské patronátne gymnázium
	Martin	Kostol rímsko – katolícky sv. Martina
	Necpaly	Kostol rímsko – katolícky sv. Ladislava
Námestovo	Oravská Lesná	Kysucko - oravská lesná úvraťová železnica
Ružomberok	Ludrová	Kostol rímsko – katolícky Všetkých svätých
	Ružomberok	Pamätné miesto černojskej masakry
	Ružomberok	Pamiatky na A. Hlinku
Žilina	Strečno	Hrad Strečno

Zdroj: Pamiatkový úrad SR

Tabuľka č. 112: Stavebno-technický stav kultúrnych pamiatok v ŽSK k 31.12.2002

stavebno-technický stav	počet kultúrnych pamiatok	% z celkového počtu kultúrnych pamiatok
dobrý	437	34
vyhovujúci	499	39
narušený	200	16
dezolátny	72	6
v obnove	59	5
nevyužívaný	7	0,6

Zdroj: Pamiatkový úrad SR

Nevyužívané kultúrne pamiatky

Pamiatkový úrad SR pravidelne aktualizuje zoznam nevyužitých objektov kultúrnych pamiatok, ktoré ponúka na odpredaj za účelom ich rekonštrukcie a opätovného využívania.

Tabuľka č. 113: Nevyužívané kultúrne pamiatky

okres	Počet objektov	obec	identifikácia objektu
Žilina	1	Čičmany	ľudový dom
Bytča	1	Bytča	synagóga
Dolný Kubín	1	Vyšný Kubín	kaštieľ a park
Liptovský Mikuláš	2	Beňadikova	kaštieľ
		Podtureň	kúria
Martin	2	Necpaly	kaštieľ
		Turčianska Štiavnička	kaštieľ s areálom

Zdroj: Katalóg PÚ SR

2.2.12 Cestovný ruch

Vychádzajúc z údajov o hospodárskom vývoji Slovenska možno konštatovať, že postupne sa zvyšuje kúpyschopnosť obyvateľstva a možno teda predpokladať zvýšený nárast účasti na cestovnom ruchu. Najväčší nárast za očakáva v oblasti kúpeľného a zdravotného cestovného ruchu, ako aj poznávacieho cestovného ruchu založeného na prírodnom a kultúrnom dedičstve.

Úlohou cestovného ruchu preto bude zachovanie národnej identity Slovenska ako jedného zo základných prvkov konkurenčnej výhody. Podľa prognózy Svetovej organizácie turizmu (UNWTO) bude turizmus najrýchlejšie rásť práve v stredo-východnej a južnej časti Európy.

Tabuľka č. 114: Vybrané ukazovatele návštevnosti v SR a v ŽSK

rok	úroveň	počet ubytovacích zariadení	kapacita lôžok v ubytovacích zariadeniach	počet návštevníkov v ubytovacích zariadeniach	prenocovania návštevníkov
2 001	SR	2 275	116 378	3 160 748	11 319 092
	ŽSK	621	28 611	541 689	2 096 427
2 004	SR	2 519	121 932	3 244 485	10 748 537
	ŽSK	688	30 452	577 808	1 987 306
2 005	SR	2 446	122 612	3 428 083	10 732 754
	ŽSK	646	29 389	625 790	2 095 016

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka č. 115: Vybrané ukazovatele návštevnosti v SR - finančné vyjadrenie

roky	devízové príjmy AZCR (mil Sk)	devízové výdavky PZCR (mil Sk)	saldo AZCR (mil Sk)	podiel AZCR na HDP (%)	príjazdy zahraničných návštevníkov /prechody hraníc/	počet turistov /ubytovaných návštevníkov/	počet prenocovaní turistov	priemerný počet prenocovaní
2 001	30 869	13 861	17 007	3	27 761 412	3 160 748	11 319 092	4
2 004	29 070	24 032	5 038	2	26 415 235	3 244 485	10 748 537	3
2 005	37 529	26 235	11 294	3	29 395 628	3 428 083	10 732 754	3

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka č. 116: Zahraniční návštevníci SR

roky	Česká republika	Poľsko	Nemecko	Maďarsko	Rakúsko
2 001	327 607	264 631	172 446	73 937	44 046
2 004	419 273	179 078	188 067	111 065	55 609
2 005	424 900	198 479	194 158	121 615	55 630

Zdroj: ŠÚ SR

Záver

Útlm prejavujúci sa v devízových príjmoch v r. 2004 opadol a v súčasnosti vývoj cestovného ruchu zaznamenáva zvýšenú dynamiku vývoja. Počet zahraničných turistov prichádzajúcich na Slovensko rastie. Vykazuje sa aj väčší počet prenocovaní a dlhšia je aj doba pobytu ako u domácich turistov. Hlavnými vysielajúcimi krajinami sú: Poľsko, Nemecko, Maďarsko a Rakúsko.

2.2.13 Cezhraničná spolupráca

ŽSK sa zameriaval na nadviazanie kontaktov a partnerských vzťahov s regiónmi krajín Vyšegrádskej štvorky. Výhodná poloha ŽSK a spoločná hranica s Českou a Poľskou republikou predurčuje regióny vhodné na spoluprácu s obojstranným prínosom. Výsledky týchto aktivít možno hodnotiť pozitívne nielen po teritoriálnej, ale aj obsahovej stránke, nakoľko boli uzatvorené dohody o spolupráci so Sliezkym a Malopoľským

vojvodstvom v Poľskej republike, Moravskosliezskym a Zlínskym krajom v Českej republike, Békešskou župou v Maďarskej republike a Grodnenskou oblasťou Bieloruskej republiky.

Regióny sa ako jednotky územnej samosprávy v podpísaných dohodách zaviazali v súlade so svojimi právomocami realizovať medziregionálnu spoluprácu v oblastiach hospodárstva, malého a stredného podnikania, regionálneho rozvoja a územného plánovania, ochrany životného prostredia, poľnohospodárstva, dopravy a komunikácií, kultúry, športu, turistiky a rekreácie, sociálnej starostlivosti, odborného vzdelávania a európskej integrácie.

Záver

Na základe chronológie stretnutí s uvedenými partnerskými regiónmi sa uskutočnili spoločné aktivity predovšetkým v oblastiach kultúry, školstva, regionálneho rozvoja a cestovného ruchu.

2.2.14 Životné prostredie a priestorové plánovanie

2.2.14.1 Ochrana prírody v ŽSK

ŽSK je región s najväčším plošným podielom územia v rôznom stupni ochrany v rámci SR. Na území kraja sa v súčasnosti nachádzajú, alebo do neho čiastočne zasahujú štyri národné parky a tri chránené krajinné oblasti. Maloplošné chránené územia predstavuje 57 prírodných rezervácií, 38 prírodných rezervácií, 18 národných prírodných pamiatok, 38 prírodných pamiatok a 18 chránených areálov. Ako prírodné pamiatky sú chránené priamo zo zákona č. 543/2002 Z.z. tiež všetky jaskyne a prírodné vodopády.

Tabuľka č. 117: Rozloha veľkoplošných chránených území

názov chráneného územia	výmera (ha)		okres ŽSK
	celková	z toho v ŽSK	
NP Malá Fatra	22630	22630	Žilina, Ružomberok
NP Malá Fatra – OP	23262	23262	Žilina, Martin, Dol. Kubín, Ružomberok
NP Nízke Tatry	72842	48064	Lipt. Mikuláš, Ružomberok
NP Nízke Tatry – OP	110162	44634	Lipt. Mikuláš, Ružomberok
TANAP	73800	24984	Tvrdošín, Lipt. Mikuláš
TANAP – OP	30703	16351	Tvrdošín, Lipt. Mikuláš
NP Veľká Fatra	40371	35483	Martin, Turč. Teplice, Ružomberok
NP Veľká Fatra - OP	26133	24505	Martin, Ružomberok, Turč. Teplice, Dolný Kubín
CHKO Horná Orava	58738	58738	Dolný Kubín, Námestovo, Tvrdošín
	1263	1263	Námestovo (A)*
	3356	3356	Dolný Kubín (B)*
			Námestovo (B)*
			Tvrdošín (B)*
	14793	14793	Dolný Kubín (C)*
			Námestovo (C)*
			Tvrdošín (C)*
	39326	39326	Dolný Kubín (D)*
			Námestovo (D)*
			Tvrdošín (D)*
CHKO Kysuce	68997	53520	Bytča, Čadca, Žilina, Dolný Kubín
CHKO Strážovské vrchy	30979	7390	Žilina, Bytča

Zdroj: Zmeny a doplnky ÚPN VÚC Žilinského kraja

Pozn: *Nové vyhlásenie CHKO Horná Orava v r. 2003 pri ochrane svojho územia rieši stupne ochrany najcennejšieho územia zónovaním – tieto územia s vyšším stupňom ochrany vyhlásili ako zóny CHKO s rôznym stupňom ochrany.

2.2.14.2 Súvislá európska sústava chránených území NATURA 2000

Vstupom do Európskej únie Slovensko prijalo európsky systém ochrany prírody. Oproti doterajšej koncepcii ochrany prírody, ktorá bola zameraná najmä na územnú ochranu, v súčasnosti sa kladie dôraz na účinnú ochranu biotopov a druhov, pre ktoré sa vyhlasujú chránené územia. Z právneho hľadiska ide o proces implementácie dvoch smerníc ES - Smernice Rady č. 79/409/EHS o ochrane voľne žijúcich vtákov (smernica o vtákoch) a Smernice rady č. 92/43/EHS o ochrane biotopov, voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín (smernica o biotopoch).

Natura 2000 je názov sústavy chránených území členských krajín Európskej únie a hlavným cieľom jej vytvorenia je zachovanie prírodného dedičstva a ochrany najviac ohrozených druhov voľne rastúcich rastlín, voľne žijúcich živočíchov a prírodných

biotopov, ktoré sú významné nielen pre príslušný členský štát, ale najmä pre EÚ ako celok. Natura 2000 má zabezpečiť priaznivý stav populácií vybraných druhov živočíchov a rastlín a priaznivý stav biotopov, čo však vôbec nevylučuje hospodárske aktivity v územiach, ktoré tento priaznivý stav nenarušujú. Zaradenie území do sústavy NATURA umožní získať zo štátneho rozpočtu, prípadne z fondov EÚ finančné prostriedky na šetrné hospodárenie, ktoré zabezpečí zachovanie, resp. obnovu chránených fenoménov. Naopak, za nesplnenie povinností pri vytváraní sústavy NATURA 2000 môže byť členský štát EÚ penalizovaný vysokými pokutami, ktoré ukladá Európsky súdny dvor.

Sústavu Natura 2000 tvoria dva typy území:

- chránené vtáčie územia,
- územia európskeho významu.

Chránené vtáčie územia

Národný zoznam navrhovaných vtáčích území (CHVÚ) bol vyhlásený na základe implementácie smernice č. 79/409/EHS o ochrane voľne žijúcich vtákov. Táto smernica reguluje činnosti, ktoré vážne ohrozujú druhy vtákov tak, aby nedochádzalo k úmyselnému zabíjaniu, poškodzovaniu a obmedzovaniu vtáčích druhov, poškodzovaniu hniezd a hniezdných biotopov.

V ŽSK leží alebo čiastočne do neho zasahuje 6 území zaradených do Národného zoznamu chránených vtáčích území schváleného Uznesením vlády SR č. 636 z 9.7.2003 s celkovou rozlohou 277 297 ha, čo je viac ako 40% územia kraja.

Doposiaľ bolo vyhlásené len 1 CHVÚ – CHVÚ Horá Orava a to Vyhláškou MŽP SR č. 173/2005 zo dňa 6.4.2005.

Tabuľka č. 118: Prehľad navrhovaných chránených vtáčích území v ŽSK

názov CHÚ	celková výmera (ha)	lokalizácia chráneného územia		
		kraj	okres ŽSK	zasiahnuté katastrálne územie
Horná Orava	66 162	Žilinský	Čadca, Dolný Kubín, Námestovo, Tvrdošín	Nová Bystrica, Harvelka, Riečnica, Zázrivá, Oravská Polhora, Mútne, Námestovské Pílsko, Sihelné, Rabčice, Oravské Veselé, Rabča, Novoť, Zubrohlava, Bobrov, Klin, Námestovo, Oravská Jasenica, Beňadovo, Zákamenné, Krušetnica, Slanica, Breza, Lokca, Oravská Lesná, Vavrečka, Ťapešovo, Lomná, Vasiľov, Vaňovka, Babín, Hruštín, Trstená, Oravské Hámre, Ústie nad Priehradou, Osada, Hladovka, Suchá Hora, Liesek, Vitanová, Čimhová
Malá Fatra	71 481	Žilinský Trenčiansky	Čadca, Dolný Kubín, Martin, Námestovo, Ružomberok, Žilina	Riečnica, Zázrivá, Oravský Podzámok, Mokradská Hoľa, Kubínska Hoľa, Veličná, Kňazňa, Záskanie pri Dolnom Kubíne, Veľký Bysterec, Revišné, Beňova Lehota, Párnica, Istebné, Kraľovany, Žaškov, Šútovo, Turany, Sučany, Lipovec, Turčianske Kľačany, Vrútky, Priekopa, Záturčie, Martin, Bystrička, Trebostovo, Trnovo, Valča, Turčiansky Peter, Lazany, Slovany, Kláštor pod Znievom, Vrúcko, Oravská Lesná, Lomná, Hruštín, Kľačno, Stankovany, Horná Tižina, Terchová, Belá, Varín, Krasňany, Dolná Tižina, Strečno, Stráňavy, Nezbudská Lúčka, Višňové, Turie, Poluvsie nad Rajčankou, Stránske, Kunerad, Kamenná Poruba, Ďurčiná, Rajec, Rajecká Lesná, Fačkov
Strážovské vrchy	59 586	Žilinský Trenčiansky	Bytča, Žilina	Hričovské Podhradie, Paština Závada, Peklina, Lietava, Podhorie, Babkov, Lietavská Svinná, Zbyňov, Jasenové, Malá Čierna, Veľká Čierna, Fačkov, Čičmany, Predmier, Hlboké nad Váhom, Hrabové, Jablonové pod Súľovom, Maršová, Súľov-Hradná
Nízke Tatry	96 951	Žilinský, Banskobystrický, Prešovský	Liptovský Mikuláš, Poprad, Ružomberok	Horná Lehota, Partizánska Ľupča, Malatíny, Kráľovská Ľubeľa, Ploštín, Svätý Kríž, Demänová, Bodice, Závažná Poruba, Liptovský Ján, Dúbrava, Il'anovo, Liptovské Kľačany, Pavčina Lehota, Lazisko, Demänovská Dolina, Liptovská Porúbka, Kráľova Lehota, Malužiná, Nižná Boca, Vyšná Boca, Ružomberok, Liptovské Sliače, Ludrová, Liptovská Štiavnica, Liptovská Osada, Liptovská Lúžna

Vysoké Tatry	54 717	Žilinský, Prešovský	Liptovský Mikuláš, Poprad, Tvrdošín	Huty, Bobrovec, Liptovský Trnovec, Kvačany, Jalovec, Jamník, Pribylina, Žiar, Babky, Liptovské Matiašovce, Smrečany, Kanská, Jakubovany, Liptovská Kokava, Hybe, Východná, Važec, Okoličné, Vavrišovo, Ždiar, Vitanová, Habovka, Zuberec
kraj	okres ŽSK	lokalizácia chráneného územia		
		kraj	okres ŽSK	zasiahnuté katastrálne územie
Veľká Fatra	60 480	Žilinský, Banskobystrický	Martin, Ružomberok, Turčianske Teplice	Nolčovo, Turčianska Štiavnička, Podhradie nad Váhom, Kanské, Sklabinský Podzámok, Sklabiňa, Záborie, Turčianske Jaseno, Belá - Dulice, Necpaly, Folkušová, Blatnica, Ľubochňa, Hubová, Ružomberok, Liptovská Osada, Liptovská Lúžna, Liptovské Revúce, Mošovce, Rakša, Háj, Dolná Štubňa, Čremošné, Horná Štubňa, Horný Turček

Zdroj: www.sopsr.sk

Územia európskeho významu

Navrhované územia európskeho významu boli vytypované v rámci implementácie smernice 92/43/EHS o ochrane biotopov, voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín, ktorá sa zameriava na ochranu biotopov, ktorým hrozí zánik v ich prirodzenom areáli rozšírenia alebo majú malý areál, prípadne predstavujú výnimočné príklady európskych biotopov. V rámci Slovenska je to približne 143 druhov živočíchov a 500 druhov rastlín.

Národný zoznam území európskeho významu bol schválený vládou SR dňa 17.3. 2004 a spolu s národným zoznamom navrhovaných chránených vtáčích území bol zaslaný Európskej komisii. Následne MŽP SR vydalo Výnos č.3/2004-5.1, ktorým bol s účinnosťou od 1.8.2004 vyhlásený národný zoznam území európskeho významu. Tento zoznam bol vypracovaný na základe presne stanovených kritérií a na základe podrobného celoplošného mapovania chránených biotopov a druhov. Významná časť navrhovaných území európskeho významu je už v súčasnosti chránená v rámci národnej sústavy chránených území.

Do troch rokov Európska komisia navrhovaný zoznam posúdi a po jeho schválení sa začne proces vyhlasovania týchto území osobitnými vyhláškami.

V ŽSK sa nachádza alebo čiastočne do neho zasahuje 52 lokalít navrhovaných území európskeho významu o rozlohe 138 788 ha.

Tabuľka č. 119: Navrhované územia európskeho významu v okrese Bytča

identifikačné číslo (kód)	názov chráneného územia	stupeň ochrany	výmera (ha)		dotknuté katastrálne územie
			celková	z toho v okrese	
SKUEV 256	Strážovské vrchy	2, 4, 5	29 367,31	2 052,9	Hlboké nad Váhom, Hrabové, Jablonové, Maršová, Predmier, Súľov-Hradná

Zdroj: www.sopsr.sk

Tabuľka č. 120: Navrhované územia európskeho významu v okrese Čadca

identifikačné číslo (kód)	názov chráneného územia	stupeň ochrany	výmera (ha)		dotknuté katastrálne územie
			celková	z toho v okrese	
SKUEV 101	Klokočovské rašeliniská	2, 3, 4	37,44	37,44	Klokočov
SKUEV 288	Kysucké Beskydy	2, 4, 5	7 326,57	6 985,33	Harvelka, Klubina, Nová Bystrica, Oščadnica, Riečnica, Stará Bystrica, Zborov nad Bystricou
SKUEV 289	Chmúra	2, 4	0,94	0,94	Nová Bystrica

Zdroj: www.sopsr.sk

Tabuľka č. 121: Navrhované územia európskeho významu v okrese Dolný Kubín

identifikačné číslo (kód)	názov chráneného územia	stupeň ochrany	výmera (ha)		dotknuté katastrálne územie
			celková	z toho v okrese	
SKUEV 305	Choč	2, 4, 5	2 191,78	DK 418,46	Jasenová, Vyšný Kubín
SKUEV 288	Kysucké Beskydy	2, 4, 5	73 26,57	189,03	Zázrivá
SKUEV 252	Malá Fatra	2, 3, 5	21 928,45	7133,36	Istebné, Kráľovany, Párnica, Veličná, Zázrivá
SKUEV 185	Pramene Hruštinky	3, 4	218,85	177,17	Kubínska Hoľa
SKUEV 192	Prosečné	2, 3, 5	2697,66	64	Malatiná
SKUEV 243	Rieka Orava	4	435,06	368,12	Bziny, Dlhá nad Oravou, Dolná Lehota, Dolný Kubín, Veľký Bysterec, Malý Bysterec, Záskanie, Horná Lehota, Istebné, Kňažia, Kráľovany, Krivá, Medzibrodie nad Oravou, Mokrad', Párnica, Sedliacka Dubová, Veličná, Zaškov, Poruba-Gecel', Zábřež, Oravský Podzámok
SKUEV 253	Rieka Váh	4	251,9	86,42	Kráľovany
SKUEV 238	Veľká Fatra	2, 3, 4, 5	43600,81	333,4	Kráľovany
SKUEV 251	Zázrivské lazy	2, 4	2808,1	2808,1	Zázrivá

Zdroj: www.sopsr.sk

Tabuľka č. 122: Navrhované územia európskeho významu v okrese Liptovský Mikuláš

identifikačné číslo (kód)	názov chráneného územia	stupeň ochrany	výmera (ha)		dotknuté katastrálne územie
			celková	z toho v okrese	
SKUEV 143	Biely Váh	4	73,76	73,76	Hybe, Važec, Východná
SKUEV 150	Červený Grúň	2, 3,	244,66	244,66	Partizánska Ľupča
SKUEV 61	Demänovská slatina	2	1,67	1,67	Demänová
SKUEV 302	Ďumbierske Nízke Tatry	2, 3, 4, 5	46 583,31	16 060,23	Demänovská Dolina, Dúbrava, Ilľanovo, Lazisko, Liptovská Porúbka, Liptovské Kľačany, Liptovský Ján, Nižná Boca, Partizánska Ľupča, Pavčina Lehota, Ploštín, Vyšná Boca, Závažná Poruba
SKUEV 142	Hybica	4	9,63	9,63	Hybe
SKUEV 194	Hybická tiesňava	2, 3, 5,	556,76	556,76	Hybe, Východná
SKUEV 60	Chraste	2	13,73	13,73	Dúbrava, Svätý Kríž
SKUEV 59	Jelšie	5	27,81	27,81	Bodice, Pavčina Lehota
SKUEV 310	Kráľovohoľské Nízke Tatry	2, 3, 5	35 513,27	744,61	Kráľova Lehota, Malužiná, Nižná Boca, Východná, Vyšná Boca
SKUEV 308	Machy	2, 3, 5	305,04	170,23	Liptovská Kokava
SKUEV 306	Pod Suchým hrádkom	2	744,61	744,61	Pribylina
SKUEV 192	Prosečné	2, 3, 5	2 697,66	2633,66	Ižipovce, Dlhá Lúka, Kvačany, Liptovská Anna, Prosiek, Veľké Borové
SKUEV 141	Rieka Belá	2	471,66	471,66	Dovalovo, Liptovská Kokava, Liptovský Hrádok, Liptovský Peter, Pribylina, Vavrišovo
SKUEV 197	Salatín	2, 3, 4, 5	3 358,79	565,96	Partizánska Ľupča

Zdroj: www.sopsr.sk

Tabuľka č. 123: Navrhované územia európskeho významu v okrese Martin

identifikačné číslo (kód)	názov chráneného územia	stupeň ochrany	výmera (ha)		dotknuté katastrálne územie
			celková	z toho v okrese	
SKUEV 381	Dielnice	2	107,35	107,35	Kláštôr pod Znievom
SKUEV 240	Kľak	5	85,71	25,82	Vrícko
SKUEV 252	Malá Fatra	2, 3, 5	21 928,45	6 551,45	Lipovec, Sučany, Šútovo, Turany, Turčianske Kľačany
SKUEV 382	Turiec a Blatničianka	2, 4	284,16	146,28	Bystrička, Ďanová, Benice, Blatnica, Kláštôr pod Znievom, Košťany nad Turcom, Laskár, Martin, Príbovce, Rakovo, Socovce, Valentová
SKUEV 238	Veľká Fatra	2, 3, 4, 5	43 600,81	18 545,79	Dulice, Folkušová, Belá, Blatnica, Turčianske Jaseno, Krpeľany, Necpaly, Nolíčovo, Podhradie nad Váhom, Sklabinský Podzámok, Turčianska Štiavnička

Zdroj: www.sopsr.sk

Tabuľka č. 124: Navrhované územia európskeho významu v okrese Námestovo

identifikačné číslo (kód)	názov chráneného územia	stupeň ochrany	výmera (ha)		dotknuté katastrálne územie
			celková	z toho v okrese	
SKUEV 189	Babia hora	5	503,94	503,94	Oravská Polhora
SKUEV 304	Oravská vodná nádrž	3, 4	251,34	251,34	Bobrov, Slanica
SKUEV 188	Pilsko	5	706,89	706,89	Mútne, Námestovské Pilsko, Oravské Veselé
SKUEV 185	Pramene Hruštínky	3, 4	218,85	41,68	Hruštín
SKUEV 191	Rašeliniská Bielej Oravy	4	39,16	39,16	Breza, Beňadovo, Klin, Mútne
SKUEV 187	Rašeliniská Oravských Beskýd	3, 4, 5	131,53	131,53	Mútne, Oravská Polhora
SKUEV 190	Slaná voda	2, 4	229,7	229,7	Oravská Polhora, Rabčice

Zdroj: www.sopsr.sk

Tabuľka č. 125: Navrhované územia európskeho významu v okrese Ružomberok

identifikačné číslo (kód)	názov chráneného územia	stupeň ochrany	výmera (ha)		dotknuté katastrálne územie
			celková	z toho v okrese	
SKUEV 302	Ďumbierske Nízke Tatry	2, 3, 4, 5	46 583,31	1 338,35	Ružomberok Liptovská Lúžna, Liptovská Osada
SKUEV 305	Choč	2, 4, 5	2 191,78	1 773,32	Likavka, Lisková, Lúčky, Martinček, Turík, Valaská Dubová
SKUEV 254	Močiar	2, 3, 4	8,13	8,13	Stankovany
SKUEV 164	Revúca	3, 4	44,66	44,66	Liptovská Osada, Liptovské Revúce, Ružomberok
SKUEV 243	Rieka Orava	4	435,06		Stankovany
SKUEV 253	Rieka Váh	4	251,9	165,48	Bešeňová, Hrboltová, Hubová, Likavka, Liptovská Teplá, Lisková, Ľubochňa, Ružomberok, Stankovany, Švošov, Turík
SKUEV 197	Salatín	2, 3, 4, 5	3358,79	2792,83	Liptovská Lúžna, Liptovská Štiavnica, Ružomberok

Zdroj: www.sopsr.sk

Tabuľka č. 126: Navrhované územia európskeho významu v okrese Turčianske Teplice

identifikačné číslo (kód)	názov chráneného územia	stupeň ochrany	výmera (ha)		dotknuté katastrálne územie
			celková	z toho v okrese	
SKUEV 241	Svrčinník	5	222,49	107,28	Čremošné, Horná Štubňa, Horný Turček
SKUEV 382	Turiec a Blatničianka	2, 4	284,16	137,88	Dolná Štubňa, Dubové, Dvorec nad Turcom, Abramová, Blažovce, Ivančiná, Jazernica, Kaľamenová, Sklené, Slovenské Pravno, Dolný Turček, Veľký Čepčín
SKUEV 238	Veľká Fatra	2, 3, 4, 5	43600,81	3551,44	Mošovce, Rakša
SKUEV 147	Žarnovica	2, 4	18,39	18,39	Čremošné, Dolná Štubňa

Zdroj: ww.sopsr.sk

Tabuľka č. 127: Navrhované územia európskeho významu v okrese Tvrdošín

identifikačné číslo (kód)	názov chráneného územia	stupeň ochrany	výmera (ha)		dotknuté katastrálne územie
			celková	z toho v okrese	
SKUEV 222	Jelešňa	3, 4,	66,88	66,88	Hladovka, Liesek, Trstená, Oravské Hámre, Osada
SKUEV 145	Medzi bormi	4	6,55	6,55	Habovka, Zuberec
SKUEV 57	Rašeliniská Oravskej kotliny	2, 3, 4,	840,54	840,54	Hladovka, Suchá Hora, Trstená
SKUEV 243	Rieka Orava	4	435,06	66,94	Dolná Lehota, Dolný, Kubín, Veľký Bysterec, Malý Bysterec, Záskanie, Horná Lehota, Istebné, Kňažia, Kraľovany, Krivá, Medzibrodie nad Oravou, Mokrad', Párnica, Sedliacka Dubová, Veličná, Zaškov, Poruba-Gecel', Zábřež, Oravský Podzámok
SKUEV 307	Tatry	2, 3, 4, 5,	61735,3	8034,74	Habovka, Vitanová, Zuberec
SKUEV 193	Zimníky	3	37,63	37,63	Liesek, Trstená

Zdroj: www.sopsr.sk

Tabuľka č. 128: Navrhované územia európskeho významu v okrese Žilina

identifikačné číslo (kód)	názov chráneného územia	stupeň ochrany	výmera (ha)		dotknuté katastrálne územie
			celková	z toho v okrese	
SKUEV 240	Kľak	5	85,71	59,89	Fačkov
SKUEV 239	Kozol	5	91,58	91,58	Poluvsie nad Rajčankou, Turie
SKUEV 288	Kysucké Beskydy	2, 4, 5	7326,57	152,21	Horná Tižina, Lutiše, Terchová
SKUEV 252	Malá Fatra	2, 3, 5	21928,45	8243,64	Dolná Tižina, Belá, Krasňany, Terchová, Nezbudská Lúčka, Varín
SKUEV 256	Strážovské vrchy	2, 4, 5	29367,31	4469,3	Čičmany, Fačkov Babkov, Hričovské Podhradie, Lietava, Peklina, Podhorie, Veľ.Čierna, Paština Závada
SKUEV 255	Šujské rašelinisko	3, 4	12,23	12,23	Rajecká Lesná
SKUEV 221	Varínka	2	154,59	154,59	Dolná Tižina, Belá, Krasňany, Lysica, Stráža, Terchová, Varín

Zdroj: www.sopsr.sk

Závery

ŽSK je región s najväčším plošným podielom územia v 2 – 5 stupni ochrany v rámci SR vyhlásených v zmysle Zákona NR SR č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny. Za účelom zachovania ekologickej stability územia boli pre jednotlivé okresy kraja na základe Generelu nadregionálneho ÚSES vypracované projekty regionálnych systémov ekologickej stability (RÚSES). Komplexné informácií o stave životného prostredia v Žilinskom kraji boli naposledy spracované v publikácii Správa o stave životného prostredia Žilinského kraja v roku 2002 (Slovenská agentúra životného prostredia, 2003).

2.2.14.3 Územia chránené v zmysle medzinárodných dohovorov

V rámci medzinárodných dohovorov platí na území Slovenska niekoľko dôležitých zmlúv a dohovorov, ktoré majú za cieľ výraznejšie zachovanie svetového dedičstva na Zemi. Podľa nich sú vyčlenené chránené územia a lokality, ktoré nie sú kategóriou chráneného územia podľa zákona č.543/2002 Z. z, ale tvoria významnú základňu pre rozvoj vedy a prezentácie ochrany prírody v zahraničí. Tieto územia môžu súčasne patriť aj do národnej sústavy chránených území, alebo do navrhovanej európskej súvislej sústavy chránených území NATURA 2000.

V zmysle Medzinárodnej dohody UNESCO o ochrane významných prírodných krás v rámci programu „**Človek a biosféra**“ bola v roku 1993 spoločne s Poľskou časťou Tatranského národného parku vyhlásená **Biosférická rezervácia Tatry**.

V zmysle dohovoru o mokradiach majúcih medzinárodný význam najmä ako biotopy vodného vtáctva a protokole o jeho zmene – tzv. Ramsarský dohovor.

Tabuľka č. 129: Prehľad Ramsarských lokalít v ŽSK

názov Ramsarskej lokality	výmera (ha)	okres	dotknuté katastrálne územie
Mokrade Turca	466,89	Martin, Turčianske Teplice	Abramová, Benice, Blatnica, Blážovce, Bystrička, Dolná Štubňa, Dolný Turček, Dubové, Dvorec nad Turcom, Ďanová, Ivančiná, Jazernica, Kaľamenová, Kláštor pod Znievom, Košťany nad Turcom, Laskár, Ležiachov, Martin, Moškovec, Príbovce, Rakovo, Sklené, Slovany, Slovenské Pravno, Šocovce, Trebostovo, Trnovo, Turčiansky Ďur, Turčiansky Peter, Turčianske Teplice, Valentová, Veľký Čepčín
Mokrade Oravskej kotliny	9 264	Námestovo, Tvrdošín	Bobrov, Hladovka, Klin, Liesek, Námestovo, Oravské Hámre, Osada, Slanica, Suchá Hora, Štefanov, Ústie nad Priehradou, Trstená
Rieka Orava a jej prítoky	865	Dolný Kubín, Tvrdošín	Bziny, Čimhová, Dlhá nad Oravou, Dolný Kubín, Habovka, Horná Lehota, Chlebnice, Istebné, Kľačany, Krivá, Liesek, Medzibrodie nad Oravou, Nižná, Oravská Poruba, Oravský Biely Potok, Oravský Podzámok, Párnica, Podbiel, Pribiš, Pucov, Sedliacka Dubová, Stankovany, Trstená, Tvrdošín, Veličná, Vitanová, Zázrivá, Žaškov

Zdroj: Zmeny a doplnky ÚPN VÚC Žilinského kraja

Na základe Dohovoru UNESCO o ochrane svetového kultúrneho a prírodného dedičstva bola v r. 1993 do Zoznamu prírodného a kultúrneho dedičstva UNESCO zaradená Pamiatková rezervácia ľudovej architektúry Vikolínec v prírodnom rámci.

V roku 1999 bola do Zoznamu v rámci kultúrneho dedičstva nominovaná Lesná úvratňová železnička Kysuce – Orava v prírodnom rámci. V roku 2003 boli pre zapísanie do Zoznamu v rámci prírodného dedičstva nominované Prirodzené lúčno – pasienkárské lokality Slovenska. Jedná sa o kultúrnu krajinu Slovenska reprezentovanú šiestimi lokalitami, z ktorých dve (Orava a Bocianska dolina) patria do Žilinského kraja. Uvedené lokality neboli do Zoznamu svetového kultúrneho a prírodného dedičstva zapísané, i napriek tomu však predstavujú významné prírodno-kultúrne dedičstvo na úrovni Slovenska a Európy.

Do územia ŽSK zasahujú aj bilaterálne chránené územia:

- CHKO Kysuce – CHKO Beskydy s Poľskom
- CHKO Kysuce - Zywiecki Park Krajobrazowy
- CHKO Horná Orava - Zywiecki Park Krajobrazowy a Babiogórski Park Narodowy
- Tatranský národný park – Tatrzański Park Narodowy.

2.2.14.4 Odpadové hospodárstvo

Základným koncepčným dokumentom regiónu ŽSK v oblasti odpadového hospodárstva je Program odpadového hospodárstva Žilinského kraja, ktorý navrhuje koncepciu riešenia odpadového hospodárstva a nakladanie s ním v časovom horizonte rokov 2001 – 2005.

Tabuľka č. 130: Produkcia odpadu a nakladanie odpadu v krajoch SR a SR v r. 2004

územie	zneškodnený odpad (t)	zhodnotený odpad (t)	skladovanie odpadu (t)	odovzdanie inej organizácii	spolu (t)
Banskobystrický	166845,0223	215167,7717	65278,6478	42484,7373	464404,4829
Bratislavský	1328938,1475	359930,6519	5072,9069	28482,2563	1722254,4636
Košický	1639334,8752	409812,3670	775606,7969	8434,3923	2798868,1621
Nitriansky	94241,6921	142239,2424	3730,7139	92640,1823	331019,2789
Prešovský	126348,0749	250244,1919	5059,3908	43504,9799	413733,1756
Trenčiansky	883258,0532	454659,6896	4171,9600	58454,3360	1396992,2333
Trnavský	169157,7535	289582,9082	666,9715	102888,0512	545897,3182
Žilinský	369116,1336	342156,9119	121028,2381	255809,7779	1082634,2258
Produkcia odpadov v SR	4777239,7523	2463793,7346	980615,6259	632698,7132	8755803,3404

Zdroj: cms.enviroportal.sk/odpady/verejne-informacie.php

Tabuľka č. 131: Produkcia odpadu a nakladanie odpadu v okresoch ŽSK v r. 2004

okres, kraj	zneškodnený odpad (t)	zhodnotený odpad (t)	skladovanie odpadu (t)	odovzdanie inej organizácii	spolu (t)
Bytča	15943,4363	3641,4758		380,5950	19965,5071
Čadca	14908,9842	28990,3716	3238,2855	352,2555	46024,9188
Dolný Kubín	45198,9170	13827,5504	42,9706	5210,7140	64280,1520
Kysucké Nové Mesto	8609,3430	51659,7793	0,7350	4697,0420	64907,5106
Liptovský Mikuláš	21759,2189	81306,0980	24,1143	2405,1237	105288,9178
Martin	39450,8489	30659,4231	1,1850	27172,2620	93554,5671
Námestovo	700,7050	3569,8980	0,1700	1479,2352	5750,0083
Ružomberok	13792,7970	13833,8091	24089,2407	89893,5405	141609,3874
Turčianske Teplice	466,7930	286,0660	0,0800	72763,9165	73516,7635
Tvrdošín	123,4854	901,8640	418,9340	21357,5097	22801,7931
Žilina	208161,6049	113480,5765	93212,5230	30097,5837	444934,7001
Žilinský kraj	369116,1336	342156,9118	121028,2381	255809,7778	1082634,2258

Zdroj: http://cms.enviroportal.sk/odpady/verejne-informacie.php?rok=B-2004&kr=5&kat=v

Tabuľka č. 132: Produkcia vybraných kategórií odpadu v ŽSK v r. 2004

	nebezpečný odpad (t)	ostatné odpady (t)
Žilinský kraj	53478,5382	1029155,6877

zdroj: <http://cms.enviroportal.sk/odpady/verejne-informacie.php>

V r. 2005 bolo na území kraja vyprodukovaných 198 101,51 t komunálneho odpadu, čo predstavuje 12,71 % z celkového množstva vyprodukovaného komunálneho odpadu v rámci SR.

Skládkovanie je v regióne najrozšírenejším spôsobom nakladania s odpadmi. Na území ŽSK sa k 31.12.2005 nachádzalo celkovo 20 skládok odpadov.

Tabuľka č. 133: Sklárky odpadov na území ŽSK

okres	názov sklárky	katastrálne územie	trieda sklárky	prevádzkovateľ	rok ukončenia
Bytča	Bytča - Mikšová	Maršová - Rašov, Mikšová	O	T+T, s.r.o.	2005
Čadca	Čadca - Podzávoz	Čadca	O	JOKO, Jozef Kondek a syn, Čadca	2041
Dolný Kubín	Široká - TS	Dolný Kubín - Medzibrodie	O	Technické služby s.r.o Dolný Kubín	2004
	Široká - OFZ	Kňazžia	O	OFZ, a.s. Istebné	2000
Kysucké Nové Mesto	Kysucký Lieskovec	Kysucký Lieskovec	O	Služby Kysucký Lieskovec, s.r.o.	2011
Liptovský Mikuláš	Veterná Poruba	Veterná Poruba, Smrečany	O	Verejnoprospešné služby	2010
	Partizánska Ľupča - I., II. K	Partizánska Ľupča	O	OZO a.s., Liptovský Mikuláš	(KI+KII+KIII) 2030
	Partizánska Ľupča - III. K	Partizánska Ľupča	N	OZO a.s., Liptovský Mikuláš	2030
	Liptovský Hrádok	Podtureň, Liptovský Peter	O	TS mesta Liptovský Hrádok	2040
	Závažná Poruba	Závažná Poruba	I	Obecný úrad	2005
Martin	Kláštôr pod Znievom	Kláštôr pod Znievom	O	Obecný úrad	2010
	Blatnica - Závoz	Blatnica	I	Obecný úrad	2030
	Martin - Kalnô	Martin	O	EKOPOLIS, s.r.o. Martin	2012
	Sučany	Sučany	I	Prefa, Sučany	
Námestovo	Zubrohlava	Slanica	O	TS Námestovo	2015
Ružomberok	Ružomberok - Biela Púť	Ružomberok	O	Technické služby Ružomberok, a.s.	2008
Turčianske Teplice	Horná Štubňa	Horná Štubňa	O	Technické služby Turčianske Teplice	2004
Tvrdošín	Tvrdošín - Jurčov Laz	Tvrdošín	O	TS mesta Tvrdošín	2018
Žilina	Považský Chlmec	Považský Chlmec	O	T+T, Tera + Tezas	2027
	Rajec - Šuja	Rajec	O	Skládka odpadov Rajeckého regiónu - Združenie	2008

Vysvetlivky:

I – skládka odpadov na inertný odpad

N – skládka odpadov na nebezpečný odpad

O - skládka odpadov na odpad, ktorý nie je nebezpečný

 Zdroj: www.enviro.gov.sk/servlets/files/14374

V súčasnosti má stúpajúci trend separovanie zberu komunálneho odpadu. V r. 2003 sa do tejto činnosti zapojilo 212 z 315 obcí ŽSK.

V ŽSK sa nachádza 6 spaľovní odpadov, z ktorých 3 sú zamerané na spaľovanie priemyselného odpadu, 2 na spaľovanie zdravotníckeho odpadu pri nemocniciach s poliklinikou (Čadca, Martin) a 1 spaľovňa je zaradená v kategórii spoluspaľovanie odpadov. Ani jedna z nich nie je spaľovňou regionálneho významu. V kraji nie je vybudovaná spaľovňa komunálneho odpadu.

Tabuľka č. 134: Spaľovne odpadov na území ŽSK

prevádzkovateľ	typ spaľovacieho zariadenia	spôsob čistenia spalín	rok uvedenia do prevádzky	projektovaná / skutočná kapacita	ZL v tr. "B"	Zámer v nasledujúcich rokoch
Kinex a.s. Bytča	Hoval GG 14		1991	500 kg.h-1 / 125 kg.h-1	TZL	na základe výsledkov merania inštalácia odlučovacieho zariadenia
NsP Čadca	SP 1203/E	mokrú práčku + látkový filter	1995	120 kg.h-1 / 70 kg.h-1		zvyšovanie kapacity
KLF - ZVL a.s. Kys. N. Mesto	Hoval GG 24	mokrú práčku OSKO	1993	pevný kvap. odpad 580 kg.h-1 239 kg.h-1	HF	plán inštalácie látkového filtra do r. 2006
KLF - ZVL a.s. Kys. N. Mesto	SP 3202	cyklónový odlučovač	1991	320 kg.h-1 / 100 kg.h-1	všet-ky ZL	v prevádzke, projekt na rekonštrukciu
SA - Invest, s.r.o. Lipt. Mikuláš	Hoval Multizon GG 24	mokrú práčku OSKO	1992	208-300 kg.h-1 / 146 kg.h-1	TZL	zámer inštalácie odlučovača TZL
FNsP Martin	GG 7/WTD 8 Osko	cyklónový odlučovač	2002	120 kg.h-1 / 60 kg.h-1 300 - 350 t/rok		spustená prevádzka novej spaľovne v r. 2003

Zdroj: Návrh koncepcie starostlivosti o životné prostredie Žilinského kraja

V regióne ŽSK pôsobia dve zo štyroch najväčších spoločností, ktoré na Slovensku spracovávajú papierový zber TENTO, a.s. a spoločnosť Mondi Business Paper SCP, a.s. Ružomberok. Skládkovanie je v našom regióne najrozšírenejším spôsobom nakladania s odpadmi.

V súčasnosti má stúpajúci trend separovanie zberu komunálneho odpadu. V r. 2003 sa do tejto činnosti zapojilo 212 z 315 obcí ŽSK.

Záver

Na celkovej tvorbe odpadov v r. 2004 sa najväčšou mierou (42%) podieľal okres Bytča. Tvorba komunálneho odpadu v ŽSK na 1 obyvateľa je vyššie ako celoslovenská priemerná produkcia na 1 občana. Z hľadiska kategorizácie odpadov prevláda v celkovej produkcii odpadu v ŽSK ostatný odpad, nasleduje komunálny a nebezpečný odpad. Z foriem nakladania s odpadmi jednoznačne prevláda skládkovanie komunálneho odpadu.

V kraji sa nachádza 20 skládok odpadov z toho 3 skládky inertného odpadu, 16 skládok na odpad, ktorý nie je nebezpečný a 1 skládka na odkladanie nebezpečného odpadu. Z hľadiska vývojových trendov je žiadúce zvýšenie podielu zhodnocovania odpadu a separácie odpadu za účelom jeho recyklácie. Od 1.1.2006 majú obce a mestá povinnosť zabezpečiť zhodnotenie bioodpadu zo záhrad, parkov, cintorínov a ďalšej zelene, t.j. nesmú ho skládkovať ani spaľovať.

2.2.14.5 Územný plán

Územný plán veľkého územného celku Žilinského kraja (ďalej ÚPN VÚC ŽK) bol schválený uznesením vlády SR č. 359/1998 z 26.5. 1998 a jeho záväzná časť bola vyhlásená nariadením vlády SR 223/1998 toho istého dňa. Od doby jeho spracovania nastali legislatívne zmeny a došlo k zmenám predpokladov v území, preto bolo potrebné tieto skutočnosti bolo potrebné zapracovať do Zmien a doplnkov č. 1 ÚPN VÚC ŽK, ktorých záväzná časť bola vyhlásená Zastupiteľstvom ŽSK ako VZN č.6 dňa 27.4. 2005.

Zmeny a doplnky č.2 ÚPN VÚC Žilinského kraja pozostávajú z doplnenia obcí Malá Čierna, Veľká Čierna a obcí Šuja a Fačkov do zoznamu obcí napojených na ČOV Rajec v záväznej časti a v časti Verejnoprospešné stavby ÚPN VÚC Žilinského kraja. Dôvodom ich obstarania bolo zosúladienie územnoplánovacej dokumentácie regiónu s projektovou dokumentáciou pre stavebné povolenie „Verejná kanalizácia Rajec – rekonštrukcia stokovej siete a ČOV“ a zaradiť túto stavbu medzi verejnoprospešné stavby.

ŽSK v rámci úspešného projektu zo ŠF v súčasnosti obstaráva Územný generel cestovného ruchu s priemetom do Zmien a doplnkov ÚPN VÚC Žilinského kraja a osobitným zameraním na využitie geotermálnej energie. Cieľom uvedenej ÚPD bude preriešenie problematiky rozvoja CR v regióne.

Tabuľka č. 135: Aktuálny stav spracovanosti územno-plánovacej dokumentácie

	rozpracované	Schválené
Územno-plánovacia dokumentácia VÚC ŽSK		1
Zmeny a doplnky ÚPN VÚC ŽSK		2
Okres		
Bytča	4	4
Čadca	10	6
Dolný Kubín	2	8
Kysucké Nové Mesto	3	5
Liptovský Mikuláš	12	26
Martin	3	14
Námestovo	7	10
Ružomberok	5	9
Turčianske Teplice	0	5
Tvrdošín	3	11
Žilina	8	30

Zdroj: interné materiály ŽSK

Závery

ŽSK má aktuálnu platnú územnoplánovciu dokumentáciu, ktorá odráža súčasný stav a rozvojové trendy v území.

2.2.15 Závery vyplývajúce zo socio-ekonomickej analýzy ŽSK

Na základe dát uvedených v kapitolách 1. – 14. bolo spracované zhodnotenie socio-ekonomického stavu ŽSK na úrovni NUTS IV.

Okres Bytča

Okres hraničí s Českou republikou, má slabý demografický potenciál z hľadiska rozvoja a využitia ľudských zdrojov. Vybavenosť domácností je pod priemerom ŽSK aj SR. Úroveň priemyselnej výroby v okrese má klesajúci charakter, priemysel je vo všeobecnosti málo diverzifikovaný, zameraný najmä na výrobu ložísk. Podiel FO – podnikateľov v organizačnej štruktúre hospodárstva okresu prekračuje 87%, pričom v posledných 5 rokoch došlo k významnému nárastu počtu živnostníkov. V okrese sa nachádza len 1 podnik zamestnávajúci viac ako 250 zamestnancov, najväčší počet je podnikov s počtom zamestnancov 0-19. Hodnoty nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca v priemysle sú výrazne pod priemerom hodnôt na úrovni ŽSK a SR. Je tu veľmi nízky podiel ekonomicky aktívneho obyvateľstva a zároveň vysoká miera evidovanej nezamestnanosti (nad úrovňou 8%). V okrese nie je dostatočne dobudovaná technická infraštruktúra.

Okres Čadca

Okres leží na hranici s Poľskou republikou. Vybavenosť domácností je pod priemerom ŽSK aj SR. Úroveň priemyselnej výroby v okrese má klesajúci charakter, priemysel je vo všeobecnosti málo diverzifikovaný, zameraný najmä na spracovanie dreva, výrobu nábytku a textílií. V okrese je evidovaný veľký počet podnikateľských subjektov pôsobiacich v stavebníctve a zároveň je tu zaznamenaný nárast stavebnej produkcie. Okres má významný podiel na celkovom počte ekonomicky aktívneho obyvateľstva v regióne ŽSK. Hodnoty nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca v priemysle sú výrazne pod priemerom hodnôt na úrovni ŽSK a SR. Okres vykazuje výrazne pomalší rast priemernej mesačnej mzdy zamestnancov ako je priemer v ŽSK a zároveň je tu najnižšia priemerná mesačná mzda v ŽSK. Miera evidovanej nezamestnanosti je nad úrovňou 8%. V okrese nie je dostatočne dobudovaná technická infraštruktúra, najmä zásobovanie pitnou vodou a odkanalizovanie odpadových vôd.

Okres Dolný Kubín

Okres leží v centrálnej časti ŽSK, zahŕňa 23 obcí a 1 mesto. Má slabo diverzifikovaný priemysel, ktorý je zameraný najmä na výrobu kovov a kovových výrobkov, pričom však výroba v tomto odvetví má klesajúci trend. Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca v priemysle je výrazne pod priemerom na úrovni ŽS a SR. Miera evidovanej nezamestnanosti je viac ako 8%. V okrese je zaznamenaný nárast stavebnej produkcie. Významnou očakávanou investíciou je výstavba priemyselného parku

v Dolnom Kubíne – Mokradi, kde by malo dôjsť ku vzniku veľkého počtu nových pracovných miest.

Okres Kysucké Nové Mesto

leží v severozápadnej časti ŽSK, je to jediný okres ŽSK, do ktorého nezasahuje žiadne veľkoplošné chránené územie. Časti územia majú silne narušené životné prostredie. Vysoká hustota osídlenia. Úroveň priemyselnej výroby je stúpajúca, no priemysel je málo diverzifikovaný, zameraný najmä na strojársky priemysel. V okrese je veľmi nízky počet subjektov podnikajúcich v poľnohospodárstve, poľovníctve a lesníctve. Je tu najvyššia priemerná mesačná mzda zamestnancov v ŽSK.

Okres Liptovský Mikuláš

Okres leží vo východnej časti ŽSK na hranici s Prešovským a Banskobystrickým samosprávnym krajom. Zahŕňa 54 obcí a 2 mestá. Do okresu zasahuje Tatranský Národný park a Národný park Nízke Tatry. Časť územia okresu má narušené alebo veľmi narušené životné prostredie. Okres má potenciál pre využívanie geotermálnej energie o čom svedčí aj existujúce geotermálne zariadenie v Bešeňovej a 2 podobné zariadenia vo výstavbe. Je významnou destináciou cestovného ruchu a veľmi významným rozvojovým potenciálom. Úroveň priemyslu v okrese má mierne klesajúci charakter. V okrese pôsobí pomerne vysoký počet subjektov podnikajúcich v poľnohospodárstve, poľovníctve a lesníctve. Zaznamenaný bol nárast stavebnej výroby. V okrese pôsobí veľký počet podnikov s počtom zamestnancov 250 a viac.

Okres Martin

Okres leží v centrálnej časti ŽSK. Do územia zasahuje Národný park Malá Fatra a Národný park Veľká Fatra. Zároveň rieka Turiec je významnou Ramsarskou lokalitou. Okres má zhoršené klimatické pomery z hľadiska rozptylu znečisťujúcich látok v ovzduší. Úroveň priemyselnej výroby je dynamicky stúpajúca, pričom priemysel je zameraný najmä na strojársku výrobu. Došlo k nárastu počtu subjektov podnikajúcich v poľnohospodárstve, poľovníctve a lesníctve ako aj k nárastu počtu subjektov podnikajúcich v stavebníctve. V okrese bol zaznamenaný nárast stavebnej výroby. Z hľadiska počtu podnikov radí sa medzi okresy ŽSK s veľkým počtom. Okres sa podieľa vysokým % na počte ekonomicky aktívneho obyvateľstva na úrovni ŽSK.

Okres Námestovo

Leží na severe ŽSK, hraničí s Poľskou republikou. Významný podiel veľkoplošných chránených území na rozlohe okresu. V území sa v oblasti cestovného ruchu využíva geotermálna energia (Oravica). Vybavenosť domácností v okrese je pod priemerom ŽSK a SR. Úroveň priemyselnej výroby je dynamicky stúpajúca, no priemysel v okrese je slabo diverzifikovaný. Priemerná mesačná mzda zamestnanca v priemysle je výrazne pod priemerom hodnôt na úrovni ŽSK a SR. Zaznamenaný je významný nárast počtu živnostníkov v okrese.

Okres Ružomberok

Okres leží v južnej časti ŽSK. časť územia zaberajú veľkoplošné chránené územia: Národný park Veľká Fatra a Národný park Nízke Tatry. V okrese je výrazne zhoršená

kvalita ovzdušia v dôsledku výroby celulózy a papierenských výrobkov. Časť územia má narušené a silne narušené životné prostredie. V okrese je vysoká úroveň priemyselnej výroby, no priemysel je slabo diverzifikovaný, so zameraním na výrobu celulózy, papiera a výrobkov z papiera, menej aj na výrobu textílií. V okrese je relatívne vysoká miera evidovanej nezamestnanosti. Mesto Ružomberok je sídlom Katolíckej Univerzity.

Okres Tvrdošín

Okres leží v severnej časti ŽSK na hranici s Poľskou republikou a celú jeho severnú časť zaberá CHKO Horná Orava. Jedná sa o okres bez vstupu významnejšieho zahraničného investora do územia. Priemysel je tu slabo diverzifikovaný, zameraný na výrobu komunikačných technológií. Úroveň priemyslu má mierne stúpajúci charakter. V okrese je výrazne podpriemerná nominálna mesačná mzda zamestnancov v priemysle. Zaznamenaný bol významný nárast v počte živnostníkov v období r. 2001 a 2005.

Okres Turčianske Teplice

Okres leží v južnej časti ŽSK na hranici s Nitrianskym samosprávnym krajom. Do územia zasahuje Národný park Veľká Fatra, rieka Turiec je významnou Ramsarskou lokalitou. Z hľadiska rozptylu emisií v ovzduší má nepriaznivé klimatické pomery. Okres má potenciál na využívanie geotermálnej energie. Nachádzajú sa tu ložiská stavebného kameňa a dolomitu. Okres vykazuje nízky demografický potenciál. Do územia doposiaľ nevstúpil žiaden významnejší zahraničný investor. V okrese nie je vyčlenená žiadna plocha určená na zriadenie priemyselného parku. Z hľadiska priemyslu je to jediný okres v ŽSK bez existencie veľkého priemyselného podniku. Nominálna mesačná zamestnanca v priemysle je výrazne pod priemerom ŽSK a SR. Okres vykazuje najnižší podiel ekonomicky aktívneho obyvateľstva na úrovni ŽSK. Je tu najvyššia miera evidovanej nezamestnanosti v ŽSK. Najpomalší index rastu priemernej mesačnej mzdy zamestnancov v rámci ŽSK a zároveň 2. najnižšia priemerná mesačná mzda zamestnancov v ŽSK. V okrese je nedostatočne vybudovaná technická infraštruktúra. Okres má potenciál rozvoja cestovného ruchu založeného na kúpeľníctve.

Okres Žilina

Okres je prirodzenou metropolou ŽSK, leží v západnej časti ŽSK. Je to okres s najvyššou hustotou osídlenia v ŽSK. Kvalita vzdušia je zhoršená, časť územia okresu vykazuje narušenie až silné narušenie stavu zložiek životného prostredia. Vykazuje veľký potenciál na využívanie geotermálnej energie, pričom v prevádzke je už geotermálna zariadenie v Rajeckých Tepliciach. Nachádzajú sa tu ložiská stavebného kameňa a dolomitu. Priemyselná výroba dosahuje najvyššiu úroveň v kraji. Do územia vstúpilo viacero významných zahraničných investorov, priemysel je dostatočne diverzifikovaný. V období rokov 2001-2005 bol zaznamenaný nárast počtu subjektov podnikajúcich v stavebníctve a veľký nárast stavebnej produkcie. V okrese je celkovo veľký počet podnikov. Okres sa najväčšou mierou podieľa na počte ekonomicky aktívnych obyvateľov v rámci ŽSK. Je tu najnižšia miera evidovanej nezamestnanosti (pod 5%) a zároveň 2. najvyššia priemerná mesačná mzda zamestnanca v rámci ŽSK. Okres disponuje silnou vedecko-výskumnou základňou.

2.3 Analýza realizovaných opatrení

Pre potreby spracovania aktualizovaného programu bola Odborom regionálneho rozvoja Úradu Žilinského samosprávneho kraja pripravená Hodnotiaca správa o plnení Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja na roky 2004 – 2006 a čiaskových koncepcií ŽSK (príloha č.1), ktorá je vypracovaná v zmysle §16, písm. a) a písm. g) Zákona č. 503/2001 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov, na základe ktorého samosprávny kraj vypracováva, schvaľuje a vyhodnocuje jeho plnenie.

Dokument PHSR ŽSK, schválený v Zastupiteľstve ŽSK uznesením č.9 zo dňa 25. júna 2003, pozostáva z troch základných častí:

- sociálno – ekonomická analýza
- SWOT analýza
- stratégia rozvoja,

pričom analýza obsahuje popis a rozbor situácie ŽSK v roku 2003, analýza SWOT silné a slabé stránky územia, príležitosti a ohrozenia. Obe vyššie uvedené analytické časti dokumentu boli podkladom pre formulovanie stratégie, ktorá definuje:

- víziu Žilinského kraja v horizonte 10-15 rokov,
- strategické ciele rozvoja Žilinského kraja,
- špecifické ciele, priority a opatrenia v oblastiach kopírujúcich nasledovné operačné programy programového obdobia 2004 – 2006:
  - Základná infraštruktúra
  - Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka
  - Ľudské zdroje
  - Priemysel a služby.

Pri predkladaní dokumentu PHSR do Zastupiteľstva ŽSK v r. 2003 bolo požadované v ďalšej etape dopracovať:

- územné a odvetvové aspekty rozvoja kraja,
- finančný plán zabezpečenia,
- zabezpečenie realizácie a časový harmonogram.

Tieto úlohy do 31.12.2006 neboli realizované.

Samotný dokument PHSR neobsahuje vymedzenie územných priorít ani ukazovatele pre vymedzenie podporovaných oblastí a odvetví hospodárstva ako ani finančný plán na roky 2004 – 2006. Nakoľko v dokumente PHSR nie sú uvádzané ani návrhy konkrétnych cieľov, opatrení a aktivít zameraných na rozvoj regiónu, boli použité pre vyhodnotenie plnenia PHSR aj vecne príslušné rozvojové koncepcie spracované v rokoch 2003 - 2004 pod gesciou jednotlivých odborov Úradu ŽSK. Uvedené koncepčné rozvojové dokumenty obsahujú výpočet stanovených cieľov a opatrení, prípadne aktivít a odpočet hodnôt aj ich naplnenie.

Spracované rozvojové koncepcie jednotlivých odvetví rozvoja na úrovni odborov Úradu ŽSK:

- odbor kultúry – Koncepcia rozvoja kultúry ŽSK
- odbor školstva – Koncepcia rozvoja stredného školstva v Žilinskom samosprávnom kraji, Koncepcia rozvoja výchovy a vzdelávania v ŽSK na roky 2007 – 2009, Koncepcia rozvoja starostlivosti o mládež v Žilinskom samosprávnom kraji, Koncepcia rozvoja športu v Žilinskom samosprávnom kraji
- odbor zdravotníctva – Koncepcia zdravotníctva ŽSK
- odbor sociálnych vecí – Koncepcia sociálnych služieb, sociálnej prevencie a sociálneho poradenstva v ŽSK
- odbor informácií a zahraničných vzťahov - Koncepcia Komunikačnej stratégie Žilinského samosprávneho kraja
- pre odbor regionálneho rozvoja tvoril základný koncepčný rámec samotný Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja. Pre oblasť cestovného ruchu bola spracovaná Analýza a koncepcia rozvoja cestovného ruchu v Žilinskom samosprávnom kraji, a v rámci projektu PHARE 2003 bol spracovaný Rozvoj strategických akčných plánov zamestnanosti a budovanie partnerstva na regionálnej, subregionálnej miestnej úrovni v ŽSK
- Odbor dopravy nemal spracovaný žiadny strategický alebo koncepčný rozvojový dokument.

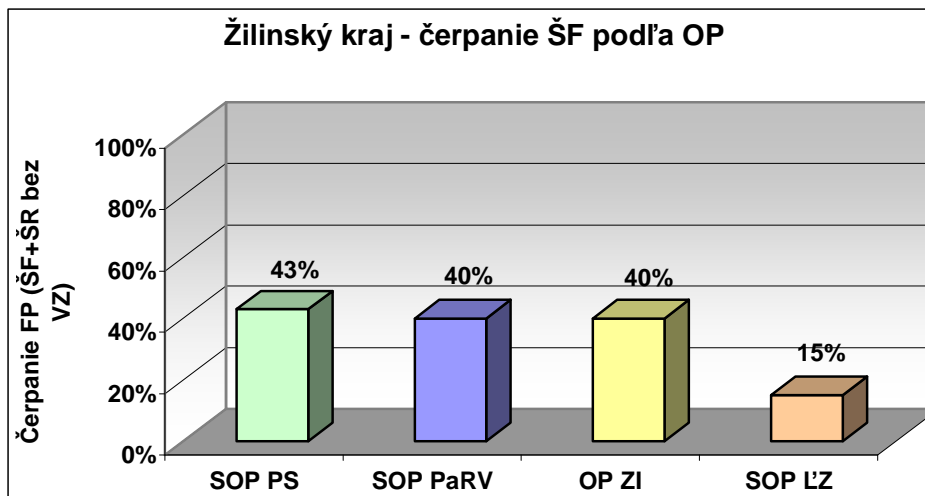
Pri vytváraní týchto koncepčných rozvojových dokumentov neboli zadefinované merateľné ukazovatele. Z toho dôvodu sú pre účely vyhodnotenia miery naplňania koncepcií hodnotené len naplnenie, prípadne nenaplnenie zadefinovaných cieľov, opatrení a aktivít v období rokov 2004-2006.

Hodnotené rozvojové koncepcie jednotlivých odborov sa líšia kvalitou a formou spracovania. Nejednotnosť sa prejavuje aj v obsahovej stránke spracovaných dokumentov, kde použitý pojmový aparát je v rovine stratégie – ciele – opatrenia odlišne chápaný. Z tohto dôvodu sa v odpočte odlišuje aj vyhodnotenie naplnenia cieľov, opatrení a zadefinovaných aktivít v jednotlivých odvetviach rozvoja.

Ako východisko pre aktualizáciu programu slúžia ďalej aj podklady z ITMS systému čerpania štrukturálnej pomoci EÚ v rámci realizácie Národného plánu rozvoja Slovenskej republiky pre roky 2004-2006. Uvádzame stav čerpania k 7.5.2007.

Graf č. 15: Čerpanie štrukturálnych fondov EÚ v Žilinskom kraji podľa Operačných programov

Tabuľka č. 136: Stav implementácie ŠF v jednotlivých VÚC podľa SOP/OP k 7.5.2007

SOP/OP	VÚC	Nakontrahované žiadosti o NFP		Počet projektov v realizácii	Čerpanie FP (ŠF+ŠR bez VZ)
		Počet projektov	Spoluufinacovanie projektov (ŠF+ŠR bez VZ)		
Priemysel a služby	BB	39	1 682 780 701,00 Sk	38	744 445 805,40 Sk
	PO	45	1 501 258 360,00 Sk	44	883 570 649,80 Sk
	TT	28	1 180 788 725,00 Sk	24	428 843 740,40 Sk
	ZA	49	1 087 255 216,00 Sk	45	464 417 924,80 Sk
	KE	32	539 859 550,60 Sk	30	230 145 288,90 Sk
	TN	37	497 096 801,50 Sk	34	392 498 364,90 Sk
	NR	30	485 093 646,50 Sk	28	375 340 634,50 Sk
Ľudské zdroje	KE	142	467 629 769,40 Sk	142	65 013 238,79 Sk
	BB	124	366 171 420,10 Sk	124	65 769 726,16 Sk
	PO	113	353 790 909,90 Sk	113	54 935 979,27 Sk
	ZA	84	287 003 414,90 Sk	84	44 324 263,01 Sk
	NR	78	224 591 105,70 Sk	78	19 354 391,01 Sk
	TT	196	174 295 640,90 Sk	196	14 665 115,52 Sk
Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka	TN	48	157 095 544,60 Sk	48	19 935 524,70 Sk
	NR	379	2 436 194 875,00 Sk	379	1 178 084 375,00 Sk
	TT	239	1 564 565 886,00 Sk	239	752 288 939,80 Sk
	BB	275	1 400 702 448,00 Sk	275	653 342 239,30 Sk
	KE	236	1 232 479 913,00 Sk	236	453 648 054,30 Sk
	PO	177	1 147 826 350,00 Sk	177	548 514 250,50 Sk
	TN	137	827 593 119,90 Sk	137	424 371 252,50 Sk
Základná infraštruktúra	ZA	157	601 459 176,20 Sk	157	239 959 938,00 Sk
	BB	106	5 934 511 782,00 Sk	82	3 391 121 738,00 Sk
	PO	211	2 986 840 092,00 Sk	118	1 172 716 703,00 Sk
	KE	147	1 847 909 565,00 Sk	105	569 434 803,20 Sk
	TT	77	1 631 328 362,00 Sk	69	516 363 998,20 Sk
	NR	142	1 441 517 528,00 Sk	123	708 387 343,60 Sk
	ZA	84	985 613 386,40 Sk	74	395 104 062,10 Sk
EQUAL	TN	54	651 114 644,90 Sk	47	275 646 175,20 Sk
	BB	8	121 658 943,50 Sk	8	32 760 489,34 Sk
	BA	11	100 662 038,00 Sk	11	26 145 615,43 Sk
	TN	5	76 151 555,61 Sk	5	22 252 979,20 Sk
	KE	8	69 673 521,85 Sk	8	23 215 879,37 Sk
	TT	6	67 155 169,55 Sk	6	22 845 047,16 Sk
	NR	5	58 846 362,55 Sk	5	13 411 806,98 Sk
	PO	6	49 241 510,50 Sk	6	13 410 314,00 Sk
	ZA	2	15 857 849,70 Sk	2	5 044 680,65 Sk

Zdroj: ITMS 2007

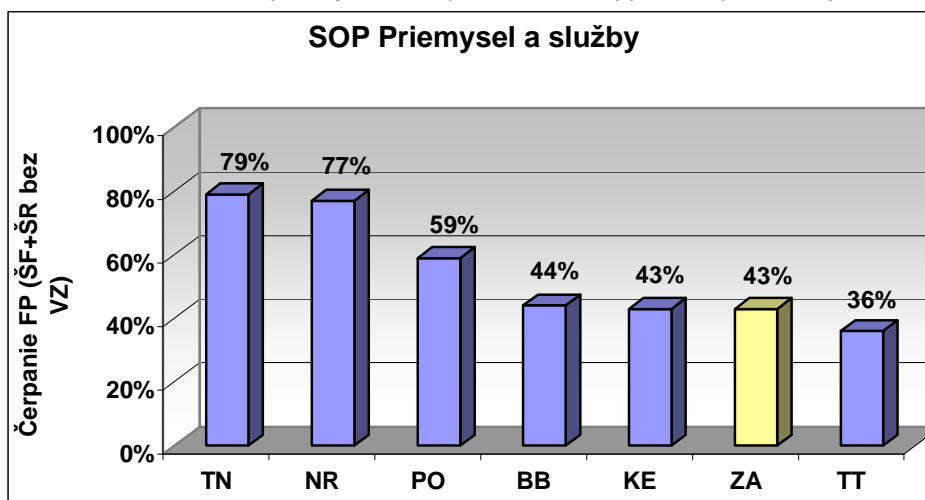
Tabuľka č.137: Stav implementácie ŠF SOP/OP VUC Žilina k 7.5.2007

SOP/OP	Nakontrahované žiadosti o NFP				
	Počet projektov	Spolufinancovanie projektov (ŠF+ŠR bez VZ)	Počet projektov v realizácii	Čerpanie FP (ŠF+ŠR bez VZ)	Čerpanie
Priemysel a služby	49	1 087 255 216,00 Sk	45	464 417 924,80 Sk	43%
Ľudské zdroje	84	287 003 414,90 Sk	84	44 324 263,01 Sk	15%
Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka	157	601 459 176,20 Sk	157	239 959 938,00 Sk	40%
Základná infraštruktúra	84	985 613 386,40 Sk	74	395 104 062,10 Sk	40%

Tabuľka č.138: Stav implementácie ŠF podľa priorit SOP/OP

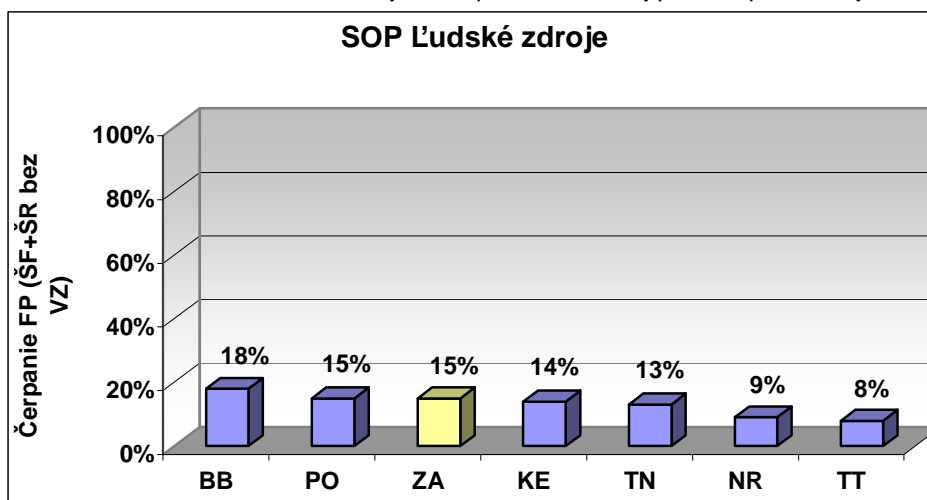
SOP/OP	Nakontrahované žiadosti o NFP				
	Počet projektov	Spolufinancovanie projektov (ŠF+ŠR bez VZ)	Počet projektov v realizácii	Čerpanie FP (ŠF+ŠR bez VZ)	Čerpanie
Priemysel a služby celkom	49	1 087 255 216,00 Sk	45	464 417 924,80 Sk	43%
11.1 Rast konkurencieschop.priemyslu a služieb s využitím domáceho rastového potenciálu	35	391 834 274,40 Sk	32	218 072 437,60 Sk	
11.2 Rozvoj cestovného ruchu	14	695 420 941,60 Sk	13	246 345 487,20 Sk	
Ľudské zdroje celkom	84	287 003 414,90 Sk	84	44 324 263,01 Sk	15%
12.1 Rozvoj aktívnej politiky trhu práce	8	25 188 978,00 Sk	8	7 192 773,13 Sk	
12.2 Posilnenie sociálnej inklúzie a rovnosti príležitostí na trhu práce	8	25 519 226,00 Sk	8	9 353 998,03 Sk	
12.3 Zvýšenie kvalif. a adaptability zam. a osôb vstupujúcich na trh práce	68	236 295 210,90 Sk	68	27 777 491,85 Sk	
Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka celkom	157	601 459 176,20 Sk	157	239 959 938,00 Sk	40%
13.1 Podpora produktívneho poľnohospodárstva	68	259 540 273,40 Sk	68	139 297 123,10 Sk	
13.2 Podpora trvalo udržateľného rozvoja vidieka	89	341 918 902,80 Sk	89	100 662 814,80 Sk	
Základná infraštruktúra celkom	84	985 613 386,40 Sk	74	395 104 062,10 Sk	40%
14.1 Dopravná infraštruktúra	1	317 003 000,00 Sk	1	66 927 667,12 Sk	
14.2 Enviromentálna infraštruktúra	18	226 101 157,60 Sk	18	133 978 271,30 Sk	
14.3 Lokálna infraštruktúra	65	442 509 228,90 Sk	55	194 198 123,70 Sk	

Graf č.16: SOP priemysel - čerpanie finančnej pomoci podľa krajov

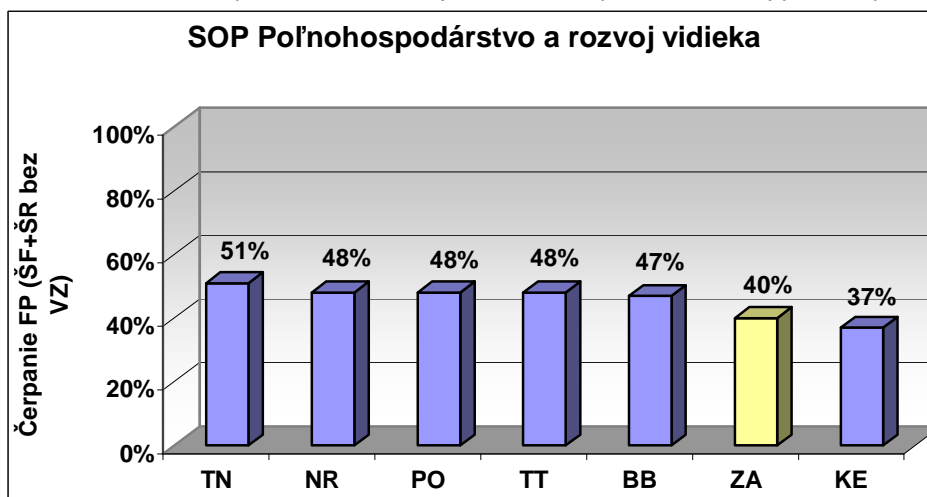
Zdroj: ITMS

Graf č. 17: SOP Ľudské zdroje – čerpanie finančnej pomoci podľa krajov

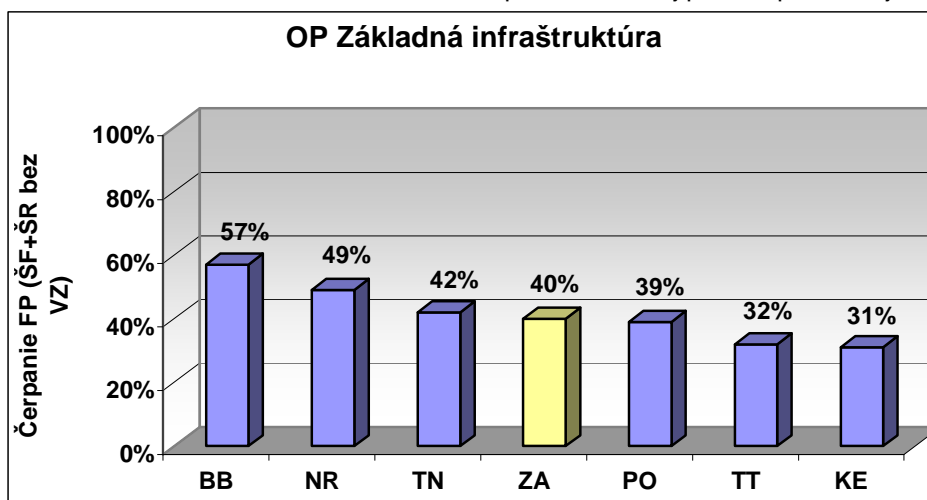
Zdroj: ITMS

Graf č. 18: SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka – čerpanie finančnej pomoci podľa krajov

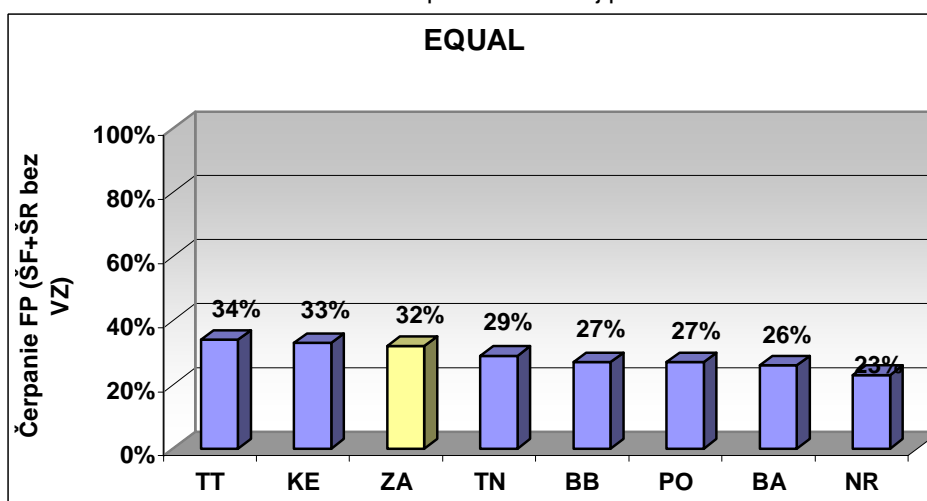
Zdroj: ITMS

Graf č.19: OP Základná infraštruktúra čerpanie finančnej pomoci podľa krajov

Zdroj: ITMS

Graf č. 20: Čerpanie finančnej pomoci

Zdroj: ITMS

2.4 Analýza SWOT, kľúčové disparity, hlavné faktory rozvoja

Analýza SWOT a z nej vyplývajúce kľúčové disparity a hlavné faktory rozvoja vrátane ukazovateľov sú spracované na základe podkladov uvedených v predchádzajúcich podkapitolách v štyroch samostatných oblastiach - **infraštruktúra a regionálna dostupnosť, poznatková ekonomika, ľudské zdroje a konkurencieschopnosť subregiónov.**

2.4.1 Infraštruktúra a regionálna dostupnosť

Silné stránky	Slabé stránky
Dopravná infraštruktúra: - významná dopravná križovatka (železničná i cestná) sever - juh, východ - západ v priestore Žiliny s dobrou dostupnosťou pre mestá - medzinárodné dopravné koridory (sieť TEM), existujúce dva multimodálne dopravné koridory V a, VI (sieť TEN – T), doplnková sieť TINA - silný potenciál na kombinovanú dopravu - existencia železničných tratí regionálneho významu - vyhovujúca sieť a dobrá dostupnosť prímestskej hromadnej dopravy - variabilné kapacitné riešenia mestskej hromadnej dopravy - strategická poloha vhodná aj pre rozvoj leteckej dopravy medzinárodného významu - letecká doprava medzinárodného významu s letiskom pri Žiline a letiskami regionálneho významu pri Ružomberku, Martin - potenciál pre využívanie malých poľnohospodárskych letísk - predpoklady na využitie riečnej lodnej dopravy - hustá sieť komunikácií vhodných pre vytvorenie cyklotrás - pripravovaná realizácia Terminálu kombinovanej dopravy a Zriaďovacieho nádražia v Tepličke nad Váhom v zmysle koncepcie kombinovanej dopravy MDPT SR	Dopravná infraštruktúra: - nevysporiadanosť majetkových pomerov v súvislosti s komunikáciami - zaostávanie prípravy diaľnic, rýchlostných komunikácií a ciest - nedobudovanosť nadradeného dopravného systému (diaľnice a medzinárodné dopravné koridory) - nedobudovanosť prepojenia na medzinárodné cestné ťahy do Poľska a Česka - nedobudovanosť dopravného prepojenia Orava - Kysuce - nekomplexne vybudované chodníky pre chodcov súbežne s cestnými komunikáciami v zastavaných územiach obcí - neexistujúce komunikácie pre cyklistov - dopravné preťaženie hlavných cestných komunikácií v zastavaných územiach obcí - dopravná preťaženosť cestnej siete kamiónovou dopravou na trase sever – juh, západ - východ - veľký počet bodových závad, spôsobujúcich obmedzenú zjazdnosť komunikácií - zastaraný strojový park prímestskej, mestskej a železničnej hromadnej dopravy, ako aj údržbu komunikácií - nedostatočné vybavenie nástupíšť hromadnej dopravy a ohrozenie bezpečnosti cestujúcich v priestoroch malých a lokálnych nástupíšť - neexistujúci systém podpory ekologických druhov dopravy

Environmentálna infraštruktúra:

- veľká plocha chránených území
- zachovalé prírodné prostredie
- zachovanie druhovej diverzity v poľnohospodárskej krajine
- veľkú časť kraja pokrývajú lesy
- dostatok zdrojov pitnej vody
- hustá sieť verejnej vodovodnej siete
- bohatý výskyt minerálnych a termálnych vôd
- začínajúce využívanie alternatívnych zdrojov energie
- silný potenciál využívania termálnych vodných vrtov a geotermálnych vrtov
- potenciál na využívanie vodných tokov pre výrobu energie
- čiastočná odkanalizovanosť územia
- zahájenie budovania skládok technicky zabezpečeného charakteru
- podpora budovania malých, lokálnych ČOV
- využívanie princípu „znečisťovateľ platí“ pri povoľovaní vypúšťania odpadových vôd
- koncepčné a právne nástroje zamerané na uprednostňovanie zhodnocovania odpadov pred ich zneškodňovaním
- schválenie Investičnej stratégie odstraňovania environmentálnych záťaží v SR, prebiehajúca systematická inventarizácia záťaží

Environmentálna infraštruktúra:

- slabé vnímanie environmentálnych problémov verejnosťou
- nevysporiadané majetkové pomery predovšetkým v chránených územiach
- zmenšovanie plôch ornej pôdy spôsobené výstavbou
- absencia funkčného systému monitoringu zložiek životného prostredia
- výskyt silne znečistených oblastí v regióne
- staré environmentálne zaťaženia
- imisné zaťaženie zhoršujúce morfológicko - klimatické pomery územia
- znečisťovanie ovzdušia zapríčinené nadmerným používaním fosílnych palív
- melioračné odvodnenia a regulácie prevažne malých tokov bez inundačných území
- priemyselné znečisťovanie vodných tokov
- znečisťovanie vodných tokov v dôsledku vodnej erózie v krajine
- zaostávanie budovania kanalizácie za výstavbou vodovodov
- neefektívne využívanie veľkých ČOV
- v kraji nie je vytvorený systém znižovania tvorby odpadu a ich následného zneškodňovania
- chýbajúce komplexné informácie o štruktúre, zložení, objemoch a zabezpečení nebezpečných odpadov na starých skládkach a po zrušených priemyselných podnikoch
- nedoriešený systém druhotného využitia a spracovania odpadov
- nedefinovaný systém triedenia, separácie a druhotného využitia odpadu
- tvorba komunálneho odpadu na 1 obyvateľa je vyššia ako priemer SR
- nedostatočne riešená environmentálna infraštruktúra v centrách cestovného ruchu (odkanalizovanie, skládky, cesty...)
- nekompletná plynifikácia územia
- nedoriešené energetické koncepcie miest a obcí
- nedostatočné využívanie alternatívnych a obnoviteľných zdrojov energie
- pomerne vysoké straty pitnej vody
- neúplné informácie o rizikových oblastiach,

Iná technická infraštruktúra: • ŽSK má aktuálnu územnoplánovacia dokumentáciu • dostatočné množstvo a kapacita objektov poskytujúcich sociálne a zdravotnícke služby dobré priestorové pokrytie objektmi využívanými pre školstvo a vzdelávanie • zvyšujúci sa domový a bytový fond • zvyšujúca sa stavebná produkcia • vybudovaná telekomunikačná infraštruktúra • vytvorená a dopĺňaná databáza umiestnenia priemyselných parkov • vysoký potenciál budovania energetiky na environmentálnych zdrojoch • dobre dobudovaná a dimenzovaná prenosová elektrická sieť • bohaté ložiská stavebného kameňa • zlepšovanie kvality technickej infraštruktúry v kľúčových oblastiach cestovného ruchu • množstvo kultúrnych a historických pamiatok až po úroveň svetového kultúrneho dedičstva, silný potenciál kultúrneho a historického dedičstva • danosti regiónu pre rozvoj zariadení CR • vysoký potenciál pre rozvoj CR a kúpeľníctva • stúpajúci počet ubytovacích zariadení • predpoklady na rekreačné využitie riečnej lodnej dopravy • potenciál na vybudovanie turistických trás	ktoré môžu byť postihnuté povodňou, nedobudovaný predpovedný a varovný systém na ochranu pred povodňami • nedostatky pri dodržiavaní limitných hodnôt v ovzduší (PM10, SO₂, NO) najmä v oblastiach riadenia kvality ovzdušia (Žilina, Martin, Ružomberok) • zastarané technológie produkujúce nadmerné množstvo znečisťujúcich látok a skleníkových plynov • absencia aktuálnych programov starostlivosti o CHÚ • nedostatočný počet realizovaných programov starostlivosti o CHÚ Iná technická infraštruktúra: • nevyužitú voľnú objekty občianskej vybavenosti (školsťva, zdravotníctva) • nedobudovaná občianska vybavenosť a nedostatočná humanizácia prostredia v oblasti voľno časových aktivít • vysoký podiel školských, kultúrnych, sociálnych a zdravotníckych objektov, so zlým technickým stavom s vysokými prevádzkovými nákladmi • zastaranosť technickej infraštruktúry vo vzdelávacích, zdravotníckych a sociálnych zariadeniach • nekompletné alebo nevyvážené rozložené využívanie objektov občianskej vybavenosti • rozdielna úroveň vybudovanosti informačnej a komunikačnej infraštruktúry • nedostatok investícií do nových informačných technológií • nedostatočná technická infraštruktúra výskumu a vývoja • nedostatočná vybudovanosť infraštruktúry v existujúcich i perspektívnych oblastiach CR • neexistujúce lokálne a sektorové koncepcie rozvoja cestovného ruchu v mikroregiónoch a z toho vyplývajúca absencia kompaktnosti plánovania technickej infraštruktúry • nedostatočný a zastaraný bytový fond, vrátane sociálnych bytov a bytov nižšieho štandardu • nedostatočné využívanie alternatívnych

	stavebných materiálov a technológií • veľkokapacitné zariadenia sociálnej starostlivosti – s nižšími predpokladmi pre optimálne využitie
Príležitosti	Ohrozenia
Dopravná infraštruktúra: • cestná sieť kraja je súčasťou európskeho dopravného koridoru • dokončenie diaľnice D1(Bratislava - Žilina-Košice) a D3 (Žilina – Čadca – SR – ČR – PR) • modernizácia železničných tratí SR • trať Viedeň – Bratislava – Žilina – Katowice - Varšava je súčasťou európskeho návrhu vysokorýchlostných tratí • zosúladenie dopravných koncepcií SR, ČR a PR • vhodný legislatívny a úverový rámec pre obnovu strojového parku • hospodársko – ekonomický rozvoj vyvolávajúci vyšší záujem o hromadnú dopravu pri dochádzke za prácou • podpora budovania komunikácií pre chodcov a cyklistov Environmentálna infraštruktúra: • legislatívne obmedzenie využívania pitnej vody na technické účely • podpora prechodu v ekonomickom využívaní krajiny od princípu potravinovej sebestačnosti na princíp energetickej sebestačnosti • zmena v podpore poľnohospodárskej produkcie smerom k netradičným poľnohospodárskym plodinám, plodonosným drevinám a energeticky využiteľnej produkcii • obnova malých vodných tokov v krajine po strate funkčnosti meliorácií • podpora pre rozsiahlejšie využívanie slnečnej, veternej a vodnej energie s rozvojom využívania obnoviteľných zdrojov energií, využívanie ušľachtilých palív a bezodpadových technológií, ako aj druhotných surovín	Dopravná infraštruktúra: • narastajúca dopravná preťaženosť komunikácií zo susedných regiónov • meškanie v dobudovaní diaľnice D1 (BA-ZA-KE) • meškanie v dobudovaní poľskej časti diaľnice D3 (Žilina - Skalité - Zwardoň - Bialsko Biala) • nesprávne nastavený systém financovania samospráv, s negatívnym dopadom na rekonštrukciu a obnovu prímestských a mestských komunikácií • prehustenie dopravy na miestnych komunikáciách v priestoroch kontaktu s nadregionálnymi dopravnými koridormi • meniace sa požiadavky na technické parametre už vybudovaných mostov (v dôsledku úprav koeficientov prietoku Q30, Q50, Q100 a narastajúcim zvyšovaním prietokov pri povodniach) Environmentálna infraštruktúra: • absencia podpory využívania alternatívnych a obnoviteľných zdrojov energie • absencia ekologického myslenia s dopadom na tvorbu a ochranu krajiny • globálne klimatické zmeny a živelné pohromy • konflikt environmentálnych a ekonomických záujmov • nízka úroveň vymožitelnosti práva v oblasti ochrany životného prostredia • znečisťovanie životného prostredia z okolitých regiónov • nízka miera napojenia obyvateľstva najmä na verejnú kanalizačnú sieť a preťaženie niektorých čistiarní odpadových vôd • trend rastu cien vodného a stočného prejavujúci sa úspornými opatreniami spotreby vody v domácnostiach s možným

• legislatívna podpora environmentálnych protipovodňových opatrení • posilňovanie environmentálnej osvedy v tvorbe a ochrane krajiny • využitie relatívne priaznivej situácie v množstve a bilancii vôd • postupné uzatváranie a rekultivácia skládok odpadov spôsobom neohrozujujúcim životné prostredie • príprava metodík pre inventarizáciu environmentálnych záťaží a ich prioritizáciu, sanácia environmentálnych záťaží	ohrozením zdravia ľudí • v prípade nezabezpečenia preventívnych opatrení na ochranu pred povodňami nárast škôd spôsobených povodňami a nákladov na ich odstraňovanie • riziko nedodržania národných emisných stropov a zhoršenie kvality ovzdušia v zónach a aglomeráciách • nízky objem a kvalita separovaných zložiek komunálneho odpadu • nedostatok finančných prostriedkov na sanáciu environmentálnych záťaží • oslabovanie biodiverzity agresívnym prenikaním inváznych druhov
Iná technická infraštruktúra: • reštrukturalizácia vzdelanostnej, zdravotníckej a sociálnej politiky • podpora internetizácie a informatizácie spoločnosti • možnosť využitia financií z nadnárodných fondov na výstavbu , obnovu a rekonštrukciu objektov občianskej vybavenosti a služieb • podpora technických a technologických zmien v súvislosti s potrebami spoločnosti založenej na vedomostiach • doplnenie a vylepšenie nadregionálnej / národnej technickej infraštruktúry • podpora pre spoluprácu výskumu, vývoja a vzdelania s podnikateľským sektorom • zrýchlenie rozvoja využitia obnoviteľných zdrojov energie • celoštátny program rozvoja bývania • dynamický rozvoj cestovného ruchu, zvyšujúca sa atraktivnosť Slovenska a regiónov • blízkosť regiónov so silnou kumuláciou obyvateľstva, ako potenciál pre CR a rozvoj priemyslu (Katovice, Krakow, Ostravsko)	Iná technická infraštruktúra: • zanedbanie racionalizácie a reštrukturalizácie vzdelanostnej, zdravotníckej a sociálnej politiky • nízky záujem o reálne vyrovnávanie regionálnych disparít • programové zanedbávanie modernizácie informatizácie a internetizácie • nevyhovujúci finančný rámec pre obnovu, rekonštrukciu, modernizáciu a budovanie zariadení a objektov občianskej vybavenosti a služieb • úpadok cestovného ruchu na Slovensku a v regiónoch v dôsledku nadmernej exploatácie územia, ako aj geopolitických zmien

Hlavné faktory rozvoja a kľúčové disparity (vrátane indikátorov) Infraštruktúra a regionálna dostupnosť

Faktory rozvoja	Indikátor	Kľúčové disparity	Indikátor
Infraštruktúra a regionálna dostupnosť		Infraštruktúra a regionálna dostupnosť	
Strategická geografická poloha, multimodálna dopravná križovatka Európskej úrovne a významu, prebiehajúce a plánované rekonštrukčné a modernizačné práce zvyšujú kvalitu a priepustnosť dopravnej infraštruktúry	• km nových diaľnic • km rekonštr. železničných tratí • km rekonštr. ciest • priepustnosť	Zvyšujúca sa dopravná zaťaženosť cestných komunikácií spojená so spomalením dobudovania diaľničného prepojenia BA-ZA-KE, cezhraničných prepojení, zlým technickým stavom ciest a slabou diverzifikáciou dopravy	• zaťaženosť komunikácií, výkonnosť cestnej siete, • objem investícií na rekonštrukciu a údržbu
Predpoklady pre rozvoj leteckej dopravy nadregionálneho významu pri zvyšujúcom sa počte leteckých pasažierov	• počet leteckých liniek • počet prepravených pasažierov	Vysoké environmentálne zaťaženie územia, nedostatočná podpora rozvoja environmentálnych technológií a využívania obnoviteľných zdrojov energie, sťažené nežádúcim o ochranu ŽP a vplyvmi globálnych zmien	• rozloha znečistených území • miera využívania obnoviteľných zdrojov energie • objem investícií na jednotlivé položky rozvoja environmentálnych technológií
Vysoký podiel chráneného územia s podporou environmentálnych MVO	• rozloha chráneného územia	Nedostatočné pokrytie kanalizáciou spojené s nízkou kvalitou už existujúcich ČOV zvyšujú znečistenie vôd	• percento obyvateľstva s dostupnou kanalizáciou • počet modernizovaných a nových ČOV • počet obcí bez kanalizačného napojenia na ČOV

Faktory rozvoja	Indikátor	Kľúčové disparity	Indikátor
Infraštruktúra a regionálna dostupnosť		Infraštruktúra a regionálna dostupnosť	
Dobré podmienky pre využívanie obnoviteľných zdrojov energie (najmä termálnej a hydroenergetickej energie, biomasy), silne podporované legislatívou EU aj štrukturálnymi fondmi v období 2007-2013	pomer energie vyrobenej z obnoviteľných zdrojov	Konflikt medzi chránenými oblasťami a rozvojom podnikania	- zavedená jasná legislatíva vymedzujúca možnosti hospodárskeho využitia chránených oblastí - suma konfliktov prezentovaných MVO
Vysoký počet zdrojov pitnej vody a minerálnych prameňov	- počet zdrojov vody - využívaný objem	Nezmenený počet škôl a zanedbaná školská infraštruktúra, pri znižujúcom sa stave žiakov	- počet školských budov - pomer budov v nevyhovujúcom technickom stave
Vysoký podiel lesov	- percento územia pokryté lesmi - druhovú a vekovú skladbu - pomer plôch výsadby a výrubu	Nízka efektívnosť a kvalita zdravotníckych a sociálnych zariadení vo vzťahu k potrebám kraja	podiel budov v nevyhovujúcom technickom stave na celkovom počte budov

Faktory rozvoja	Indikátor	Kľúčové disparity	Indikátor
Infraštruktúra a regionálna dostupnosť		Infraštruktúra a regionálna dostupnosť	
• Dobudované cesty celoštátneho významu • Dobudované cesty regionálneho významu • Dobudované cesty miestneho významu • Rekonštruované a homogenizované cestné komunikácie • Rekonštruované a modernizované železničné trate • Vybudované komunikácie pre chodcov a cyklistov	• km ciest celoštátneho významu a % podielu novovybudovaných a rekonštruovaných ciest • km ciest regionálneho významu a % podielu novovybudovaných a rekonštruovaných ciest • km ciest miestneho významu a % podielu novovybudovaných a rekonštruovaných ciest • km rekonštruovaných ciest, % podiel homogenizovaných cestných komunikácií • km rekonštr. železničných tratí • km vybudovaných komunikácií pre chodcov a cyklistov	• Zvyšujúca sa dopravná zaťaženosť cestných komunikácií • Spomalené dobudovanie diaľničných a cezhraničných prepojení • Zlý technický stav ciest (bodové chyby komunikácií) • Nízka úroveň diverzifikácie dopravy • Nedostatočné využívanie leteckej a riečnej dopravy • Nedostatočné využívanie ekologických druhov dopravy	• zaťaženosť komunikácií • objem investícií na rekonštrukciu a údržbu ciest • objem prepravovaných osôb a tovarov
• moderný strojový park mestskej, prímestskej dopravy • moderný strojový park železničnej dopravy • moderný servisný systém strojového parku • vhodné technické vybavenie údržby komunikácií • dobudované nástupištia hromadnej dopravy	• štruktúra strojového parku z vekového hľadiska • % podiel modernizovaného servisného strojového parku a vybavenia údržby komunikácií • počet zrekonštruovaných a vybudovaných nástupíšť hromadnej dopravy • pokles počtu dopravných nehôd	• Vysoké bodové environmentálne zaťaženie územia • nedostatočná podpora rozvoja environmentálnych technológií a využívania obnoviteľných zdrojov energií • nízky záujem o ochranu ŽP a vplyvmi globálnych zmien	• rozloha znečistených území • miera využívania obnoviteľných zdrojov energie • objem investícií na jednotlivé položky rozvoja environmentálnych technológií
• rozvinutá ekologická doprava	• dĺžka trás v km a % podielu		

• Vybudované letisko medzinárodného významu Žilina - Hričov • Vybudované letiská regionálneho významu	• počet leteckých liniek • počet prepravených pasažierov • počet letísk		
• Zvýšená citlivosť verejnosti k tvorbe a ochrane územia	• znižujúci sa počet negatívnych zásahov do územia • počet ekologických havárií	• Nedostatočné pokrytie územia kanalizáciou, už existujúcich ČOV • Nefungujúci systém monitorovania zložiek životného prostredia • Staré environmentálne záťaže • Nefungujúci systém odpadového hospodárstva a druhotného využívania odpadov • Nekompletná plynifikácia územia spojená s nedoriešenou energetickou koncepciou	• percento obyvateľstva s dostupnou kanalizáciou • počet modernizovaných a nových ČOV • počet obcí bez kanalizačného napojenia na ČOV • počet skládok • pokrytie územia skládkami • počet samospráv s aktuálnou energetickou koncepciou
• Doriešené majetkovo-právne vzťahy chránených území	• plocha vysporiadaných chránených území		
• Fungujúci systém monitoringu životného prostredia • Zavedenie nových technológií na znižovanie environmentálneho zaťaženia územia • Likvidácia starých environmentálnych záťaží	• pokrytie monitorovaného územia • rozsah modernizácie • výstupy monitorovacích systémov • počet zlikvidovania a objemy skládok	• Konflikt medzi chránenými oblasťami a rozvojom podnikania • Nevyvážené využívanie objektov občianskej vybavenosti a služieb • Nevyhovujúci technický stav objektov občianskej vybavenosti a služieb	• zavedená jasná legislatíva vymedzujúca možnosti hospodárskeho využitia chránených oblastí • suma konfliktov • počty využívaných objektov

- zachovanie vodného režimu v krajine - trvalá udržateľnosť kvality vôd - kompletná napojenosť producentov odpadových vôd na ČOV	- dĺžka tokov - počet malých vodohospodárskych stavieb na zadržanie vody v krajine - výstupy monitorovacích systémov - zníženie znečisťovania tokov - počet funkčných centralizovaných a malých ČOV - dĺžka kanalizačnej siete - počet zmodernizovaných ČOV	- Nekomplexná infraštruktúra stredísk CR - Nedobudovaná komunikačná a informačná infraštruktúra - Nedostatok bytov v zodpovedajúcej štruktúre obyvateľstva	- počty voľných objektov - pokrytie územia - počty bytov - kvalita a úroveň
Fungujúci systém odpadového hospodárstva	- počet skládok - počet nelegálnych skládok % separovaného odpadu - produkcia odpadu na 1 obyvateľa - druhotné spracovanie odpadu		
Využívanie alternatívnych a obnoviteľných zdrojov energie	% využívania		
- Vyvážené využívanie objektov občianskej vybavenosti a služieb - Dobrý technický stav objektov občianskej vybavenosti so zníženými prevádzkovými nákladmi - Zmodernizovaná technická infraštruktúra vzdelávacích sociálnych, kultúrnych a zdravotníckych zariadení	- počet objektov so zmenenou funkčnosťou - počet zrekonštruovaných objektov		
Vybudovaná komunikačná a informačná infraštruktúra	percento pokrytia územia		
komplexné vybudovanie infraštruktúry v oblasti CR	počet komplexne vybudovaných stredísk		

	návštevnosť regiónu		
- obnovený bytový fond - dostatok sociálnych bytov a bytov nižšieho štandardu	počet dokončených a zrekonštruovaných bytov		
vysoká miera vnímania občanov k negatívnym zásahom do krajiny	počet podnetov a sťažností		

2.4.2 Poznatková ekonomika

Silné stránky	Slabé stránky
Informatizácia spoločnosti: • zvýšenie počtu podnikov napojených na internet • penetrácia mobilného prístupu k službám internetu • nárast podnikov pripojených na internet cez vysokorychlostnú linku • rast výdavkov na informačno – komunikačné technológie v podnikoch • zvýšenie počtu vytváraných pracovných miest pre vysokokvalifikovaných odborníkov (tzv. biele goliere)	Informatizácia spoločnosti: • pomalé zvyšovanie digitálnej gramotnosti • nedostatočné vytvorenie podmienok pre zvyšovanie penetrácie internetu v domácnostiach (hlavne vo väzbe na cenu za pripojenie) • nedostatočnou informatizáciou vznikajúce vysoké zaťaženie podnikateľov a občanov úradnými záležitosťami s efektom zvýšenia transparentnosti a odstránenia prejavov korupcie • ešte stále vysoký počet novovytváraných miest pre menej kvalifikovaných zamestnancov, ktoré sú spojené s päťnásobne vyššou nákladovosťou ako pre vysokokvalifikovaných zamestnancov • nízky podiel e-commerce na tržbách podnikov • nedostatočný podiel hi-tech produktov na exporte firiem v porovnaní s úrovňou EÚ • nedostatočná optimalizácia procesov vo verejnej správe • nízka vybavenosť a výkonnosť informačno-komunikačnej infraštruktúry vo verejnej správe • nedostatočná úroveň kvalifikácie zamestnancov verejnej správy v oblasti IKT • nedostatok IT odborníkov produkovaných sférou vzdelávania • možnosť poškodenia pamäťových fondov v dôsledku zlého stavu budov, v ktorých sú umiestnené • malý počet samospráv, ktoré sú držiteľmi certifikácie ISO
Podpora konkurencieschopnosti podnikov a služieb prostredníctvom inovácií: • existencia regionálnej inovačnej stratégie ŽSK • dosahovanie porovnateľnej technickej a technologickej úrovne s vyspelou konkurenciou u rozhodujúcich	Podpora konkurencieschopnosti podnikov a služieb prostredníctvom inovácií: • zaostávanie značnej časti priemyselných podnikov, predovšetkým malých a stredných podnikov za vyspelými štátmi v úrovni výrobných zariadení

priemyselných podnikoch v kraji • existencia viac ako polovice podnikov kraja využívajúcich H-tech a MH-tech • popredné umiestnenie kraja v rámci SR v dosiahnutom objeme zahraničných investícií do podnikovej sféry • environmentálne zhodnotenie 7 lokalít pre výstavbu priemyselných parkov ako podporu prílevu zahraničných investícií do kraja • vysoká produktivita práce na zamestnanca v odvetviach celulózo papierenského a chemického priemyslu, výrobe a rozvoje elektriny, plynu, pary • existencia záujmu o inovačný rozvoj v ŽSK • vysoký potenciál pre vznik klastrov a sieťovanie v regióne • deklarovanie procesu tvorivého rozvoja v podnikoch • podpora zamestnancov k predkladaniu nových myšlienok • vytváranie inovácií na základe vnútorného výskumu a vývoja • angažovanosť smerom k organizačným a marketingovým inovačným aktivitám • nové alebo výrazne zdokonalené produkty a procesy, ktoré boli uvedené na trh sú vo veľkej miere novinkou na trhu, t. j. uvedené na trh skôr ako u konkurentov • podpora procesov v oblasti kvality riadenia a inovácií	a využívaných technológiách a v úrovni kvality ochrany zdravia a bezpečnosti zamestnancov • nízka produktivita práce na zamestnanca najmä v odevnom a textilnom priemysle • absencia inovačných stratégií podnikov (len 25% podnikov a inštitúcií má spracovanú inovačnú stratégiu, 25% jej spracovanie plánuje) • nízka úroveň motivácie zamestnancov pre inovačné aktivity • nedostatok kvalifikovaných zamestnancov pre oblasť inovácií (inovácie sú prevažne náplňou radiácií zamestnancov) • neefektívny odmeňovací systém pre inovačné myšlienky • nevyčísl'ovanie podielov tržieb z inovovaných produktov • nízka úroveň výdavkov na inovácie • nízka úroveň informovanosti (povedomia) malých a stredných podnikov o efektivite inovácií • sústredenosť len na inovovanie pomocných procesov • nízky počet nových alebo výrazne zdokonalených produktov na trhu v poslednom dvojročnom období • nízky stupeň spolupráce s inými podnikmi a inštitúciami pri inovačných aktivitách, podmienený aj obtiažnosťou v nadväzovaní spolupráce • nedostatok podaní podnikov v oblasti práv duševného vlastníctva • nedostatočná pripravenosť malých a stredných podnikov na pôsobenie v rámci jednotného vnútorného trhu • nedostatočná úroveň vzdelávania smerom k inováciám a podnikateľstvu už na základných a na stredných školách
Výskum a vývoj (VaV): • existencia záujmu o VaV v podnikoch kraja • stabilizácia počtu inštitúcií VaV v súčasnom období • významné výsledky v oblasti transferu technológií medzi akademickou a podnikateľskou	Výskum a vývoj (VaV): • zrušenie alebo transformovanie mnohých výskumno-vývojových inštitúcií v predchádzajúcom období • neexistujúca „špecializácia regiónu“ na konkrétne oblasti výskumu a vývoja, ktoré región výrazne potrebuje

sférou • existujúca sieť výskumných a vývojových inštitúcií v kraji • zvyšovanie počtu výskumníkov a odborníkov, ktorí sa podieľajú na koncepcii a vytváraní nových poznatkov, produktov, procesov, metód a systémov • nárast počtu výskumných projektov realizovaných v rámci rámcových programov EÚ • nižšia zastaranosť technickej infraštruktúry VaV v porovnaní so situáciou v SR (priemerný vek u zariadení nadlimitnej hodnoty v ŽK je 4,6 roka, v SR ide o hodnotu 11,7 roka) • pozitívny vplyv Žilinskej univerzity na oblasť VaV v kraji - existencia Vedecko-technologického parku Žilina a jeho technologického inkubátora, Ústavu konkurencieschopnosti a inovácií, Slovenského centra produktivity, IPA Slovakia a pod., ako významných inštitúcií VaV, ktoré vznikli na pôde alebo v tesnej blízkosti Žilinskej univerzity • tendencie posilňovania spolupráce medzi akademickou pôdou, regionálnymi štruktúrami a podnikateľským sektorom pri riešení rozvojových priorít regiónu	• fragmentácia a nekoordinovanosť pracovísk VaV • prílišná zložitosť a netransparentnosť v oblasti práv duševného vlastníctva ako faktory odrádzajúce vynálezcov a zlepšovateľov od iniciatívnosti – nedostatok podaní patentov a vynálezov • poddimenzovanie inštitúcií VaV z hľadiska objemu finančných prostriedkov na výskum a vývoj (v poslednom období majú dokonca klesajúcu tendenciu) • nízky stupeň modernizácie technickej infraštruktúry VaV • nedostatočný prístup k využívaniu technickej infraštruktúry VaV • stále nízka angažovanosť univerzít a VaV inštitúcií pre transfer poznatkov do podnikateľského prostredia • nízky počet výskumných projektov, ktoré nie sú iba podpornými aktivitami (special support actions) • nízka schopnosť regiónu absorbovať prostriedky z výziev určených na výskum a vývoj
Príležitosti	Ohrozenia
Informatizácia spoločnosti: • celospoločenská existencia záujmu o inovačný rozvoj • podpora štátu v oblasti informatizácie spoločnosti • podpora informatizácie a služieb e-govermentu ako súčasť znalostnej spoločnosti sa stala politickou témou aj na regionálnej a lokálnej úrovni • existencia významných dokumentov (Minerva, Cestovná mapa zavedenia elektronických služieb verejnej správy, zákony o informačných systémoch a pod.) • informatizácia ako súčasť prioritných osí fondov EÚ	Informatizácia spoločnosti: • nedostatočná podpora pre podnikateľský sektor prostredníctvom IKT v podmienkach globalizácie zo strany vlády a parlamentu • nedostatočne podporovaná súťaž podnikov v globalizovanom svete zo strany vlády a parlamentu • nedostatočná príprava subjektov na ich uplatnenie v znalostnej spoločnosti – systémy vzdelávania s nízkou odozvou na zmenené podmienky podnikania v SR • deformácia podnikateľského prostredia v odvetví IT • zaťažovanie IKT vynútenými nákladmi

• celoeurópske trendy postupného pripájania sa, sprístupňovania a zvyšovania využiteľnosti databáz jednotlivých subjektov verejnej správy • existencia pamäťových a fondových inštitúcií s rozsiahlymi a dostupnými zdrojmi pre kvalitný digitálny obsah a e-služby • celospoločenské zvýšenie využiteľnosti IKT pri listinnej a elektronickej formy komunikácie na základe ich zrovnoprávnenia	(náklady na bezpečnosť a pod.) • zvyšovanie disparít medzi územiami alebo medzi segmentmi obyvateľstva vo využívaní IKT • nevyhovujúci technický stav pamäťových a fondových inštitúcií ako príčina nenávratných rozsiahlych škôd pre budúci digitálny formát • dostupnosť technických riešení informačných systémov (napr. v e-govermente), avšak nie sú definované procesy, ktoré sú pre e-government nevyhnutné
Podpora konkurencie schopnosti podnikov a služieb prostredníctvom inovácií • existencia trhového priestoru pre uvádzanie nových a výrazne zdokonalených produktov na trh • možnosti vytvárania partnerstiev medzi podnikmi a inštitúciami VaV v SR a v zahraničí • výhodná geografická poloha – blízkosť Českej a Poľskej republiky, ktoré sú otvorené spolupráci v oblasti inovácií • silné impulzy pre inovačné aktivity od dodávateľov zariadení, materiálov a komponentov • vyššia úroveň tlaku zákazníkov na inovačné projekty • pozitívne naladenie spoločnosti k inovačným aktivitám • zvyšovanie možnosti získania informácií o trhoch, konkurentoch a systéme podpory pre inovačné aktivity firiem prostredníctvom informačných a komunikačných technológií (IKT) • široká ponuka vzdelávacích aktivít v oblasti inovácií • existencia podpory inovačných aktivít na národnej a európskej úrovni	Podpora konkurencie schopnosti podnikov a služieb prostredníctvom inovácií • neefektívna národná inovačná politika štátu • neexistencia národnej inovačnej stratégie • nedostatočná ponuka verejnej finančnej podpory od miestnych alebo regionálnych orgánov štátnej správy, od vlády a z EÚ • vo všeobecnosti nízky stupeň informovanosti okolia podávajúceho podnety pre nové inovačné projekty • nízka angažovanosť univerzít a VaV inštitúcií pre transfer poznatkov do podnikateľského prostredia • nedostatočná kvantifikácia dosiahnutých efektov inovácie vyvoláva dojem neefektívnosti investícií do inovácií • nedostatočná legislatíva v oblasti práv duševného vlastníctva (žiadosti o patenty, zaregistrované priemyselné vzory, zaregistrovanie ochranné známky, uplatnenie autorských práv) • inovačné aktivity konkurenčných podnikov v iných regiónoch, strata trhovej pozície na národnej, európskej a celosvetovej úrovni • nízka úroveň čerpania finančnej podpory pre podporu inovácií z fondov EÚ ako dôsledok úrovne procesu riadenia zo strany štátnej správy • nevyhovujúce demografické trendy pre výchovu odborníkov v oblasti inovácií na vzdialenejšie výhľadové obdobie

Výskum a vývoj • možnosti vytvárania partnerstiev medzi podnikmi a inštitúciami VaV (výskum a vývoj) v SR a v zahraničí • deklarovanie výraznej podpory VaV zo strany EÚ	Výskum a vývoj • nedostatočná podpora aplikovaného výskumu a infraštruktúry pre VaV zo strany štátu (hlavne vo finančnej oblasti, t.j. veľmi nízke % výdavkov na VaV z HDP) • nedostatočná legislatíva v oblasti práv duševného vlastníctva (žiadosti o patenty, zaregistrované priemyselné vzory, zaregistrovanie ochrannej známky, uplatnenie autorských práv). • výskumno-vývojové aktivity konkurenčných podnikov v iných regiónoch, strata trhovej pozície na národnej, európskej a celosvetovej úrovni • veľká časť podnikateľských subjektov sa pri svojom podnikaní domnieva, že nepotrebuje výskum a vývoj

Hlavné faktory rozvoja a kľúčové disparity (vrátane indikátorov) Poznatková ekonomika

Faktory rozvoja	Indikátor	Kľúčové disparity	Indikátor
Informatizácia spoločnosti		Informatizácia spoločnosti	
- penetrácia internetu v domácnostiach, stimulovanie dopytu po širokopásmovom internete - informatizácia u jednotlivých segmentov obyvateľstva a podnikateľských subjektov - využitie všetkých podporných mechanizmov pre informatizáciu spoločnosti (národných i európskych) - dopyt po internete vytváraním jeho užitočného obsahu - elektronizácia verejnej správy na regionálnej a miestnej úrovni	- výdavky na info-komunikačné technológie ako % z HDP - výdavky na info-komunikačné technológie – EUR na obyvateľa - počet podnikov pripojených na internet v % - počet podnikov pripojených na internet cez vysokorýchlostnú linku - podiel e-commerce na tržbách podnikov v % - počet domácností pripojených na internet - počet domácností pripojených na internet cez vysokorýchlostnú linku - on-line dostupnosť 20 základných služieb e-governmentu v % - digitálna gramotnosť (v bodoch) - high – tech exporty, t. j. podiel high – tech výrobkov na celkovom objeme exportu	- nízky počet novo vytváraných miest pre menej kvalifikovaných zamestnancov - nedostatočný podiel e-commerce na tržbách podnikov - nízky podiel hi-tech produktov na exporte firiem v porovnaní s úrovňou EÚ - obsahová náplň využívania IK technológií - horšia pripojiteľnosť na internet mimo miest	- počet novo vytváraných miest pre menej kvalifikovaných zamestnancov - podiel e-commerce na tržbách podnikov - podiel hi-tech produktov na exporte firiem v porovnaní s úrovňou EÚ

Podpora konkurencie schopnosti podnikov a služieb prostredníctvom inovácií		Podpora konkurencie schopnosti podnikov a služieb prostredníctvom inovácií	
• pripravenosť malých a stredných podnikov na pôsobenie v rámci jednotného vnútorného trhu • aktivity zamerané na inováciu a modernizáciu technologického vybavenia podnikov • podania individuálnych, veľkých národných projektov • účasť slovenských podnikateľov na veľtrhoch a výstavách v SR a v zahraničí • inovačné centrá, t.j. vedecko – technologické parky, technologické centrá, inkubátory • klastre a siete • efektívne modely prepojenia s domácimi a zahraničnými inštitúciami VaV • inovovanie systémových pravidiel pre transfér technológií a poznatkov • tvorba a prevádzkovanie regionálneho informačného portálu • vznik a efektívne fungovanie regionálneho inovačného fondu • budovanie systémov manažérstva kvality v podnikoch v regióne • energetická efektívnosť na strane výroby aj spotreby • podnikateľské aktivity v cestovnom ruchu v regióne	• výška podnikových investícií do nových technológií a inovácií – hrubý fixný kapitál súkromného sektora ako percento HDP • hodinová produktivita práce v HDP-PKS (parita kúpnej sily) na odpracovanú hodinu • integrácia trhu – intenzita priamych zahraničných investícií = priemerná hodnota prílevu a odlevu PZI ako podiel HDP vynásobené 100	• zaostávanie značnej časti priemyselných podnikov, predovšetkým malých a stredných podnikov za vyspelými štátmi v úrovni výrobných zariadení a využívaných technológiách • absencia inovačných stratégií podnikov regiónu • nízky počet kvalifikovaných zamestnancov pre oblasť inovácií (inovácie sú prevažne náplňou riadiacich zamestnancov) • nedostatočný odmeňovací systém pre inovačné myšlienky • nízka úroveň výdavkov na inovácie • nízka úroveň čerpania finančnej podpory pre podporu inovácií z fondov EÚ • nedostatočný počet podaní podnikov v oblasti práv duševného vlastníctva • pripravenosť malých a stredných podnikov na pôsobenie v rámci jednotného vnútorného trhu • výchova k inováciám a podnikateľstvu už na základných a stredných školách	• výška podnikových investícií do nových technológií a inovácií – hrubý fixný kapitál súkromného sektora ako percento HDP • počet podnikov, ktoré majú vypracovanú inovačnú stratégiu • počet kvalifikovaných zamestnancov pre oblasť inovácií • výška výdavkov na inovácie • výška čerpania finančnej podpory pre podporu inovácií z fondov EÚ • počet podaní podnikov v oblasti práv duševného vlastníctva • zavedenie predmetov na ZŠ a SŠ so zameraním na inovácie

Výskum a vývoj		Výskum a vývoj	
• obnova a budovanie infraštruktúry VaV • siete excelentných pracovísk VaV ako pilierov rozvoja regiónu • transfér technológií a poznatkov získaných VaV do podnikateľskej praxe • angažovanosť univerzít a VaV inštitúcií pre transfer poznatkov do podnikateľského prostredia	• výdavky na výskum a vývoj zo zdrojov podniku – výdavky na výskum a vývoj ako podiel na HDP • výdavky na výskum a vývoj financovaný vládny sektorom – výška investícií na informačné technológie ako percento z HDP • výška investícií rizikového kapitálu – podiel na HDP • výška výdavkov na ľudské zdroje – verejné výdavky na vzdelávanie spolu ako podiel na HDP • počet patentov udelených patentovým úradom na 1000 obyvateľov • finančný objem kontraktov medzi univerzitami a VaV inštitúciami a podnikateľským prostredím	• fragmentácia a nekoordinovanosť pracovísk VaV • nízky počet podaní v oblasti patentov a vynálezov • poddimenzovanie inštitúcií VaV z hľadiska objemu finančných prostriedkov na výskum a vývoj (v poslednom období majú dokonca klesajúcu tendenciu) • nedostatočná technická infraštruktúra VaV • obmedzený prístup k využívaniu technickej infraštruktúry VaV	• počet podaní v oblasti patentov a vynálezov • objem finančných prostriedkov na výskum a vývoj • výška investícií do technickej infraštruktúry VaV

2.4.3 Ľudské zdroje

Silné stránky	Slabé stránky
Zamestnanosť - komplexné územné pokrytie kraja verejnými službami zamestnanosti - dlhodobý trend zvyšovania zamestnanosti v regióne - potenciál nových zdrojov zamestnanosti v sektore služieb, malého a stredného podnikania - relatívne vysoký podiel stredoškolský vzdelanej pracovnej sily - relatívne vysoká úroveň vzdelania pracovnej sily - vznik nových pracovných príležitostí zamestnania a miestnej zamestnanosti - rozvoj samo - zamestnania - súkromné vzdelávacie inštitúcie podieľajúce sa na zvyšovaní flexibility pracovnej sily Vzdelávanie - silné a kvalitné zastúpenie predškolskej výchovy, základného školstva (vrátane ZUŠ a jazykových škôl), stredného a vysokého školstva a jeho dostupnosť - rôznorodá ponuka rekvalifikačných kurzov - rast odbornosti inštitúcií poskytujúcich vzdelávanie a rozširovanie ich počtu - rozvoj sietí informačno-komunikačných technológií a zvyšovanie ich využívania	Zamestnanosť - vysoký podiel dlhodobo nezamestnaných z celkového počtu nezamestnaných - vysoký podiel nezamestnaných osôb s nízkym stupňom vzdelania a ich neochota vzdelávať sa - nízka úroveň mobility za prácou u strednej a staršej generácie - nezáujem zamestnávateľov o vytváranie a využívanie pružných modelov organizácie práce a pracovného času - problém uplatnenia sa na trhu práce pre občanov starších ako 45 rokov - vysoký podiel nezamestnaných starších ľudí na celkovej nezamestnanosti - nedostatočná cielenosť a efektívnosť rekvalifikácií - absencia alternatívnych služieb zamestnanosti - nízky vplyv APTP (NP II a NP V) na podporu zamestnanosti skupín ohrozených sociálnym vylúčením - nerozvinuté partnerstvá v rámci jednotlivých regiónov v problematike zamestnanosti - nerovnomerná nezamestnanosť podľa lokalít v kraji - negatívny populačný vývoj, nepriaznivá veková štruktúra Vzdelávanie - nepružnosť odborného vzdelávania a chýbajúce učebné osnovy, nesystematická spolupráca škôl s podnikateľskými subjektami v prispôbovaní sa potrebám trhu práce – predvídanie zmien v kvalifikačných potrebách trhu práce, - absencia stratégie celoživotného vzdelávania - orientácia sa na tradičnú školu založenú na odovzdávaní vedomostí,

vo vzdelávacom procese • rast záujmu o vzdelávanie (formálne a neformálne) zo strany občanov; predovšetkým o cudzie jazyky a vyžívanie informačných a komunikačných technológií	memorovaní, verbálnych metódach a nedostatočný priestor v školských osnovách venovaný rozvoju emocionálnej inteligencie • nedostatok kapacít v súvislosti s poskytovaním kvalitného kariérneho poradenstva na školách • nízky záujem zamestnávateľov investovať do vzdelávania zamestnancov • nedostatok kvalifikovaných učiteľov cudzích jazykov, nedostatočné využívanie IKT vo vyučovaní a slabá pripravenosť učiteľov na ich využívanie • chýbajúce regionálne metodické vzdelávacie centrum • kritická situácia ľudských zdrojov v oblasti výskumu a vývoja technológií „únik mozgov“, starnutie a znížovanie počtu výskumných pracovníkov • nízka úroveň manažmentu a marketingu škôl a nedostatočne stimulujúce prostredie pre ďalšie vzdelávanie učiteľov • nedostatočná miera počítačovej gramotnosti vo verejnej správe a na celospoločenskej úrovni
Rovnosť príležitosti, sociálna inklúzia a sociálne služby • rozvinutá sieť tradičných sociálnych služieb - ŽSK má dostatok zariadení - budov a lôžok s celoročným pobytom pre poskytovanie najnáročnejších a najintenzívnejších foriem sociálnych služieb • záujem občanov o poskytované sociálne služby • kompetencie samosprávy na spolufinancovanie projektov v sociálnej oblasti • vysoká miera ekonomicky aktívnych žien • dostatok záujemcov o prácu v tejto oblasti • kvalifikovaní pracovníci v tradičných formách sociálnych služieb • participácia neziskových organizácií v oblasti poskytovania a rozvoja	Rovnosť príležitosti, sociálna inklúzia a sociálne služby • perspektívne nepostačujúce kapacity sociálnych služieb z dôvodu starnúceho obyvateľstva • nedostatočne riešené otázky bývania sociálne slabších občanov • problémy s uplatňovaním rovnosti príležitostí a dokazovaním existujúcej nerovnosti • nedostatočne rozvinutý systém vzdelávania zamestnancov v netradičných sociálnych službách • všeobecné zhoršenie duševného zdravia obyvateľov • nie je dobudovaný efektívne fungujúci systém pomoci pre skupiny, ktoré sa dostávajú a nachádzajú mimo záchrtnú sociálnu sieť • nedostatok finančných prostriedkov na poskytovanie sociálnych služieb a nízke

sociálnej pomoci • kompetencie miestnych samospráv v oblasti sociálnych služieb • rozvíjajúca sa ponuka poskytovania sociálnych služieb v domácom prostredí • možnosť poberania materského a rodičovského príspevku otcom dieťaťa • Koncepcia riešenia problémov marginalizovaných rómskych komunít, skúsenosti s jej implementáciou a záujem štátnej správy i samosprávy podporovať lokálne riešenia	zdroje v rozpočte obcí vzhľadom na potreby rozvoja sociálnych služieb • nedostatočná prepojenosť inštitúcií informačno-komunikačnými technológiami a prepojenosť databázových systémov v sociálnej oblasti • všeobecne nedostatočná informovanosť o možnostiach zavádzania a využívania nových prístupov v sociálnej oblasti • nedostatok centier prevencie a špecializovaného poradenstva • nedostatok poskytovania malých – komunitných služieb na obciach a mikroregiónoch • nízka flexibilita služieb veľkokapacitných zariadení • nedostatočné využívanie procesu komunitného plánovania na rozvoj sociálnych služieb • nedostatočná kapacita v poskytovaní špecializovaných odborných služieb / práca s klientmi s demenciami, autizmom, schizofréniou a pod. / • málo podpory od zainteresovaných pre svojpomocné skupiny a dobrovoľníkov • obmedzené spoločenské podmienky na inklúziu zdravotne postihnutých občanov • nedostatok profesionálne pripravených sociálnych pracovníkov na úrovni obcí • pretrvávajúce stereotypy vo viazanosti na sociálny systém • relatívne vysoká miera rizika chudoby a sociálneho vylúčenia predovšetkým rizikových skupín s dôrazom na rómsku komunitu • nedostatočná vzdelanostná úroveň marginalizovanej komunity • neefektívna kooperácia, koordinácia a flexibilita aktérov pracujúcich na integrácii Rómov do spoločnosti
Rodina • prevláda tradičný model rodiny • pretrvávajúce medzigeneračných vzťahov • rast záujmu o netradičné formy služieb	Rodina • slabá efektívnosť manažovania bytovej problematiky (najmä s prihliadnutím na zabezpečovanie bývania pre mladé rodiny s deťmi a obyvateľov s nižšími príjmami)

a starostlivosti o členov rodiny	• vysoké percento rozvodovosti s následným generovaním sociálnych problémov • nedostatočná podpora rodín s viac ako troma deťmi • absencia poskytovania netradičných služieb pre rodiny s deťmi – krátkodobá starostlivosť • prehlbovanie rozdielu mzdy medzi mužmi a ženami
Kultúra, šport, voľný čas • nové formy kultúrnych prezentácií – festivaly, hudobné slávnosti, dni miest, obcí • existencia siete kultúrno-osvetových zariadení a stálych divadelných scén, dostatočný počet záujemcov o návštevu to zariadení • dostatočné zastúpenie kvalifikovaných, zameraných pracovníkov kultúrno-osvetových stredísk • návrat obcí k prezentovaniu tradičnej kultúry – zvyky, remeslá ..... • vybudovaná sieť komerčných športovísk (fitnes centrá, wellnes centrá, ihriská...) • aktívna činnosť krajského Centra voľného času a centier voľného času (v pôsobnosti obcí a miest), možnosť využitia vzdelávacích poukazov pre voľnočasové aktivity v škole	Kultúra, šport, voľný čas • nedostatok zariadení a možností aktivít pre mládež, deti a rodiny s deťmi (ihriská, zeleň a detské zóny) • nedostatok nenáročných športovísk (cyklotrasy, vodácke trate, bežecké trate, lyžiarske trate a viacúčelové nenárodné ihriská....) • absencia nových a netradičných foriem športovísk – nekomerčných • nedostatočná informovanosť
Zdravotníctvo • vysoká kvalifikovanosť zamestnancov v zdravotníctve • vznik a rozvoj agentúr domácej ošetrovateľskej starostlivosti a hospicov • vytvorené siete rýchlej zdravotníckej pomoci • sieť poskytovateľov ZS pokrývajúca požiadavky minimálnej siete • legislatívne prostredie silne motivujúce k zvyšovaniu efektívnosti systému • definícia štandardov zabezpečujúcich integračné procesy v zdravotníctve • vybudovaná sieť úradov verejného zdravotníctva ako distribučná sieť podpory zdravia na Slovensku	Zdravotníctvo • vysoká migrácia kvalifikovaných zamestnancov a odborníkov za lepšími platovými podmienkami • nedostatočne rozvinutá sieť poskytovania terénnych ošetrovateľských služieb • nepriaznivý zdravotný stav obyvateľstva v dôsledku demografického vývoja a zmeny štruktúry ochorení, podkapitalizovanosť systému zdravotníctva, nevhodná paradigma zdravotníctva • príliš rozsiahla sieť poskytovateľov ústavnej ZS nezodpovedajúca požiadavkám definovanej siete • podkapitalizovanosť systému

• silnejšie postavenie podpory zdravia a prevencie ochorení v novom zákone o verejnom zdravotníctve	• nevyhovujúca úroveň prístrojového vybavenia u poskytovateľov ZS • vysoké fixné náklady v dôsledku zlého technického stavu zdravotníckej infraštruktúry, energetickej náročnosti, nevyhovujúceho zabezpečenia odpadového hospodárstva • nízka miera využívania IKT v službách poskytovaných zdravotníctvom a medicínou • nedostatok a nízka kvalita vykazovaných dát, potrebných pre rozhodnutia subjektov v zdravotníckom sektore • nekompatibilitnosť existujúcich zdravotníckych informačných systémov na regionálnej aj národnej úrovni • nedostatočné manažérske kapacity vo vedení zdravotníckych zariadení • nepriaznivý zdravotný stav obyvateľstva napr. aj v dôsledku demografického vývoja a zmeny štruktúry ochorení • nedostatočné zdroje pre aktívnu politiku podpory zdravia • nízka miera realizácie inovatívnych programov podpory zdravia aj z dôvodu nedostatku vstupných dát

Príležitosti	Ohrozenia
Zamestnanosť • efektívna realizácia národných akčných plánov zamestnanosti • posilnenie systémov a štruktúr na zníženie dlhodobej nezamestnanosti a nezamestnanosti znevýhodnených uchádzačov na trhu práce • prehĺbenie spolupráce so sociálnymi a regionálnymi partnermi pri rozvíjaní miestnej zamestnanosti • rozvíjanie nových, progresívnych foriem služieb zamestnanosti • podpora a realizácia nových podnikateľských zámerov • diverzifikovaný mechanizmus nástrojov aktívnej politiky trhu práce vrátane nástrojov na podporu pracovného uplatnenia znevýhodnených skupín • rozvoj cestovného ruchu, kúpeľníctva a vidieckeho turizmu prináša nové pracovné príležitosti v službách a rozvoj malého a stredného podnikania • podpora vzniku obecných firiem, sociálnych podnikov .... • zavádzanie inovatívnych foriem práce u zamestnávateľov (skrátенý prac. čas, pružný prac. čas, práca v domácnosti...) • zavádzanie nových foriem predškolských zariadení umožňujúcich osamelým ženám s malými deťmi pracovať na zmeny Vzdelávanie • intenzívna spolupráca školského systému a zamestnávateľskej sféry s cieľom prispôbiť obsah a rozsah vzdelávania požiadavkám trhu práce • realizácia Národného programu výchovy a vzdelávania a Koncepcie rozvoja stredného školstva ŽSK • rozvoj celoživotného vzdelávania ako záruky rozvoja adaptability pracovnej sily • zavádzanie nových efektívnych metód a foriem vzdelávania, a využívanie alternatívnych spôsobov vo výchovno – vzdelávacom procese	Zamestnanosť • prehlbovanie nerovnováhy na trhu práce a rast dlhodobej nezamestnanosti • nízka ponuka pracovných príležitostí v niektorých častiach regiónu • prehlbovanie štrukturálnych rozdielov medzi dopytom a ponukou práce • nízky vplyv aktívnej politiky trhu práce na podporu zamestnateľnosti nezamestnaných a skupín ohrozených sociálnou exklúziou • neprehľadná legislatíva, demotivujúca daňová, odvodová a úverová politika pre začínajúce podnikateľské subjekty • stagnácia verejných služieb zamestnanosti a nerozvinutosť nových foriem služieb zamestnanosti Vzdelávanie • prehlbovanie nesúlady vzdelávacieho systému s požiadavkami a potrebami trhu práce, izolovanosť vzdelávacej sústavy od potrieb trhu práce • znižovanie kvality odborného vzdelávania • strata konkurencieschopnosti pracovnej sily v podmienkach jednotného trhu EÚ • odliv kvalifikovanej pracovnej sily z regiónu do ekonomicky silnejších oblastí Európy • negatívny vývoj v uplatňovaní absolventov škôl a ďalších skupín

• európska podpora znalostnej ekonomiky – existencia veľkých pilotných projektov (možnosť zapojenia) • vytvorenie siete funkčných poradenských centier s možnosťou prístupu k študijným materiálom, • premena tradičných sektorových a rodových stereotypov kvalifikačnej štruktúry ľudských zdrojov v prospech moderných kvalifikácií a modernej sektorovej štruktúry, • zapájanie škôl a školských zariadení do procesu trvalo udržateľného rozvoja miest a regiónov, • efektívne využitie zvyšujúcej sa penetrácie internetu	obyvateľov • nedostatočná starostlivosť o rozvoj ľudských zdrojov v školstve, odliv kvalitných pedagogických pracovníkov a odborníkov zo školstva, • ohrozené skupiny (Rómovia, stredná a staršia generácia, ...)nie sú ochotné investovať do zvyšovania svojej odbornosti a kvalifikácie • nezáujem o celoživotné vzdelávanie • nízka účasť rezortov, samosprávy a sociálnych partnerov na tvorbe obsahu vzdelávania • nevyhovujúca legislatíva, absencia nového školského zákona, • nepružnosť ústredných orgánov štátnej správy akceptovať návrhy na úpravu siete stredných škôl a školských zariadení a racionalizáciu,
Rovnosť príležitosti a sociálna inklúzia • podpora a realizácia projektov a programov zameraných na predchádzanie vylúčeniu znevýhodnených skupín z trhu práce a na riešenie sociálnej inklúzie • spracovanie a implementácia Národného akčného plánu sociálnej inklúzie • zvýšenie úrovne uvedomelosti o problematike rovnosti príležitosti mužov a žien • prepojenosť databázových systémov a dobudovanie komplexného informačného systému v poskytovaní sociálnych služieb za použitia nových technológií • rast neštátneho neziskového sektora v oblasti poskytovania sociálnych služieb • posilnenie koordinácie služieb zamestnanosti a sociálnych služieb • zlepšenie zamestnateľnosti skupín ohrozených sociálnou exklúziou • prenos kompetencií do pôsobnosti obcí a krajov, ktoré môžu realizovať mnoho	Rovnosť príležitosti a sociálna inklúzia • ďalší rast marginalizácie, vytlačanie čoraz väčšieho počtu rizikových skupín - účastníkov z trhu práce a prehĺbenie sociálnej exklúzie • rast sociálne – patologických javov • nedostupnosť a nekonceptnosť rozvoja sociálnych služieb pre všetkých občanov • nedostatok finančných prostriedkov na zabezpečovanie sociálnych služieb • nedostatočná účasť štátu na financovaní úloh, ktoré sú celospoločenským záujmom • migrácia pracovnej sily z ekonomicky slabších regiónov • pretrvávajú a naďalej sa prehľbujú skryté formy diskriminácie na trhu práce • prehľbovanie rasových predsudkov • neatraktívne finančné ohodnotenie v sociálnej oblasti • prehľbovanie rozdielov v postavení mužov a žien na trhu práce (rodová

terénnych a komunitných foriem sociálnych služieb • existencia príkladov dobrých aktivít i systémov v oblasti sociálneho rozvoja • rozvoj sociálnych služieb • trend ku klientskemu poskytovaní služieb vo verejnej správe (občan ako klient, úrad ako služba) • zavedenie štandardov kvality poskytovania sociálnych služieb a celoživotného vzdelávania • vytvorenie centier prevencie a poradenstva • potenciál mnohých Rómov vrátane detí a mladistvých integrovať sa do socio-ekonomickej štruktúry spoločnosti Rodina • zintenzívnenie podpory štátu rodín s deťmi • realizácia programov zameraných na primárnu a sekundárnu prevenciu rodiny Kultúra, šport, voľný čas • priaznivé podmienky pre rozvoj talentu a nadania • zníženie výskytu sociálno-patologických javov • skvalitnenie a nové formy spolupráce so športovými zväzmi, športovými klubmi, kultúrnymi zväzmi a občianskymi združeniami Zdravotníctvo • vytvorené motivačné mechanizmy pre lepšiu starostlivosť občana o vlastné zdravie • Trvalé zvyšovanie kvality služieb zdravotnej starostlivosti ako aj možnosti pre zlepšovanie úrovne verejného zdravia	rovnosť) • nevyvážená integrácia Rómov do spoločnosti z dôvodu nekomplexnosti, časovej a vecnej neprepojenosti riešení problému, odmietanie reálnej integrácie Rómov do spoločnosti • prehĺbenie sociopatologických javov v segregovaných, separovaných a koncentrovaných marginalizovaných rómskych komunitách • nízka kvalita poskytovaných služieb a výkonu opatrení v sociálnej sfére Rodina • sociálne a ekonomické prehlbovanie rozdielov v rodinách a v regiónoch • zneužívanie sociálnych dávok a nárast závislosti od pomoci spoločnosti • trávenie voľného času - televízna a „supermarketová kultúra“ obyvateľstva • pretrvávajúce rigidné formy práce, zvýšenie nezamestnanosti a ťažkosti so zamestnávaním osôb so zodpovednosťou za rodinu Kultúra, šport, voľný čas • klesajúci záujem o kultúru, šport, voľný čas Zdravotníctvo • nízka kvalita poskytovaných služieb a výkonu opatrení v zdravotníctve a v sociálnej sfére • prehlbovanie neefektívnosti zariadení zdravotnej starostlivosti • zanedbávanie predchádzania preventívnej ochrany zdravia,

• individuálna zodpovednosť občana za vlastné zdravie • podmienky pre vytvorenie efektívnej a flexibilnej siete poskytovateľov, ktorá sa dokáže prispôbiť potrebám občanov • podpora rozvoja informatizácie v zdravotníctve, štandardizácia systému, lepší prístup k informáciám, E-health stratégia na európskej úrovni • ochrana práv pacientov • Rozvíjajúca sa konkurencia na trhu poskytovateľov služieb, možnosť vstupu súkromného kapitálu do zdravotníctva • zmeny postojov a hodnôt • trendy v zmene prístupu lekára k pacientovi, dôraz na práva pacientov	• ohrozenie zdravia obyvateľstva zvyšovaním nárokov na pracovné výkony, predlžovaním pracovného času, fyzické, psychické preťažovanie a tým súvisiaci nárast chorobnosti, nárast prenosných a chronických chorôb • celkový nedostatok pracovníkov v sektore zdravotníctva, úbytok kvalifikovaného zdravotníckeho personálu • nízky záujem o niektoré zdravotnícke povolania z dôvodu ich negatívneho vnímania • zvyšovanie nákladov na poskytovanie ZS spôsobené starnutím populácie, vývojom nových finančne náročnejších technológií a rastúcimi očakávaniami obyvateľov • pasivita občanov vo vzťahu k vlastnému zdraviu • pokračujúci nepriaznivý demografický vývoj bude vyvolávať neúmerne zvýšený tlak na rozvoj siete sociálnych služieb • nepomer medzi nákladmi na financovanie zdravotných a sociálnych služieb a príjmami občanov, odkázaných na ich využívanie • pretrvávajúce nízke finančné ohodnotenie pracovníkov sociálnych služieb a demotivácia pri výkone ich práce s negatívnym dopadom na kvalitu poskytovaných služieb

Hlavné faktory rozvoja a kľúčové disparity (vrátane indikátorov) Ľudské zdroje

Faktory rozvoja	Indikátor	Kľúčové disparity	Indikátor
V OBLASTI ZAMESTNANOSTI		V OBLASTI ZAMESTNANOSTI	
komplexné pokrytie kraja službami zamestnanosti	- dostupnosť služieb pre všetkých obyvateľov v kraji	vysoká nezamestnanosť pracovnej sily s nízkym stupňom vzdelania na celkovom počte nezamestnaných	- podiel nezamestnaných s nízkym stupňom vzdelania na celkovom počte nezamestnaných
kvalita vzdelania pracovnej sily	- počet absolventov stredných škôl - počet absolventov VS - počet frekventantov celoživotného vzdelávania a ich uplatniteľnosť na trhu práce	podiel dlhodobo nezamestnaných na celkovej nezamestnanosti	podiel dlhodobo nezamestnaných na celkovom počte nezamestnaných
spolupráca so sociálnymi a regionálnymi partnermi pri rozvíjaní miestnej zamestnanosti	- počet partnerstiev a projektov na podporu zamestnania sa a samo zamestnania	odchod za prácou do zahraničia	
Zvýšenie zamestnanosti	- miera zamestnanosti		

Hlavné faktory rozvoja a kľúčové disparity (vrátane indikátorov) v oblasti vzdelávania

Faktory rozvoja	Indikátor	Kľúčové disparity	Indikátor
V OBLASTI VZDELÁVANIA		V OBLASTI VZDELÁVANIA	
kvalitná sieť MŠ, ZŠ, SŠ, VŠ	dostupnosť a kvalita vzdelávania a uplatniteľnosť absolventov na trhu práce	nedostatočná previazanosť medzi vzdelávaním a potrebou trhu	
využívanie IKT	vybavenie škôl informačnými a komunikačnými technológiami a ich využívanie pri vzdelávaní	nespolupráca medzi školou, verejnou správou a súkromným sektorom	
záujem o vzdelávanie a rekvalifikáciu	počet účastníkov a ich uplatnenie	tradičná škola, iba pomaly sa meniaci na tvorivú a podnetnú	
záujem o celoživotné vzdelávanie	počet účastníkov a ich uplatnenie		

Hlavné faktory rozvoja a kľúčové disparity (vrátane indikátorov) v oblasti rodiny

Faktory rozvoja	Indikátor	Kľúčové disparity	Indikátor
V OBLATI RODINY		V OBLASTI RODINY	
stúpajúci záujem o rodinu a jej tradičné miesto v spoločnosti	počet a kvalita opatrení pôsobiacich na kvalitu rodinného života	slabá podpora začínajúcich rodín	počet
		odchod mladých ľudí z vidieka	počet
		odchod mladých ľudí do zahraničia	počet

Hlavné faktory rozvoja a kľúčové disparity (vrátane indikátorov) v oblasti sociálnych služieb, sociálnej inklúzie

Faktory rozvoja	Indikátor	Kľúčové disparity	Indikátor
V OBLASTI SOCIÁLNEJ INKLÚZIE		V OBLASTI SOCIÁLNEJ INKLÚZIE	
Rozvoj poradenstva, prevencie a terénnych služieb	dostupnosť služieb pre všetkých obyvateľov kraja vo všetkých regiónoch	nedostatok sociálnych pracovníkov na lokálnej úrovni	počet sociálnych pracovníkov na lokálnej úrovni
Inklúzia do bežných existujúcich zdrojov /školy, pracovné miesta, bývanie,... /	počet nových príležitostí pre ľudí ohrozených vylúčením a ich začlenenie do bežných miest v komunite.	nízka motivácia pre transformáciu v sociálnej oblasti / začleňovanie, rodová rovnosť, antidiskriminačné opatrenia – realizácia v praxi /	
Podiel neziskových organizácií v oblasti prevencie, poradenstva, soc. Služieb	počet a výška príspevku pre neziskové organizácie. pôsobiace v oblasti prevencie, poradenstva a soc. služieb	finančne náročné služby s celoročným pobytom	

Hlavné faktory rozvoja a kľúčové disparity (vrátane indikátorov) v oblasti zdravotníctva

Faktory rozvoja	Indikátor	Kľúčové disparity	Indikátor
V OBLASTI ZDRAVOTNÍCTVA		V OBLASTI ZDRAVOTNÍCTVA	
Efektívnosť systému zdravotníctva, zavedenie procesov a nástrojov pre ekonomické zefektívnenie prevádzky poskytovateľov ZS	počet zavedených efektívnych systémov kvality počet zavedených systémov vzdelávania a manažérskej prípravy riadiacich pracovníkov	neefektívne využívanie lôžkových zdravotníckych zariadení, ambulantných zariadení v nadväznosti na legislatívne zmeny	
Odstránenie systémových nedostatkov v zdravotníctve s cieľom zvýšiť kvalitu, efektívnosť a dostupnosť ZS	počet zariadení s ukončenou reštrukturalizáciou,	chýbajúce strategické ciele v oblasti poskytovania zdravotnej starostlivosti v zdravotníckych zariadeniach ako ambulantnej, tak ústavnej starostlivosti.	
Zavedenie procesov a nástrojov pre ekonomické zefektívnenie prevádzky poskytovateľov ZS Včasný prístup k adekvátnym informáciám potrebným pre rozhodovanie subjektov na národnej, regionálnej a lokálnej úrovniach	počet technicky zhodnotených zdravotníckych zariadení s moderným informačným systémom % užívateľov zariadení zdravotnej infraštruktúry poskytujúcich kvalitnejšie alebo nové služby	nedostatočná efektívnosť systému zdravotníctva , nevyhovujúca štruktúra pracovníkov v sektore zdravotníctva	
Zabezpečenie dostupnosť a rovnomerné rozloženie poskytovania zdravotnej starostlivosti, zabezpečiť maximálnu možnú kvalitu poskytovania zdravotnej starostlivosti na úrovni finančných možností samosprávneho kraja a SR	počet nových, kvalitnejších služieb	nevyhovujúca štruktúra poskytovateľov, nevyhovujúca štruktúra pracovníkov v sektore zdravotníctva nedostatok adresných programov podpory zdravia	

2.4.4 Konkurencieschopnosť regiónov

Silné stránky	Slabé stránky
Kultúra, mentalita a identita obyvateľov • takmer 90 % obcí v regióne má zo zákona chránené kultúrno-historické hodnoty • až 2/3 objektov kultúrnych pamiatok je v dobrom stavebno-technickom stave alebo v obnove • každý z historických regiónov má vybudovaný Skanzen ľudovej architektúry alebo pamiatkovú rezerváciu ľudovej architektúry • kvalitné kultúrne zázemie a zariadenia v subregiónoch • silná pôvodná kultúra a živý folklór, zachovalé ľudové tradície • ľudová architektúra • existencia podporného fondu pre kultúru na úrovni ŽSK • široká a pestrá ponuka kultúrnych podujatí v subregiónoch • oblasť Kysúc sa vyznačuje historickou orientáciou na kovoŕníctvo a silné povedomie drotárstva • v oblasti Žiliny sú hodnotové orientácie pozitívne ovplyvnené vystaľovalectvom v čase hospodárskej krízy • oblasť Turca sa vyznačuje racionalitou, striedmosťou jej obyvateľov, ale aj silným pretrváváním nemeckého vplyvu na juhu regiónu či silnej aristokracie – zemianstva, existuje silné povedomie "Turčianskej záhradky" ako aj tradícia olejkárov a šafraníkov • hornooravci po roku 1989 sa sústredili na sezónne práce mimo okres a zarobené peniaze sa snažili investovať do budovania ubytovania na súkromí a rekreačných zariadení po vzoru Poľska – sú skromní, pracovití a precízni, napriek tomu je obvyklá obava o budúcnosť • dolnooravci mali rozvinutejšie poľnohospodárstvo, obchod aj remeslá – vplyvom reformácie dávali silný dôraz na vzdelanie • špecifické postavenie majú Gorali, sú hrdí a vplyvom sezónnych prác veľmi rýchlo do tejto oblasti prenikali kultúrne inovácie	Kultúra, mentalita a identita obyvateľov • nedostatočná propagácia a koordinácia kultúrnych podujatí na úrovni kraja • zanikajúce chodníky, hraničné kamene, studničky a ďalšie črty krajiny, ktoré ju spestrujú a kultivujú • nedostatočné informácie a chýbajúce inštitúcie či kapacity pre sledovanie aktivity lokálnych iniciatív, občianskych združení, či množstve a kvalite podujatí

• obyvatelia Liptova sa vyznačujú precíznosťou, pracovitosťou a kladú veľký dôraz na vzdelanie, miešajú sa prvky salašníckej kultúry a postupne prenikajúceho priemyslu • na Liptove je vysoký počet pamiatkových zón • vysoký počet kultúrnych pamiatok na Liptove a Turci • Vlkolínec je Svetovým kultúrnym dedičstvom UNESCO • Existujúce skanzeny ľudovej architektúry (Pribylina, Zuberec, Martin, Vychylovka), alebo pamiatkové rezervácie ľudovej architektúry (Podbiel, Čičmany a Vlkolínec) • Múzeum Liptovskej dediny v Pribyline bolo viackrát vyhlásené ako najlepšie múzeum v prírode • existujúce dobré príklady využitia kultúrnych pamiatok na cestovný ruch súkromnými firmami (hrad a kaštieľ v Liptovskom Hrádku, kúria v Beniciach, kaštieľ v Záturčí) • existencia dobrovoľných občianskych zoskupení v oblasti kultúry (napr. Stanica Záriečie – Truc Spherique Žilina, ART štúdio Liptovský Hrádok, Spolok rezbárov, súkromné galérie neprofesionálneho umenia a podobne) • kvalitné a navštevované múzeá, galérie, hvezdárne, (Martin, Budatín, Dlhé Pole, Veľké Rovné, Ovčiarske múzeum v Liptovskom Hrádku)	
Poloha, kvalita krajiny, využívanie prírodných zdrojov • strategicky a dopravne významná poloha • priaznivá ekologická štruktúra krajiny • dostatok zdrojov podzemnej vody • najväčší podiel území s vysokou prírodnou hodnotou v rámci SR so zachovalým krajinným rázom • bohaté ložiská stavebného kameňa, štrkov a pieskov • vysoký potenciál pre využitie vodnej energie • na Liptove je vysoký počet zdrojov pitnej vody • veľmi výdatné zdroje pitnej vody v	Poloha, kvalita krajiny, využívanie prírodných zdrojov • tvorba komunálneho odpadu v prepočte na 1 obyvateľa je jedna z najvyšších na Slovensku • slabé využívanie alternatívnych zdrojov energie • narušenie charakteristického vzhľadu krajiny zmenou charakteru využívania územia ako aj výstavbou objektov s negatívnym vizuálnym impaktom (stožiare, billboardy, nevhodné stavebné či architektonické objekty) • životné prostredie mestských a prímestských oblastí Žiliny a Ružomberku je silne narušené

• oblasti Martina, Žiliny a Hornej Oravy • priemerná využiteľnosť geotermálnej energie v Turčianskej, Liptovskej a v severnej časti Žilinskej kotliny a severnej Orave	• vplyv diaľkových imisií v oblasti Kysúc, Hornej Oravy a Vysokohorských častí Nízkych Tatier • pokles výmery poľnohospodárskej pôdy prevodom do lesnej pôdy na Orave a na zastavané plochy v okolí Žiliny
Hospodárske zázemie a výkonnosť ekonomiky • stredná ale progresívna výkonnosť regionálnej ekonomiky (vyjadrená stúpajúcim trendom objemu HDP) v kontexte SR • najväčšie tempo rastu HDP/obyv. v SR • vysoký podiel zahraničných investícií • miera nezamestnanosti pod priemerom SR • vysoký podiel technológií vyššej úrovne • národný až medzinárodný význam regiónu v cestovnom ruchu • vybudované strediská cestovného ruchu • rozvinuté kúpeľníctvo • aktívne poľnohospodárske a potravinárske komory v regiónoch, včelárske spolky, poľnohospodárske združenia a združenia vlastníkov lesov • vysoký vzdelanostný potenciál na Liptove, severnom Turci a Žiline • najväčšia výkonnosť priemyslu v Žiline, Martine a Ružomberku, čiastočne aj v okrese Liptovský Mikuláš, Kysucké Nové Mesto a Dolný Kubín • najvyššie tržby v poľnohospodárstve sú na Liptove, Dolnom Turci a Dolnej Orave • silné priemyselné odvetvia sú výroba a rozvod el. energie, plynu, spracovanie dreva, lignínu a celulózy, ako aj strojárstvo • vysoká úroveň stavebníctva a to predovšetkým v oblasti Žiliny, Liptovského Mikuláša a Kysuckého Nového Mesta • vybudovaná výskumno-vývojová základňa v Žiline, Martine ako aj na Liptove • Liptov dosahuje najvyššiu výkonnosť v oblasti cestovného ruchu • Liptov a Severné Považie umožňuje realizáciu 11 z celkovo 13 skupín aktivít	Hospodárske zázemie a výkonnosť ekonomiky • HDP/obyvateľa je pod priemerom SR • nízky podiel HDP v poľnohospodárstve, lesníctve a rybolove bez progresívnych trendov • poľnohospodárska produkcia má regresívny charakter • absencia kvalitného stredného odborného vzdelávania vrátane učilíšť • vysoký podiel náhodnej ťažby • chýba dohoda o spôsobe manažmentu územia v kontexte ochrane prírody a krajiny • nízky podiel finalizácie spracovania drevnej hmoty v regióne • nedoriešené vlastnícke vzťahy k poľnohospodárskej, lesnej pôde, ale aj kultúrnym pamiatkam sťažujú ich využívanie • neexistujúce regionálne nástroje podpory zvyšovania kvality produktov CR (branding, labeling – značky kvality) a nedostatočný produktový manažment • málo rozvinutý marketing, slabá kvalita manažmentu, väčšinou slabý image územia • nízka kvalita služieb ako aj prevažne nízky štandard ostatných služieb a zariadení v cestovnom ruchu • nedostatok doplnkových aktivít pre voľný čas v strediskách CR • absencia napojenia hotelov na rezervačný systém • nedostatočné riadenie marketingu subregiónov • chýbajúce združenia cestovného ruchu v subregiónoch a slabá spolupráca podnikateľov so samosprávou • nedostatok kapitálu a zručností na rozvoj agroturistiky a vidieckej turistiky a neexistujúca koncepcia podpory podnikateľských subjektov pri rozvoji CR vrátane úverových zdrojov • slabá regionálna identita aktérov CR

CR (ostatné subregióny 8) vysoký počet projektov zo štrukturálnych fondov v oblasti Liptova, čiastočne Turca a Kysúc	- neodbornosť pracovníkov v zariadeniach CR a ich slabá znalosť cudzích jazykov - nedostatočne alebo nevhodne využité prírodné, kultúrne a ľudské zdroje pre cestovný ruch - nedostatočné využitie letiska pre účely cestovného ruchu - sezónnosť využívania kapacít cest. ruchu - vysoký podiel obyvateľov s dokončeným iba základným vzdelaním na Kysuciach, Orave a Dolnom Turci - vysoký podiel obyvateľov dochádzajúcich za prácou do iných okresov v oblasti Dolného Turca a Kysúc - nízka výkonnosť priemyslu na Hornej Orave ako aj v okresoch Bytča, Čadca a Turčianske Teplice - nedostatočná propagácia regiónu
Koordinácia a spolupráca aktérov regionálneho rozvoja - ŽSK charakterizuje vysoká miera zapojenia obyvateľov a obcí do mikroregionálnych združení - sieť stabilizovaných a spolupracujúcich regionálnych rozvojových agentúr, ktoré sú súčasťou celoslovenskej Integrovannej siete RRA - funkčná sieť poľnohospodárskej a potravinárskej komory, priemyselnej a obchodnej komory, sieť informačných centier a ich asociácia (AICES) a niektoré dobre fungujúce združenia CR - dobre fungujúce regionálne združenia miest a obcí - dobre položený základ pre tvorbu miestnych akčných skupín v rámci osi 4 PRV podporovaný aj ŽSK - stále intenzívnejšia spolupráca ŽSK s ďalšími aktérmi regionálneho rozvoja	Koordinácia a spolupráca aktérov regionálneho rozvoja - pre ŽSK je charakteristická nižšia miera zapojenia jednotlivých sektorov do spolupráce - nedostatočná koordinácia a spolupráca aktérov regionálneho rozvoja - slabá propagácia problematiky regionálneho rozvoja v médiách - chýba transparentný systémový finančný - nástroj na podporu tvorby verejno-súkromných partnerstiev - nedostatočná diseminácia a znalosť existujúcich príkladov dobrej praxe v regionálnom rozvoji a spolupráci subregiónov
Významné nástroje a dokumenty podporujúce regionálny rozvoj - participatívne spracovaný Akčný plán rozvoja vidieka Žilinského kraja - vypracovaná Inovačná politika Žilinského kraja - rozpracovaný Generel cestovného ruchu v Žilinskom kraji - dobre fungujúca Komunitná nadácia	Významné nástroje a dokumenty podporujúce regionálny rozvoj - nízky počet nadácií celkovo a predovšetkým firemných v porovnaní s ostatnými krajinami v SR a ekonomickou výkonnosťou regiónu - chýba systém riadenia kvality manažmentu území - nedostatočná podpora aktivít mikroregiónov, v rámci rozvojových projektov

Liptov	• zatiaľ jediná komunitná nadácia v ŽSK
Príležitosti	Ohrozenia
Kultúra, mentalita a identita obyvateľov • zvyšujúci sa záujem o využitie rekreačného zázemia obcí, ale aj pozitívne migračné saldo vo vidieckych sídlach prímestských regiónov	Kultúra, mentalita a identita obyvateľov • postupná strata kultúrnej identity vplyvom globalizácie • negatívne globálne demografické a socio-ekonomické trendy pôvodného vidieckeho obyvateľstva • postupne slabnúce vnímanie Martina obyvateľmi Slovenska ako centra národnej kultúry s Národným múzeom, Národnou knižnicou, Národným cintorínom a pod.
Kvalita krajiny, využívanie prírodných zdrojov • celkový regresný trend transmisíí (škodlivé látky prenášané z diaľkových zdrojov) • implementácia nástrojov PRV a NSRR zameraných na postupy priaznivé k životnému prostrediu a nástrojov na podporu manažmentu prírodne hodnotných území • zvyšujúce sa požiadavky na správne hospodárenie v lesoch ako aj dohliadanie nad dodržiavaním správnej farmárskej praxe • zavádzanie certifikačných nástrojov zlepšujúcich manažment územia (PanParks, FSC, PEFC) • v európskych ako aj národných strategických dokumentoch je kladený dôraz na trvalo-udržateľné hospodárenie a mimoprodukčné funkcie lesov	Kvalita krajiny, využívanie prírodných zdrojov • klimatické zmeny a globálne trendy zhoršovania stavu životného prostredia • neriešené pozemkové úpravy ich pomalý postup • nesúlad legislatívnych noriem hlavne v kontexte ochrany prírody a krajiny • zdĺhavý proces hľadania optimálneho manažmentu štátom chránených území vrátane primeraných náhrad či kompenzácií • neschopnosť lesného hospodárstva plniť za týchto ekonomických a legislatívnych podmienok mimoprodukčné funkcie lesov
Hospodárske zázemie a výkonnosť ekonomiky • dynamicky sa zlepšujúce makroekonomické ukazovatele na úrovni štátu • vysoký podiel zahraničných investícií • podpora konkurencieschopnosti poľnohospodárstva a lesníctva ako aj diverzifikácia činností subjektov v	Hospodárske zázemie a výkonnosť ekonomiky • častý nesúlad štátnej sektorovej politiky s regionálnymi prioritami (postup "zhora nadol") • silný nadnárodný vplyv trhu a zostrená konkurencia na vnútornom aj zahraničnom trhu, silnejúci vplyv obchodných reťazcov a očakávaný

prvovýrobe na základe PRV • podpora konkurencieschopnosti aplikáciou opatrení NSRR • zapojenie sa do európskych a svetových certifikačných systémov (značky kvality) v oblasti cest. ruchu ako aj ostatných odvetví hospodárstva • systém NUTIS v cest. ruchu	pokles výkonnosti menších regionálnych potravinárskych podnikov • oslabovanie postavenia prvovýrobcov pri odbyte svojej produkcie • zníženie konkurencieschopnosti agropotravinárskeho a lesníckeho sektora v súvislosti s nedostatočným tempom modernizácie a inovácie a nedostatočnou úrovňou odbornosti a informovanosti pracujúcich v týchto sektoroch • nevhodné legislatívne zmeny ovplyvňujúce výkonnosť ekonomiky alebo časté legislatívne zmeny • útlm zahraničných investícií • neschopnosť lesného hospodárstva plniť mimoprodukčné funkcie lesov
Koordinácia a spolupráca aktérov regionálneho rozvoja • posilňovanie pozície IS RRA na celoslovenskej úrovni • prepojenie Vidieckeho parlament Žilinského kraja na celoslovenské a medzinárodné štruktúry vidieckych sietí • zainteresovanosť v Združení Euroregiónu Beskydy a Euroregióne Tatry	Koordinácia a spolupráca aktérov regionálneho rozvoja
Významné nástroje a dokumenty podporujúce regionálny rozvoj • spolupráca Žilinského samosprávneho kraja s Banskobystrickým samosprávnym krajom na strategických dokumentoch • podpora implementácie prístupu LEADER v kraji a zapojenie sa do európskej siete LEADER • efektívne využitie externých zdrojov určených na podporu regionálneho rozvoja v programovacom období 2007 – 2013 • decentralizácia riadenia ROP	Významné nástroje a dokumenty podporujúce regionálny rozvoj • financovanie inštitúcií RR a prípravy programovacích dokumentov vyššieho stupňa je nesystémové a v časových posunoch, ktoré komplikujú nadväznosť a efektívnosť využitia ľudských a finančných zdrojov • oneskorené a nedostatočné využitie fondov Európskej únie určených na podporu regionálneho rozvoja v programovacom období 2007 – 2013 • nedostačujúci legislatívny rámec na podporu RR (nepreviazaný na ostatné právne normy) • neprimeraný politický vplyv pri rozhodovaní o podpore

Hlavné faktory rozvoja a kľúčové disparity (vrátane indikátorov) Konkurencieschopnosť regiónov

Faktory rozvoja	Kľúčové disparity
Región Turca, Žiliny a Liptova patrí z historického ako aj urbanistického hľadiska k ťažiskám osídlenia prvej a druhej úrovne a zároveň predstavujú rozvojové osi prvého stupňa a to aj rozvojová os žilinsko-kysucká	Pokles výkonnosti poľnohospodárstva a lesníctva v porovnaní s dynamikou celkového ekonomického vývoja regiónu a štátu, nízky podiel týchto odvetví na výkonnosti ekonomiky regiónu, nízkopríjmové odvetvia, vyostrená konkurencia na vnútornom ako aj zahraničnom trhu. Disparity sa prejavujú predovšetkým v oblasti Kysúc, Oravy, Dolného Turca, ale aj ostatných vidieckych sídlach v Liptovskej a Turčianskej kotline, ktoré sú vzdialenejšie od mestských aglomerácií
Oblasť Žiliny, Martina, Liptova, ale aj Dolného Kubína a Kysuckého Nového Mesta, predstavujú centrá s najvyššou výkonnosťou priemyslu, najvyššou dynamikou ekonomiky a najvyšším podielom zahraničných investícií a zároveň majú vysoký inovačný potenciál (predovšetkým Žilina, Martin a Liptov)	Transformačné problémy tradičných vidieckych oblastí ako infraštruktúrne problémy, odliv sociálneho a kultúrneho kapitálu, nezamestnanosť, socio-ekonomické problémy a pod. (predovšetkým Kysuce, Horná Orava, Dolný Turiec)
Významné postavenie v oblasti využitia vodnej energie a rozvodu el. Energie, koncentrácia veľkých vodných nádrží (Oravská priehrada, Liptovská Mara, Krpeľany, Vodné dielo Žilina a ďalšie menšie priehrady)	Slabé využitie prírodného a kultúrno-historického potenciálu celého regiónu
Vysoký potenciál v oblasti nerastných surovín určených na stavebníctvo, ako aj vysoká dynamika vzrastu ekonomickej výkonnosti stavebníctva hlavne v subregióne Žiliny, Liptova	Slabá diverzifikácia priemyselných odvetví v priemyselných centrách s výnimkou Žiliny a Liptova
Stredná výkonnosť geotermálnej energie v kotlinách regiónu, existencia termálnych výverov a vrtov ako aj početné a výkonné zdroje pitnej vody s tradičnou ochrannou známkou (Budišská, Korytnica a pod.)	Pretrvávajúci rozdielny pohľad na rozvoj regiónu z hľadiska sektorov či záujmových skupín (poľnohospodárstvo – priemysel, pôdohospodárstvo – ochrana prírody, cestovný ruch – ochrana prírody a pod.)
Vysoký prírodný a kultúrno-historický potenciál regiónu, krajinný ráz	Slabá konkurencieschopnosť služieb CR v kontexte Európy a sveta
Dynamický trend rozvoja CR v regióne. Najvyššiu výkonnosť predstavuje využitie termálnych prameňov a kúpalísk, zimných športov a horskej turistiky.	Slabá spolupráca pri tvorbe a využívaní imidžu územia, nevýrazná propagácia a slabnuci vzťah ľudí v krajine
Využívanie štrukturálnej politiky Spoločenstva, Spoločnej poľnohospodárskej politiky a Novej politiky rozvoja vidieka	Slabá spolupráca aktérov regionálneho rozvoja

Východiskové poznámky vo vzťahu k subregiónom

Polohové faktory:

- významné dopravné koridory – Turiec, Žilina, Liptov, Rajec
- osídlenie kotlín – Turčianska, Podtatranská a Žilinská
- Orava či Kysuce napriek tomu, že ležali na historicky významných koridoroch predstavovali už územia s horšími podmienkami pre osídlenie

Genéza osídlenia:

- nemecká kolonizácia – prílev inovácií do územia (Turiec, Liptov)
- zemianstvo a šľachta – Turiec, Rajec, Liptov, Dolná Orava
- významné kláštory – Kláštor pod Znievom, Ružomberok
- valašské osídlenie a kopaničiarske osídlenie – urbanizačná odstredivosť
- priemyselňovanie – Martin, Žilina, Kysucké Nové Mesto, Horná Orava, Liptov
- transformácia – zlá transformácia umelo vytvorených priemyselných centier

Návrh základných merateľných ukazovateľov vo vzťahu k pomenovaným disparitám

- vývoj HDP v jednotlivých subregiónoch (podľa okresov),
- vývoj zamestnanosti v sledovaných sektoroch (poľnohospodárstvo, lesníctvo, cestovný ruch, priemysel, služby),
- migračné saldo,
- vývoj priemerných miezd v subregiónoch,
- vývoj tržieb v cestovnom ruchu.

3 ZÁVER

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja pre obdobie rokov 2007-2013 je spoločným rozvojovým plánom, ktorým samosprávny kraj plní v súlade so zákonom o samospráve vyšších územných celkov úlohu starostlivosti o všestranný rozvoj spravovaného územia a potreby jeho obyvateľov. Vypracovanie tohto dokumentu vyplýva zo zákonov, ktoré aj rámcovo vymedzujú jeho obsah. Je strednodobým programovým dokumentom, na základe ktorého samosprávny kraj a jeho partneri realizujú rozvoj regiónu s cieľom prispieť k vyváženému sociálno-ekonomickému rozvoju Žilinského samosprávneho kraja a k znižovaniu regionálnych disparít.

Pripravený návrh PHSR ŽSK pozostáva zo sociálno-ekonomických východísk, analýzy SWOT (silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození), kľúčových disparít, hlavných faktorov rozvoja a merateľných ukazovateľov. Následne sú podkladom pre rozvojovú stratégiu, ktorá obsahuje základnú dlhodobú stratégiu, resp. víziu - rámcovú predstavu o tom, aký by mal byť Žilinský kraj v horizonte 15-20 rokov, definuje vrcholový cieľ a jeho rozpracovanie do strategických a špecifických cieľov, priority a opatrenia vrátane aktivít v rámci oblastí:

- **Infraštruktúra a regionálna dostupnosť**
- **Poznatková ekonomika**
- **Ľudské zdroje**
- **Konkurencieschopnosť subregiónov**

Tieto časti boli pripravené na základe podkladov spracovaných Úradom Žilinského samosprávneho kraja v súčinnosti s expertnými komisiami a za širokej účasti všetkých rozhodujúcich aktérov regionálneho rozvoja v kraji. Sociálno-ekonomické východiská a rozvojová strategická časť obsahujú popis a rozbor súčasnej a očakávanej situácie v kraji, vyhodnocujú zmeny, ktoré pozitívnym alebo negatívnym spôsobom vplývajú na vývoj územia, zahŕňa definovanie potenciálov a zdrojov, ktorými dané územie disponuje.

Na základe toho sa budeme postupne približovať k dosiahnutiu vízie kraja definovanej v roku 2003:

**Vytvoriť podmienky pre ekonomický rozvoj regiónu,
ktorý bude schopný efektívne využívať všetky
(prírodné, kultúrne, finančné a ľudské)
zdroje, pri zachovaní zdravého životného prostredia.**

Návrh tohto dokumentu túto strategickú víziu rozvíja a dopĺňa o nové smerovanie kraja. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja je otvorený dokument, ktorý bude priebežne doplňovaný a aktualizovaný tak, ako si to situácia bude vyžadovať. Najmä v súvislosti s vývojom hospodárskej a sociálnej situácie a ďalším priebehom reforiem na Slovensku.

Použité zdroje

- Dopravná dostupnosť ako kritérium kvality osobnej dopravy, Ľudmila Jánošíková, CSc., katedra dopravných sietí. Fakulta riadenia a informatiky, Žilinská univerzita
- Analýza cezhraničnej spolupráce a rozvoja prihraničných regiónov v krajinách V4 (december 2006), Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku
- Dado a kol.: Rámcová stratégia Žilinského regiónu pre oblasť inovačného - rozvoja, EDIS – vydavateľstvo Žilinskej univerzity v Žiline, marec 2007, ISBN 978-80-8070-656-2
- Prieskumy uskutočňované na pôde Žilinskej univerzity v rokoch 2006-2007
- Krivý, V., Feglová, V., Balko, D., 1996: Slovensko a jeho regióny. Sociokultúrne súvislosti volebného správania. Nadácia Médiá, Bratislava, ISBN 80-967585-1-0
- Gajdoš, P., Pašiak, J., 2006: Regionálny rozvoj Slovenska z pohľadu priestorovej sociológie. Sociologický ústav SAV, NK UNESCO MOST, Bratislava, ISBN 80-85544-46-6
- Gajdoš, P., Moravanská, K., Pašiak, J., Zeman, M., 2006: Regióny Slovenska v kontexte životných podmienok a rozvojových disponibilít. Pramenná publikácia. Sociologický ústav SAV, Bratislava, ISBN 80-85544-49-0
- Čambáliková, M., a kol., 2005: Spoločnosť 2004 podľa krajov I a II. Pramenná publikácia. Sociologický ústav SAV, Bratislava
- Falťan, Ľ, Pašiak, J. (eds.), 2004: Regionálny rozvoj Slovenska. Východiská a súčasný stav. Sociologický ústav SAV, Bratislava, Interlingua, Bratislava, ISBN 80-85544-35-0
- Miklós, L. a kol., 2003: Atlas krajiny SR. MŽP SR, Bratislava
- Úrad Žilinského samosprávneho kraja, 2007: Socio-ekonomická analýza Žilinského samosprávneho kraja. Rukopis
- Weiss, P., Kostovský, D. a kol., 2005: Regionalizácia cestovného ruchu v Slovenskej republike. MH SR, Bratislava
- Štatistický úrad SR, 2007: REGSTAT. www.statistics.sk
- Štatistický úrad SR, 2007: Mikrocenzus fariem. www.statistics.sk
- Slovenská agentúra na podporu cestovného ruchu, 2007: Miesta realizácie projektov. www.sacr.sk
- MPSR, 2007: Národný lesnícky program Slovenskej republiky. Materiál na rokovanie vlády
- MPSR, 2007: Koncepcia rozvoja pôdohospodárstva na roky 2007-2013. Materiál na pripomienkové konanie
- www.strukturalnefondy.sk, www.build.gov.sk, www.rokovania.sk, www.nsrr.sk
- Úvodná, priebežná a záverečná správa Projektového tímu Spracovania PHSR ŽSK 2007-13

Zoznam príloh

- Príloha č. 1   Hodnotiaca správa o plnení Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja na roky 2004-2006 a čiastkových koncepcií ŽSK

Zoznam členov riadiaceho výboru, expertných komisií a projektového tímu

Členovia Riadiaceho výboru
Ing. Juraj Blanár - predseda ŽSK - predseda RPV
PhDr. Pavol Holeštiak - riaditeľ Úradu ŽSK
p. Viktor Vallo - predseda Komisie reg. roz., cezhran. spolupráce a cest. ruchu
Mgr. Ján Kapala - predseda Komisie prostriedkov z Európskych fondov
Ing. Pavol Faktor - predseda Komisie pre podnikanie a investičný rozvoj
Ing. Ivan Budiak - predseda Komisie pre medziobecnú spoluprácu
prof. Ing. Milan Dado, PhD. - predseda Správnej rady RA ŽSK, n.o.
Ing. Erika Lamačková - vedúca odboru regionálneho rozvoja
Mgr. Marta Pauková - vedúca odboru sociálnych vecí
Ing. Mgr. Peter Ničík - vedúci odboru kultúry
Ing. Ivan Mokrá - vedúci odboru dopravy
Ing. Dana Weichselgärtner, PhD. - vedúca odboru školstva
MUDr. Štefan Kohler, MPH. - vedúci odboru zdravotníctva
Ing. Ján Mišura - riaditeľ SOPK Žilina

Členov expertných komisií
Infraštruktúra a regionálna dostupnosť
vedúca komisie: Ing. Eva Vajzerová
člen ORR ŽSK: Ing. Katarína Náhlíková
experti: Ing. arch. Marián Pivarčí
Ing. arch. Anna Gočová
Ing. Milan Litva
Ing. Miroslav Pavelek
Experti nominovaní spracovateľom: RNDr. Ján Bencúr, PaedDr. Michal Smetanka
Poznatková ekonomika a cestovný ruch
vedúca komisie: prof. Ing. Mária Rostášová, PhD.
člen ORR ŽSK: Mgr. Branislav Zacharides
experti: Ing. Peter Belinský
Ing. Jozef Grapa

PhDr. Alena Mičicová	
Experti nominovaní spracovateľom: Ing. Drahomír Lörinc, Ing. Rastislav Horvát	
Ľudské zdroje	
vedúca komisie:	PhDr. Soňa Holúbková
člen ORR ŽSK:	Bc. Elena Sivová
experti:	Ing. Vladimír Števonka
	Ing. Beata Mičudová
	Ing. Katarína Kučeríková
	Ing. Mária Kubišová
	MUDr. Rudolf Piták
Experti nominovaní spracovateľom: Mgr. Jana Tomášiková, Ing. Eva Mališová	
Konkurencieschopnosť subregiónov	
vedúca komisie:	Mgr. Vlasta Körnerová
člen ORR ŽSK:	Mgr. Jana Braciníková
experti:	Ing. Anna Rášiová
	Ing. Ján Kuska
	Ing. Janka Mikušáková
	Ing. Milan Ovseník
	Ing. Ján Pavlík, PhD.
Experti nominovaní spracovateľom: Ing. Andrej Boros	

Projektový tím spracovania PHSR ŽSK

Meno, priezvisko	e-mail	inštitúcia		
Štefan Repko	stefan.repko@stonline.sk	Krajská rozvojová agentúra v Banskej Bystrici	CORE TEAM	vedúci tímu
Eva Vajzerová	vajzer@orava.sk , edukos@edukos.sk	EDUKOS, Dolný Kubín		vedúca exp.komisie
Vlasta Körnerová	vlasta.kornerova@aprojekt.sk	A-projekt, n.o., Liptovský Hrádok		vedúca exp.komisie
Rastislav Horvát	horvat@euroformes.com	SZČO		
Mária Rostášová	maria.rostasova@fpedas.uniza.sk	ŽU Zilina	vedúca exp.komisie	
Soňa Holúbková	nkh@slovanet.sk	Nadácia Krajina harmónie	vedúca exp.komisie	
Eva Mališová	eva.malisova@azet.sk	SZČO	OSTATNÍ EXPERTI	
Michal Smetanka	michal.smetanka@clovekvtsni.sk	Človek v tísi, n.o.		
Ján Bencúr	janbencur@gmail.com	SZČO		
Jana Tomášiková	tomasikova@distinct.sk	DISTINCT, a.s.		
Andrej Boros	boros@krok.sk	SZČO		
Ján Pavlík	jan.pavlik@aprojekt.sk	A-projekt, n.o., Liptovský Hrádok		
Drahomír Lörinc	drahoslorinc@stonline.sk	SZČO		